

Джералд Даръл
НА ЛОВ ЗА ЖИВИ
ЖИВОТНИ

ЗЕМИЗЛАТ

ДЖЕРАЛД ДАРЪЛ НА ЛОВ ЗА ЖИВИ ЖИВОТНИ

Превод: Борис Дамянов

chitanka.info

Под това заглавие предлагаме две от особено интересните книги на Джералд Даръл. Първата, „Гончетата на Бафут“, описва една от ранните му, непосредствено след войната (1947 г.), експедиция за колекциониране на редки животни в Камерун, Западна Африка, а другата „Зоологическа градина в моя багаж“, се отнася до събития, станали 9 години по-късно пак там, които полагат началото на създаването на собствената зоологическа градина на автора.

С майсторство, проникновение и великолепно чувство за хумор Дж. Даръл разказва за многобройните си срещи с едни от най-интересните и странни животни на топлия континент, както и с редица забележителни образи от местното население. За него животните, с които ни запознава, са такива ярки индивидуалности, както и прочутият фон на Бафут — веселият владетел на огромна територия от Камерун, с когото нерядко осъхват на чашка под звуците на „придворния“ оркестър.

Джералд Даръл е роден в Джамшедур, Индия, през 1925 година. През 1928 година неговото семейство се завръща в Англия, а през 1933 г. се премества на континента. Най-после семейството се установява на остров Корфу, където остава до 1939 година. През този период Джералд Даръл изучава задълбочено зоология и държи голям брой диви местни животни в дома си като свои питомци. През 1945 година той постъпва в Уипснейдския парк като стажант-уредник. През 1947 г. финансира, организира и води своята първа експедиция за колекциониране на диви животни в Камерун. Тази експедиция бива последвана от втора през 1948 и трета през 1949 година, този път до Британска Гвиана. Организиран е експедиции също така до Парагвай и Аржентина. В последните години той и неговата жена посещават Нова Зеландия, Австралия и Малая, където правят серия телевизионни филми — „Двама в джунглата“ — заедно с екип от филмовия отдел „Естествена история“ на Би-Би-Си.

През 1957 година Джералд Даръл отново е в Камерун, но този път той не събира животни за други зоологически градини, както дотогава, а полага началото на своята собствена, известна една година по-късно като Джерсейска зоологическа градина. Днес Даръл е известен широко като натуралист, писател и природозащитник.

Неговите книги (а те не са малко на брой) са преведени на много езици и макар писани за най-широк кръг читатели, представляват определен интерес за специалистите зоолози и етолози.

ГОНЧЕТАТА НА БАФУТ

ПРИСТИГАНЕ

Описаните в „Гончетата на Бафут“ събития са от 1947 г.

Река Крос проправя пътя си надолу от Камерунските планини, докато на края, широка и блестяща, се разлива в грамадната, обрасла с гори котловина около Мамфе. След неспирния си и бърз бяг из планините, разпенвана от водопадите, тя се успокоява, щом достигне гората, и протича лениво в скалистото си корито. Бавните води трупат прегради от чист бял пясък напреко на течението, измиват тинята от корените на дърветата и те изглеждат изправени до самата вода, като че ли върху преплетени и нагърчени крака на октопод. Реката носи величествено своите пълни с хипопотами и крокодили кафяви води, а в топлия въздух над нея се стрелкат безброй сини, оранжеви и бели лястовици.

Непосредствено над Мамфе течението на реката става малко по-бързо и тя се промъква между две високи канари. Те са изгладени в основата си от водата, а откъм растящата отгоре гора по тях се спуска раздърпано покривало от храсталаци. Веднага след ждрелото реката се втурва в огромен овален басейн. Малко по-надолу през съвсем подобно на първото ждрело друга река се излива в същия басейн. Водите се срещат, вълма от размесени и разбъркани струи потичат заедно надолу през малки водовъртежи и вълнички. Посред реката на мястото на сливането се издига огромен блестящ хълм от бял пясък, осеян със следи на хипопотами и нашарен с вериги от следи на разни птици. Близко до пясъчния остров гората се отдръпва от брега и отстъпва мястото си на малко затревено пространство, което огражда селото Мамфе. Решихме да издигнем нашия главен лагер точно тук, на края на гората, непосредствено над спокойните кафяви води на реката.

Два дни изминаха в почистване и изравняване на лагерната площадка и на третия, когато всичко бе готово, двамата със Смит застанахме на края на поляната да наблюдаваме как тридесетте запотени и крякащи африканци дърпат и теглят голямо платнище,

наподобяващо огромен, кафяв и набръчкан труп на кит, положен върху току-що почистената червена пръст. Огромното платнище постепенно се издигна във въздуха, изду се като болна праханка, протегна се внезапно в страни и с гъвкаво като на пиявица движение се превърна във внушителна по размери палатка. Когато палатката се оформи напълно, от скупчилите се селяни, дошли да наблюдават построяването на нашия лагер, се изтръгна вик на изумление и възхищение.

След като се настанихме в палатката, измина още една седмица в упорита работа, докато се подготвим за събиране на животни. Трябваше да сглобим клетки, да изкопаем басейнчета, да разговаряме с разни главатари от близките села и да им обясним от какви животни се интересуваме, да се снабдим с хранителни припаси и да извършим още хиляди други неща. Най-сетне, когато лагерът започна да функционира нормално, почувствувахме, че можем да се заемем сериозно със събирането на животни. Решихме Смит да остане в Мамфе, да се грижи за лагера и да събира с помощта на местното население каквото може от горската фауна, а аз да отпътувам по-навътре в планината, където гората отстъпва на просторните високопланински пасища. В този планински свят с необикновена растителност и по-хладен климат се среща фауна, напълно различна от тази в района на влажната тропическа гора.

Не знаех коя част от високопланинските пасища ще се окаже най-подходяща за работата ми, затова се отправих за съвет към районния началник. Обясних му с каква задача съм пристигнал. Той измъкна една карта на планинските райони и двамата се наведохме над нея. Изведнаж опря показалец на картата и ме погледна.

— Какво ще кажете за Бафут? — попита той.

— Подходящо ли е това място? Какви са тамошните хора?

— Трябва да се съобразявате само с един човек в Бафут и това е фонът^[1] — каза той. — Спечелете го на ваша страна и хората ще ви помагат с всичко, с което могат.

— Той ли е вождът им?

— За този район той е нещо като Нерон — отвърна районният началник и очерта с пръст голям кръг върху картата, — там се слуша само неговата дума. Той е очарователен стар мошеник и най-сигурният и бърз начин да завладеете сърцето му е да докажете, че умеете да

пиете добре. Притежава голяма и великолепна вила, построена за в случай, че му дойдат гости-европейци. Сигурен съм, че ако му пишете, той ще ви разреши да отседнете в нея. Заслужава си да видите Бафут дори и да не останете там.

— Добре, ще му драсна няколко реда да видя какво ще отговори.

— Погрижете се вашето писмо да бъде, как да кажа, добре „смазано“, нали разбирате? — каза районният началник.

— Отивам още сега да купя „смазката“ от магазина — убедих го аз.

Още същия следобед за планината замина пратеник с моята бележка и бутилка джин. Той се завърна след четири дни с писмо от фона, един отлично съставен документ, което ми вдъхна голяма надежда.

Канцеларията на фона в Бафут,
Бафут, окръг Беменда
5 март 1949 г.

Драги приятелю.

Писмото от 3 март 1949 г. пристигна на ръка с приложението.

Съгласен съм да пристигнеш в Бафут за два месеца във връзка с твоите животни и с най-голяма радост ще ти предоставя под наем къща в моя двор, ако ти уредиш подробностите по наема.

Искрено Твой,
фонът на Бафут

Незабавно се разпоредих да тръгваме за Бафут.

---

[1] Фон — местна титла на владетеля на Бафут (бел.пр.). ↑

КРАСТАВИ ЖАБИ И ТАНЦУВАЩИ МАЙМУНИ

Повечето от камионите в Западна Африка не са в първата си младост и от горчив опит знаех, че не мога да разчитам особено много на тях. Камионът обаче, който пристигна да ме отведе в планините, надминаваше всичко, което бях видял дотогава: той се намираше на границата на старческа разруха. Стоеше върху изкорубените си колела, хриптящ и задъхан от изкачването на лекия наклон към лагера, и с известна тревога аз му поверих както себе си, така и моя багаж. Веселият шофьор заяви, че се нуждае от моята помощ по отношение на две много важни операции: първо, при спускане по наклона трябваше да натискам ръчната спирачка, защото ако не била държана успоредно на пода, упорито отказвала да действа. Второ, трябваше да наблюдавам много внимателно амбриажа, твърде своенравен механизъм, който използваше всяка удача му се възможност да изскача от гнездото си с рев на задушаваш се леопард. Тъй като беше ясно, че дори един западноафрикански шофьор не може да кара камиона си сгънат на четири под арматурното табло, ако скъпях живота си, трябваше аз да се заема с тези два механизма. И така сред силната миризма на изгоряла гума от време на време аз се навеждах и натисках ръчната спирачка, а нашият великолепен камион подскачаше и пътуваше към планините с постоянната скорост от 36 километра в час, а когато се спускахме лудешки по някой наклон, скоростта нарастваше с помощта на вятъра до 45 километра.

В продължение на първите 50 километра пътят от червена пръст лъкатушеше през обрасла с гори низина. Гигантските дървета се издигаха в плътни редици край него, а клоните им се преплитаха като зелен тунел над главите ни. Ята птици-носорози прелитаха над пътя и тръбяха като тромби на стари такситата, а отстрани, по огрените от слънцето места, се излежаваха, декоративно драпирани, гуцери агама; телата им проблясваха като слънчев залез и сърдито клатеха глави нагоре-надолу. Пътят започна да се изкачва бавно и почти

незабележимо нагоре и закривулички монотонно край обраслите с гори хълмове. Седналите отзад в камиона момчета извисиха гласове и запяха:

Да се върна у дома, се върна у дома.

Ще ли зърна моя дом?

Ще ли зърна мама?

Нивга няма да забравя моя дом...

Шофьорът затананика тихо мелодията и ме стрелна с поглед да разбере дали имам нещо против. За негова изненада аз също се присъединих към песента. Камионът се носеше с рев напред и вдигаше след себе си вихрушка от червена прах, момчетата отзад пееха, а шофьорът и аз пригласяхме от време на време с треперливи гласове, той дори акомпанираше с клаксона.

Колкото по-нагоре се изкачвахме, толкова по-чести ставаха пролуките в плътната стена на гората, докато на края започна да се появява нов тип растителност: грамадна дървовидна папрат растеше на заговорнически групи отстрани на пътя върху дебели, тантурести и космати стъбла. Дългите и нарязани листа, израснали от върховете, наподобяваха нежно зелени фонтани. Тази папрат стоеше на стража пред един нов свят. Хълмовете като че неочаквано се отърсиха от своето покривало и гората изчезна. Тя остана в долината зад нас — дебел зелен кожух, разлюлян в затрептялата от маранята далечина. Над нас се издигаше величествено склонът на хълма, покрит с наметало от развълнувана, висока до пояс, позлатена от слънцето трева. Камионът пълзеше все по-нагоре и по-нагоре със задъхан и разтреперан от необичайното напрежение двигател. Мислех си, че ще се наложи да бутаме проклетата машина, за да премине последните 50–100 метра, но за учудване на всички тя се справи сама. Разтреперан от умора и изхвърлящ като умиращ кит пара от радиатора, камионът изпълзя до билото на хълма. Спряхме колата и шофьорът изключи двигателя.

— Трябва за малко да спрем, двигателят загря — обясни той и посочи предницата на камиона, изчезнала напълно в облак от пара.

Измъкнах се с удоволствие от нагорещената едва ли не до червено кабина и отидох пеша до мястото, където пътят започваше да се спуска

към следващата долина. Оттам се виждаше местността, която бяхме преминали, и тази, в която тепърва щяхме да навлезем.

Зад нас се разстиляше огромната зелена гора. Погледната от това разстояние, тя изглеждаше гъста и непроходима като агнешко руно, единствено по върховете на хълмовете, където дърветата се открояваха на фона на небето като разбъркани ресни, личаха пролуки по гладката повърхност на милионите зелени листа. Пред нас се простираше друг свят, така различен от досегашния, та изглеждаше дори невероятно, че двата съществуват един до друг. Липсваха всякакви белези на постепенен преход: зад нас беше гора от огромни дървета, всяко облечено в роба от лакирани листа, блеснали като гигантски зелени горски царе; а отпреде ни, чак до неясно очертания син хоризонт, се простираха верига след верига хълмове, съединени и преливащи една в друга подобно на огромни, замръзнали вълни, с обърнати към слънцето склонове, обрасли от долу до горе с леко накъдрен плюш от златистозелена трева, ту изсветляваща, ту потъмняваща, когато вятърът я огъваше или успокояваше. Зад нас гората блестеше с украсата си в зелено и алено наситени и ярки цветове, а отпреде ни, в този необикновен планински свят от треви, преобладаваха меките и нежни тонове — сивобежово, светложелено, топло кафяво и златно. Покритите с пастелно обагрена трева леко надиплени хълмове наподобяваха силно английски пейзаж от южните части на страната, само че в много по-голям мащаб. Обаче пламнало като разкалена пещ слънце, съвсем не по английски, премахваше напълно тази илюзия.

Оттук нататък пътят наподобяваше зигзагообразна железопътна линия. Спускахме се с трясъци и скърцане в низините, после с пъшкане и пръхтене пълзахме по стръмните склонове на хълмовете. На върха на един хълм спряхме отново, за да се охлади двигателят, и в низината пред нас забелязах някакво село. Колибите наподобяваха в далечината безразборно разпилени черни отровни гъби върху зелена трева. Когато двигателят заглъхна, тишината ни обви като одеяло. Ушите ни долавяха само тихото свистене на поклащаната от вятъра трева, а от разположеното далече под нас село долитаха лаят на куче и кукуригането на петле — звуци, тихи и далечни, но чисти като камбанен звън. Можаш да видиш през бинокъла, че в селото кипи някаква дейност. Около колибите се въртяха тълпи от хора. Проблясваха мачете и копия, а от време на време — и някой ярък саронг.

— Каква е тази врява в селото? — попитах шофьора.

Той се взря надолу по хълма, присви очи, после се обърна с очарователна усмивка към мен.

— Има пазар, са^[1]. Маса^[2] иска ли да спрем на това място? — попита той с надежда в гласа.

— Мислиш ли, че там продават някакви животни?

— Да, са!

— Честна дума?

— Честна дума, са!

— Лъжеш, бушмено — казах аз, привидно ядосан. — Искаш да спрем, та да си пийнеш ечемичена бира. Така ли е?

— Ех! Така е, са — съгласи се с усмивка шофьорът, — но понякога маса може да намери тук и животни.

— Добре, ще спрем за малко.

— Да, са — отвърна с готовност шофьорът и подкара бясно камиона надолу към селото.

Големите колиби с техните конусовидни сламени покриви бяха подредени спретнато около малко площадче, засенчено от група млади евкалиптови дървета. Пазарът се намираше именно на това площадче.

На шарената сянка под стройните дървета търговците бяха изложили стоките си направо на земята, всеки на собствено, отделно местенце, и около тях сега се тълпяха, жестикулираха, вдигаха гълчава и спореха селяните. Стоките за продан учудваха със своето разнообразие, а в известен смисъл — и със странния си и неуместен вид. Предлагаше се пушен сом, забоден на малки шишчета. Живи, тези риби са много неприятни на вид, но когато са изсушени, сбръчкани и почернели от пушека, заприличват на сатанински кукли за джуджу^[3], застинали в чудноватите и изкълчени форми на някакъв отвратителен танц. Имаше големи топове английски плат, някои в многоцветните, така обичани от африканците десени, макар и местният, плътен и мек плат да бе изтъкан с по-голям вкус. Между купищата пъстър плат имаше богат избор на яйца, пилета в бамбукови кошници, зелени чушки, зеле, картофи, захарна тръстика, големи окървавени късове месо, току-що изкормени и навързани на въженца гигантски тръстикови плъхове, глинени съдове и кошници от тръстика, столове от дървото ероко, игли, барут, ечемичена бира, капани, манго, паупау, иригатори, енема, лимони, местни обуца, великолепни чанти, изплетени от рафия,

пирони, кремъци, карбид и каскара, лопати и леопардови кожи, гуменки, меки шапки, кратуни с палмово вино и стари газени тенекии, пълни с палмово и фъстъчено масло.

Разнообразни и чудновати като предлаганите за продан стоки бяха и посетителите на пазара: хаусанци, облечени с блестящо бели роби и малки бели шапчици; местни вождове с разноцветни роби и богато бродирани шапчици с пискюлчета; езичници от отдалечени планински селища само с парче мръсна кожа около бедрата си, с остро изпилени зъби и татуирани лица. За тях селото бе нещо като многолюдна столица, а пазарът вероятно представляваше върхът на приятните забавления за годината. Заради няколко сладки тропически картофа или тръстикови плъха те спореха ожесточено, размахваха ръце, блъскаха се и очите им блестяха от удоволствие или пък, застанали на малки групички, съзерцаваха с безнадежден копнеж камарите разноцветен плат и пристъпваха от място на място, за да огледат по-добре този недостижим за тях разкош.

Придружаващата ме група потъна заедно с шофьора в суеятата се ярка тълпа като мравки в петмез и ме остави сам да се мотая наоколо. Малко по-късно реших да направя няколко снимки на някои туземци-езичници, затова насочих фотоапарата и започнах да го нагласявам на фокус. Незабавно настъпи същински хаос; туземците като един захвърлиха партушините си и с ужасен крясък побягнаха към най-близкото укритие. Твърде смутен от това обстоятелство, понеже средният африканец се снима с най-голямо удоволствие, аз се обърнах към един хаусанец и го запитах какво се е случило. Отговорът му бе твърде интересен: езичниците очевидно били виждали фотоапарат и знаели, че той произвежда картинки на онези хора, към които е насочен, но били убедени, че при всяка снимка фотоапаратът взема част от душата на заснетия. Направи ли много снимки на даден човек, той щял да има пълна власт над него. Превъзходен пример на магьосничество, приспособило се към модерните времена. Някога се е смятало, че придобиването на малко коса или нокти от краката на жертвата осигурява голяма власт над нея; в днешни дни снимането на даден човек очевидно даваше същите резултати. Все пак въпреки нежеланието от страна на фотографските ми обекти успях да им направя няколко снимки, като приложих един прост начин: застанах до

тях, обърнах се на противоположната страна и ги снимах с поставения под мишницата ми фотоапарат.

Малко след това зърнах нещо, което прогони всички мисли за фотография и магьосничество от главата ми. Върху една от тъмните малки сергии, които ограждаха площадчето, ми се мярна червеникава козина. Тръгнах да разбера какво е това и открих една от най-очарователните маймуни, завързана на дълго въженце. Приклепнала в прахта, тя издаваше силни звуци: „пррух, прруп“. Имаше светла

червеникавокафява козина, бели гърди и печално черно личице. Необикновените ѝ звуци наподобяваха нещо средно между крясък на патица и приятелско мъркане на котка. Тя седна и в продължение на няколко секунди ме наблюдаваше втренчено, после внезапно стана и започна да танцува. Първо се изправи на задните крака и заподскача енергично с широко разперени ръце, като че се готвеше да ме притисне до гърдите си. После се отпусна долу и заподскача на четирите си лапи като топка. Колкото повече се разпалваше, толкова скоковете ѝ ставаха по-високи. После спря малко да си отдъхне, преди да премине към следващата част на своя танц. Тя застана отново на четирите си лапи. Задницата ѝ оставаше съвсем неподвижна, а предната част на тялото започна да клати подобно на махало. След основните фигури на танца тя ми показва на какво е способна една наистина опитна маймуна-танцьор. Тя се въртя, подскача и се друса, докато пред очите ми всичко се завъртя. Маймунката ме привлече от пръв поглед, но след необуздания ѝ лудешки дервишки танц почувствувах, че просто трябва да я купя. Заплатих на собственика ѝ два пъти повече, отколкото струваше и я понесох, тържествуващ, със себе си. На една от сергиите купих цяла връзка банани и маймунката така се трогна от моята щедрост, че ми се отплати, като намокри цялата предница на ризата ми. Подбрах дъхащите на бира момчета и шофьора, качихме се на камиона и продължихме пътуването. Маймунката седеше на колената ми, тъпчеше уста с банани и покрякваше от време на време от вълнение и доволство, като наблюдаваше променящия се зад прозорците пейзаж. Заради таланта ѝ на балерина реших да я нарека Павлова. И така отсега нататък тя стана Павлова, ръждивият хусар.

Продължавахме да се движим още няколко часа и когато наближихме целта на нашето пътуване, върху долините започнаха да падат тъмнопурпурни сенки, а слънцето бавно потъваше зад най-високите хълмисти вериги на запад сред обагрени в яркочервено и зелено перести облачета.

Пътят свърши и ние разбрахме, че сме пристигнали в Бафут. Отляво се ширеше огромен пращен двор, ограден с висока стена от червени тухли. По-нататък се виждаха множество кръгли колиби със сламени покриви, скупчени около малка, спретната вила. Всички тези постройки обаче изглеждаха като джуджета пред едно съоръжение, прилично на увеличен хилядократно старовремски пчелен кошер —

грамадна колиба с масивен куполообразен сламен покрив, почерняла и обгърната в тайнственост от времето. От другата страна на пътя теренът се издигаше стръмно нагоре. По него се виеше редица от около седемдесет стъпала, които отвеждаха до друга голяма вила с формата на кутия за обувки. Горният и долният етаж се опасваха от край до край от широки веранди, по чиито колони висяха бугенвиллии и други пълзящи растения. Разбрах, че в продължение на следващите няколко месеца това ще бъде моят дом.

Докато измъквах схванатото си тяло от камиона, в отдалечения край на оградящата големия двор стена се отвори сводестата врата, от нея излезе малко шествие и се насочи към мен. Групата се състоеше само от мъже, повечето в напреднала възраст, облечени в широки и многоцветни роби, които шумоляха леко при тяхното движение. Върху главите си носеха малки шапчици, нагъсто бродирани с многоцветни конци. Сред групата пристъпваше висок и строен мъж с одухотворено и весело лице. Носеше чисто бяла роба и шапка без каквито и да е украшения по нея. Въпреки липсата на украшения по дрехите, веднага разбрах, че това е единствената важна особа в малката процесия — така царствено бе държанието му. Това бе фонът на Бафут, владетелят на голямото кралство от планински пасища, през които бяхме пътували, с огромно население от чернокожи. Баснословно богат, той управляваше своето кралство с умение и разум, макар и малко деспотично. Фонът спря пред мен, усмихна се любезно и протегна огромна, изящна ръка.

— Добре дошъл! — каза той.

Малко по-късно научих, че говори пиджин английски така добре, както и всички негови поданици, но поради неизвестни причини изпитваше неудобство от тези свои познания, затова говореше с помощта на преводач. Почтително наведен, преводачът превеждаше моето приветствие през събраните си в шепи ръце. Фонът изслуша учтиво всичко, после протегна огромната си ръка към кацналата на върха на склона вила.

— Чудесна! — каза той и широко се усмихна.

Отново стиснахме ръцете си, после той прекоси обратно двора заедно със своите съветници и изчезна през сводестата врата, оставяйки ме да се настаня в неговата „чудесна“ вила.

Два часа по-късно, след като се окъпах и се нахраних, пристигна пратеник и ме уведоми, че фонът искал да ме посети да си побъбрим,

стига да съм се „успокоил“ достатъчно от пътуването. Отвърнах, че съм отпочинал напълно и че ще ми бъде много приятно да бъда посетен от фона, после извадих уискито и зачаках. След малко фонът пристигна с малката си свита. Ние седнахме на верандата под светлината на фенера и се впуснахме в разговор. Аз пих уиски, разрежено с вода, за негово здраве, а той — чисто уиски за моето. В началото говорехме с преводач, но когато нивото на уискито в бутилката спадна, фонът обърна на пиджин английш. В продължение на два часа му обяснявах целта на моето посещение в неговата страна. Извадих книги и снимки на интересувашите ме животни, а когато нямаше какво да показвам, рисувах животните върху късчета хартия и се мъчех да имитирам звуците, които издават. През цялото време чашата на фона биваше доливана с ужасяваща последователност.

Той заяви, че ще успее да се сдобия с повечето от животните, които му показах, и обеща за следващия ден да изпрати няколко добри ловци да ми помагат. Фонът добави, че най-добре било да съобщи на всички свои хора да се постараят да ми „заловят животинки“. Най-добрата възможност за това, обясни той, се откривала след десет дни. Тогава щяло да има някакво тържество. Очевидно в определен ден неговите поданици събират огромни количества суха трева от хълмовете и долините и я донасят в Бафут, за да може фонът да подмени покрива на огромната къща на духовете и покривите на колибите на безбройните си жени. След като донасяли тревата, той устройвал пиршество с ядене и пиене. Събирали се стотици души от цялата околност. Фонът обясни, че се откривала чудесната възможност да се обърне към своите хора и да им разясни онова, което исках. Приех всичко с радост, благодарих му от все сърце и отново напълних празната му чаша. Нивото на уискито спадаше по-надолу и на края в бутилката не остана нито капчица. Тогава фонът се изправи величествено, сподави едно хълцане и протегна ръка.

— Аз тръгвам! — обяви той и посочи неопределено към своята малка вила.

— Съжалявам много — отвърнах учтиво аз, — искаш ли да те изпратя до пътя?

— Да, приятелю — отвърна той и се усмихна широко. — Чудесно!

Обърнах се към един от прислужниците и той донесе тичешком ветроупорен фенер. Тръгнахме след него по верандата към стълбите. Фонът продължаваше да ме държи с едната ръка, а с другата сочеше верандата, стаите и обляната от лунна светлина градина, разположена на десетина метра под нас, и мълвеше самодоволно на себе си: „Чудесно, чудесно!“ Когато достигнахме върха на дългата стълба, той спря, погледна ме замислено, после посочи надолу с дългата си ръка.

— Седемдесет и пет стъпала — каза той с широка усмивка.

— Много хубаво — отвърнах аз и поклатих глава.

— Ще ги преброим — каза фонът, очарован от тази мисъл. — Седемдесет и пет, ще ги броим.

Той метна дългата си ръка връз моето рамо, облегна се тежко на мен и тръгнахме надолу по стълбите към пътя, като броехме на висок глас. Тъй като не можеше да брой повече от шест на английски, някъде по средата се обърка и когато стигнахме до края на стълбището, установихме, че според сметката на фона не достигнаха три стъпала.

— Седемдесет и две? — каза на себе си той. — Не, седемдесет и пет са. Къде ще са отишли три стъпала?

Той хвърли свиреп поглед към раболепната си свита, която го очакваше вече на пътя, сякаш подозираше, че хората бяха скрили липсващите стъпала под робите си. Предложих набързо да ги преброим отново. Изкачихме се още веднъж на верандата, броейки като умопомрачени, след което за по-сигурно преброихме стъпалата отново надолу. Фонът броеше до шест, после започваше отново и аз разбрах, че ако не измисля нещо, ще търсим дяла нощ липсващите стъпала. Когато още един път се изкачихме и се спуснахме долу, аз извиках силно и с тържествуващ глас: „седемдесет и пет“ и се усмихнах, сияещ, на моя приятел. От началото той прие с известно нежелание този резултат, защото бе преброил едва до пет и се наложи да му обясня как съм стигнал до седемдесет и пет. Убедих го, че на младини са ме награждавали много пъти за бързо смятане на ум и че моят сбор е правилен. Той ме притисна до гърдите си, сграбчи ръката ми, стисна я силно и каза: „чудесно, чудесно, приятелю“, след което се отправи през огромния двор към своята резиденция и ме остави да пропълзя нагоре по седемдесет и петте стъпала до моето легло.

На другия ден, след „заседанието“ с фона, главата ми се пръскаше от болки, но се заех да правя клетки за животните, които се надявах да

започнат да пристигат масово в най-скоро време. По обяд се появиха четирима високи и внушителни младежи, облекли най-хубавите си цветни саронги и въоръжени с кремъклийки. Страшното им оръжие бе невероятно старо, разядените и надупчените от ръждата цеви като че бяха прекарвали остро заболяване от едра шарка. Накарах ги да оставят опасното си оръжие пред вратата, а после ги поканих да влязат да си попрिकाваме. Това бяха изпратените от фона ловци. В продължение на половин час им показвах снимки на различни животни и им обяснявах колко ще плащам за различните зверчета. След всичко това им казах да ловуват целия следобед, а привечер да се върнат и да ми покажат какво са хванали. Условихме се, ако не успеят да уловят нищо, да дойдат отново рано сутринта на следващия ден. Раздадох им цигари и ловците поеха надолу, потънали в сериозен разговор, като размахваха пушките си във всички посоки.

Един от четиримата ловци се появи отново още същата вечер с малка кошничка. Той приклекна с тъжен поглед и ми разказа, че на него и другарите му не провървяло този следобед. Ходили много далеч, но не намерили нито едно от животните, които им бях показал. Въпреки всичко намерили нещичко.

След тези думи ловецът се приведе напред и постави кошничката при краката ми.

— Не зная дали маса ще иска този вид животинки — каза той.

Отместих капака на кошничката и надникнах вътре. Помислих, че може би има я катеричка, я някой плъх, но вътре бяха поставени две големи и красиви крастави жаби.

— Маса харесва ли такива животинки? — попита ловецът, наблюдавайки с очакване лицето ми.

— Да, много ми харесват — отвърнах аз и лицето му се озари от широка усмивка.

Платих колкото искаше, „бутнах“ няколко цигари и ловецът си отиде с обещанието да дойде отново на следващата сутрин със своите другари. Когато си отиде, насочих отново вниманието си към жабите. На големина бяха горе-долу колкото чаени чинийки, имаха огромни воднисти очи и къси, дебели крака, като че ли поддържаха трудно тежките си тела. А каква чудна окраска имаха! Гърбовете им бяха наситено кремави, изпъстрени с дребни червеобразни черни петънца,

страните на главите и телата им бяха тъмночервени, по-точно смесица между махагон и виненочервено, коремите — ярко лютиковожълто.

Винаги съм харесвал краставите жаби, тъй като съм установил, че са тихи, с добро поведение и свой собствен чар, съвсем различни от лесно възбудимите и доста глуповати обикновени жаби, винаги мокри и преглъщащи. Преди да видя тези две обаче, винаги съм си представял, че краставите жаби си приличат доста една на друга и макар и да се различават по окраска и големина, достатъчно е да видите една, за да имате представа за характера на всички. Много скоро се убедих, че тези две жаби притежават ярко изразена индивидуалност, която ги издигаше почти на равнището на бозайници.

Тези създания се наричат „листовежди крастави жаби“, понеже чудноватото, оцветено в кремаво петно на гърбовете им по форма и цвят наподобява напълно мъртъв, изсъхнал лист. Приклекнала сред горската постилка, краставата жаба се слива със заобикалящата я среда. От това идва английското ѝ название. Научното ѝ название е „веждеста крастава жаба“, което на латински звучи особено уместно *Bufo superciliaris*^[4] защото на пръв поглед „листовеждата“ прави впечатление на изключително високомерно създание. Кожата под големите ѝ очи е събрана на две местенца и повдига веждите по такъв начин, като че ли тя гледа на света с подчертано презрение. Необикновено широката и леко увиснала в ъглите уста подсилва аристократичния ѝ вид и придава по този начин леко насмешливо изражение, което съм срещал единствено при камилата. Като прибавя бавната и надута походка и приклекванията на всеки две-три крачки, при което жабата ви поглежда със съжалително пренебрежение, у вас се промъква чувството, че това е върхът на високомерието.

Моите две „листовежди жаби“ приклекнаха една до друга върху прясно накосена трева на дъното на кошницата и ме заоглеждаха с унищожително презрение. Наклоних кошницата на една страна и жабите се измъкнаха с тежка стъпка на пода, с възмущението и достойнството на лондонски кметове, заключени по невнимание в обществена тоалетна. Те изминаха около метър по пода и очевидно изморени от това усилие, приклекнаха долу, преглъщайки възпитано. В продължение на десетина минути те ме проучваха много внимателно и изглежда отвращението им от мен непрестанно нарастваше. Едната от тях се отдалечи и след малко приклекна до крака на масата, вземайки го

вероятно за ствол на дърво. Другата продължаваше да ме наблюдава и след задълбочено обмисляне обобщи мнението си за мен — явно противно същество, — след което повърна полусмлените тела на един скакалец и два молеца, отправи ми огорчен и укоризнен поглед и се присъедини към своя другар под масата. Понеже не разполагах с подходяща клетка, жабите прекараха първите няколко дни затворени в моята спалня. Те се разхождаха бавно и замислено по пода или клечаха като изпаднали в транс под леглото. Тези техни действия ме забавляваха неописуемо.

Няколко часа след запознанството ми с моите закръглени съквартирантки открих, че съм имал крайно неправилно мнение за тях, тъй като не бяха арогантни и самомнителни, за каквито се представяха. Всъщност те бяха стеснителни, лесно се смуцаваха и им липсваше каквато и да е самоувереност. Дори се усъмних, че страдат от тежък и неизлечим комплекс за малоценност. Изражението на неприятно превъзходство бе чисто и просто една поза, чрез която прикриваха от света ужасната истина, че нямат никаква вяра в тлъстите си особи. Това открих съвсем случайно още първата нощ след пристигането им. Жабите стояха приклепнали на пода до краката ми и изглеждаха като че съставят собствените си очерци за справочника на английските лордове, докато аз си вземах бележки относно тяхната окраска. Искях да разгледам по-отблизо задните им части, затова се наведох, хванах едната жаба под мишниците и тя се заклати унижено във въздуха. Жабата се уригна силно и възмутено от проявеното към нея отношение и започна да рита с дебелиите си задни крака, но аз я държах здраво и на нея не ѝ оставаше нищо друго, освен да виси, докато прегледам задните ѝ области. Когато я поставих отново на земята до приятеля ѝ, тя не приличаше повече на предишната жаба. Аристократичният ѝ вид изчезна и тя се превърна в най-обикновена свита и скромна амфибия. Приклепна, запримига неспокойно с огромните си очи, а по лицето ѝ се изписа тъжно и плахо изражение. Изглеждаше като че ли всеки миг ще се разплаче. Неочакваното и пълно превъплъщение бе така поразително, че аз се почувствувах виновен за причиненото ѝ унижение. За да оправя нещата, вдигнах и другата жаба, оставих я известно време да виси, след което и тя изгуби своето самочувствие и когато я свалих обратно на земята, изплаши се и се смути. И двете изглеждаха така унили и нещастни, че ме досмеша, изсмях се

невъзпитано и нараних още повече чувствителните им натури. Те се оттеглиха бързо и в продължение на половин час се криха под масата. След като научих тяхната тайна, можех да им смачквам фасона винаги когато започваха много да се надуват. Достатъчно беше да ги чукна леко по носа и те се свиваха виновно, отправяха ми умоляващи погледи и като че ли всеки миг щяха да се изчервят.

Направих им чудесна, голяма клетка и те се почувствуваха много щастливи в нея. За да поддържат доброто си здравословно състояние, разрешавах им да ходят всеки ден из градината. Когато сбирката ми нарасна, а с нея се увеличиха и моите задължения, вече не ми оставаше време да стърча търпеливо, докато моите синьокръвни аристократи си направеха разходката на чист въздух, и за най-голямо тяхно неудоволствие прекратих разходките им. Един ден обаче открих пазач, на когото спокойно можех да ги поверя, докато вършех собствената си работа. Този пазач бе маймуната ръждив хусар — Павлова.

Необикновено питомна и добра, Павлова проявяваше изключителен интерес към всичко, което я заобикаляше. Първия път, когато разреших на „листовеждите жаби“ да минат край нея по време на разходката си, те я очароваха дотолкова, че тя се изправи на задните крака и протегна врат, за да види по-добре как пристъпят тежко-тежко из двора. Десетина минути след това се върнах да разбера как се чувствуват жабите и ги открих да се навъртат около мястото, където стоеше завързана Павлова. Приклеknала, тя ги милваше нежно, мъркаше силно от удоволствие и удивление. Върху жабешките муцуни цъфтеше крайно смешно и самодоволно изражение. Те стояха като заковани, очевидно доволни и успокоявани от нейните ласки.

Всеки ден след това пусках жабите близо до мястото, на което завързвах Павлова, и тя ги гледаше как се разхождат наоколо. От време на време издаваше удивени крясъци или пък ги галеше леко по главите, докато те не лягаха до нея като хипнотизирани. Ако се отдалечаваха твърде много и имаше опасност да изчезнат в гъстите шубраци по краищата на двора, Павлова проявяваше силно безпокойство, надаваше остри писъци, за да ме извика и ми покаже накъде са избягали нейните повереници. Аз притичвах и ги връщах обратно при нея. Един ден жабите се отдалечиха твърде много, а тя ме викала, без да я чуя. Малко по-късно отидох при Павлова. Тя танцуваше истерично на края на въжето и пицеше неистово. Наоколо не се виждаха никакви жаби.

Развързах каишката на маймунката, тя ме поведе незабавно към гъстите храсти по края на двора, откри след няколко минути бегълците и се хвърли отгоре им с радостни мъркания.

Павлова обикна ужасно тези дебели крастави жаби. Желанието, с което ги посрещаше сутрин, нежните ѝ ласки и силното ѝ безпокойство, когато се отдалечаваха твърде много от нея, бяха наистина трогателни. Тя се мъчеше да разбере защо телата на жабите не са обрасли с козина като на маймунките, докосваше с пръсти гладките им кожи и с обезпокоено изражение на черното си лице се стареше да разроши несъществуващата козина. От време на време се привеждаше напред и близваше замислено гърбовете им. В края на краищата тяхната голота престана да я безпокои и тя се отнасяше към нея с онази нежност и привързаност, с която би се отнесла и към своите собствени майmunки. Жабите също обикнаха маймунката по свой странен начин, макар тя от време на време да накърняваше тяхното достойнство и да им досаждаше. Спомням си как една сутрин, тъкмо ги бях окъпал, на което се радвах изключително, те тръгнаха из двора и по мокрите им коремии се полепиха различни клечици и парченца кал. Това разтревожи Павлова, защото тя искаше нейните протежета да са винаги чисти и спретнати. Открих я седнала на слънце, стъпила с лапа върху гърба на едната жаба като на столче за крака. Другата жаба висеше в ръката ѝ по най-унизителния начин. Жабата огъваше тяло във въздуха, а Павлова отстраняваше най-старателно нечистотиите от корема ѝ и през цялото време ѝ говореше нещо с писукане и гукане. Тя почисти едната жаба, постави я оклюмала на земята, после вдигна втората във въздуха и я подложи на същото унижение. Бедните жаби нямаха никаква възможност да се покажат високопоставени и надути в присъствието на Павлова.

---

[1] Са — сър (бел.пр.). ↑

[2] Маса — господар (бел.пр.). ↑

[3] Джуджу — вещь за магия; магия (бел.пр.). ↑

[4] На латински *superciliaris* е надвежден, а на английски *supercilious* означава високомерен. Това е основата на игрословицата (бел.р.). ↑

ГОНЧЕТАТА НА БАФУТ

За да мога да преследвам различните представители на бафутската фауна, освен четиримата изпратени ми от фона ловци аз наех и шест слаби и тромави мелеза, за които собствениците им твърдяха, че били най-добрите ловни кучета в цяла Западна Африка. Тази нескопосана група от мъже и кучета нарекох „бафутските гончета“. Макар и ловците да не разбираха нищо от това наименование, те се гордееха изключително много с него. Веднаж дори дочух как един ловец спореше нещо със свой съсед, после му заяви с писклив и възмутен глас: „Няма да ми крещиш така, приятелю. Не знаеш ли, че аз съм бафутско гонче?“

Ние прилагаме следния начин на ловуване. Отивахме до някой далечен хълм или долина и избирахме участък с гъста трева и храсти. На подходящо място разполагаме мрежите във формата на полумесец, после минавахме заедно с кучетата през гъстата растителност и подгонвахме появилите се животни към мрежата. Всяко куче носеше около врата си малък дървен хлопатар. Когато се изгубеа във високата трева, ние разбирахме местонахождението на кучетата по силното хлопане на техните украшения. Предимството на този начин на ловуване се състоеше в това, че се намирах на самото място и с минимална загуба на време можех да се заема с животните от момента на тяхното залавяне, да уредя бързото им транспортиране обратно до Бафут и поставянето им в свестни клетки. Ние пренасяхме заловените животни в торби със специални отвори отстрани за преминаване на въздуха, с месингови кръгове. За по-големите и яки животни торбите бяха от дебело платнище или зебло, докато за по-нежните и слаби те бяха направени от мек плат. Веднъж попаднали в тъмната вътрешност на торбата, уловените животни постепенно prestaваха да се борят и докато ги откарвахме до дома, лежаха съвсем кротки. От гледна точка на животните най-страшната част от целия процес бе освобождаването им от мрежите. След кратка практика се превърнахме в изкусни майстори и можехме само за две минути да хванем животното, да го освободим от мрежата и да го напъхаме в торбата.

През първия ловен ден бафутските гончета се появиха така тежковъоръжени, като че се готвехме да ловим лъвовете. Освен обичайните мачете те носеха копия и кремъклийки. Тъй като не ми се щеше да ми насолят задника с ръждиви пирони и камъчета, настоях след бурни протести и молби ловците да оставят пушките си. Това мое решение ги ужаси.

— Маса — каза плачливо единият от тях, — ако срещнем някое лошо животно, как ще го убием, ако оставим тук пушките?

— Ако срещнем лошо животно, ще го заловим, няма да го убиваме — отвърнах твърдо аз.

— Ха! Маса, ще ловим ли лоши животни?

— Точно така, приятелю. Ако те е страх, не идвай, разбра ли?

— Маса, аз не се страхувам — отвърна докачено той, — но ако срещнем лошо животно и то убие маса, фонът ще се ядоса страшно много.

— Успокой се, приятелю — отвърнах аз и извадих ловджийската си пушка. — Ще взема моята пушка. Ако ме убие някое животно, това няма да е по твоя вина, разбра ли?

— Разбрах, са — отвърна ловецът.

Беше още ранна сутрин и слънцето все още не бе се издигнало над окръжаващата ни планинска верига. Небето бе в съвсем нежна розова сянка, украсена тук-там от малки бели перести облачета. Утринната мъглица все още обгръщаше долините и върховете и те губеха очертанията си, а високата златиста трева край пътя се огъваше под тежестта на обилната роса. Ловците пристъпяха един след друг в редица, а кучетата ту се пъхаха, ту изскачаха от гъсталака и дървените им камбанки приятно хлопаха. Малко след това се отбихме от пътя и тръгнахме по тясна и лъкатушеща пътечка, която ни поведе нагоре по хълмовете. Тук мъглата бе още по-гъста, но лежеше ниско над земята. Телата ни не се виждаха от кръста надолу и човек добиваше странното впечатление, че сме нагазили до пояс в леко развълнувано езеро от бяла пяна. Високата и мокра от роса трева свистеше в краката и навсякъде около нас, под повърхността на непрогледното мъгливо езеро, дребни жабки си разказваха жабешки смехории и избухваха от време на време в кикотене. Скоро наподобяващото премръзнал портокал слънце се показва над дантелата от далечни хълмове. Ставаше все по-топло и мъглата започна да се отделя от земята и да се вие на бавни къдели към

небето. Изпитвах чувството, че се движим в гора от белезникави дървета, които се усукват и наклоняват, разкъсват и отново възстановяват стволите си подобно на чудновати амеби, после се разтеглят и се понасят със спираловидни движения към небето. Цели два часа се придвижвахме до мястото, избрано от ловците за първия лов. Това бе една дълбока и широка долинка, извита като дъга, разположена между два реда хълмове. По дъното на долчинката, между почернели камъни и златиста трева, проправяше пътя си малко поточе и проблясваше на слънцето като фина стъклена нишка. Гъста и преплетена растителност покриваше цялата долина, а сред нея се издигаха малки групички от храсти и шубраци.

Спуснахме се в долчинката и опънахме по ширината ѝ около стотина метра мрежи. После ловците подсвириха на кучетата и се

отправиха към началото на долинката, а аз останах да чакам до мрежите. Докато те напредваха към мрежите и в продължение на половин час цареше пълна тишина, нарушавана от време на време от слабия звук на кучешките хлопки или от пронизителните ругатни на някой настъпил трън ловец, започнах да мисля, че сме ударили на камък. Неочаквано обаче ловците вдигнаха голяма врява, а кучетата залаяха яростно. Те се намираха все още на известно разстояние от мрежите, а малка група дръвчета ми пречеше да ги видя.

— Какво има? — извисих глас над шума.

— Тук има животинка, маса — долетя отговор до ушите ми.

Зачаках търпеливо и след малко през дърветата се втурна запъхтян ловец.

— Маса, дайте ми тази малка мрежа — изрече той и посочи спретнато подредените край торбите малки мрежи.

— Какво животно открихте? — попитах аз.

— Катеричка, са. Изкатери се нагоре по дървото.

Грабнах една торба от дебело платно, тръгнах след него през гъсталака и стигнахме до дръвчетата. Тук се бяха струпали всички ловци и оживено разговаряха и спореха за това, кой е най-добрият начин да заловят животното. В това време кучетата скачаха около ствола на малко дърво и лаеха.

— Къде е животното? — попитах аз.

— Ще го хванем веднага, маса.

— Чудесно зверче, маса!

— Ще го хванем ей сега, маса.

Приблжих основата на дървото и надникнах в листака. На един клон на около шест метра над нас стоеше голям и красив белоивичест бурундук със сивокафява на тъмни черти козина, с бяла ивица покрай ребрата и оранжеви лапи. Дългата му опашка, оцветена в бледосиви и черни пръстени, не беше пухеста. Катерицата клечеше на един клон, размяташе от време на време опашка към нас и кряскаше раздразнително: „чък... чък“, като че бе повече разгневена, отколкото изплашена. Тя ни гледаше със зли очи, докато разполагахме мрежата в кръг, на около три метра от основата на дървото. След това завързахме кучетата и възложих на най-дребния ловец да се покатери след зверчето и да го принуди да слезе на земята. Това бе идея на ловците. Аз смятах за невъзможно да се надхитри намиращата се на дървото катерица, но

ловците настояваха, че след като техният другар се покатери горе, бурундукуът веднага ще се спусне на земята. Оказа се, че те имаха право, защото едва-що ловецът достигна горните клони на дървото от едната страна, катерицата се спусна светкавично по дървото от другата му страна, втурна се с невероятна ловкост към едно разкъсано място в мрежата, промъкна се през дупката и препусна през тревата. Хукнахме с ловците да я преследваме, крещяхме и си давахме съвети един на друг, но никой не се вслушваше в тях. Заобиколихме група храсти и видяхме как бурундукуът се изкачи по ствола на друго малко дръвче.

Отново разпростряхме мрежата и отново ловецът се покатери след бурундука. Този път обаче нашата плячка беше още по-съобразителна. Тя забеляза, че охраняваме дупката, през която успя да избяга първия път, спусна се по дървото, сви се на топка и скочи. Тялото ѝ литна във въздуха и прехвърли горния ръб на мрежата с някакви си 1–2 сантиметра. Най-близкият до нея ловец направи отчаяно усилие да я сграбчи, но не успя и бурундукуът побягна с възмутено чак-чакане. Този път той приложи нова, по-гъвкава тактика и вместо да се покатери, се пхна в една дупка под едно от дърветата.

Още веднъж оградихме дървото с мрежа и започнахме да ръчкаме с дълги тънки пръчки из разклоненията на дупката, в която се криеше. Нищо не помогна, ако изключим това, че бурундукуът започна да чъка по-бързо, затова се отказахме от този начин. Следващата ни мярка бе по-успешна. Напъхахме наръч тлееща трева в голямата дупка и когато задушливият пушек запълзя вътре из тунелчетата, чухме как бурундукуът започна ядосан да кашля и киха. Най-сетне не издържа и изскочи светкавично от една дупка и в следващия миг се напъха с главата напред в мрежите. Дори и тогава продължи да ни причинява неприятности. Той ухапа мен и двама ловци, докато се мъчехме да го освободим, а трети ловец ухапа, докато го пъхаше насила в торбата. Окачихме торбата на клоните на малък храст и всички насядахме да изпушим по една отдавна желана цигара. През това време бурундукуът ни наблюдаваше през оградените с месингови кръгчета отвори за въздух, бръщолевеше ожесточено нещо и ни предизвикваше да отворим торбата и да се срещнем лице с лице.

Западноафриканският белоивичест бурундук се среща често в планинските пасища на Западна Африка, но аз бях доволен, че уловихме този, тъй като бе първият ми жив екземпляр. Обикновено

бурундуците имат напълно приземен начин на живот, затова се изненадах, че уловеното от нас животно търси убежище по дърветата. По-сетне открих, че всички видове от тези гризачи, обитаващи планинските пасища, се насочват при преследване направо към дърветата, а само в крайни случаи прибегват до изкорубени дървета или дупки в земята.

Превързахме раните си, изпушихме цигарите, поздравихме се с първото уловено животно и преместихме голямата мрежа по-надолу в долинката, в район с гъста и преплетена трева, висока почти 2 метра. Ловците казаха, че мястото е много добро за специални видове животни, макар и по понятна предпазливост да не посочиха какви точно са тези животни. Опънахме мрежата и аз се настаних на подходящо място по средата, точно на извивката, за да освобождавам заплетените в нея животни. Ловците и кучетата се отдалечиха на около 400–500 метра нагоре по долината. След малко пронизителен вик ме уведоми, че ловците започват претърсването на високата трева. Отново легна тишина. Около мен се разнасяше единствено цвъртенето на безбройните скакалци и далечните звуци на кучешките хлопки. Измина половин час, без да се случи нищо особено. Аз стоях сред високата и шумоляща трева, толкова гъста и преплетена, че през нея не се виждаше нищо на повече от метър — два.

Въздухът над малкото разчистено пространство, където бях седнал, трептеше от жегата и аз започнах да изпитвам силна жажда. Огледах се и забелязах нещо, което напълно бях забравил: цял термос с чай, който моят предвидлив готвач бе пъхнал в една от торбите за животни. Извадих термоса и изпълнен с благодарност, приклеках да си наляя една чашка. Докато пиех, забелязах в гъстата трева точно срещу мястото, на което бях приклекнул, вход на тъмно тунелче. Това очевидно бе личната пътечка на някоя животинка през гората от тревни стъбла. Реших, че след като си изпия чая, ще огледам тунелчето.

Тъкмо си бях налял втората чаша, когато съвсем близо откъм дясната ми страна се раздаде страхотен рев. Ловците надаваха остри крясъци, за да окуражават ожесточено разлаялите се кучета. Докато се чудех на какво се дължи всичко това, нещо зашумоля в тревата. Приблжих тунелчето и се опитах да разбера откъде идва шумоленето. Тревата ненадейно се разтвори и някаква голяма кафява топка изхвъркна от дупката и връхлетя право отгоре ми. Аз се намирах в

крайно неизгодно положение. Преди всичко ни най-малко не очаквах подобно нападение и, второ, клечах с термоса в едната ръка и чаша чай в другата. В уплахата зверчето ми се стори два пъти по-голямо от бобър. То се блъсна в гърдите ми, аз тупнах по гръб и зверчето се закова на корема ми. От термоса зашуртя струя горещ чай върху скута ми. И зверчето, и аз бяхме еднакво стъписани и закрещяхме кажи-речи по еднакъв начин от страх. Понеже ръцете ми бяха заети, не можех да направя нищо друго, освен да се опитам да го прегърна, но животинчето отскочи като футболна топка и побягна през тревата. Част от мрежата се раздруса и затрепери и до ушите ми достигнаха отчаяни писъци. Разбрах, че зверчето е попаднало точно в мрежата. Извиках на ловците и тръгнах през високата трева към мястото, където мърдаше мрежата.

Нашата плячка се бе оплела напълно в мрежата. Тя лежеше по гръб, трепереше, сумтеше и от време на време правеше безплодни опити да прегризе вървите. Погледнах зверчето и разбрах, че сме заловили много голям тръстиков плъх, познат на африканците като треворез. Това название отговаря много сполучливо на неговите навици. С големите си и добре развити резци треворезът си прави път през пасищата пък и през нивите като същинска сенокосачка. Нашият плъх достигаше около осемдесет сантиметра на дължина и бе обрасъл с грубовата, кафеникава козина. Имаше бузесто, наподобяващо бобър лице, малки, прилепнали до главата уши, дебела и гола опашка и големи неокосмени лапи. Изглеждаше толкова изплашен от присъствието ми, че не посмях да го доближа, преди да пристигнат ловците. Страхувах се да не се измъкне от мрежата. Плъхът лежеше и трепереше силно, от време на време се дръпваше рязко, подскачаше във въздуха и надаваше отчаяни писъци. Това поведение на животинчето ме безпокоеше много, защото ми се струваше, че всеки момент ще получи разрив на сърцето. Едва по-късно, когато опознах по-добре тези животни, аз установих, че те посрещат всяко необикновено за тях преживяване с такива истерични прояви, предполагам, надявайки се по този начин да изплашат или да объркат своя неприятел. Всъщност тръстиковите плъхове съвсем не са плашливи животни и ако си позволите по-голяма волност с тях, не се двоумят да забият големите си резци в ръката ви. Държах се на почетно разстояние до пристигането на ловците, после пристъпихме напред и освободихме плъха от мрежата.

Докато се занимавахме с него и се мъчехме да го напъхаме в една здрава торба, плъхът неочаквано подскочи енергично в ръцете ми. Стиснах го здраво и за моя изненада голяма част от козината му остана в ръката ми. Когато го поставихме на сигурно място в торбата, приседнах на земята и разгледах козината, която при стискането бях смъкнал от тлъстото му тяло. Доста дълга и гъста, тя наподобяваше груба четина. Козината очевидно се държи много хлабаво в кожата и при най-лекото дръпване се отделя от нея. След като веднаж е паднала, тя израства отново за удивително дълго време и тъй като плешивите тръстикови плъхове не са особено красиви, човек трябва да се отнася с тях с изключително голямо внимание.

След залавянето на тръстиковия плъх продължихме да се движим бавно нагоре по долинката, като от време на време разпъвахме мрежите и претърсвахме участъци от местността, които ни се струваха обещаващи. Когато стана ясно, че от тази долинка няма да заловим повече никакви животни, скатахме мрежите и се насочихме към един голям хълм, отстоящ на около осемстотин метра от нас. Оформен много красиво, този хълм можеше да се вземе за надгробна могила, гробница на някой великан, бродил в отдавнашни времена из тези пасища. На самия връх на хълма стърчеше купчина големи скали, всяка една колкото цяла къща, извисени като паметник. В тесните цепнатини и проходи между скалите растяха малки дървчета с разкривени и усукани от ветровете стволоче, всяко едно отрупано с ярко златисти плодове. Във високата трева около основата на дърветата растяха пурпурни и жълти орхидеи, на места огромните скали бяха покрити с дебел килим пълзящи растения, някакъв вид поветица, от които висяха с цвят на слонова кост и оформени като фунийки цветовете. Купчините гигантски скали, пищните цветя, раздърпаните и обезформени дървета, всичко заедно представляваше чудесна картина на фона на трепкащото от жегата синьо следобедно небе.

Ние се изкачихме догоре и в сянката на скалите приседнахме да похапнем сред високата трева. Навсякъде около нас се простираха планински пасища и проблясваха с безбройни, непрестанно променящи се от вятъра багри. Върховете на хълмовете блестяха в бледозлатисто, преливащо в бяло, а долчинката — в бледосиньозеленикав оттенък, потъмен на моста, над които се трупаха издути кълбести облаци, влачещи пурпурна сянка подире си. Точно срещу нас се простираше дълга

верига изящно изваяни хълмове, чието подножие се закриваше почти напълно от безредно разхвърлени огромни камънаци и ниски дървета. Хълмовете бяха с такива чисти и красиви форми, потънали в тревистото си наметало със смайващо разнообразие на зелено, златисто, розово и бяло, че наподобяваха огромна надигнала се вълна, готова всеки миг да помете нищожната бариера на камънаците и храсталаците под нея. Спокойствието и тишината на тези възвишения бяха забележителни. Вятърът пораждаше почти всички звуци, той шеташе насам-натам и извличаше от всяко нещо негова собствена песен. Рошеше тревата и тя съскаше и шумолеше меко; свистеше и се промушваше между пукнатините и отворите на скалите над нас, стенеше като кукумявка или пък се кикотеше във внезапно веселие; блъскаше жилавите дребни дръвчета и се боричкаше с тях, караше ги да скърцат и стенат, а листенцата им да мъркат и предат като котенца. Въпреки всичко тези приглушени звуци по-скоро подсилваха, отколкото нарушаваха тишината на тревните простори.

Внезапно ужасяващ рев откъм масивните скали раздра безмълвието. Упътих се нататък и в основата на една гигантска канара открих събрани ловците и кучетата. Трима от ловците спореха ожесточено помежду си, четвъртият подскачаше наоколо и скимтеше от болка. От ръката му шуртеше изобилно кръв, а възбудените кучета скачаха и лаеха яростно около него.

— Каква е тази бъркотия? — попитах аз.

И четиримата ловци се обърнаха към мен и започнаха да ми обясняват по свой начин случилото се. Всеки се мъчеше да говори по-високо, като се опитваше да надвика останалите.

— Защо крещите всички? Ако говорите едновременно като жени, няма да мога да разбера нищо, ясно ли е? — казах аз.

Като успях да въдворя по този начин тишина, обърнах се към обления в кръв ловец.

— А сега, приятелю, кажи ми как се нарани.

— Маса, един звяр ме ухапа.

— Звяр ли? Какъв звяр?

— Е, маса, не зная. Здравата ме ухапа, са.

Прегледах ръката му. От дланта му бе отхапано парче колкото един шилинг^[1]. Оказах му възможната в случая, макар и примитивна

първа помощ и после продължихме разговора за животното, което го бе ухапало.

— Къде е звярът?

— Ей, там, в дупката, са — отвърна раненият ловец и посочи към една цепнатина в основата на голямата скала.

— И не знаеш какво е това животно?

— Не, са — отвърна огорчено той, — не можах да го видя. Идвах насам и видях дупката. Помислих си, че по някой път вътре може да се намери някакво животно и бръкнах с ръка. Тогава звярът ме ухапа.

— Ва! Този ловец никак не се страхува — казах аз и се обърнах към останалите ловци, — той не е огледал първо дупката. Направо си е пхнал ръката в нея и животното го е ухапало.

Останалите ловци се разхихикаха. Обърнах се отново към ранения.

— Приятелю, значи ти си пхнал ръката в дупката, а? Понякога по тези места се срещат змии, така ли е? Какво ще правим, ако те ухапе змия?

— Не зная, маса — отвърна ловецът, като се ухили.

— На мене не ми трябва мъртви ловци, приятелю, затова недей да постъпваш друг път така глупаво, чуваш ли?

— Чувам, са.

— Добре. А сега да видим животното, което те е ухапало.

Взех електрическо фенерче от една торба за животни, наведох се пред дупката и надникнах вътре. В светлината на фенерчето пламтяха две рубиненочервени очи, а след малко се очерта около тях и малко, заострено, червеникавокафяво лице, изръмжа пискливо и пронизително, след което изчезна в тъмната вътрешност на дупката.

— Ах! — възкликна един от ловците, дочул вика, — това е горско куче. Тези зверове са много свирепи, са.

За съжаление названието „горско куче“ се употребява най-безразборно в пиджин английша и то се дава на голям брой дребни бозайници, някои от които имат дори далечни роднински връзки с кучетата, ето защо забележката на ловеца не ми помогна ни най-малко да си изясня що за животно бе това. След известни спорове решихме, че най-добрият начин да накараме животното да се покаже е, като запалим огън пред дупката, а после вкараме вътре пушека, като веем с листа. Това се заехме и да направим, но най-напред поставихме малка мрежа

над входа на дупката. Първата струйка дим още не бе се разсеяла между скалите и животното изхвъркна светкавично от дупката, връхлетя с такава сила върху мрежата, че я откъсна и се затъркаля с нея надолу по обраслия с висока трева склон. Кучетата залаяха яростно и се втурнаха след него. Бързо ги последвахме и ние, като ги заплашвахме със силни гласове, че ще бъдат наказани, ако наранят жертвата. Животното обаче едва ли се нуждаеше от нашата помощ. То се грижеше прекрасно за себе си и ние скоро се убедихме в това.

Зверчето бързо се освободи от остатъците на мрежата и се изправи на задните крака. Тогава разбрахме, че това е стройна кафявочервена мангуста, голяма колкото невестулка. Тя стоеше с широко отворена уста, поклащаше се леко от една на друга страна и издаваше такива остри и проглушителни писъци, каквито не бях чувал никога от животно с нейния ръст. Кучетата се отдръпнаха и вцепенени от ужас, гледаха как животинчето се поклаща и крещи пред тях. Едно, малко по-смело куче приближи внимателно и подуши странното създание. Очевидно, мангустата очакваше точно това. Тя се прилепи плътно до земята и пропълзя като същинска змия напред. Изгуби се сред стъблата на високата трева и след малко най-неочаквано се появи сред краката на нашите благородни гончета, завъртя се като пумпал и започна да хапе, където видеше крак или лапа, и нито за миг не преставаше да издава яростни крясъци. Кучетата правеха всичко възможно да избягнат челюстите на мангустата, но се намираха в крайно неизгодно положение, защото не виждаха зверчето във високата трева и не им оставаше нищо друго, освен да подскачат като побеснели във въздуха. После смелостта им изведнъж се изпари, те подвиха опашки, побягнаха нагоре по хълма и изоставиха мангустата. Леко задъхана, тя продължаваше да стои изправена на задните си крака сред бойното поле и да крещи подигравателно след отдалечаващите им се опашки.

След поражението на кучетата оставаше ние да се опитаме да се справим с този свиреп, макар и дребен противник. Това постигнахме много по-лесно, отколкото предполагах. Аз привлякох вниманието на мангустата и я накарах да нападне една от платнените торби за животни. Животинчето започна да хапе ожесточено торбата, а един от ловците приближи внимателно зад него и хвърли отгоре му мрежа. Докато освобождавахме мангустата от мрежата и се мъчехме да я

натикаме в една торба, тя продъни ушите ни с гневните си крясъци. Зверчето вдигаше ужасен шум по целия път към къщи, за щастие малко заглушен от дебелината на платнената торба. Пристигнахме в Бафут, поставих я в една голяма клетка и тя млъкна чак когато ѝ подхвърлих окървавена пилешка глава. Мангустата се зае сериозно с главата, от която скоро не остана нищо. След това се укроти, но зърнеше ли някого, започваше да пищи злобно към него и се втурваше към железните пръчки на решетката. В края на краищата мангустата започна така да ми действа на нервите, че се принудих да покрия предната част на клетката с чували, докато свикне с присъствието на хората. Три дни по-късно дочух познатите крясъци по пътя и дълго преди появяването на местния ловец разбрах, че носи друга мангуста-джудже. Останах много доволен, когато видях, че това е млада женска и веднага я пуснах при първата. Постъпката ми бе твърде необмислена. Двете животни закрепяха едновременно, като всяко се стараеше да надпищи другото. Цялата тази врява действуваше толкова успокоително, колкото би действувал звукът на стържещ върху чиния нож, само че усилен няколко хиляди пъти.

След завръщането ни в Бафут от първия ловен ден с гончетата получих бележка от фона с покана да го посетя на чашка и да му разкажа как върви ловуването. След като се нахраних и преоблякох, отпратих се през обширния двор към малката вила на фона. Той седеше на верандата, вдигнал бутилка джин към светлината, за да провери колко е останало в нея.

— А, приятелю! — възкликна той. — Върна ли се? Добре ли ловувахте?

— Да — отвърнах аз и поех подадения ми стол, — ловците на Бафут знаят как да ловят хубави животни. Уловихме три животни.

— Чудесно, чудесно — отвърна фонът, наля пет пръста джин в чашата и ми я подаде. — Ще поостанеш малко при нас и ще събереш много животни. Ще кажа на всички мои хора.

— Добре. Според мен бафутчани знаят най-добре от всички камерунци как се ловят хубави животни.

— Вярно, вярно — отвърна очарован фонът, — ти казваш истината, приятелю.

Ние вдигнахме чаши, чукнахме се, усмигнахме се един на друг и после поехме по една голяма глътка. Фонът напълни отново чашите, после изпрати едного от многобройната си свита за нова бутилка.

Когато бяхме преполовили отдавна бутилката и вече бяхме доста „на градус“, фонът се обърна към мен:

— Обичаш ли музиката? — заинтересува се той.

— Много — отвърнах искрено, защото бях дочул, че фонът имал оркестър с много опитни музиканти.

— Добре! Сега ще послушаме музика — отвърна той и заповяда отсечено нещо на един от слугите си.

След малко оркестърът се струпва в двора под верандата. За мое най-голямо удивление той се състоеше от около двадесетина жени на фона, всички напълно голи, ако не се смята малкото парче плат около бедрата им. Те бяха въоръжени с невероятно разнообразие от барабани, като се започне от барабанчета, големи колкото тенджерки, и се стигне до огромните, носени от двама души тъпани. Инструментите включваха дървени и бамбукови флейти с чудно приятен тон, също така и големи бамбукови кутии, напълнени със сухи царевични зърна, които трополят чудесно при разклащане. Най-интересният инструмент на оркестъра беше една дървена свирка, дълга около метър и двадесет сантиметра. Държаха я изправена, като единият ѝ край опираше на земята. В нея се духаше по особен начин, в резултат на което се получаваше дълбок, вибриращ и странен звук, който човек би очаквал да чуе само в баня с особена акустика.

Оркестърът засвири и скоро след това разните членове на семейството на фона започнаха да танцуват на двора. Танците представляваха странна смесица от народни и бални танци. Прегърнатите двойки се въртяха бавно в кръг, краката им описваха ситни и сложни стъпки, а телата им се огъваха и люлееха по начин, който не би допуснала никоя танцова школа. От време на време двойките се разделяха и всеки партньор се завърташе сам, напълно погълнат от танца, и под ритъма на музиката изпълняваше свои собствени, полюляващи се фигури. Флейтите цвъртяха и пискаха, барабаните галопираха и потръпваха, тропотът се разбиваше и отшумяваше с монотонната последователност на връхлитащи върху чакълест бряг вълни. На фона на тези лудешки звуци се долавяше звукът на наподобяващия туба инструмент, като въздишка на някой гигант, повтаряща се на всеки няколко секунди като ударите на сърце.

— Харесва ли ти моята музика? — извика силно фонът.

— Да, чудесна е! — изревах в отговор аз.

— В твоята страна има ли такава музика?

— Не — отвърнах с истинско съжаление, — ние нямаме такава музика.

Фонът напълни отново моята чаша.

— Скоро, когато моите хора докарат тревата, ще има много музика и много танци. Ще се повеселим и ще бъдем много щастливи, нали?

— Да. Да. Ще се повеселим и още как!

Отвън на двора оркестърът продължаваше да свири. Равномерният тътен и удари на барабаните като че ли се носеха нагоре към тъмното небе и караха дори звездите да потрепват и да танцуват с техния ритъм.

---

[1] Колкото монета от два лева. ↑

БОБОТЕЩАТА КАТЕРИЦА

По време на моя престой в Бафут ми се искаше особено много да се сдобия с два вида от фауната на планинските пасища: скалния даман и Стенджъровата катерица. За да ги заловя, наложи ми се да отида на лов в две съвсем различни местности. Впечатленията ми от тези ловувания са по-ярки от почти всички други ловни преживявания в планинските пасища.

Най-напред отидохме на лов за катерицата. Той бе забележителен преди всичко с това, че поне веднъж успях да планирам всичко предварително и да го проведа успешно без появяването на непредвидени засечки в последната минута. Стенджъровата катерица се среща често в Камерун, но по-рано бях я търсил из вековните гори в басейна на Мамфе. В тези места тя прекарва живота си по върхните клони на високите дървета (за храна там ѝ служи обилната трапеза от плодове, които растат по тези огрявани от слънцето висини) и слиза много рядко на земята. Това прави улавянето ѝ почти невъзможно. По-късно научих, че катерицата обикаля малките горички из планинските пасища, разположени край бреговете на реките, и прекарва голяма част от времето си в търсене на храна из тревата. Имах чувството, че това обстоятелство предлага по-добри възможности за нейното залавяне. Когато показах снимката на катерицата на бафутските гончета, те моментално я познаха и със силни викове обявиха, че знаят къде може да се намери. Поразпитах ги и установих, че познават твърде добре навиците на това често ловувано от тях животно.

Катерицата обитавала малките планински горички и рано сутрин или вечер слизала от дърветата и тръгвала по поляните да търси храна. Това било най-подходящото време за залавянето ѝ. Попитах ги какво прави животното през нощта.

— Е, маса, не може да се хване нощем — отвърнаха те, — животното спи по такива високи дървета, по които човек не може да се качва. Можем да го хванем вечер или рано-рано сутрин.

— Добре — отвърнах аз, — ще го хванем тогава рано сутрин.

От Бафут тръгнахме в един часа след полунощ. Дълго и уморително крачихме през хълмове, долинки и поляни, докато час преди разсъмване стигнахме определеното място. То представляваше малко, разположено по средата на стръмен планински склон плато. Сравнително равно, през средата му ромолеше широк и плитък поток, обрасъл по бреговете с гъста, тясна ивица дървета. Приседнахме на завет край голяма скала, обърсахме росата от лицата си, след което, втренчени в околния мрак, се заехме да проучим местността и да съставим план за действие. Решихме да издигнем две или три редици мрежи във високата трева на около петстотин метра от края на горичката. Това трябваше да се направи веднага, преди да се е развиделило дотолкова, че да ни забележат катериците.

Да се издигат мрежи във високата до кръста и мокра от росата трева не е приятно занимание и ние бяхме доволни, когато завързахме и последната мрежа. После приближихме много предпазливо гората и припълзяхме на скришно място под един храст. Приклекахме с тракаци от студ зъби и не смеехме нито да запушим, нито да говорим, нито да се движим. Нощният мрак бавно се изцеждаше от небето и то започна да избледнява на изток. Постепенно стана бледо опалесцентносиво, после порозовя, а след като слънцето изскочи над хоризонта, се превърна внезапно в ослепително, брилянтносиньо. Чиста и мека светлина заля планините около нас, обвити от ниски мъгли. Слънцето се издигаше и мъглите се раздвижиха, плъзнаха по гребените и запълзяха по склоновете надолу да напълнят долините. За миг зърнахме утихналите и заспали под плаща на мъглите пасища. Също като че планините се събуждат, прозяват се и се протягат под бялата си завивка, тук-там я отмятат, а другаде внимателно подвиват и полека-лека се надигат от дълбините на бялата си постеля, влажни от росата и все още сънени. Много пъти след това имах възможността да наблюдавам пробуждането на планините и гледката никога не ме е отегчавала. Като си помисли човек, че това явление се повтаря всяка сутрин от сътворението на планините, не може да не се удивлява на свежестта и неповторимостта на тази гледка всеки път, когато я наблюдава. Тя никога не е скучна и механична, винаги е различна: понякога при вдигането си мъглата придобива странни очертания — на дракони, жар-птици, крилати змейове и млечнобели еднорози, друг път изобразява причудливи, понесени от течението водорасли, дървета или

огромни преобърнати храсталаци с бели цветове. От време на време, ако има утринен ветрец, мъглата смайва със строгите си и заплетени геометрични форми, докато под нея, мяркащи се примамливо, планините блестят в меки тонове, толкова нежни и ефирни, че е просто невъзможно да се опишат. Както бях клекнал и надничах между клоните на храста, аз наблюдавах събуждането на планината и си мислех, че си заслужава да се измориш, да стоиш измръзнал и гладен, с вкочанени крайници и подгизнал от росата, но да видиш тази гледка. Силно и експанзивно „чък... чък!“, идващо откъм дърветата над нас, прекъсна моите размишления. Един от ловците сграби ръката ми и ме погледна с блеснали очи, после се приведе бавно напред и прошушна на ухото ми.

— Маса, това е животното, което търси маса. Ще поседим тихо и след малко то ще слезе на земята.

Обърсах росата от лицето си и погледнах към поляната, където бяхме заложили мрежите. След малко откъм вътрешността на гората дочухме нови чък-чъкания. Все повече и повече катерици се събуждаха и поглеждаха с подозрение към изгряващия ден. Чакането ни се стори безкрайно дълго. Изведнъж забелязах, че по поляната между нас и мрежите нещо се движи — необикновен предмет, наподобяващ на пръв поглед продълговат балон на черни и бели ивици, който от време на време се появяваше над високата трева. Мъглата още не се бе вдигнала напълно и аз не можах да определя какъв е този странен предмет, затова привлякох вниманието на ловеца и му посочих мълчешком предмета.

— Това е животното, маса — каза един от ловците.

— Слезе на земята, на земята слезе — обади се, зарадван, другият ловец.

— Но какво е това животно? — прошушнах аз, понеже не свързвах странния, наподобяващ балон предмет с нито една част от анатомията на катерицата.

— Това е опашката, са — обясни един от ловците и за да разсее всички мои съмнения, добави: „Много дълга опашка, са“.

Подобно на всички разгадани тайни, изведнъж всичко ми стана ясно. Сега съвсем добре виждах, че чернобелият раиран предмет наистина е опашка на катерица и се учудих от къде на къде ми е приличало на балон. Малко по-късно към тази опашка се

присъединиха и други, а когато мъглата се вдигна съвсем и наоколо се проясни, забелязах и самите катерици.

Осем катерици подскачаха из поляната, едри и доста непохватни животни с масивни глави. Най-голямата и пищна част от техните тела бяха опашките им. Катериците подскачаха предпазливо от туфа на туфа, присядаха на задните си крака и започваха да душат внимателно по посоката, към която се придвижваха. После се отпускаха на четири крака и изминаваха няколко метра с подскоци и размахване на опашките. Понякога замръзваха за секунди по местата си, замятаха грижливо опашки върху гърбовете си, а пухкавите им върхове увисваха отпред и почти закриваха лицата им. Катериците се движеха мълчаливо из поляната, но от време на време откъм дърветата зад нас дочувахме подозрително „чък“, издавано от онези катерици, които все още не бяха събрали кураж да слязат на земята. Реших, че осемте катерици ни предоставят добра възможност да заловим някоя от тях. Дадох знак и всички се надигнахме от скривалищата си и се разгънахме в редица през гората, после ловците спряха в очакване на сигнала за тръгване.

Катериците се бяха отдалечили на около сто и петдесет метра от края на гората. Прецених, че това е напълно достатъчно за нашата цел. Махнах с ръка и всички излязоха от прикритието на дърветата и нагазиха във високата трева. Катериците по клоните нададоха силни и тревожни викове, а тези от поляната приседнаха на задните си крака, да разберат какво се е случило. Те ни забелязаха и замръзнаха по местата си. Тъй като продължихме да се движим бавно напред, те заподскачаха в тревата и започнаха да се отдалечават все повече и повече от дърветата. Струва ми се, че разбираха какви сме, защото ние се придвижвахме много бавно напред с възможните най-пестеливи движения. Те чувствуваха, че от нас се излъчва нещо враждебно, но не бяха съвсем сигурни. Катериците пробягваха няколко метра напред, после спираха, сядаха и започваха да ни проучват с енергично душене. В това се състоеше и най-деликатната част на цялата операция, защото животните все още не бяха навлезли в опасения от мрежите полукръг. Отскубнеха ли се наляво или надясно, много лесно можеха да избягат из поляните. Ние приближавахме много предпазливо към тях. Във въздуха се носеше само свистенето на тревата под краката ни и заглъхващото цъкане откъм гората зад нас.

Ненадейно една от по-съобразителните катерици разбра какво става в момента. Тя не виждаше поставените отпреде ѝ мрежи, защото стояха скрити и добре маскирани във високата трева, но видя, че се придвижваме напред и ги изтикваме все по-далече и по-далече от гората и безопасността, която им осигуряваха високите дървета. Катерицата изцъка силно и уплашено, стрелна се през тревата с изпъната опашка, после неочаквано изви наляво и побягна надалече от мрежите. Намерението ѝ бе да ни заобиколи и да се добере до дърветата. Останалите катерици се спряха и неспокойно я наблюдаваха. Разбрах, че ако не предприемем нещо, те ще съберат смелост и ще последват нейния пример. Бях намислил да изчакам, докато навлязат съвсем в очертания от мрежите полукръг, след което да се хвърлим към тях, да ги паникьосаме и така да ги принудим да хукнат и се заплетат в мрежите. Стана обаче ясно, че трябва да рискуваме и да ги подкараме още сега. Вдигнах ръка и с викове и крясъци се устремихме напред. Размахвахме ръце и се стараехме да изглеждаме колкото може по-страшни. Няколко мига катериците ни наблюдаваха, без да помръднат, после побягнаха.

Четири от тях последваха примера на първата, стрелнаха се под прав ъгъл и по този начин се отърваха както от ловците, така и от мрежите. Останалите три се насочиха право към нашия капан. Хукнахме напред и видяхме, че върховете на мрежите се разтърсват — сигурно доказателство, че са се оплели в примките. И наистина омоталите се здраво в мрежите катерици хвърляха свирепи погледи и изливаха гнева си в най-пронизителните и ужасни гърлени звуци, каквито бях чувал от катерици. Те се различаваха напълно от силното цъкане, което издаваха дотогава: страховити и изпълнени с предупреждение, нещо средно между хъркане и ръмжение. Катериците продължаваха да издават този звук през цялото време, докато ги освобождавахме от мрежите, и ни хапеха ожесточено по ръцете с големите си оранжеви резци. Най-сетне ги напъхахме в платнените торби, но се наложи да окачим торбите на прът и така да ги носим. Обратно на останалите катерици, обитаващи планинските пасища, които се успокояваха, след като ги напъвахме в тъмната вътрешност на торбата, тези зверчета изпитваха силно желание да продължават борбата и посрещаха и най-слабото докосване на торбата отвън с ожесточена съпротива и бърза поредица отсечени изръмжавания.

Катериците в гората изпаднаха в паника и дърветата заехтяха от техните неистови цъкания. След като разбраха, че сме опасни за тях, стана съвсем безполезно да се опитваме да хванем нови катерици, така че се задоволихме с уловените три, опаковахме мрежите и останалите съоръжения и се отправихме обратно за Бафут. Веднага след пристигането настаних моите скъпоценни катерици в три здрави, обковани отвътре с ламарина клетки, напълних съдинките им с храна и ги оставих напълно сами да се съвземат от унижението, което изпитаха при залавянето си. След като останаха насаме, те се измъкнаха от тъмните си „спални“ и излапаха купчината сочни плодове, които им бях оставил, обърнаха канчетата с вода, после опитаха ламаринената облицовка на клетките, за да разберат дали не могат да я прегризат. Като се убедиха, че това е невъзможно, те се оттеглиха отново в помещението за спане и потънаха в сън. Отблизо бяха твърде красиви. Имаха бледожълти кореми и бузи, ръждивочервени гърбове и огромни ивичести опашки. Големите им глави, прилични малко на конски, с малки прилепнали към черепа уши и изпъкналите зъби, разваляха донякъде цялостното впечатление от тях.

Някъде бях чел, че тези катерици се изкачвали рано сутрин по върховете на горските дървета и надавали мощни и съвсем особени виковете: дълбоки, кънтящи звуци, наподобяващи затихващия ек на огромен гонг. Много любопитствувах да чуя тези звуци, но се съмнявах, че ще ги издадат, след като са попаднали в плен. На сутринта след тяхното залавяне обаче, към пет и половина часа, ме събуди някакъв особен шум. Сбирката на животните се намираше на верандата, точно под моя прозорец. Изправих се на леглото и разбрах, че шумът идва откъм една от клетките, но не можех да определя точно от коя. Облякох халата и се измъкнах на пръсти през вратата. Неразбуден още напълно и зъзнец от утринния хлад, зачаках търпеливо в полумрака да се повтори звукът. След няколко минути той действително се повтори и аз определих със сигурност, че идва от клетката на катериците. Този звук се поддава много трудно на описание. Отначало наподобяваше стон и с усиливането си започна да пулсира и вибрира, също като бученето на телеграфни стълбове, после постепенно заглъхна като леко ударен гонг. Катериците очевидно не се стараеха особено, в гората сигурно щяха да вложат много повече старание и сили и мога да си представя колко злоецо и омагьосващо щеше да прозвучи тогава този вик сред неясните очертания на клоните.

Както обикновено, фонът пристигна и тази вечер да се осведоми за нашите успехи през деня и да ми подари кратунка прясно палмово вино. Показах му с голяма радост катериците и му описах лова в подробности. Той се заинтересува къде точно сме ги заловили и тъй като не познавах местността, наложи се да отида и извикам един от ловците, който се забавляваше в кухнята, за да му обясни. Ловецът се изправи пред фона и започна да му говори през поставените пред устата си шепи. Той започна да обяснява надълго и нашироко, защото местността, в която ловувахме, не бе населена и трябваше да описва пътя ни по разни ориентири — скали, дървета и необикновени форми на хълмовете. Най-сетне фонът закима енергично с глава и няколко минути мълча умислен. После заговори бързо на ловеца и започна да жестикулира с дългите си ръце, а ловецът само кимаше и се покланяше. На края фонът се обърна към мен, усмихна се любезно и безгрижно, почти разсеяно, протегна празната си чаша.

— Казах на този човек — започна да обяснява той, като с привидно безразличие ме наблюдаваше как пълня чашата му — да те

заведе на едно специално място в планината. Там ще намериш едно специално животинче.

— Какво е това животинче? — попитах аз.

— Животинче — отвърна неопределено фонът и махна с ръката, в която държеше полупразната си чаша. — Специална животинка. Ти още нямаш такава.

— Да не е някоя лоша животинка? — попитах аз.

Фонът постави чашата на масата и протегна огромните си ръце.

— Ей толкова е голяма — отвърна той, — не е лоша, но много хапе. Живее при големите скали, крие се под тях. Понякога крещи силно: „уииииииии!“.

Седях в недоумение и се чудех какво ли е това зверче, а фонът ме гледаше с надежда.

— Прилича много на тревореза, но е без опашка — прибави на края той в желанието си да ми помогне.

Изведнъж ме осени догадка, взех една книга, намерих нужната картина и я показах на фона.

— Това ли е животното? — попитах аз.

— Аха! Това е! — отвърна доволен фонът и почука с дългите си пръсти по снимката на скалния даман. — Това е то, същото зверче. Вие как го наричате?

— Скален даман.

— Скален даман?

— Да. А вие как му викате в Бафут?

— Тук го наричаме н'ир.

Записах името му в съставения от мен списък на местните названия на животните, после напълних отново чашата на фона. Той продължаваше да гледа рисунката на дамана като че ли изпаднал в транс и движеше тънкия си пръст по неговите контури.

— Ва! — възкликна най-сетне замислено той. — Това зверче е чудесно за ядене. Да се сготви със сладки тропически картофи...

Гласът му заглъхна и той облиза унесено устните си.

Ловецът ме стрелна с очи и размърда крака, с което показваше, че иска да каже нещо.

— Какво има?

— Маса иска ли да отиде на мястото, за което говори фонът?

— Да. Ще тръгнем утре сутрин.

— Добре, са. За залавянето на това животно на маса трябва много хора. Това животно бяга много, са.

— Добре, кажи на всички мои момчета, че утре отиваме в гората.

— Да, са.

Той размърда отново крака.

— Какво има още?

— Маса има ли още нужда от мен?

— Не, приятелю. Връщай се в кухнята и си изпий виното.

— Благодаря, са — отвърна той с усмивка и потъна в мрачината на верандата.

След малко фонът се изправи и си тръгна. Изпратих го до пътя. В началото на двора спряхме, той извърна огромното си тяло и ми се усмихна.

— Вече остарях — каза той — и много се уморявам. Ако не бях толкова стар, щях да дойда утре с тебе в гората.

— Лъжеш се, приятелю. Не си стар. Имаш още много сили. Много си силен, по-силен си от всички тия момчета, ловци.

Той се усмихна и въздъхна.

— Не, приятелю, ти не казваш истината. Моето време премина. Много съм уморен. Имам много жени и те ме уморяват твърде много. Разправям се с този, с онзи и това също ме уморява много. Бафут е голяма страна, хората са много. Имаш ли много хора, имаш и много грижи.

— Така е, зная, че си много зает.

— Вярно — каза той, после ми смигна дяволито и прибави: — Понякога и областният началник ми създава грижи и това ме изморява най-много.

Той ми подаде ръка и си тръгна. Чух го как хихика, докато прекосяваше двора.

На следващата сутрин тръгнахме на лов за дамани — аз, четирите гончета на Бафут и петимата ми прислужници. Първите две-три мили вървахме пред обработени места и малки ферми. Полегатите склонове на хълмовете бяха разорани и плодородната червена пръст блестеше в светлината на ранното утро. По някои ниви културите бяха посадени и зрееха — перестите храсти на маниоката или редове царевица с развявани от ветреца копринени кичури, подаващи се от всеки кочан. Из други ниви се трудеха голи до кръста жени, хванали в

ръце широки мотики с къси дръжки. Някои от тях носеха привързани за гърбовете си пеленачета и както изглежда, обръщаха внимание на това бреме толкова, колкото гърбавият на своята гърбица. Повечето от по-старите жени пушеха дълги черни лули и когато се привеждаха към земята, обилният сив пушек обгръщаше лицата им. Предимно помладите жени вършеха по-тежката работа, копаеха с мотиките и кръшните им блестящи тела се огъваха ритмично на слънцето, когато повдигаха тежките и неугледни инструменти високо над главата си и замахваха силно с тях. Щом острието на мотиката се забиваше в червената пръст, жените изпускаха къси отсечени пъшкания.

Когато минавахме сред тях по нивите, те започваха да разговарят с пискливи гласове с нас, смееха се гръмогласно, без да прекъсват нито за миг работата си или да нарушават работния ритъм. Редуващите се с думите им пъшкания придаваха своеобразен колорит на разговора.

— Добро утро, маса... ъх!... Накъде сте тръгнали?... ъх!

— Маса отива в гората... ъх, нали така, маса... ъх!

— Маса ще хване много животни... ъх! Маса е силен... ъх!

— Добър път, маса... ъх! Да уловите много зверове... ъх!

Дълго след като отминахме нивите и се заизкачвахме по златистите склонове на хълмовете, продължавахме да чуваме техните гласове, смях и равномерните удари на мотиките.

Когато се изкачихме на гребена на най-високата, ограждаща Бафут верига от хълмове, ловците ми посочиха целта на нашия излет: планински масив, обаче в лека пурпурна мъглица, отстоящ като че на огромно разстояние от нас. Моите прислужници нададоха стонове и въздишки на удивление и неудоволствие, че ги принуждавам да вървят толкова дълъг път, а Якоб, готвачът, заяви, че сигурно не ще може да се справи с разстоянието, понеже за нещастие, в петата му влязъл трън. Прегледах веднага крака му и установих, че в петата му няма никакъв трън, а в обувката му чисто и просто е попаднало малко камъче. Това откритие и последвалото изваждане на камъчето развали настроението му и той се мъknеше отзад, като мърмореше нещо сърдито. За моя най-голяма изненада разстоянието се оказа съвсем измамно. Само след три часа ние крачехме вече през продълговатата лъкатушна долина, в края на която се издигаше блестящата златистозелена стена на планините. Докато се катерихме с мъка нагоре по склона сред висока до кръста трева, ловците ми обясниха плана си. Очевидно щеше да се наложи да

заобиколим едно от заоблените, издадени напред подножия на планината. Между първия склон и следващия се простираше дълга долина, която водеше навътре в сърцето на планината. Отстрани на долината се издигаха отвесни канари, в чиято основа се намираха обитаваните от дамана скали.

Промъкнахме се край голямата извивка на планинския склон и пред нас се откри долината — спокойна и усамотена, обляна в искряща слънчева светлина, която падаше от двете страни на високите неприветливи скали — две дълги, надиплени каменни завеси, пламнали в розово и сиво, изпъстрени със слънчеви зайчета и меки сини сенки. В основата на скалите се трупаха останките от многобройни някогашни скални срутвания и свличания на терена, бъркотия от камънаци с всевъзможни форми и големини, някои разхвърлени по неравната повърхност на долината, а други — струпани на високи неустойчиви купища. Върху тези скали и около тях растеше накъдрен зелен килим от ниски храсти, висока трева, изгърбени и любопитно разклонени дървета, дребни орхидеи, високи лилии и гъста омотана плетеница от поветица с жълти, кремави и розови цветове. Върху предната страна на скалата зееха отворите на много пещери, мрачни и тайнствени, някои от които представляваха просто тесни цепнатини, а други бяха с размерите на черковни врати. По средата на долината бълбукаше буйно поточе, което криволичеше жизнерадостно около скалите, после подскачаше нетърпеливо по дантелени водопадчета, устремено по своя път надолу по склона.

Спряхме в началото на долината да починем и да изпусим по цигара, а аз огледах с бинокъла разположените пред нас скали, за да видя дали има някакви следи от живот. Долината изглеждаше запустяла и необитаема. Във въздуха се носеше само важното и малко смешно ромолене на малкото поточе и тихият, съскащ шепот на вятъра из полюшващата се трева. Високо над нас, на фона на нежно синьото небе, се появи малък ястреб, увисна за миг във въздуха и после изчезна зад назъбения ръб на скалата. Якоб се изправи и огледа долината с кисело и недоволно изражение на дундестото си лице.

— Какво има, Якоб? — попитах невинно аз. — Животно ли виждаш?

— Не, са — отвърна той и наведе намръщен поглед към краката си.

— Не ти ли харесва мястото?

— Не, са, не ми харесва.

— Защо?

— Лошо място е това, са.

— Защо да е лошо?

— Ех! Понякога из тези места има лоши джуджу, маса.

Погледнах бафутските гончета, които се излежаваха на тревата, и ги попитах.

— Има ли тук джуджу?

— Не, са, съвсем не — отвърнаха единодушно те.

— Виждаш ли — обърнах се към Якоб, — тук няма джуджу и не бива да се страхуваш, разбра ли?

— Да, са — отвърна Якоб, без да е повярвал ни най-малко на това, което му казах.

— Ако хванеш животното, ще ти дам голям бакшиш — продължих аз.

Якоб видимо се ободри.

— Маса ще ни плати като на ловците? — попита той с надежда в гласа.

— Точно така.

Той въздъхна и се почеса замислено по корема.

— Още ли мислиш, че по тези места има джуджу?

— Ех — отвърна той и сви рамене, — понякога и аз правя грешки.

— Ей, Якоб! За пари ти си готов да убиеш и собствената си майка — подхвърли един от ловците и се разхихика, защото любовта на Якоб към парите бе добре известна в Бафут.

— Ва! — викна гневно Якоб, — а пък вие не обичате парите, а? Защо сте дошли в гората с маса, ако не обичате парите, а?

— Това ми е професията — отвърна важно ловецът, а после за по-голяма яснота добави: — Аз съм гонче.

Преди Якоб да измисли подходящ отговор, друг ловец вдигна ръка.

— Слушайте, маса! — промълви възбудено той.

Всички млъкнаха. Някъде откъм долината пред нас долетя необикновен кръсък. Започна като серия кратки, треперливи подсвирквания, издавани на къси интервали, които внезапно

преминаха в проточен вопъл, който прозвуча някак неземно откъм скалистите стени на долината.

— Това е н'ир, маса — прошепнаха гончетата, — ей оттам вика, до голямата скала.

Насочих бинокъла към безредно натрупаните скали, които те ми показваха, и след малко зърнах дамана. Приклекнал на една издатина на скалата, той оглеждаше долината с високомерно изражение на лицето. На ръст бе колкото едър заек, но имаше къси, дебели крака и възтъпа, прилична на лъвска муцуна, малки спретнати ушички и като че нямаше никаква опашка. След малко, докато го наблюдавах, той се обърна върху тясната издатина и побягна към върха на скалата, спря се за миг, за да прецени разстоянието, после скочи с лекота към съседната купчина камъни и изчезна в гъстака от поветици, които вероятно маскираха входа на скривалището му. Свалих бинокъла и погледнах към бафутските гончета.

— А сега? — попитах аз. — Как ще заловим това зверче?

Последва бърза обмяна на идеи на собствения им език, след което един от тях се обърна към мен.

— Маса — започна той, като кривеше лице и се почесваше по главата, — това животно е много умно. Няма да можем да го заловим с мрежа, а пък бяга много по-бързо от човек.

— Е добре, приятелю, какво да правим тогава?

— Ще търсим дупка в скалата, са, после ще запалим огън с много пушек. Около дупката ще поставим мрежа, а когато животното изскочи от дупката, ще го хванем.

— Много добре — отвърнах аз, — да започваме.

Тръгнахме нагоре към долината. С решително изражение на лицето начело крачеше Якоб. Като си пробивахме път през гъстата плетеница ниски храсти, добрахме се до първите каменни камари. Тук се пръснахме като ловджийски кучета, запълзахме, занадничахме, във всяка цепнатина и проверявахме дали вътре има нещо. Колкото и да е странно, щастието се усмихна най-напред на Якоб. Той вдигна от гъстите храсти изпотеното си и светнало от радост лице и ме повика.

— Маса, открих дупка. Вътре има животинка! — рече възбудено той.

Приклекнахме край дупката и се заслушахме. Вътре наистина нещо мърдаше и до ушите ни достигна слабо дишане. На бърза ръка

запалихме огън от сухи листа на входа на дупката. Щом се разгоря добре, хвърлихме отгоре зелени листа, от което се вдигна гъст и лютив пушек, покрихме отвора с мрежа и започнахме да веем пушека с наръч големи листа и да го вкарваме във вътрешността на скалата. Издухван от нашите енергични движения, пушекът започна да се вие и да навлиза на кълба в тъмния отвор на скалата. Неочаквано събитията се развиха с главозамайваща бързина. Две малки даманчета, всяко колкото едро морско свинче, изхвъркнаха светкавично от дупката. По петите им изскочи майката — мастито животно, обхванато от растящ гняв. Тя излетя от дупката и се хвърли върху най-близкия човек — един от гончетата. Той просто нямаше време да се отдръпне от пътя ѝ. Женската впи светкавично зъби в глезена на крака му, увисна като булдог на него и нададе през носа си едно силно и ужасяващо „уииииииии!“ . Гончето се катурна назад върху огромен храст, зарита като побесняло с крака и ревна от болка.

Останалите гончета се заеха да освобождават малките даманчета от мрежата и това се оказа доста трудна работа. Моите прислужници се разбягаха при появата на разгневената майка, така че само двамата с Якоб се втурнахме на помощ на гончето, който се мятеше в храста и реवेशе с цяло гърло. Преди да съобразя какво трябва да направя, Якоб разреши по свой собствен начин въпроса. Мозъкът му за първи път реагира на бързо променящата се обстановка. Подозирам, че действията му се диктуваха не толкова от симпатии към неговия страдащ черен брат, колкото от мисълта, че ако не предприеме нещо бързо, женският даман ще избяга и той няма да получи нито стотинка. Якоб скочи край мен с необикновена бързина за такъв заспал като него човек и грабна голяма плътна торба. Преди да успее да го спра, той докопа крака на нещастното гонче и го натъпка в торбата заедно с дамана. После затегна яко отвора на торбата и се обърна с доволна усмивка към мен.

— Маса! — извика той, извисил глас над възмутените крясъци на своя съгражданин. — Хванах го!

Триумфът му обаче бе краткотраен. Възмущението на гончето стигна крайния си предел, той се надигна от храсталака и цапна здравата Якоб по къдравата глава. Якоб изрева от болка и се търкулна надолу по склона, а гончето се изправи и с отчаяни усилия се зае да освободи крака си от торбата и затворения вътре даман. Признавам с

угризение на съвестта, че не успях да предприема нищо по-разумно, освен да седна на скалата и да се смея така, че чак сълзи потекоха от очите ми. Якоб също се изправи на крака, като се заканваше на висок глас, и видя как гончето се мъчи да се освободи от торбата.

— А-а-а! — изрева той и се понесе със скокове нагоре по склона. — Чакай, глупчо, животното ще избяга!

Той сграбчи гончето с ръце и двамата се търкулнаха назад в храстите. В това време останалите гончета бяха напъхали успешно малките даманчета в торбата и се втурнаха на помощ. Те издърпаха Якоб настрани и помогнаха на своя приятел да извади крака си от торбата. За щастие даманът бе пуснал крака му, след като бе натъпкан в торбата. Очевидно той беше толкова уплашен, че се бе отказал да хапе, но въпреки това ловецът изживя твърде неприятни минути.

Все още разтърсван от изблици на смях, които с усилие се мъчех да прикрия, аз утеших ранения ловец и смъмрах здравата Якоб, като му заявих, че заради проявената от него глупост ще получи половината от определената за залавянето на животното награда, а другата половина ще дам на ловеца, чийто крак той така ревностно искаше да принесе в жертва. Решението бе посрещнато с кимване на глави и доволни възгласи от всички, а за най-голяма изненада — и от самия Якоб. Убедих се, че повечето африканци притежават удивително добре развито чувство за справедливост и на драго сърце се съгласяват с правилното решение дори и да е насочено против самите тях.

Когато възстановихме по този начин реда и оказахме първа помощ на ранения, всички продължихме нагоре по долината. След като опушихме безрезултатно няколко пещери и дупки, най-сетне завардихме и заловихме без проливане на кръв и от двете страни едър мъжки даман. След залавянето на четирите животни си помислих, че съм късметлия повече, отколкото ми се полага, затова взех решение да се връщаме обратно. Излязохме от долината покрай издадения напред планински склон, а сетне се спуснахме по полегатия, обрасъл с леко надиплена златиста трева скат към Бафут. Когато достигнахме поравен терен, спряхме да починем и да изпушим по една цигара. Насядахме на топлата трева, а аз се извърнах назад към планините. Съвсем незабелязано над планинските хребети се бе спуснал тъмен, черен облак. Имаше очертанията на персийска котка. Неговата сянка превърна златистозеления блясък на планините в неприятен

тъмноморав воал, нарязан от черни ивици там, където се простираха долините. Облакът се движеше, променяше очертанията си, въртеше се и се изгърбваше върху планинските хребети като котка, която си играе върху гигантски стол. От време на време в мъглявината се откриваше по някоя пролука, пронизвана начаса от слънчев лъч, който заливаше планината под себе си с чиста златиста светлина и превръщаше тревата върху моравите ѝ хълбоци в нефритовозелени кръпки. С удивителна бързина облакът ставаше все по-черен и по-черен и се изгърбваше, като че се канеше да скочи. Започнаха да проблясват светкавици, наподобяващи начупени сребристи ледени висулки, и планината потръпваше от тътена на гръмотевиците, които ги последваха.

— Маса, да вървим бързо — каза един от гончетата, — след малко бурята ще ни настигне.

Продължихме с възможната най-голяма бързина напред, но облакът превали планинските върхове и се разпростря бавно по небето зад нас. Духна силен и студен вятър, а почти веднага след него заваля. Дъждът се изля като сребърна завеса и само за няколко секунди ни намокри до мозъка на костите. Червената пръст потъмня и стана хлъзгава. Свистенето на дъжда в тревата ни пречеше да разговаряме. Когато достигнахме покрайнините на Бафут, зъбите ни тракаха от студ, а подгизналите ни дрехи изстудяваха още повече премръзналите ни тела. Когато достигнахме последния отрязък от пътя, дъждът премина в ръмене, после престана напълно, а от наквазената почва се завдига бяла мъгла и обвиваше краката ни подобно на пияната на отдръпваща се морска вълна.

КРАЛЯТ И КОНГАТА

Най-сетне настъпи денят на голямото тържество по случай събирането на тревата. Преди изгрев, когато звездите едва бяха започнали да бледнеят и се смаляват, преди дори най-младото и въодушевено селско петле да бе пробвало гласеца си, ме събуди лек ромол на малки барабани, смях, пронизителна глъчка и меко тупуркане на боси крака по прашния път под нашата къща. Лежах и се вслушвах в тези звуци, докато небето зад моя прозорец се обагри с нежния зеленикав оттенък на приближаващия ден, после излязох на верандата да разбере какво става.

В дрезгавата утринна светлина струпаните около Бафут планини бяха бледоморави и сиви, нашарени с тъмнопурпурни и черни ивици и петна на местата на долините, където нощта все още продължаваше. Небето беше величествено — над главата ми бе зелено като нефрит, черно на запад, където потрепваха последните звезди, преминаващо в нежно синьо над източните хребети на хълмовете. Облегнах се на стената на верандата, обрасла с китна плетеница от бугенвилия, подобна на небрежно хвърлено наметало от керемиденочервени цветя, и се загледах към дългото, стигащо до пътя стълбище, и още по-нататък, към двора на фона. От двете посоки на пътя прииждаха тълпи хора. Смееха се, бърбореха и от време на време в изблик на добро настроение започваха да удрят по малки барабанчета. Върху раменете им бяха праметнати дълги дървени прътове, на които, завързани с пълзящи растения, висяха големи, конични бали изсъхнала трева. Край тях припкаха дечурлига, понесли по-малки връзки трева на тънки пръчки. Те преминаваха край сводестия вход на двора на фона и стоварваха тревата на купи под дърветата успоредно на пътя, после преминаваха под свода в двора, събираха се на малки групички и се увеличаха в разговори. От време на време в акомпанимент на барабан флейта извисяваше кратка мелодия и някой от тълпата провлачваше крака в танцова стъпка сред ръкоплясканията и възторжените викове на наблюдателите — щастлива, възбудена и разгорещена тълпа.

Когато свърших закуската, купите трева край пътя се издигаха високо към небето и всеки път, щом хвърляха отгоре им нови бали трева, те заплашваха да се катурнат. Дворът почерня от хора и тълпата преля през сводестата врата на пътя. Въздухът се изпълни с глъч, тъй като насъбралите се поздравляваха новопристигналите и ги закачаха за техния мързел. Сред тълпата сновяха деца и се заливаха от смях, а по петите им тичаха развеселени мършави, дръгливи кучета и скимтяха от радост. Слязох по седемдесет и петте стъпала до пътя и се присъединих към тълпата. Останах много доволен и поласкан, че ме приеха всред тях. Посрещнаха ме с доброжелателни усмивки, а когато размених поздрави на пиджин английш, те се ухилваха още по-широко. На края си намерих удобно място край пътя, под сянката на огромен хибискус, целият пламнал от цветовете и изпълнен с жужене на насекоми. Скоро около мен се струпаха младежи и деца. Те ме наблюдаваха мълчаливо как седя, пуша и съзерцавам гъмжащата край нас развеселена тълпа. Накрая ме откри задъхан Бен. Той обяви с укор, че времето за обяд отдавна е преминало и че всички приготвени от готвача лакомства без съмнение ще се развалят. Напуснах с нежелание кръга на моите последователи, които се изправиха учтиво и се здрависаха, и тръгнах към къщи след недоволно мърморещия Бен.

След като се нахраних, отново слязох на моя наблюдателен пункт под хибискуса и продължих антропологичното проучване на бафутчани, които преминаваха в равномерен поток край мен. Очевидно присъствувах на пристигането на обикновените трудови хора. Като правило мъжете бяха облечени в пищен саронг, плътно притегнат около бедрата; облеклото на жените беше същото, макар и някои от много старите жени да носеха само мръсно парче кожа около слабините си. Дойдох до заключение, че това е старомоден костюм, а яркият саронг е модното течение. Повечето от по-старите жени пушеха лули. Това не бяха късите, дебели лули на племената от равнините, а дълги и изящни, почернели от употреба лули, наподобяващи древните глинени лули. Ето как се обличало простолюдието на Бафут! След обяд започнаха да пристигат членовете на съвета, дребните вождове и други заможни и важни особи, които бе невъзможно да бъдат сбъркани с обикновените хора. Всички носеха дълги и широки роби с прекрасни цветове, които шумоляха и блестяха при всяка тяхна крачка, и малки, плитки шапчици върху главите със сложна и многоцветна бродерия,

които бях виждал и преди. Някои от тях държаха в ръце дълги и красиви тояги от тъмнокафяво дърво, целите с чудна, изящна ажурна резба. Всички бяха на средна възраст или по-стари, с подчертано съзнание за високото си служебно положение. Всеки ме приветствуваше с голяма тържественост, раздрусваше ми ръката и няколко пъти повтаряше много сериозно „добре дошъл“. Сред тълпата се виждаха много такива аристократи, които внасяха чуден колорит в цялата гледка. Върнах се обратно в къщи да пия чаша чай и отново се спрях на върха на стълбите да погледна от високо огромния двор. Човешкото множество представляваше истински монолитен блок. Хората бяха така наблъскани един до друг, че червената пръст просто не се виждаше, с изключение на отделни места, където щастливи танцьори бяха разчистили малки кръгли пространства за своите кълчотения. Сред тълпата се открояваха пъстроцветните роби на старейшините и приличаха на цветя, пръснати в огромна лека чернозем.

Привечер се озовах сред най-гъстата част на навалищата. Мъчех се да направя снимки, преди да се е стъмнило съвсем, когато до мен застана една блестяща фигура. Робата му преливаше от тъмнопурпурни, златисти и зеленикави багри. В едната си ръка държеше дълъг кожен бич. Уведоми ме, че е пратеник на фона и че ако съм готов, ще ме отведе веднага при него на тържеството по случай донасянето на тревата. Напъхах на бърза ръка нов филм във фотоапарата и тръгнах след него през тълпата. Възхити ме простият, но ефектен начин, по който си пробиваше път през най-гъстата част от навалищата. Той замахваше с кожения бич към голите задници, които ни заобикаляха от всички страни. За мое най-голямо удивление тълпата не възразяваше ни най-малко на това отношение. Хората крещяха и пискаха с престошена уплаха, блъскаха се, препъваха се и ни правеха път, после избухваха във весел смях. Прекосихме огромния двор, минахме през сводестата врата, по някаква тясна пътечка, после през втора сводеста врата, която ни въведе в същинска пчелна пита от малки дворчета и пътечки. Беше объркано като в лабиринт, но пратеникът познаваше добре пътя. Той се пъхаше, криволичеше по пътеките, през дворчетата, нагоре и надолу по малки стълбички, докато най-сетне минахме под напукан тухлен свод и влязохме в продълговат двор, голям около един декар, ограден с висока, иззидана

от червени тухли стена. В единия край на двора растеше голямо мангово дърво. Около гладкия му ствол беше издигнат кръгъл подиум, а върху него беше поставен голям и гравирен стол, на който седеше фонът на Бафут.

Облеклото му бе така блестящо и разкошно, че в първия момент не успях да го позная. Робата му преливаше във великолепно небесно сини тонове с чудесни орнаменти, избродирани в червено, жълто и бяло. На главата си носеше островърха червена филцова шапка с голямо количество защити косми от слонови опашки. Отдалеч изглеждаше, че е поставил островърха купа слама върху главата си. В едната си ръка държеше веялка за гонене на мухи с изящно гравирани дървена дръжка, направена от дългата чернобяла опашка на маймуна колобус — дебел пухкав кичур копринени косми. Цялото впечатление от това великолепие се разваляше донякъде от краката на фона. Обул някакви много остри и шарени обуца с яркозелени чорапи, той бе стъпил върху огромен пожълтял и почернял от времето слонов бивник.

Фонът стисна ръката ми и се заинтересува най-искрено за моето здраве, след което донесоха още един стол и аз седнах до него. Дворът бе пълен с различни съветници и по-малки вождове и техните полуголи жени. Те клечаха край стената и пиеха от чаши, направени от гравирани говежди рога. Разноцветните роби на мъжете наподобяваха великолепен гоблен, метнат връз червената каменна стена. Отляво на трона на фона се издигаше огромна купчина черни кратуни със запушени със зелени листа гърла. Те бяха напълнени с палмово вино, наречено мимбо, най-разпространеното в Камерун питие. Една от жените на фона ми поднесе чаша, после вдигна една кратуна, махна запушалката от зелени листа и капна малко върху протегнатата длан на фона. Той опита замислено питието, после го изплю и поклати отрицателно глава. Отвориха нова кратуна със същия резултат, после още две. Най-сетне фонът се спря на една кратуна с мимбо, което сметна за достатъчно добро, за да го опита заедно, и жената напълни моята чаша. Мимбото прилича на силно разводнено мляко с едва забележим кисел вкус, наподобяващ лимонада, и е крайно измамно. Истински хубавото мимбо изглежда съвсем безобидно на вкус и вие се увличате да пиете все повече и повече от него, докато ненадейно откривате, че не е толкова невинно, колкото ви се е сторило в началото. Аз вкусих от моето вино, мляснах с устни и похвалих фона за прекрасното питие. Забелязах, че всички съветници и дребни началства пиеха от чаши, направени от рога на крави, докато фонът поемаше своето мимбо от великолепно гравирани и полирани рога от

бивол. Увлечени в разговор, ние постепенно изпразвахме кратунките. Неусетно денят преваля и се стъмни.

Най-сетне фонът реши, че дългоочакваният момент на масовото пиршество е настъпил. Ние станяхме и тръгнахме през двора между две редици кланящи се негови поданици. Мъжете започнаха да пляскат ритмично с ръце, а жените да викат, като тупкаха с длан по отворените си уста. Те издаваха звукове, които в своето невежество винаги съм смятал за патент само на червенокожите индианци. Минахме през разни врати, теснини и дворчета, а навалицата зад нас продължаваше да ръкопляска и да вика. Когато минахме под арката и влязохме в главния двор, насъбралото се множество ревна одобрително. Раздадох се оглушителни ръкопляскания и думкания на барабани и тъпани. Двата с фона се придвижихме сред въодушевените посрещачи край стената и се отправихме към мястото, където върху леопардова кожа бе поставен неговият трон. Седнахме, фонът махна с ръка и пиршеството започна.

През арката заизлизах като безкраен поток напълно голи младежи, завързали само парче плат около слабините си и понесли на блестящите си мускулести рамене най-различни храни за насъбралия се народ. Имаше кратуни с палмово вино и овесена бира, огромни клонове хлебни и сладки банани; месо от гигантски тръстикови плъхове, мангусты, прилепи и антилопи, маймуни и големи късове питон, всички старателно опушени и набити на бамбукови шишове. Имаше и сушена риба, сушени скариди и пресни раци, червени и зелени чушки, манго, портокали, паупау, ананаси, кокосови орехи, маниока и сладки картофи. Докато разпределяха огромното количество храна, фонът поздрави всички вождове, съветници и началства. Всеки един го приближаваше, покланяше се дълбоко пред него и пляскаше три пъти с ръце. Фонът отвърщаше с кратко царствено кимване с глава и човекът се оттегляше заднешком. Ако някой искаше да приветствува със слово фона, той трябваше да стори това през поставените си пред устата шепи.

По това време бях погълнал вече доста голямо количество мимбо и се чувствавах особено благ и с повишено настроение; както изглежда, мимбото бе подействувало по същия начин и върху фона. Той внезапно изрева някаква заповед и за мой ужас донесоха маса с две чаши и бутилка френски джин, какъвто виждах за първи път и от

който нямам никакво желание да вкусвам отново. Фонът наля огромно количество джин в една чаша и ми я подаде, аз се усмихнах и си придадох вид, като че чистият джин в голямо количество е точно това, за което мечтаех в момента. Помирисах предпазливо питието и установих, че има дъх на чиста газ. Разбрах, че не бих могъл да се справя с такова голямо количество чист джин, затова помолих за малко вода. Фонът избоботи нова заповед и една от неговите жени се върна тичешком, стиснала бутилка горчива ракия в ръце.

— Горчива ракия! — изрече тържествено фонът, наля около две супени лъжици от нея в чашата ми и я разклати,

— Нали обичаш джин с горчива ракия?

— Да — отвърнах аз с измъчена усмивка, — страшно много обичам джин с горчива ракия.

Първата глътка от питието едва не овъгли гърлото ми. Никога по-рано не бях вкусвал по-отвратителен чист спирт. Дори фонът, който не се безпокоеше твърде за подобни неща, запримига след първата глътка, после се разкашля гръмогласно и като бършеше бликналите от очите си сълзи, се обърна към мен.

— Ужасно силна! — отбеляза той.

Най-сетне, когато донесоха всичката храна и я подредиха на огромни купчини пред нас, фонът нареди да се запази тишина и отправи кратко слово към насъбралите се бафутчани. Той им разказа кой съм аз, защо съм пристигнал и какво желая. Фонът завърши с обяснението, че те трябва да ми доставят колкото може повече животни. Тълпата слушаше речта, без да гъкне, и когато фонът завърши, разнесе се многогласно „Аааа“ и бурни ръкопляскания. Фонът седна доволен от себе си и увлечен от своето въодушевление, сръбна голяма глътка от чашата. В резултат на това цели пет минути го гледахме разтревожени как кашля и се гърчи върху трона си и как по лицето му се леят сълзи. Най-сетне успя да се съвземе и започна да съзерцава джина в чашата с кръвясъл и гневен поглед. Той отпи малко от него и замислено го повъртя в устата си. След това се наведе към мен и ми довери:

— Този джин е много силен — каза той с хрипкав глас, — ще го раздадем на всички тези хорица, а после ще отидем да си пийнем у дома... а?

Съгласих се, че предложението да раздадем джина на дребните вождове и съветници, хорицата, както ги нарече фонът, е превъзходно.

Фонът се огледа предпазливо наоколо, за да се увери, че никой не е дочул нашия разговор. Тъй като наоколо имаше „само“ около пет хиляди души, той чувствуваше, че може да ми съобщи тайната без всякакъв риск.

Приведе се и отново ми зашушна:

— След малко отиваме у дома — каза радостно той. — Ще пием „Уайт хорс“.^[1]

Той се дръпна назад, за да види по-добре какво впечатление са ми направили думите му. Аз завъртях очи и се опитах да си придам вид на обхванат от радост при мисълта за предстоящото пиршество, като в същото време си мислех какъв ли ще е ефектът на уискито след мимбото и джина. Фонът изглеждаше напълно доволен. След малко повика хорицата един по един и започна да налива остатъка от джина в техните направени от крави рога чаши, напълнени вече до половината с мимбо. Никога не съм се отказвал с такова удоволствие от питието си. Чудех се на онези железни стомаси, които невъзмутимо, дори с удоволствие, щяха да посрещнат коктейла от този джин и мимбо. И сега ми прилошава, като си помисля за това питие.

След като разпредели този съмнително щедър дар на своите последователи, фонът се изправи и сред ръкопляскания, удари на барабани и индиански подвиквания ме поведе назад през сложната плетеница от пътечки и дворове към своята малка вила, почти скрита сред многобройните сламени колиби на жените му подобно на кибритена кутия сред пчелин. Влязохме вътре и аз се озовах в голяма стая с нисък таван, мебелирана с кресла и голяма маса. Дървеният под бе покрит с чудесни леопардови кожи и разноцветни, изтъкани от трева рогозки местно производство. Изпълнил задълженията си към своя народ, фонът се отпусна на един голям стол и след малко донесоха уиски. Моят домакин млясна с устни при отваряне на бутилката оригинално шотландско уиски и ми даде да разбере, че сега, след като скучните държавни дела са приключили, можем да се заловим сериозно за пиенето. В продължение на следващите два часа ние пихме с равномерно темпо и обсъждахме надълго и нашироко в най-тънки подробности такива очарователни въпроси, като например кои системи пушки са най-добри при лов на слонове, от какво се прави

шотландското уиски „Уайт хорс“, защо аз не присъствувам на обедите в Бъкингамския дворец, руския въпрос и така нататък. След това нито въпросите на фона, нито моите отговори се отличаваха с онова съдържание и изящна форма, които бихме желали да имат, защото обхванати от погрешното впечатление, че причиненият от силното питие махмурлук може да се разсее само от приятна музика, фонът извика своя оркестър. Оркестрантите пристигнаха на двора и дълго свиреха и пяха. Фонът настоя да донесат нова бутилка „Уайт хорс“, за да отпразнуваме пристигането на музикантите. Накрая оркестърът се нареди в полукръг и една от жените изпълни някакъв люлеещ се и провлачен танц, като в същото време изпя с остър и тъжен глас една песен. Не разбирах думите, но песента бе странно печална и както фонът, така и аз останахме покъртени от нея. Бършейки насълзените си очи, фонът нареди с рязък глас на оркестрантите да изсвирят нещо друго. Дълго време те спориха помежду си и най-сетне подхванаха някаква мелодия в най-съвършения конга ритъм, който човек може да си представи. Музиката бе толкова весела и приятна, че настроението ни бързо се повиши и много скоро след това започнах да отмервам ритъма с крак, а фонът да дирижира оркестъра с ръка, в която стискаше здраво пълната с уиски чаша. Завладян от гостоприемството на фона и увлечен от мелодията, в главата ми се роди една идея.

— Миналата нощ ти ми показва тукашните танци, нали? — попитах аз фона.

— Така беше — съгласи се той и сподави едно хълцане.

— Добре. Искаш ли пък тази вечер аз да те науча на един европейски танц?

— А! Приятелю! — възкликна фонът сияещ, и ме прегърна — да, да, чудесно, научи ме. Хайде, да вървим в къщата за танци.

Дигнахме се несигурно на крака и се отправихме към танцувалния салон. Когато пристигнахме, установих, че преминаването на петдесетина метра се е отразило зле на моя приятел. Той се отпусна с въздишка върху своя богато украсен трон.

— Първо научи всички тези хорица — каза той и посочи неопределено към тълпата вождове и съветници, — след това ще дойда и аз да танцувам.

Огледах присъстващите и смутени съветници, които трябваше да уча да танцуват, и реших, че по-заплетените стъпки на конгата,

същината на танца, в който възнамерявах да ги въведа, няма да им се удаде. Започнах да си мисля дори, че това няма да е по моите сили. Реших да се задоволя само с последната част на танца, при която всички се нареждат в редица и танцуват след своя водач. Цялата танцова зала потъна в тишина, когато повиках двадесет и двамата членове на съвета да се присъединят към мен на площадката. В настъпилата тишина се чуваше само как шумолят робите им. Накарах ги да застанат в редица зад мен и всеки да се залови за кръста на човека пред него, след това кимнах към оркестъра, който се впусна с най-голямо удоволствие в ритъма на конгата, и ние започнахме. Преди това много старателно инструктирах учениците ми да следват всяко мое движение и сега те правеха точно така. Много скоро обаче установих, че всичко, което знаех за конгата, е потънало в изпития с фона алкохол. Спомних си само, че някъде, по някое време, се ритваше с крак. И така, ние се движехме в кръг из танцовата площадка. Оркестърът свиреше разпалено: едно, две, три, ритни, едно, две, три, ритни. Моите ученици не изпитваха никакво затруднение да повтарят простите стъпки и ние се движехме в кръг по площадката в изискан стил и робите им шумоляха в унисон с танца. Аз броях тактовете и на съответното място извиквах силно „ритни!“, за да им бъде по-лесно. Те обаче помислиха, че това е част от самия танц, нещо като религиозно припяване, придружаващо танца, защото всички закрещяха заедно с мен. Въздействието върху нашата отбрана публика бе страхотно: крещейки от удоволствие, останалите членове от свитата на фона, около четиридесет от неговите жени и няколко от по-големите му деца се втурнаха и се присъединиха към колоната танцуващи съветници. Всеки нов танцър, със залавянето си за опашката на редицата подхващаше на свой ред и припяването.

— Едно, две, три, ритни! — викаха съветниците.

— Едно, две, три, ярр! — крещяха жените.

— Едно, две, три, ярр! — пискаха децата.

Фонът не издържа и се включи в танца. Той се изправи с мъка от своя трон и подпомаган от двама души се хвана на опашката. Неговите подритвания не съвпадаха ни най-малко с ритмичните движения на останалите танцуващи, но това не му пречеше да изпитва голямо удоволствие от танца. Аз водех танцуващата колона в кръг из танцовата площадка, докато ми се зави свят. Започна да ми се струва,

че цялата сграда се тресе от подритванията и виковете. По едно време почувствувах нужда от свеж въздух и през вратата изведох колоната навън. Ние се проточихме в огромна и огъваща се опашка, пълзяща нагоре и надолу по стъпала, влизахме и излизахме от дворове, промъквахме се през чудновати колиби — всъщност пъхахме се навсякъде, откъдето можехме да преминем. За да не остане по-назад, оркестърът ни следваше по петите. Оркестрантите, облени в пот, подтичваха след нас, но нито за миг не объркаха такта на мелодията. Най-сетне по-скоро по щастлива случайност, отколкото в резултат на някакво чувство за посока аз въведох моите последователи обратно в танцовата зала, където се струпोलихме на земята в задъхана и смееща се камара от тела. Фонът, който бе паднал два-три пъти по време на обиколката ни, бе заведен до неговия стол. Той се усмихваше щастливо и повтаряше запъхтян: „Чудесен танц! Прекрасно, прекрасно!“.

— Харесва ли ти? — попитах аз и поемах жадно въздух.

— Много ми харесва — отвърна убедително фонът. — Ти си много силен. Никога по-рано не съм виждал европейец да танцува като тебе.

Това ни най-малко не ме учудва. Малко европейци прекарват свободното си време в Западна Африка, за да учат местните вождове и техните приближени да танцуват конга. Не се и съмнявах, че ако можеха да ме видят отнякъде на този танц, щяха непременно да ми заявят, че за половин час съм навредил толкова на престижа на белия човек, колкото останалите европейци не са могли в продължение на цялата история на Западното крайбрежие. Въпреки това изглежда, че моята конга издигна авторитета ми пред фона и неговия двор. Фонът продължаваше да си тананика замислено: „Едно, две, три, ритни. Чудесна песен!“

— Това е много специална песен — казах аз.

— Така ли? — попита фонът и закима с глава. — Чудесна песен!

Той седна на трона си и се замисли. Оркестърът отново засвири и танцьорите застанаха на площадката. Поотпочинал вече, аз започнах да се гордея със себе си, когато моят приятел изведнъж се оживи и даде някаква заповед. Младо, около петнадесетгодишно девойче се отдели от танцьорите и приближи подиума, на който седяхме. Закръглено и блеснало от маслото, с което се бе намазало, то бе облякло някаква поличка, която оставяше много малко от неговия чар

на въображението на наблюдателя. Девойчето се промъкна боязливо и със срамежлива усмивка към нас. Фонът се приведе напред и го сграбчи за китката на ръката. Той дръпна рязко девойчето и го захвърли в скута ми, където то седна разкикотено.

— Тази жена е за тебе — каза фонът и махна царствено с грамадната си ръка. — Чудесна е. Моя дъщеря е. Ожени се за нея.

Да кажа, че останах поразен, е малко, просто ми секна дъхът. Моят домакин се намираше в онова весело настроение, което предшествува войнственото, и аз разбрах, че трябва да направя много тактично моя отказ, за да не помрача хубавата вечер. Озърнах се безпомощно наоколо и едва сега забелязах, че голяма част от хората са въоръжени с копия. Оркестърът спря да свири и всички ме наблюдаваха с очакване. Моят домакин втренчи в мен леден поглед. Ни най-малко не разбрах, дали действително ми предлага девойчето за съпруга или пък този термин се използваше като евфемизъм за по-неделикатни намеци. Каквато и да бе истината, трябваше да откажа на всяка цена. Освен всичко друго и момичето не бе моят тип. Облизах устни, поизкашлях се и направих най-умното, което можах. Първо благодарих искрено на фона за любезното предложение да ми предостави за съпруга своята добре смазана дъщеря, чиито килограмчета вече натежаваха болезнено на колената ми. Изтъкнах, че фонът добре познава глупавите обичаи на моите съотечественици и затова знае, че в Англия не е възможно (колкото и на мен самия да ми се иска) един мъж да има повече от една жена. Фонът кимна в знак на съгласие. Следователно, продължих аз, принуден съм да се откажа от неговото изключително щедро предложение, защото вече си имам една жена в Англия и е не само незаконно, но и опасно да отведа със себе си още една жена. Ако не бях вече женен, продължих словоохотливо аз, нямаше да имам нищо, което да бих желал повече от този подарък, щях да се оженя за момичето и да прекарам остатъка от живота си в Бафут.

За мое най-голямо облекчение силни аплодисменти посрещнаха изявлението ми, а фонът дори се поразплака, че тази чудесна мечта едва ли може някога да се осъществи. По време на врявата аз освободих моята мургава приятелка от обятията си, плеснах я леко по задника и я изпратих обратно на танцовата площадка, а тя не преставаше да се киска. За тази вечер преживях доста емоции в името на добрите дипломатически отношения, затова предложих да

приключим тържеството. Фонът и неговата свита ме придружиха до огромния двор и тук той настоя да ме хване за кръста и да изиграем отново конгата на Даръл. Цялата тълпа се налови на опашката и ние започнахме да танцуваме, подритвахме с крака и крещяхме. Нашият танц изплаши летящите кучета от манговите дървета и накара да се разляят кучетата на много километри около нас. В началото на стълбището двамата с фона се разделихме трогателно и аз гледах групата как преминава обратно през двора и танцува ексцентричната конга. После изкачих седемдесет и петте стъпала с мисълта да се пъкна час по-скоро в леглото. На върха на стълбата ме посрещна намръщеният Бен с ветроупорна лампа в ръка.

— Са, дошли са някакви ловци — съобщи той.

— Какво, ловци по това време? — зачудих се аз, защото часът минаваше три.

— Да, са. Да им кажа ли да си отиват?

— Носят ли животни? — попитах с надежда, че носят някои редки екземпляри.

— Не, са. Искат да си поговорят с маса.

— Добре. Доведи ги — отвърнах и се отпуснах на един стол.

След малко Бен въведе петима смутени млади ловци, стиснали копия в ръце. Те се поклониха и поздравиха много учтиво с „добър вечер“. Очевидно бяха присъствували на тазвечершното тържество и бяха чули речта на фона. Живеели в доста отдалечено селище и си помислили, че ще е хубаво да ме видят, преди да си отидат, за да разберат какви точно животни съм искал да заловя. Похвалих ги за тяхното усърдие, раздадох им цигари, после извадих разни книги и фотографии. Застояхме се доста време над тях, докато им обясня от какви животни най-вече се интересувам и колко ще плащам за тях. Тъкмо когато се канеха да си тръгват, един от младежите забеляза оставена върху леглото рисунка, която бях забравил да им покажа.

— Маса иска ли това животно? — попита той и посочи рисунката.

Надникнах към рисунката, после обърнах поглед към младежа. Той говореше съвсем сериозно.

— Да — отвърнах подчертано аз. — Искам много да притежавам това животно. Познаваш ли го?

— Да, са, познавам го — отвърна ловецът.

Показах отново картината на ловците.

— Погледнете добре! — казах аз.

Всички впериха отново погледи в картината.

— А сега сигурни ли сте, че познавате това животно? — попитах отново аз, като се опитвах да надвия вълнението си.

— Да, са — отвърнаха те — познаваме го добре.

Седнах и ги зяпнах, като че бяха от друг свят. Така неочаквано и лесно те бяха познали изобразеното на рисунката животно, че аз се обърках напълно, защото това беше същество, което от много отдавна желаех да притежавам. То е може би едно от най-забележителните земноводни на света, известно на учените като *Trichobatrachus robustus*, а на всички останали — като „космата жаба“.

Необходимо е тук да направя едно пояснение. При едно предишно посещение на Камерун бях се запалил на всяка цена да заловя някое от тези странни същества, но всичко завърши безуспешно. Тогава работех из равнинните гори и всички ловци, на които показвах картината, отричаха категорично съществуването на това животно. Те ме гледаха със съжаление, когато настоявах, и за тях това беше ново доказателство за необикновено неуравновесените схващания на белия човек, (нима не беше всеизвестно, че не може да има жаба с косми). Животните имат козина, птиците — пера, но жабите освен кожа нямат нищо друго. Тъй като бяха напълно убедени, че такива жаби не съществуват, те не си правиха труда да я търсят, въпреки огромните награди, които предлагам за залавянето ѝ. Имаше ли смисъл да се търси някакво митическо чудовище — жаба с косми? Прекарах много изтощителни нощи в гората, газех нагоре-надолу из потоците и търсех безуспешно неуловимото земноводно. Въпреки книгите и аз започнах да вярвам, че ловците имат право. Това създание не живееше в горите на низината. Така ме обезкуражиха презрението и подигравките, които предизвикваше споменаването на косматата жаба сред племената на низината, че по време на второто ми пътуване не показах вече рисунката, като смятах, че ловците от планинските части споделят мнението на своите родственици от големите гори. Оттук произлезе и голямото ми вълнение и учудване, когато младият ловец, без да му е споменавано каквото и да било, позна легендарното създание и на всичкото отгоре пожела да узнае дали бих искал да имам няколко екземпляра от него.

Разпитах много подробно ловците и треперех като нетърпелив копой. Да, за трети път те потвърдиха, че познават жабата, да, действително имала косми, да, много лесно можели да я уловят. Когато ги запитах къде може да се намери, те разпериха ръце и казаха, че горите гъмжели от тези жаби. Попитах ги с блеснали очи дали им е известно някое определено място, на което се намира тази жаба. Да, знаели една „плитчина“ на около две мили от нас, където нощем можело да се видят няколко жаби. Това ми беше предостатъчно. Изтичах на верандата и нададох страхотен вик. Моите помощници изскочиха от своята колиба с размътени от съня очи, препъваха се, полужаспали, в тъмнината и се събраха на верандата.

— Този ловец знае къде мога да открия онази жаба, която има дълги косми — обясних аз. — Заминаваме веднага да я уловим.

— Сега ли, са? — полита ужасен Бен.

— Да, сега. Веднага отивайте да вземете торбите и електрическите фенерчета. По-бързо, по-бързо!

— Посред нощ, ли? — попита отново с тих глас Бен, защото обичаше да си поспива.

— Да, да, веднага. Престани да стоиш и да се прозяваш, а отивай да вземеш торби и електрически фенерчета.

Моите помощници с подпухнали очи и прозевки тръгнаха да изпълняват неохотно нарежданията ми. Готвачът Якоб спря за миг да ми обясни, че е готвач, а не ловец и че не разбира защо трябва да сменя своята професия в четири часа сутринта.

— Приятелю — отвърнах строго аз — ако след пет минути не вземеш торба и фенер, утре няма да бъдеш вече нито ловец, нито готвач, разбра ли?

Той побърза да последва останалите и да потърси съоръжения за ловене на жаби. След половин час моята сънлива група се събра и ние поехме по мокрия от росата път на лов за космати жаби.

---

[1] Вид шотландско уиски (бел.пр.). ↑

НА ЛОВ ЗА КОСМАТИ ЖАБИ

Под слабата светлина на звездите се отправихме надолу по прашния път, от двете страни на който блестеше натежалата от роса трева. Нощта бе безлунна и това бе много благоприятно за нас. Когато се ловува нощем с електрическо фенерче, луната ни най-малко не помага, напротив, много пречи. Тя хвърля чудновати сенки, в които плячката често изчезва от погледа, а светлината на фенерчето изглежда слаба.

Изпълнени с желание за работа, малката групичка на ловците крачеше бодро напред, докато моите добре платени помощници се мъкнеха отзад, влачеха крака из праха и си разчекваха устата в бездънни прозевки. Единствено Якоб, решил да извлече най-голяма полза от вече неизбежния лов, крачеше редом с мен. От време на време, когато зад нас се донасяше по-шумно прозяване, той поглеждаше подигравателно през рамо.

— Тези хора са много слаби — изрече заядливо той.

— Струва ми се забравят, че давам пет шилинга за жабата, която сме тръгнали да ловим — обясних аз силно и отчетливо.

Гласът ми се чу ясно в тихия нощен въздух и прозевките и провлечените стъпки зад нас незабавно престанаха. Пет шилинга беше значителна сума за една жаба.

— Аз не съм забравил — отвърна Якоб и лукаво ми се ухили.

— В това не се и съмнявам — отвърнах сурово аз, — ти си напълно безпринципен западноафрикански Шейлок.

— Да, са — съгласи се безпристрастно Якоб.

Невъзможно бе човек да го съкруши: — не ви ли разбираше, той не рискуваше, а чисто и просто се съгласяваше с вас.

Извървахме около два километра и половина по пътя, след което ловците свърнаха по тясна, хлъзгава от росата пътечка през високата трева, залъкатушила нагоре по склона на някакъв хълм. Подобно на милиони лилипутски метрономи навсякъде във влажната плетеница на високата трева около нас крякаха дребни жабки и щурци; веднъж се издигна голяма, бледа нощна пеперуда. Тя описа няколко неопределени

спирали встрани от пътя и както си пърхаше, от тъмнината бързо и безшумно като стрела изскочи козодой, чу се щракане на клюн и пеперудата изчезна. Птицата се извърна и се понесе надолу по хълма така безшумно, както се появи. Стигнахме гребена на хълма и ловците ме уведомиха, че поточето, за което ми бяха споменали, се намирало в долчинката пред нас — дълбока, тясна и изпълнена със сенки цепнатина между два гладки, наподобяващи бутове на вол, хълма. Криволичетата линия на потока бе очертана от тъмна ивица ниски дръвчета и храсти. Спуснахме се в тъмнината на долчинката и до ушите ни достигна шума на водата, която блъбукаше и ромолеше между пръснатите из коритото ѝ големи камъни. Повърхността на пътеката тук беше от лепкава глина и под краката ни започна да се чува неприятно шляпане, докато с подхлъзване и пързаяне налучквахме пътя си надолу.

Потокът бягаше по долчинката и прескачаше низ от широки, плитки и осеяни с камъни прагове. От ръба на всеки пад се изливаше миниатюрен, висок около два и половина метра водопад. Тук водата се събираше в бляскави водни колони и се спускаше в кръгли, издълбани сред скалите басейнчета, завърташе се, обсипвана със сребърни мехурчета, след което се пърхаше отново между разхвърлените камъни по своя път към следващото водопадче. Високата трева се огъваше над бреговете на потока като разрошена златиста грива, а сред блестящите от влагата камъни се виждаха нежна папрат и дребни растенийца, обхванати от гъст мъх, покрил всичко като зелено кадифе. По брега на потока, стъпващи грациозно на пръсти, се разхождаха безброй дребни розови и шоколадовокафяви криви рачета. Щом лъчите на електрическите фенерчета попадаха отгоре им, те повдигаха заплашително щипки и с безкрайна предпазливост се отдръпваха назад в издълбаните от самите тях дупки в червената глина. Когато преминавахме през високата трева, от нея се вдигаха десетки дребни бели пеперуди и се понасяха като облак снежинки над поточето. Ние приклекнахме да изпусим по една цигара край брега и да обсъдим плана за лова. Ловците обясниха, че най-подходящото място за търсене на жаби били басейнчетата под малките водопадчета, но жаби се намирали също така и под плоските камъни из по-плитките места на потока. Реших, че е най-добре да се пръснем във ветрило напреки на потока, да газим нагоре и да обръщаме всеки камък, който можехме да

поместим, и изобщо да претърсваме всяко кътче, където можеше да се е приютила космата жаба. Точно така и направихме. В продължение на час се придвижвахме равномерно и без да спираме, нагоре по хълма към извора на потока, цапахме през плитката, леденостудена вода, подхлъзвахме се по мокрите камъни и насочвахме лъчите на фенерчетата към всички скришни места, обръщахме с изключително внимание всеки разклатен камък.

Между камъните пробягвахме с потракване безброй raci и подобни на куршуми ярко тревистозелени жаби. Те скачаха със звучно „плюк“ във водата и ни стряскаха. Навсякъде около нас пърхаше трепкаво завеса от дребни нощни пеперуди, малки прилепчета непрестанно прелитаха през лъчите на електрическите фенерчета, но от космати жаби нямаше и следа. Ние се движехме повечето време в пълно мълчание. Потокът произвеждаше стотици различни звуци по своя устремен път, щурци звънтяха във високата трева, от време на време лъчите на фенерчетата подплашваха някоя птица и във въздуха се понасяше самотен крясък или пък се дочуваше лек смукващ звук, последван от плясък, когато някой от нас преобърнеше камък в дълбокото. Току-що бяхме изкачили малка скала, над която преливаше подобно на разлюляна дантелена завеса малко водопадче, и ни стресна силен крясък последван от плясък на вода. Насочихме лъчите на фенерчетата в основата на водопадчето и видяхме, че Якоб, който остана да се катери последен по скалата, е стъпил върху водна змия, свита в една дупка. В уплахата си той се опита да подскочи във въздуха, но без особен успех, понеже се бе закрепил несигурно върху повърхността на скалата на около метър и половина от земята. Той падна в басейнчето под водопада и се измъкна невредим, но измокрен до костите и с тракащи от леденостудената вода зъби.

Небето на изток започна бавно да преминава от черно в бледозелено, а ние все още не бяхме открили нашето неуловимо земноводно. Дълбоко подтиснати от нашия неуспех, ловците обясниха, че е безполезно да продължаваме търсенето, щом се развидели, защото жабата никога не се показва на светло. Това означаваше, че трябва да издирих и уловим жабата в оставащите ни още около два часа. Макар че продължавахме пътя си нагоре по потока, бях убеден, че късметът ни е изменил и няма да имаме никакъв успех. Най-сетне изморени, измръзнали и съвсем обезкуражени, ние пристигнахме до широка и

равна долчинка, осеяна с огромни и заоблени камъни, около които се виеше като змия поточето. На известни участъци между скалите се бяха образували дълбоки и тихи вирчета и тъй като мястото бе равно, водата там течеше бавно и равномерно, а поточето бе двойно по-широко. Черни под звездното небе, камъните бяха разпилени безразборно наоколо, килнати под разни ъгли подобно на огромни древни надгробни паметници. Всеки камък бе тапициран с мъх и обрасъл с плъзнали по всички посоки диви бегонии.

Бяхме изминали почти половината път нагоре по долчинката, когато реших да спра и да изпуша една цигара. Приблжих до малко вирче, което лъщеше като черно огледало, оградено с високи камъни. Избрах си един сух камък, угасих фенерчето и седнах да изпуша на спокойствие цигарата си. Лъчите от фенерчетата на моите придружители мигаха и проблясваха между скалите нагоре по долчинката и шляпането на краката им по водата скоро се загуби сред многобройните нощни звуци край мен. Изпуших цигарата и подхвърлих угарката във въздуха. Тя проряза тъмата като светулка, падна във вира и угасна със съскане. Почти веднага след това нещо скочи и цопна силно във вира, а гладката черна вода се набразди от безброй сребърни вълнички. Запалих бързо фенерчето и го насочих към повърхността на водата. Не се виждаше нищо. След това насочих лъча към обраслите с мъх камъни по краищата на вирчето. И точно там, на по-малко от метър разстояние от мястото, на което седях, на самия ръб на камъка клечеше огромна, блестяща, шоколадовокафява жаба, чиито тлъсти крака и страните на тялото ѝ бяха покрити с нещо, наподобяващо косми.

Седях като онемял и не смеех дори да дишам, защото жабата се намираше на самия ръб на наклонения над вира камък. Тя стоеше нащрек, изпълнена с подозрение и с присвити крака, готова всеки миг да скочи. Подплаших ли я, тя щеше да се хвърли направо от скалата в тъмните води и тогава нямаше да има надежда да я заловя. В продължение на около пет минути стоях неподвижен като заобиколилите ме камъни и косматата жаба постепенно навикна на светлината и се отпусна. По едно време промени леко положението си и започна да мига с влажните си очи, а аз се ужасих при мисълта, че се готви да скочи във водата. Тя обаче отново се успокои и аз си отдъхнах облекчено. Седях неподвижно, но мозъкът ми трескаво разработваше плана за действие: първо, без да изплаша жабата, трябваше да преместя

електрическото фенерче от дясната в лявата си ръка, после да се наведе напред дотолкова, че да приближа съвсем ръка до тлъстото ѝ тяло, за да съм сигурен, че ще я сграбча. Преместването на фенерчето ужасно ме измъчи, защото жабата наблюдаваше внимателно и с подозрение моите действия. Най-сетне успях да извърша маневрата и останах още няколко минути неподвижно, за да дам възможност на животното да се успокои отново, после с най-голяма предпазливост протегнах бавно свитата си в шепа ръка към нея. Сантиметър по сантиметър аз придвижвах ръката си. Накрая ръката ми увисна точно над жабата; поех дълбоко въздух и я сграбчих. В момента, в който ръката ми светкавично се спусна надолу, жабата скочи, но не достатъчно бързо и аз успях да я хвана за единия от хлъзгавите ѝ задни крака. Жабата не искаше да се предаде без борба. Тя издаде силно остро крякане, зарита отчаяно със свободния си заден крак и одраска с пръстите си opakото на ръката ми. В същия момент почувствувах като че ме одраха няколко остри игли и върху ръката ми се появиха няколко дълбоки драскотини, които почервеняха веднага от рухналата кръв. Това неочаквано нападение на животинчето, което смятах за напълно безвредно, дотолкова ме изненада, че вероятно малко съм поохладил стискането си. Жабата ритна още веднъж силно и огъна тяло, влажният ѝ крак се хлъзна между пръстите ми, чу се плясък и повърхността на водата се накъдри от малки вълнички. Моята космата жаба избяга.

Сърцето ми се препълни от яд и мъка. Цялата богата колекция от ужасяващи ругатни, които бях научил с течение на годините, ми се стори анемична и твърде слаба да опише сполетялата ме катастрофа. Изругах два-три пъти, но това не помогна ни най-малко на ужасното ми настроение. След като толкова дълго време бях убеждаван, че тя не съществува, и след часовете безплодни търсения най-сетне аз бях застанал лице с лице срещу нея, бях я хванал и държал в ръката си и след всичко това поради собствената си глупост я оставих да избяга под носа ми. Изкачих се на един голям камък да видя накъде са отишли моите ловци. Зърнах светлините на фенерчетата им на триста-четиристотин метра надолу по долчинката и нададох продължителен тиролски вик, който ловците използват, за да поддържат връзка помежду си. Когато ми отговориха, аз им извиках да се връщат бързо обратно, тъй като съм открил търсеното животно. После слязох от камъка и огледах внимателно вира. На дължина той достигаше три

метра, а най-голямата му ширина не беше повече от метър и половина. Водата се вливаше и изливаше през две тесни каналчета, провиращи се между скалите. Реших, че ако затъкнем каналите и жабата все още се намира във вира, удава ни се добра възможност да я заловим. Когато моите ловци пристигнаха задъхани, аз им обясних случилото се и те щракнаха с пръсти и изпъшкаха от досада, че жабата е избягала. Въпреки всичко ние се заехме с работа и скоро преградихме с плоски камъни входното и изходното каналче на вира. После двама от ловците се изкачиха на камъните и насочиха светлината на електрическите си фенерчета към вира, за да виждаме по-добре какво вършим. Първо проверих с дръжката на една мрежа за пеперуди дълбочината на водата и установих, че е около петдесетина сантиметра. Дъното на вира бе покрито с груб чакъл и по-дребни камъчета и предоставяше множество укрития за жабата. Якоб, аз и двама от ловците съблякохме всичките си дрехи и се вмъкнахме в ледената вода. Якоб и аз застанахме на единия край на вира, а двамата ловци — на другия. Запристъпяхме бавно едни срещу други. Приведени над водата, опипвахме с ръце и крака всяко подмолче по дъното и обръщахме всеки камък. Най-сетне, когато почти достигнахме центъра на вира, един от ловците нададе радостен крясък и като бесен сграбчи нещо под водата, почти загуби равновесие и заби лице във водата.

— Какво има, какво има? — попитахме възбудено всички.

— Жабата! — изфъфли ловецът — ама избяга!

— Ти нямаш ли ръце? — изръмжа през тракащите си зъби ядосаният Якоб.

— Избяга към маса — отвърна ловецът и посочи към мен.

Докато говореше, почувствувах как нещо помръдна до босия ми крак. Наведох се бързо и забърках като луд под водата. В същото време и Якоб нададе пронизителен писък и се пхна под водата, а един от ловците се опитваше като обезумял да хване нещо между краката си. Ръката ми напипа гладко тлъсто тяло, заровено в чакъла до пръстите на краката ми и аз го сграбчих. В същия момент Якоб показва глава над водата, започна да плюе задъхан и размаха победоносно едната си ръка, обхванал здраво тялото на тлъста жаба в пръстите си. Той прецапа водата към мен, за да ми покаже своя трофей, а когато ме доближи, аз също се изправих с моя, стиснат с две ръце трофей. Погледнах набързо между пръстите си и веднага забелязах дебелия бедрен мускул на жабата,

покрити с някаква наподобяваща косми материя. Това бе наистина космата жаба. После погледнах уловеното от Якоб животинче и видях, че и той е хванал космата жаба. След като се поздравихме взаимно, поставихме внимателно нашите жаби в дълбока, мека платнена торба и затъкнахме грижливо отворите им. Щом свършихме всичко това, ловецът, който бърникаше лудешката между краката си, се изправи с радостен вик, размахал за крака трета космата жаба.

Възбудени и окуражени от нашите успехи, ние се потопихме отново във вира и го претърсихме внимателно, но повече жаби не открихме. Хоризонтът на изток придоби блед сивкавосин цвят със златист оттенък. По небето над нас последните звезди започнаха да примигват и угасват, когато по него започнаха да се появяват нефритовозелени ивици. Очевидно стана твърде късно, за да продължим нашия лов, но аз бях много доволен от постигнатите резултати. Докато африканците клечаха по камъните, пушеха раздадените им цигари, смееха се и бърбореха, аз се обърсах на две на три с носната си кърпа и облякох мокрите си от росата дрехи. Главата ме болеше адски, отчасти поради възбудата от лова, но главно поради пиршеството с фона. Изпитвах такъв възторг, че не обръщах внимание нито на студените и влажни дрехи, нито на цепещата ми се от болки глава. Потопих торбите с косматите жаби във вира да се накиснат и изстудят добре, после ги завих с влажна трева и ги поставих на дъното на една кошница.

Когато се изкачихме на върха на хълма, зад далечните планини се показва слънцето и заля земята с нежна златиста светлина. Високата трева се свела под тежестта на влагата, а хиляди малки паячета бяха изтъкали своите паяжинки между стъбълцата, по които сега на слънчевата светлина лъщяха в бели и сини отблясъци безброй росни капки. Десетки големи прелетни скакалци подскачаха под краката ми, прелитаха над тревата сред бръмченето на проблясващите им тъмночервени крила. Тлъсти електриковосини земни пчели, космати като мечета, бяха сформирали жужащ хор върху група бледожълти орхидеи, поникнали на завет край голямата скала. Свежият, хладен въздух бе наситен с аромата на цветя, треви, пръст и роса. Щастливи от сполуките през нощта, ловците запяха от сърце игрива бафутска мелодийка и закрачиха в индийска нишка по пътеката. Моите помощници също запяха, а Якоб започна да им акомпанира, като забарабани по една тенекиена кутия за събиране на насекоми. Ние вървахме към Бафут с песен на уста, а Якоб измисляше все по-сложни и по-сложни ритми върху импровизирания барабан.

Първата ми работа, след като се добрах до дома, бе да приготвя дълбок тенекиен съд за жабите, да го напълня с прясна вода и да поставя няколко камъка на дъното, за да има къде да се крият. Две от жабите поставих в тенекиения съд, а третата — в голям стъклен буркан от мармелад. Поставих буркана на масата и по време на закуската съзерцавах с обожание затворничката ми.

Моята космата жаба бе доста голяма. Ако се поставеше в чаена чинийка, щеше да я изпълни почти до ръбовете. Имаше широка и малко сплескана глава, много изпъкнали очи и уста, която можеше да се отваря необикновено широко. Основният цвят на горните ѝ части беше шоколадовокафяв, изпъстрен на места с по-тъмнокафяви, почти черни петънца, отдолу бе бяла, с розови оттенъци в долната част на корема и по вътрешната страна на бедрата. Имаше големи катраненочервени очи с нежен филигрин на златисти точки. Най-удивителната особеност на това същество — козината — бе разположена от двете страни на тялото и бедрата — гъста, черна, дълга около половин сантиметър. Това украшение всъщност не е никаква козина, а представлява тънки удължени кожни нишковидни израстъчета, наподобяващи отблизо пипалцата на морска анемона. Докато не разгледате създанието отблизо, илюзията, че задните му части са обрасли с гъста козина, е пълна. Във водата космиците се изпъват като водорасли и тогава се виждат най-добре. Когато жабата е във водата, те се слягат, преплитат се и наподобяват пихтия.

Откакто е открита тази жаба, се водят много спорове относно точното предназначение на тази любопитна космата украса, но сега се смята, че влакъncата подпомагат дишането на жабата. Всички видове жаби до известна степен дишат чрез кожата си, която абсорбира кислорода от попадналата върху тялото им влага. По този начин жабата разполага, така да се каже, с два дихателни апарата — кожата и белите дробове. Дишайки чрез кожата си, една жаба може да остане доста дълго време под водата. Големият брой влакъncа на косматата жаба увеличават значително кожната ѝ площ и по този начин подпомагат чувствително нейното дишане. От началото се изказваха съмнения относно точното предназначение на космите на косматата жаба, защото само мъжкият екземпляр е окосмен, женската е с гладка кожа, както всички останали водни жаби. Изглежда, че космите служат чисто и просто за украса, а не изпълняват някаква полезна функция, защото е смешно да се предполага, че мъжкият страда от задух и той се нуждае от подобни косми, за да може да диша нормално, а женската води своето нормално съществуване без косми и се чувства добре. Това необикновено несъответствие скоро бе обяснено. Установи се, че мъжкият прекарва живота си почти под водата, докато женската през по-голяма част от годината води чисто земно съществуване, като влиза

във водата само през време на любовния период. По такъв начин бе разгадана тайната — женската живее на земята и през по-голямата част от времето диша с белите дробове, докато нейният съпруг намира космите за много полезна придобивка във водното си жилище, защото прекарва почти цялото си време под водната повърхност.

Друго любопитно нещо освен окосмяването е, че в месестите пръсти на всеки заден крак има дълги, полупрозрачни бели нокти. Тези нокти, подобно на котешките, са подвижни и когато не се употребяват, се прибират обратно в специалните калъфчета на пръстите. Че ноктите са остри и полезни за жабата, установих аз, след като получих драскотините върху ръката си. Предполагам, че употребата на това оръжие е двояка: първо, то служи за защита и, второ, — като твърде полезно средство, с помощта на което амфибията се залавя за хлъзгавите скали в бързоструйните потоци. Когато жабата бъде заловена, тя започва да рита ожесточено със задните си крака и ноктите излизат от своите калъфчета. В същото време тя издава твърде интересен крясък, наподобяващ грухтене, нещо средно между грухтенето на задоволено прасе и писъка на изтезавана мишка, удивително силен и стряскащ крясък, особено когато не го очаквате.

Моите космати жаби се настаниха твърде удобно в голямата тенекиена кутия. След нови и многобройни нощни ловувания увеличих броя им на седем, всички до една мъжки екземпляри с пищни задни части на телата си. Седмици наред безуспешно и навсякъде търсех женски екземпляри, докато един ден някаква мила, на вид около деветдесет и петгодишна старица, се появи на верандата с две кратунки: в едната имаше чифт полски мишки, а в другата голяма женска космата жаба. Това си остана единствената женска жаба от този вид, с която успях да се снабдя, затова за нея положих специални грижи и отделих особено внимание. По външен вид приличаше на мъжките, с изключение на кожата — по-суха и малко по-груба, а на цвят светлокеремиденочервена с шоколадовокафяви петна. Тя се настани щастлива сред своите седем поклонника и дори възприе техните навици. Денем всички се излежаваха във водата, почти напълно потопени в нея, готови да се гмурнат на дъното на тенекията, ако някой ги приближи. Нощем ставаха по-смели, изкачваха се на поставените камъни, клечаха там, преглъщаха и се гледаха с празни погледи. През цялото време, докато се грижех за тях в Африка, а и пред дългото

пътуване до Англия жабите най-упорито отказваха да вкусят от изкусителните деликатеси, които поставях пред тях. Тъй като бяха изключително тлъсти, дългото им постене не ме безпокоеше кой знае колко, защото повечето влечуги са в състояние да издържат продължително време без храна и това ни най-малко не им вреди.

Когато настана време да си тръгна от Бафут и да отпътувам до главния лагер, а оттам до морския бряг, аз поставих жабите в плитко дървено сандъче, напълнено с навлажнени бананови листа. Сандъчето направих плитко, защото при уплаха жабите започват да скачат като бесни във въздуха и да удрят нежните си носове в дървения таван. Ако сандъчето е плитко, те нямат възможност да правят това. Жабите ми причиниха много неприятности и безброй тревожни моменти по пътя от Бафут. Климатът на планинските части на страната е прохладен и приятен, но когато се слезе в обраслите с гори низини, имате чувството, че влизате в турска баня. Жабите не харесаха ни най-малко тази промяна. По време на една от почивките отворих сандъчето и видях ужасен, че всичките ми космати жаби лежат отпуснати и безжизнени на пода. Изтичах като побеснял надолу по близкото дефиле и пъхнах сандъчето в потока. Прохладните води постепенно съживиха четири от жабите, но три от тях бяха вече твърде зле и наскоро умряха. Така останах с три мъжки и една женска жаба. През останалата част от пътуването се наложи да спирам камиона на всеки два-три километра, да потапям сандъчето на жабите в някой поток и така да съживявам неговите обитатели. Само благодарение на това успях да ги превозя живи до главния лагер. При пристигането възникна нов проблем: косматите жаби нямаха вече възможност да подскочат и да повреждат носовете си, но бяха правили опити да се мушкат по ъглите на сандъчето и бяха одрали цялата кожа по носовете и горните си устни. Това беше много сериозно. Повреди ли се веднъж нежната кожа на носа на някоя жаба, на това място в кратко време се образува опасна рана, която се разпространява подобно на рак и в края на краищата може да унищожи носа и устата. Наложих се да направя на бърза ръка ново сандъче за жабите, също плитко, но таванът, подът, и страничните стени бяха изцяло подплатени отвътре с мек плат, натъпкан с памук. Същинска малка тапицирана клетка. Косматите жаби се чувствуваха много добре в него, тъй като дори и да подскачаха и да ревяха, те не можеха да се наранят от меката повърхност. Държах ги малко по-сухи

от обикновено и успях да излекувам обелените им носове, но след това по кожата им останаха едва забележими бели резки.

Когато най-сетне напуснахме главния лагер и се насочихме към морския бряг, за да се качим на кораба, пътуването ми се превърна в истински кошмар. Стана невъобразимо топло и сандъчето на косматите жаби изсъхваше много бързо. Направих опит да го държа в тенекия, напълнена с вода, но пътищата бяха много лоши и водата се изплискваше още през първата половин миля. Единствената възможност беше да спирам камиона на всеки половин час и да потапям цялото сандъче във водата. Въпреки всичко една от мъжките жаби загина, така че на борда на кораба качих само три космати жаби. Прохладният бриз скоро ги съживи и те се свързаха, макар и да бяха много отслабнали поради самоналожения пост. Този пост продължи до пристигането в Англия и известно време след настаняването им в сградата за влечуги на Лондонската зоологическа градина. Кураторът на влечугите се опита като мене да ги примамва с най-различни лакомства, но жабите упорствуваха и отказваха да се хранят. И ето един ден по-скоро като последен опит, нежели с особена надежда той поставил няколко новородени бели мишлета в клетката и за негова най-голяма изненада жабите се нахвърлили отгоре им и ги излапали, като че любимата им храна са новородени мишлета. Оттогава насетне те живееха изключително с тази храна за бозайници и отказваха да приемат обикновената за жабите храна, като скакалци и червейчета. Изглежда много невероятно да са се хранили с новородени мишлета в естествената си среда, но сигурно мишлетата наподобяват храната, към която са привикнали, макар че каква би могла да бъде тя, остана неразгадана за нас тайна.

ЗМИИ И ШИЛИНГИ

Речта на фона на церемонията по случай събирането на тревата доведе до най-удивителни и непосредствени резултати. На следващия ден след обяд се постарях да разсея неприятните последици от пиршеството с фона и лова на жабите, като легнах да поспя час-два. Когато се събудих, реших, че чашка чай ще ми помогне да се разведря и да подредя мислите в главата си, затова затътрих крака от леглото до вратата с намерение да дам нарежданията си в кухнята долу. Отворих вратата и се стъписах. Помислих си, че сънувам. Цялата веранда беше буквално отрупана с невъобразимо разнообразие от чувалчета, кошници от палмови листа и кратуни. Всичко това леко се подрусваше и потреперваше, а на стената бяха опрени четири или пет дълги бамбукови пръта със завързани по върховете им разгневени и извиващи се змии. Верандата приличаше на същински местен пазар. Якоб седеше на върха на стълбата. Той ме погледна навъсено и неодобрително.

— Събудихте ли се, маса? — попита той с гробовен глас. — Защо маса се събуди?

— Какво означава всичко това? — попитах аз и посочих с пръст торбите и кошниците.

— Животни — отвърна кратко Якоб.

Огледах внимателно змиите, за да се уверя, че са здраво завързани.

— Кой донесе всички тези животни? — попитах изумен от това изобилие.

— Тези хора ги донесоха — отвърна лаконично Якоб и махна ръка към стълбата зад него. Аз пристъпих до мястото, на което той седеше, и видях, че седемдесетте и пет стъпала, водещи до вилата, както и голяма част от пътя са отрупани с бафутчани от всички възрасти и полове. Сигурно имаше около сто и петдесет души. Вперили очи в мен, всички стояха неподвижни и необикновено тихи. По правило групичка от четири или пет африканци вдигат повече шум, отколкото която и да е подобна група от друга раса на земята. Въпреки това

огромната тълпа като че се състоеше само от глухонеми, ако се съди по шума, който правеше. Тишината бе твърде неестествена.

— Какво става с тях — попитах аз Якоб.

— Са?

— Защо мълчат?

— А! — възкликна Якоб, като че светкавица го озари. — Казах им, че маса спи.

Това беше първият от многото примери на учтивост и добро поведение, каквито срещях у бафутчани. Стана ми ясно, че близо два часа те са седели под палещото слънце и са обуздавали вродената си жизненост, за да не пречат на моята дрямка.

— Защо не ме събуди по-рано? — попитах аз Якоб, — Не разбираш ли, че животните не могат да чакат, а?

— Да, са. Съжалявам, са.

— Добре, дай да видим какво са донесли.

Вдигнах първата кошница и надникнах в нея. Вътре имаше пет мишки с бледочервеникавокафява козина, бели коремчета и дълги опашки. Подадох кошницата на Якоб, той я отнесе до края на стълбата и я вдигна високо.

— Кой донесе тези животни? — извика Якоб.

— Аз ги донесох — отвърна някаква старица с пронизителен глас.

Тя си проби път, пазари се, задъхана, около пет минути и после, стиснала парите в ръка, отново си запробива път надолу по стълбите.

Следващата кошница съдържаеше две чудесни малки, напръскани в сиво и черно чухълчета. Около очите си имаха чисто бели кръгове с черен ръб от края, като че носеха огромни рогови очила. Когато ме видяха, те щракнаха с клюнове към мен и спуснаха дълги клепки над свирепите си златисти очи, а щом направих опит да ги взема в ръце, те се преобърнаха по гръб, показаха големите си нокти и нададоха силни крясъци. Те бяха съвсем млади и отделни места от телата им бяха все още покрити с подобния на памук инфантилен пух, също като че ги бе връхлетяла снежна буря. Винаги съм харесвал всички видове сови, но тези две малчуганчета бяха наистина прелестни. Това бяха белолики чухъли — нещо съвсем ново за моята сбирка, което беше предостатъчно основание да ги купя.

Следващото животинче се оказа катеричка, която направи големи бели. Беше поставена в торба от палмови листа. Когато развързах

торбата, катеричката изскочи като пружинено човече от кутийка, ухапа ме за ръката и побягна през глава през терасата. Якоб хукна подире ѝ. Когато я наближи, катеричката сви неочаквано встрани, после побягна надолу по стълбите и започна да се провира майсторски между стотиците изправили се отпреде ѝ черни крака. Вдигна се страшна олелия. Когато се втурна надолу, застаналите на първото стъпало подскочиха във въздуха, но изгубиха равновесие и се килнаха назад върху застаналите на следващото стъпало. Те на свой ред се стовариха върху хората под тях, които падаха като откоси трева. Само за няколко секунди стъпалата се покриха с преплетена маса човешки тела, сред която във всички посоки стърчаха ръце и крака. Без съмнение човешката лавина бе премазала бедната катеричка, помислих си аз, но за моя най-голяма изненада тя се появи съвсем невредима на дъното на стълбите, завъртя няколко пъти опашка и се понесе бързо надолу по пътя, като остави зад себе си истинско полесражение. Разгневен и безпомощен, аз стоях на върха на стълбата и се мъчех да си пробия път през това африканско стълпотворение, защото катеричка от този вид беше голяма рядкост и не исках да я оставя да избяга. По средата на стълбите някой ме хвана за глезена и аз се струполих върху едно едро тяло, което по отделни, мярнали се пред очите ми части реших, че е женско. Аз хвърлих отчаян поглед надолу по пътя, докато се мъчех да се изправа на крака, и за моя най-голяма радост забелязах, че приближава група от около двадесетина младежи. Те видяха катеричката и спряха на пътя. Катеричката също се спря и започна да души подозрително към тях.

— Ей, вие, там, на пътя — извиках аз, — хванете това животинче!

Младежите поставиха вързопите си на земята и пристъпиха решително към катеричката. Тя им хвърли светкавичен поглед, обърна се и побягна. Младежите хукнаха по петите ѝ, всеки изпълнен с решимост да я залови сам с ръцете си. Катеричката бягаше доста бързо, но не можеше да се сравнява с дългоногите си преследвачи. Те я настигнаха всички едновременно с неумолимо и решително изражение на лицата. След това за най-голям мой ужас се хвърлиха вкупом върху безценния ми екземпляр и катеричката за втори път изчезна под огромен куп боричкащи се африканци. Сега, помислих си аз, бедното животинче неминуемо ще бъде смакано, но катеричката се оказа невредима. Когато купчината човешки тела се пооправи, един от

младежите се надигна, стиснал отзад за шията цъкащата и запъхтяна катеричка.

— Маса! — извика той със светнало лице. — Хванах я!

Аз му хвърлих една торба да постави животинче в нея, след което ми предадох обратно торбата нагоре по стълбата. Поставих на бърза ръка животинчето в една клетка, за да го огледам по-добре и да се уверя, че не е наранено. То изглеждаше чудесно като се изключи това, че беше раздразнено до краен предел. Оказа се черноуха катеричка. Това е може би една от най-красивите катерици на Камерун. Отгоре тялото ѝ бе тънмомаслинозелено, а коремът ѝ — в наситен жълтеникавооранжев цвят. По страните си имаше една линия от бели петънца, подредени от раменете до бутчето. Всяко ухо по края бе обримчено с черна ивица и човек добиваше впечатление, че катеричката си е мила ушите само дотам. Ала най-красивата част от рунтаво то ѝ тяло беше дългата и невероятно пухкава опашка. Отгоре беше зеленикава с кафяви резки, а отдолу — с някакъв невъобразим огненооранжев цвят. След като я поставих в клетката, тя размахва пред мен два-три пъти блестящата си опашка, после клекна с твърдото намерение да излапа манговия плод, който бях поставил специално за нея. Наблюдавах нежно катеричката, мислейки си за късмета, който имах, че не можа да избяга и безкрайно доволен, че успях да се снабдя с нея. Ако някой можеше да ми каже тогава какви неприятности щеше да ми причини в бъдеще, щях да гледам с много по-малко ентузиазъм на нейното пристигане.

Отново насочих вниманието си към безразборно поставените по терасата различни съдове и вдигнах наслуки голяма кратуна. Както обикновено, гърлото ѝ бе запушено добре със зелени листа. Махнах запушалката и надникнах в нея, но кратуната бе толкова обемиста и тъмна отвътре, че не успях да видя нищо. Пренесох я до началото на стълбите и я вдигнах високо.

— Къде е човекът, който е донесъл тази кратуна? — попитах аз.

— Ето ме, са, ето ме — извика един мъж, застанал някъде по средата на стълбите.

Винаги съм се чудел как африканците разпознават собствените си кратуни сред стотици други. Освен по големината аз по нищо друго не мога да различа една кратуна от друга, но африканците разбираха само с един поглед коя кратуна е тяхна, и коя чужда.

— Какво има вътре? — попитах аз и поклатих безразлично кратуната за връвчицата, за която беше завързана.

— Змия, са — отвърна мъжът и аз припряно поставих обратно запушалката от зелени листа.

— Каква е тази змия, приятелю?

— Гера, са.

Направих справка в моя списък на местните названия и разбрах, че гера всъщност е зеленолистна усойница. Това е красива змия, често срещана в Бафут, от която имах вече достатъчно екземпляри. Тези змии достигат около половин метър дължина. Отгоре цветът им е изумително ярък тревистозелен, отдолу са жълти като канарчета, а отстрани имат широки, диагонално разположени бели ивици. Отнесох кратуната, за да изтръскам новопристигналата змия в плиткия, покрит с мрежа сандък, в който държах усойниците. Изтръскването на змията от кратуна в кафез е една от най-простите операции, при условие че се спазват едно-две основни правила. Първо, трябва да се уверите, че никой от обитателите на клетката не се намира близо до вратата. Това и направих. Второ, преди да започнете да изтръсквате, трябва да знаете колко змии има в кратуната. Точно това пропуснах да направя.

Аз отворих вратичката, отпуших гърлото на кратуната и започнах леко да я подрускам. Понякога се налага доста дълго време да се подруска, докато змията излезе от кратуната, защото тя се навива вътре на кълбо, притиска се о стената и е трудно да бъде извадена. Зад мен Якоб дишаше тежко във врата ми, а зад него се издигаше плътна стена от африканци, които зяпаха какво ще стане. Аз друснах леко кратуната, но без никакъв резултат. Раздрусах я по-силно, но резултатът бе същият. Не беше ми се случвало досега усойница да се крепи толкова упорито във вътрешността на кратуна. Това ме ядоса и аз разклатих здравата кратуната, в резултат на което тя се разчупи на две. С вледеняващо сетивата тупване върху сандъка се изтърси кълбо, в което имаше поне половин дузина големи, енергични и раздразнени змии. Преплетени в голяма и тежка топка, вместо да паднат през вратичката направо в сандъка, те се заклешиха някъде по средата и аз не успях да хлопна вратичката след тях. После с изящна ловкост, за която не остана време да се любувам, те се разплетоха и се разпълзяха уверено по ръба на вратичката и оттам — на пода. Змиите се разделиха ветрилообразно с почти стратегическа точност и се насочиха към нас. Якоб и струпаните

зад него африканци изчезнаха моментално като по магически начин. Едва ли бих могъл да ги обвиня за това, тъй като нито един от тях не носеше обуца, аз също не бях облечен подходящо за разходка с цяла група усойници, защото носех къси панталони и сандали. На всичко отгоре единственото ми оръжие бяха двете половинки на счупената кратуна, които не са най-полезната вещ, когато трябва да се хващат змии. Оставих змиите да се разпореждат сами по верандата и изтичах като стрела в спалнята. Там намерих една пръчка, взех я и излязох много внимателно отново на терасата. Змиите се бяха разпръснали нашироко, затова не беше особено трудно да хвана всяка една на тясно, да я притисна с пръчката и да я вдигна. Една по една ги пуснах в сандъка, след което затворих и заключих с въздишка на облекчение вратичката. Африканците се появиха така неочаквано, както и изчезнаха. Всички говореха оживено, смееха се и щракаха с пръсти, когато си обясняваха в какво опасно положение са се намирали. Погледнах със суров поглед ловеца, който бе донесъл змиите.

— Хей, ти! — извиках аз — защо не ми каза, че в кратуната има много змии, а?

— Ва! — възкликна учудено той — нали казах на маса, че вътре има змия.

— Змия, да. Ти каза една змия. Не ми каза, че вътре има шест змии.

— Аз казах на маса, че вътре има змия — промърмори сърдито той.

— Попитах те какво животно си донесъл — обясних търпеливо аз, — и ти каза „змия“. Ти не ми каза, че вътре има шест змии. Защо смяташ, че зная колко змии си донесъл, а? Да не мислиш, че съм магьосник и зная колко змии си уловил?

— Глупак! — изрече Якоб и се присъединя към нашата разправия. — Ако змията беше ухапала маса и маса умре? Какво щеше да направиш тогава, а?

Аз се обърнах към Якоб.

— Забелязах, че и ти изчезна, мой благородни и смели приятелю.

— Да, са — отвърна Якоб и се усмихна лъчезарно.

Едва късно през нощта се разплатих с последния ловец. Показах се с такъв необикновен асортимент от животни, че стоях до три часа сутринта, за да ги настаня в клетки. Пет големи плъха останаха без

подслон, нямаше дори свободен сандък, от който да им скова клетка. Принудих се да ги пусна в моята спалня и те прекараха цялата нощ в безплодни опити да прегризат крака на масата.

На следващата сутрин станах от сън, почистих и нахраних моята вече значителна сбирка животни с мисълта, че този ден вероятно няма да пристигне никой. Сгреших! Бафутчани очевидно се бяха хвърлили с все сърце в изпълнението на задачата да ме снабдяват с животни и към десет часа пътят пред къщата и седемдесет и петте стъпала почернях от народ. Отчаян, аз започнах отново пазарлъците. По обяд стана ясно, че напливът от животни е толкова голям, че запасът ми от летви и сандъци няма да стигне да им направя клетки, затова се принудих да наема една команда момчета да обиколят Бафут и да изкупят всички сандъци и дъски, които могат да намерят. Наложих се да заплащам за всичко по безбожни цени, защото всеки съд, бил той бутилка, старо тенеке или сандък, струва цяло състояние за африканците.

Към четири часа след обяд моите помощници и аз бяхме така изморени и изпохапани, и то толкова пъти и на толкова места и от толкова различни животни, че престанахме да обръщаме внимание на всяко ново ухапване. Цялата вила бе препълнена с животни. Те крещяха, цвърчаха, чукаха и бумкаха затворени в кратуни, кошници и чували, а ние в това време работехме лудо, за да им сковем клетки. Това бе едно от онези денонощия, за които човек никога не желае да си спомня. Към полунощ вече едва се държахме на краката си, а оставаше да се направят още десетина клетки. По една голяма чаша чай, силно подправен с уиски, ни зареди с фалшив ентусиазъм, който ни бе нужен, за да продължим работата си, и в два и половина часа след полунощ бе закован последният гвоздей и последното животно бе настанено в новата си квартира. Когато се пъхнах смъртно уморен в леглото, с ужас установих, че ако искам животните да са почистени и нахранени при пристигането на новите екземпляри, трябва да стана в шест часа сутринта.

Меко казано, следващият ден се оказа малко по-труден от предишния, защото бафутчани започнаха да пристигат, преди да бях свършил със сутрешните грижи по животните. Няма нищо по-нервиращо от това да бързаш да нахраниш и почистиш няколко десетки животни, когато в мръсни и задушни съдове са пристигнали двадесет или тридесет нови и се нуждаят незабавно от внимание. Наблюдавах с

крайчето на очите си как продължава да расте камарата кратуни и кошници на верандата и ми се струваше, че заедно с тях расте и броят на клетките, които ми остава да почистя и подредя. На края се почувствувах така, както вероятно се е почувствувал Херкулес, когато е зърнал за първи път Авгиевите обори.

Свърших работата си и преди да започна да купувам новите екземпляри обърнах се с реч към бафутчани. Аз изтъкнах, че в последните два дни са ми донесли огромен брой животни с най-различни размери, форми и от най-различни видове. Това доказва, че бафутчани са най-добрите ловци, които съм срещал дотогава, и затова съм им много благодарен. „Все пак — продължих аз, — както разбирате и вие самите, съществуват ограничения по отношение на броя на животните, които мога да закупя и подслоня за един ден. Ето защо ще се радвам много, ако се въздържате от ловене на животни в продължение на три дни, за да се справя с построяването на клетки и с набавянето на храна. Няма смисъл да купувам животни, ако те щяха да умрат след това от липса на подходящи условия, това би било чисто прахосване на пари. Африканецът, ако не друго, е делови човек“. При тази моя забележка главите на ловците се заклатиха одобрително и над тълпата се разнесе едно общо „арррр“. След като постигнах целта си и си осигурих тридневна почивка, аз закупих донесените животни и отново се заех със сковаването на клетки.

В четири часа клетките бяха вече готови и аз седнах да си почина и да изпия чаша чай. Облегнах се на перилата на верандата и видях как сводестата врата на червената тухлена стена се отвори и от нея излезе фонът. Той пресече големия двор с огромни крачки, а робата му се развяваше и шумолеше. Фонът се мръщеше и говореше нещо на себе си. Разбрах, че ми идва на гости, затова слязох по стълбата да го посрещна.

— Здравей, приятелю — поздравих учтиво, когато той наближи.

— Приятелю — каза той, като сграбчи ръката ми и ме погледна сериозно в очите, — казаха ми, че не искаш вече да купуваш животни, вярно ли е това?

— Не е така — отвърнах аз.

— Ва! Добре, добре — каза с облекчение той. — Страхувах се, че вече си събрал необходимите животни и се каниш да ни напуснеш.

— Не се страхувай — обясних аз. — Бафутчани са много добри ловци. Те ми донесоха толкова много животни, че нямам достатъчно клетки, в които да ги подслоня. Ето защо казах на тези хора да не ходят три дни на лов, за да имам време да направя клетки за всички животни.

— Аха! Разбирам! — отвърна фонът и ми се усмихна доброжелателно. — Мислех, че искаш да си заминаваш.

— Не, няма да си тръгвам от Бафут.

Фонът се огледа внимателно, заговорнически, после ме прегърна приятелски през рамо и ме поведе надолу по пътя,

— Приятелю — прошепна с дрезгав глас той, — намерил съм ти едно животно. Чудесно животно, каквото никога не си притежавал.

— Какво е това животно? — попитах заинтригуван аз.

— Животно — отвърна категорично той, — ще ти хареса извънредно много. Сега ще го видим.

— Досега никога не си го ловил?

— Не, приятелю, но зная къде се крие.

— Добре. Сега ли отиваме да го видим?

— Да, да, чудесно! — отвърна фонът.

Той ме поведе нетърпеливо през огромния двор, после през цял лабиринт от тесни проходчета, докато накрая стигнахме до малка колиба.

— Почакай малко тук, ей сега ще се върна — каза той и хлътна моментално в мрака на колибата. Аз останах да чакам отвън и не преставах да се чудя къде ли отиде и какво ли животно е открил. Около него имаше някаква тайна и тя придаваше още по-привлекателен вид на цялата работа.

Когато най-сетне се завърна, в първия миг не можах да го позная. Той бе свалил робите си, шапчицата, сандалите и сега стоеше пред мен съвършено гол, само с едно малко бяло парче, препасано около слабините. В едната си ръка държеше дълго и тънко копие. Слабото му мускулесто тяло блестеше намазано с масло, а на краката си не носеше нищо. Той приближи до мен, завъртя изкусно копието и се разтопи от удоволствие при моето изумление.

— Имаш още един ловец — каза той и се усмихна под мустак. — Сега можеш да ме наричаш бафутско гонче, нали така?

— Струва ми се, че ти ще бъдеш най-добрият ми ловец — отвърнах и му се усмихнах.

— Аз разбирам от лов — каза той и кимна с глава. — Понякога моите поданици смятат, че съм остарял да ходя в гората. Приятелю, ако човек има лова в очите си, в носа си и в кръвта си, той никога не е стар, за да ходи в гората, прав ли съм?

— Ти казваш истината, приятелю — отвърнах аз.

Фонът ме изведе от двора, преминахме около осемстотин метра по пътя, след което свърнахме през някакви царевични ниви. Той се движеше с широки крачки, въртеше копието и си тананикаше нещо. От време на време се обръщаше към мен и ми се усмихваше дяволито и възторжено, от което цялото му лице грейваше. Най-сетне излязохме от нивите, преминахме през малка и гъста горичка от мимбови палми, тъмна, тайнствена и изпълнена с шумоленето на листата, след което започнахме да се изкачваме по златистия хребет на един хълм. Когато стигнахме до върха, фонът се спря, забучи копието в земята, кръстоса ръце и огледа местността. Аз се бях спрял малко по-надолу по склона да си събера няколко чудесно оцветени охлюви. Когато пристигнах на върха, фонът като че бе изпаднал в транс. Малко по-късно той въздъхна дълбоко, обърна се към мен, усмихна се и разпери широко ръце.

— Това е моята страна — каза той, — чудесна е тази страна!

Кимнах с глава в знак на съгласие и няколко минути двамата съзерцавахме мълчаливо панорамата. Под нас се разстилаше истинска мозайка от малки ниви — зелени, сребристи и сивобежови, разделени от китни мимбови палми и изпъстрени тук-там с ръждивочервените петна на току-що прекопани ниви. Това малко пространство обработваема земя наподобяваше постлана и забравена върху земята цветна кърпа, заобиколена от всички страни от зеления океан на планините с позлатени хребети и долини, нашарени от сенките на залязващото слънце. Фонът се огледа бавно. Лицето му излъчваше обич и детинска радост. От гърдите му се отрони въздишка на задоволство.

— Чудесно! — прошепна той, измъкна копието от земята, поведе ме надолу към следващата долчинка и си затананика нещо мелодично.

Долчинката бе плитка и равна, гъсто обрасла с ниски и разкривени дървета, някои от които се издигаха на около три метра височина. Много от тях се губеха напълно под огромни покривала от поветици, тумбести кули от трептящи листа и бледокремави цветове. Долината беше огряна от светлината на залязващото слънце, топлият въздух беше наситен от тежкото и сладко ухание на цветя и листа.

Наоколо се разнасяше приспивното пулсиращо жужене на хиляди пчели, които трепкаха край цветовете: някаква мъничка и невидима птичка изпълни долината с мелодичните трели на песента си, после внезапно млъкна и въздухът отново се изпълни с неясното жужене на пчелите, които се въртяха около дърветата или пък пълзяха нагоре по гладките тунелчета на цветовете на поветиците. Фонът огледа набързо дърветата, после пристъпи безшумно по тревата и застана на място, откъдето се откриваше по-добър изглед към гората и поветиците не пречеха на погледа.

— Оттук ще видим животното — пошушна той и посочи към дърветата, — ще поседнем и малко ще почакаме.

Той прилекна, отпусна се и зачака. Аз също прилекнах край него, но вниманието ми се раздвои. Наблюдавах ту него, ту дърветата и тъй като не забелязвах никакви животни по тях, насочих вниманието си към моя приятел. Той клечеше, стиснал изправеното копие в големите си ръце. По лицето му бе изписано нетърпеливо очакване също като на дете в кукления театър, преди да се вдигне завесата. Когато излезе от тъмната малка колиба в Бафут, стори ми се, че е оставил там не само царските си дрехи и украшения, но и че се е отърсил и от онзи царствен вид, който изглеждаше неделим от неговия характер. И сега, прилекнал в спокойната и топла долчинка, със своето копие той като че бе един обикновен ловец, вперил ясните си черни очи в дърветата и очакващ появата на плячката, сигурен, че тя ще дойде. Когато се взрях по-внимателно в него обаче, разбрах, че той не е обикновен ловец. У него имаше нещо друго, което не можах веднага да доловя. След малко го почувствувах. Всеки друг ловец би клечал търпеливо и малко отегчено, защото е правил това много пъти и преди. Фонът обаче чакаше с блеснали очи, по широките му устни се разливаше едва доловима усмивка и аз разбрах, че всичко това му доставя безкрайно удоволствие. Питам се колко ли пъти в миналото му е идвало до гуша от неговите почитателни съветници и боготворящи го поданици, чувствувал е задушавашата топлина и тежината на великолепните роби, неудобството на тесните и островърхи обувки. После вероятно го е обземало непреодолимото желание да усети меката червена пръст под босите си крака и полъха на вятъра по голото си тяло и той се е промъквал до своята колиба, обличал се като ловец и е тръгвал из хълмовете, въртял е копието, тихичко си е тананикал, спирал е по

върховете да се любува на прекрасната страна, на която е върховен владетел. Аз си спомних думите, които ми каза малко преди тръгване „Ако ловът е в очите, в носа и в кръвта му, човек никога не е стар за него“. Убеден бях, че фонът е точно такъв човек. Моите размишления върху характера му бяха прекъснати, той се приведе напред, сграбчи ръката ми и посочи с дългия си пръст към дърветата.

— Пристигнаха — пошепна той и цялото му лице грейна в усмивка.

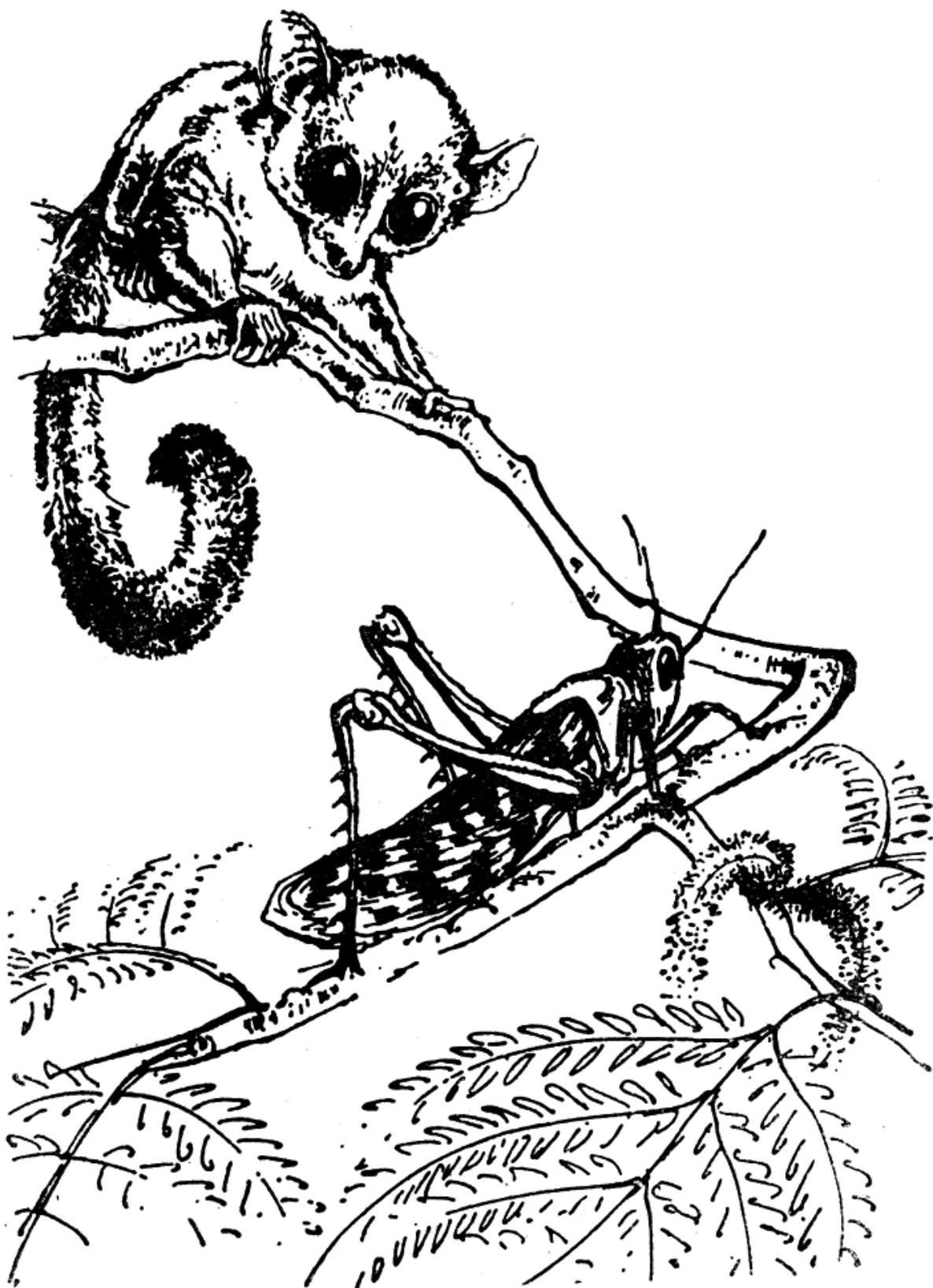
Проследих протегнатия пръст и в първия миг не успях да видя нищо, освен обърканата плетеница на клоните. После нещо помръдна и аз зърнах дългоочакваното животно.

То се появи измежду преплетените клони с лекотата и грацията на перушинка. Когато приближи, установих, че изглежда точно така, както си представях малките домашни духове: облечено със зеленикавосиво кожухче и имаше дълга, тънка и пухкава опашка. Розовите му ръчички бяха прекалено големи за неговите размери, а пръстите му — изключително тънки и дълги. Имаше големи уши с толкова нежна кожа, че прозираха. Ушите му като че живееха свой собствен живот, понеже се огъваха и въртяха независимо едно от друго, понякога се набръчкваха и нагъваха плътно до главата подобно на ветрило, а друг път щръкваха и се изправяха като анемични листа на змийски лапад. Върху лицето на малкото създание господствуваха чифт огромни черни очи, такива очи, пред които всяка самоуважаваща се кукумявка би се засрамила. На всичкото отгоре животинчето можеше да си върти в кръг главата и да гледа назад досущ както кукумявките. То пробяга до върха на едно тънко клонче, което се огъна леко под неговата тежест, седна и се хвана здраво с дългите си и тънки пръсти за кората на дървото, заглежда се наоколо с големите си очи, като тихичко си чирикаше. Знаех, че това е галаго, но то наподобяваше много повече излязло от приказките животинче.

Галагото седеше на клончето и в продължение на около една минута си цвъртеше, после се случи нещо удивително. Съвсем неочаквано дърветата се изпълниха с галаго — галаго от всички възрасти и големини, като се започне от животинчета, малко по-големи от орех, и се стигне до възрастни, които можеха да се поместят съвсем удобно в стъклена чаша за вода. Те скачаха от клонче на клонче, хващаха листата и вейките с дългите си и тънки лапички, цвъртяха

тихичко едно на друго и се оглеждаха наоколо с широко отворените и невинни очи на херувимчета. Новородените, които сякаш бяха направени само от очи, стояха непрестанно до своите родители. От време на време сядаха на задните си крака, вдигаха дребничките си розови лапички и разперваха пръсти, сякаш се ужасяваха от покварата на разлистения около тях свят.

Както ги наблюдавах, едно от тези бебчета откри, че седи на едно и също клонче с голям и тлъст скакалец. Падаше сумрак и задрямалото насекомо не успя да схване бързо опасността. Преди да успее да направи каквото и да е, бебето-галаго пробяга светкавично по клончето и го сграбчи здраво през средата на тялото. Скакалецът се събуди внезапно и реши, че трябва да се направи нещо. Беше едро насекомо и фактически почти не отстъпваше по големина на галагото. Освен това притежаваше и чифт дълги и мускулести задни крака, с които започна да рита енергично. Битката представляваше очарователна гледка. Галагото продължаваше да стиска отчаяно скакалеца с дългите си пръсти и правеше опити да го захване. При всеки такъв опит скакалецът ритваше силно със задните крака, неговият противник губеше равновесие, падаше от клончето и увисваше надолу с глава, като се държеше само с крачетата си. Това се случи няколко пъти и аз реших, че галагото сигурно има лепнещи ходила. Дори когато висеше с главата надолу и големият скакалец го ритваше по корема, широко ококорените му очи не преставаха да излъчват невинност.

Краят на битката настъпи неочаквано. Както висяха с главата надолу, скакалецът ритна много силно още веднъж галагото, то изпусна клоната и двете животинчета полетяха, прегърнати, надолу през листака. Както се преобръщаха към земята, галагото пусна с едната си лапа тялото на скакалеца и с изящната лекота на трениран акробат се хвана за едно от клончетата по пътя им. Галагото се изкачи на клончето и преди скакалецът да се окопоти и да продължи битката, то отхапа главата му. Хванало обезглавеното и все още ритачо тяло на скакалеца с едната си лапа, галагото набути главата на насекомото в устата си и започна да дъвче с явно наслаждение. След това седна, стиснало потрепващото тяло с едната си лапа, и го заоглежда с наклонена настрани глава, като издаваше остри писъци от възторжена възбуда. Когато тялото на скакалеца престана да се движи и големите задни крака застинаха неподвижно, галагото ги откъсна един по един и ги изяде. То смешно наподобяваше микроскопичен застарял чревоугодник, стиснал в една ръка кълката на гигантско пиле.

Скоро след това долчинката потъна в мрак и ние трудно наблюдавахме животните по дърветата, въпреки че продължавахме да чуваме тихото им цвъртене. Изправихме се от свитите и неудобни пози

и се отправихме обратно нагоре по склона. Фонът се спря на върха и като се усмихваше очарователно, погледна надолу към гората.

— Какво животинче! — позасмя се той. — Много го обичам. Непрестанно ме забавлява и ме кара да се смея.

— Чудесно животинче! — казах аз. — Как го наричате?

— В Бафут го наричаме шилинг — отвърна фонът.

— Мислиш ли, че моите ловци могат да го заловят?

— Утре ще имаш от тези животинчета — обеща фонът, но не щя да ми обясни как ще я заловят, нито пък кой ще я залови.

Пристигнахме в Бафут по тъмно, фонът отново облече царските си дрехи и дойде да пием по чашка. Когато се разделихме, аз му напомних за обещанието да ме снабди с няколко екземпляра галаго.

— Добре, приятелю, няма да забравя — отвърна той, — ще ти донеса няколко шилинга.

Изминаха четири дни и аз започнах да си мисля, че или фонът е забравил своето обещание, или пък залавянето на животинчетата се е оказало много по-трудно, отколкото е предполагал той. Най-сетне, на петия ден, при поднасяне на чая върху таблата стоеше малка многоцветна кошничка от лико. Повдигнах капака и надникнах сънен. Отвътре ме погледнаха четири чифта грамадни, влажни и невинни очички, изпълнени с мило недоумение.

Това беше кошничката с шилингите от фона.

КУЕ-ФОНГ-ГУ

Страната на планинските пасища е населена с богато разнообразие от влечуги и повечето от тях, изглежда, лесно се ловяха. В горите на низината, дори и да търсите, много рядко можете да видите някаква змия. Там, разбира се, има змии, но според мен те се срещат рядко и вероятно повечето от тях обитават дърветата, поради което е още по-трудно да се видят и заловят. Из планините тревата гъмжи от малки гризачи и жаби, а планинските горички — от птички: истински рай за змиите. Там се срещат огромни черни плюещи кобри, зелени мамби, тънки дървесни змии с огромни и невинно гледащи очи, пъстра габонска усойница, с раздвоен рог на носа си като на носорог и много други. Наред със змиите тук се срещат в изобилие обикновени и крастави жаби. Обикновените жаби по големина са най-различни — от едрите космати жаби до дребничките колкото жельди дървесни жабки, някои от които са нашарени с петънца и ивици и оцветени в такива нюанси, че приличат повечето на вкусни сладкиши, отколкото на земноводни. Краставите жаби са изобщо много безцветни и мърляви, но за сметка на това са украсени със странни купчинки брадавици и издутини по телата, а цветовете на очите им са удивително разнообразни.

Най-често срещани влечуги обаче са гущерите. Те могат да се видят навсякъде — във високата зеленина край пътищата пробягват уплашено тлъсти сцинки с къси и набити крака, сивобежови, сребристи и черни, а по стените на колибите, по пътищата и по скалите подскачат и поклащат глави агами, обагрени във всички цветове на дъгата. Под кората на дърветата или под камъните се крият дребни гефончета с големи златисти очички. Телцата им са чисти и красиво оцветени в шоколадово и кремаво. Нощем из къщите могат да се видят обикновените домашни гефончета — полупрозрачни и прозрачни, те притичват по таваните като розови перлички.

Местното население ми носеше по най-различно време едни или други видове от тези влечуги. Понякога това беше несигурно завързана

на върха на пръчка змия или пък пълна с преглъщащи жаби катуна. Друг път заловените животни пристигаха завити внимателно в шапката или ризата на ловеца или подскачаха, завързани на края на тънко въженце. По такива опасни начини, как да е, ми се донасяха кобри, мамби и габонски усойници и макар ловците да знаеха, че са смъртоносни, те боравеха с тях с такова безгрижие, което ме смайваше. Обикновено африканецът се държи разумно със змиите и предпочита да се отнася към всички видове змии като към отровни само и само да е спокоен, затова безотговорното отношение на бафутчани, най-меко казано, ме учудваше. Още по-чудно ми се стори, когато разбрах, че влечугото, от което се страхуват най-много, всъщност бе напълно безвредно.

Един ден излязохме с бафутските гончета и докато ловувахме, навлязохме в широка затревена долчинка, разположена на около 800 метра от селото. Гончетата се пръснаха да поставят мрежите и докато ги чаках, седнах на тревата да се насладя на една цигара. Внезапно вниманието ми бе привлечено от някакво леко движение от лявата ми страна. Погледнах надолу и видях едно влечуго, което ме накара да зяпна от учудване. Дотогава смятах агамата за най-колоритния гуцер сред планинските пасища, но в сравнение с този, който използва пред очите ми между тревните стъбла, агамата изглеждаше сива и безцветна. Седях и не смеех да шавна от страх да не би това чудесно животинче да се вмъкне отново в гъстака. Тъй като стоях съвсем неподвижно, гуцерът очевидно реши, че съм съвсем безопасен и бавно и тържествено се плъзна на слънце, изтегна се и започна да ме съзерцава с напръсканите си със златисти точки очи. Това беше без съмнение някакъв вид от сцинките, но най-едрият и красиво оцветен от тези, които бях виждал дотогава. Гуцерът лежеше съвсем неподвижно и се топлеше на ранното утринно слънце, така че имах предостатъчно време да го изучавам.

На дължина, включително опашката, достигаше тридесетина сантиметра, а най-широката част на тялото му бе около пет сантиметра. Имаше къса и широка глава и малки, но силни крака. Цветовете и шарките по тялото му бяха толкова сложни и смайващи, че е просто невъзможно да се опишат. На първо място големите му, леко повдигнати люспи създаваха впечатление, че целият е майсторски направен от мозайка. По гърлото му имаше надлъжни черни и бели

ивици, върхът на главата бе оцветен в ръждивочервено, а бузите, горната устна и брадата — в ярко керемиденочервено. Основният цвят на тялото му бе лъскаво черен, на фона на който останалите цветове изпъкваха изключително добре. От ъгъла на челюстта до предните крака се проточваха райета от ярко вишневочервено, разделени едно от друго с по-тесни ивици от черни и бели люспи. Опашката и външната страна на краката бяха напръскани с бели петна. Малки и нежни по краката, те бяха толкова нагъсто разположени по опашката, че на места образуваха вертикални ивици. Гърбът му бе раиран от редуващи се надлъжни черни и светложълти ивици. Като че ли всичко това не бе достатъчно, та жълтите райета на места бяха прекъснати от обагрени в розово люспици. Цялото влечуго бе ярко и блестящо като току-що лакирано и още неизсъхнало.

Докато се наблюдавахме взаимно със сцинка, мозъкът ми разработваше трескаво план за неговото залавяне. Мрежата за пеперуди отстоеше на около шест метра от мен, но все едно, че се намираше в Англия, защото не можех да я използвам. Знаех добре, че гущерът няма да се излежава и да ме чака да изтичам да я взема. Зад него се простираше безкрайна джунгла от високи треви, достатъчно бе да се пъхне в нея, за да изчезне безвъзвратно. За мой ужас точно в този момент дочух, че гончетата се завръщат. Налагаше се да предприема нещо начаса, в противен случай ловците щяха да изплашат влечугото. Изправих се бавно на крака и сцинкът повдигна разтревожено глава. Когато първият ловец изтупурка по тревата, аз се хвърлих отчаяно върху сцинка. Имах малко предимство пред него. След като в продължение на четвърт час ме бе наблюдавал, без да направя нито едно движение, той не очакваше да се нахвърля като ястреб отгоре му. Предимството ми трая много кратко, защото гущерът се отърси много бързо от изненадата. Когато се струпалих върху земята, той се отдръпна много ловко встрани. Аз се претъркулих и направих отчаяно движение с ръка, за да сграбча бързо оттеглящото му се тяло. Точно в този момент се появи ловецът и видя какво правя. Вместо, както очаквах, да ми се притече бързо на помощ, той изкрещя продължително, скочи напред и ме задърпа встрани от моята жертва. Сцинкът се шмугна в гъстата трева и изчезна. Освободих се от ловеца и се извърнах, освирепял към него.

— Бушмане! — изръмжах гневно аз. — Що за глупости вършиш?

— Маса — отвърна гончето и защрака възбудено с пръсти, — това животно е много, много опасно. Ако ухапе маса, маса веднага ще умре.

Едва сдържах гнева си. Отдавна знаех, че въпреки всички доказателства африканците упорито поддържат схващането, че някои от всъщност безвредните видове влечуги са смъртоносно отровни. С мъка устоях на изкушението да кажа на ловеца, че е абсолютен идиот, но вместо това се опитах да му приведа някои доказателства.

— Как наричате това животно? — попитах аз.

— Куе-фонг-гу, са.

— Казваш, че е много отровно, а?

— Много отровно, маса. Това животно е опасно.

— Добре, глупако, но ти забравяш, че европейците имат специално лекарство против това животно, а? Забрави ли, че дори това животно да ме ухапе, аз няма да умра, а?

— Ех, маса, забравих!

— Та затова се беше затичал като жена, ревеш и ме дръпна така, че изпуснах прекрасното животно, защото си забравил, а?

— Съжалявам, са — отвърна разкаян ловецът.

Почуках с пръст по къдравата му глава.

— Следващият път, приятелю — казах строго аз, — помисли със собствения си мозък, преди да правиш такива работи, чуваш ли?

— Чувам, са.

Когато на сцената се появиха и останалите гончета и разбраха за целия инцидент, те зяпнаха от учудване и започнаха да щракат с пръсти.

— Ва! — възкликна с възхищение един от тях. — Маса не се страхува. Той се е опитал да хване куе-фонг-гу!

— А, ама Уано хвана маса — подхвърли друг и всички гръмогласно се кискаха.

— Ей, Уано, днес имаш късмет, маса някога ще те застреля заради твоите глупости — каза друг и всички отново избухнаха в гръмогласен смях при мисълта за ловеца, дръзнал да ми попречи да заловя животното.

Когато утихнаха, аз ги разпитах подробно за влечугото. За мое успокоение те ме увериха, че се срещало много често из тия места и че съм щял да имам много случаи да се снабдя с повече екземпляри. Всички обаче единодушно смятаха сцинка за смъртоносно отровен. Толкова бил отровен, уверяваха ме те, че дори само да съм докоснел тялото му, веднага съм щял да падна агонизиращ на земята и след няколко минути да умра. После ме попитаха за лекарството против смъртоносното влечуго, но аз не издадох моята тайна. Отговорих им, че ако намерят един куге-фонг-гу, аз ще го заловя и ще им докажа, че няма да умра в агония. Развеселени и заинтригувани от мисълта за предстоящия страхотен експеримент (защото никой от тях не вярваше ни най-малко на моето лекарство), те обещаха да ми помогнат. Едно от гончетата каза, че знаело място с много такива влечуги. То поясни, че мястото било наблизко, затова вдигнахме съоръженията си и поехме. Ловците започнаха да бърбят помежду си, по всяка вероятност се ловяха на бас дали ще оживея, ако дръзна да хвана някой куге-фонг-гу.

Гончето най-сетне ни доведе до склона на един хълм, отстоящ на около километър и половина. Проливните дъждове бяха измили по-голямата част от червената пръст по склона и по тези места стърчаха големи оголени парчета сива скала. В отделни пукнатини на скалите се бе събрала малко пръст и там растяха всевъзможни растения, които успяваха да преживяват с малкото доставяни им от тези стиски пръст, влага и хранителни вещества. По краищата на скалите растеше висока златиста трева и едно интересно, наподобяващо магарешки бодил растение с бледожълти като на лютиче главички. Изложените на слънцето скали се нагряха толкова, че не можеха дори да се докоснат. Тънките гумени подметки на обувките ми се залепваха по тях и имах чувството, че стъпвам върху мухоловки. Започна да ми се струва, че напечената повърхност на скалата е твърде гореща дори за обичащите слънцето влечуги. Внезапно от една туфа излетя нещо продълговато и разноцветно, прекоси светкавично трепкащата в маранята скала и моментално изчезна в убежището, което предлагаша високата трева и бодилите.

— Куге-фонг-гу! — възкликнаха бафутските гончета, замръзнаха на местата си и стиснаха по-здраво копията си. Прецених, че вместо да ми помогнат, те вероятно щяха да ми попречат, затова им казах да останат по местата си, а аз продължих напред сам. Държах само една

мрежа за пеперуди и докато приближавах предпазливо туфите треволяк, които растяха по пукнатините на скалите, разръчквах лекичко с дръжката на мрежата и проверявах дали сред тях не се крият куге-фонг-гу. Наистина човек се смайва от множеството обитатели, които тези малки кичури трева приютяват. Аз подплашвах безброй едри скакалци, цели облаци нощни пеперуди и комарчета, маса блестящи пеперудки, бръмбарчета и няколко водни кончета. Започнах да разбирам защо опърленото и оголено място привлича толкова много гущерите.

Най-сетне щастието ми се усмихна. Като пяхнах дръжката на мрежата в кичур трева и леко я завъртях, аз подплаших един куге-фонг-гу. Той изскочи от скривалището си и гладко се плъзна върху грубата повърхност на скалата като хокейна шайба върху лед. Хукнах след него, но веднага се убедих, че със сцинка имаме диаметрално противоположни мнения относно най-подходящия терен за спринтиране. Пръстите на краката ми случиха една пукнатина на скалата и аз паднах по очи. Когато се изправих и вдигнах мрежата, моята плячка бе вече изчезнала. Плувах в пот, от каменните плочи се излъчваше такава жегла, че от всяко мое усилие кръвта пулсираше като тъпан в ушите ми. Гончетата стояха на края на високата трева и наблюдаваха безмълвни и захласнати какво върша. Аз обърсах лице, стиснах мрежата в лепкавата си от пот ръка и приближих решително следващата туфичка трева. Сега действах по-внимателно. Пяхнах дръжката между стъблата на тревата и бутнах леко насам-натам един-два пъти, после я извадих, за да видя какво ще се случи. Тактиката ми бе възнаградена. Видях един куге-фонг-гу. Той подаде много предпазливо глава от растителността, за да разбере каква е тази суматоха. Бързо ритнах туфата трева зад него и спуснах отпреде мрежата. В следващия миг вдигнах победоносно мрежата за пеперуди, в която бясно се мятеше куге-фонг-гу. Мушнах ръката си в нея и сграбчих влечугото през средата на тялото му, а то ми отмъсти на часа, като стисна с челюсти палеца ми. Макар и да притежава силни челюсти, зъбите му са много дребни, затова ухапването му не е нито болезнено, нито опасно. Оставих го да гризе палеца ми, за да има с какво да се занимава, докато го извадя от мрежата, после вдигнах поразително красивото му тяло високо във въздуха и го размахвах като знаме.

— Погледнете го! — извиках аз на гончетата, които ме наблюдаваха с отворени от удивление уста. — Хванах един куетфонггу.

Тъй като торбите от мек плат, в който пренасяхме влечуги, бяха у гончетата, аз оставих мрежата за пеперуди на скалата и тръгнах към тях, като продължавах да държа сцинка в ръка. Бафутските гончета захвърлиха в миг копията си и побягнаха като стадо подплашени антилопи из високата трева.

— От какво се страхувате, а? — извиках аз. — Държа го здраво в ръка и няма да го изпусна да избяга.

— Маса, много се страхуваме — отвърнаха хорово те, като се държаха на безопасно разстояние във високата трева.

— Донесете торбата да поставя вътре гуцера — наредих строго аз и сбръчках вежди.

— Страхуваме се, маса... това животно е опасно — отвърнаха отново те.

Налагаше се да измисля някакъв много силен аргумент, в противен случай трябваше да преследвам моята група ловци по цялото поле, за да получа необходимата за сцинка торба. Седнах на края на обраслото с висока трева място и ги погледнах.

— Ако някой от вас не ми донесе още сега торба да поставя вътре животното — обявих силно и ядосано аз, — утре взимам нови ловци. Запита ли ме фонът защо правя това, ще му отговоря, че са ми необходими безстрашни ловци, а не баби.

Над високата трева се възцари тишина. Бафутските гончета разсъждаваха дали е по-добре да се изправят лице срещу лице с един куетфонггу в моята ръка, или със самия фон в Бафут. След малко куетфонггу спечели и те започнаха да се приближават бавно и неохотно към мен. Един от тях, все още на безопасно разстояние, ми подхвърли една торба за гуцери. Преди да пхна сцинка в торбата, реших, че една малка демонстрация ще бъде полезна за тях.

— Погледнете! — казах аз и вдигнах високо извиващия се гуцер, за да го видят всички. — Сега гледайте внимателно и ще се убедите, че животното е безсилно да ме отрови.

Както държах сцинка с едната ръка, аз бавно приближих показалеца на другата към носа му. Влечугото моментално отвори заплашително уста и при ужасените викове на бафутските гончета

напъхах колкото можех повече пръста си в устата му и го оставих да го гложди. Бафутските гончета стояха замръзнали по местата си и наблюдаваха недоверчиво и изумени как влечугото гризе пръста ми. Приведени малко напред, затаили дъх, зяпнали, те чакаха да видят дали ухапването на животното ще има някакъв ефект. Куетфонггу се опитваше напразно да отхапе пръста ми и след няколко секунди се умори и се отказа. Аз го пуснах сърчно в торбата, после я завързах и се обърнах към ловците.

— Видяхте ли? — запитах аз. — Това животно ме ухапа, нали така?

— Така, са — отвърнаха с благоговееен шепот ловците.

— Е добре, животното ме ухапа и вкара в тялото ми отрова, нали? Мислите ли, че след малко ще умра?

— Не, са. Щом това животно ухапа маса и маса не умря веднага, значи маса няма изобщо да умре.

— Не, това е от специалното лекарство, което притежавам — излъгах ги с престорена скромност аз.

— Ва! Така е. Маса има чудесно лекарство! — отвърнаха гончетата.

Постъпвах така не просто за да покажа превъзходството на белия човек над черния. Истинската причина за тази малка игра беше това, че исках да заловя колкото може повече куетфонггу, а знаех, че няма да успея, ако гончетата не ми помогнат, затова трябваше да ги накарам да преодолеят страха си. Единственият начин да постигна целта си бе да им покажа, че моето митическо лекарство е по-силно от смъртоносното ухапване на куетфонггу. Мислех по-нататък да ги снабдя с известно количество от някаква безвредна течност, която щях да обявя за въпросното лекарство, и въоръжени с този еликсир, те щяха да се отправят на лов и да се завръщат с пълни торби блестящи куетфонггу.

На връщане към Бафут крачех наперено, носех гордо моя безценен сцинк и изпитвах голямо задоволство, че измислих толкова хитър начин да се снабдя с повече екземпляри от красивото влечуго. Зад мене пристъпваха мълчаливо гончетата и продължаваха да ме гледат с благоговееен израз на лицата. Всеки път, когато срещнехме някой по пътя, те му разказваха накратко за случилото се и за моята сила и до ушите ми долитаха ахвания от удивление и ужасени

възкличания на онези, които чуваха разказа, украсяван с нови подробности при всяко повторение. След като пристигнахме във вилата, настаних моя сцинк в голямо сандъче, събрах гончетата и им изнесох кратка лекция. Посочих, че както са видели със собствените си очи, моето лекарство е сигурна защита против ухапвания от куче-фонг-гу. Те всички кимнаха енергично с глави. Следователно, продължих аз, тъй като ми са необходими много голям брой екземпляри от това влечуго, предлагам да ги снабдя с магическото лекарство още на следващия ден. „Въоръжени с него — казах аз, — вие ще можете да ходите на лов и да ми носите куче-фонг-гу.“ После им се усмихнах самодоволно в очакване на възторжените им викове. Нищо подобно, вместо това гончетата стояха страшно навъсени и ровеха с пръстите на краката си в праха.

— Е, какво — попитах след дълго мълчание, — не сте ли съгласни?

— Не, маса — промърмориха те.

— Защо не сте съгласни? Не вярвате ли, че ще ви дам от това специално лекарство, а? Защо се страхувате?

Те започнаха да се почесват по главите, пристъпваха от крак на крак, поглеждаха се безпомощни, след което един от тях набра смелост и заговори.

— Маса, — каза той, като се изкашля няколко пъти, за да прочисти гърлото си, — това лекарство е много хубаво. Ние видяхме всичко. Ние видяхме как това животно хапа колкото си искаше маса и маса не умря.

— И тогава?

— Това лекарство, маса, е джуджу на белия човек. Това не е джуджу за черните. За маса това лекарство е добро, но за нас не е добро.

Половин час спорях с тях, молах се и ги придумвах. Те се държаха учтиво, но непреклонно: лекарството било чудесно за белите, но нямало да действа на черните. Това вярвах и го устоявах твърдо. Опитах всички доказателства, които ми идваха на ум, за да ги накарам да променят решението си, но полза нямаше. Най-сетне, крайно раздразнен от пълния крах на моя проект, аз освободих гончетата и отидох да хапна нещо.

По-късно същата вечер ме посети фонът, понесъл бутилка джин и придружен от петима съветници. Седнахме на огряната от луната веранда и в продължение на половин час си бъбрихме за най-различни дреболии. По едно време фонът придърпа своя стол по-близо до моя, наведе се към мен и се усмихна така, че цялото му лице засия.

— Един човек ми каза, че си хванал кие-фонг-гу — каза той. — Не ме ли лъже този човек?

— Не те лъже — кимнах аз с глава. — Това животно е чудесно!

— Този човек ми каза, че си хванал животното със собствената си ръка — продължи фонът. — Струва ми се, че този човек лъже, а? Кие-фонг-гу е много опасно и не може да се пипа с ръка, нали? Веднага може да те убие, нали така?

— Не е така — отвърнах твърдо аз. — Този човек не те е излъгал. Аз хванах това животно със собствената си ръка.

При тези думи членовете на съвета издишаха въздуха си със съскане, а фонът се облегна назад и ме загледа с широко отворени очи.

— А когато го улови, какво направи животното? — попита най-сетне той.

— Ухапа ме.

— Вааааа! — възкликнаха едновременно фонът и съветниците.

— Ухапа ме хей тука — казах аз и протегнах ръка, а фонът се отдръпна назад, като че насочих срещу него пистолет. Той и съветниците му разгледаха пръста ми от почетно разстояние и започнаха оживено да си говорят нещо.

— А ти защо не умря? — попита на края фонът.

— Да умра ли? — възразих аз и се намръщих. — Защо да умирам?

— Това животно е много опасно — отвърна развълнувано фонът. — То хапе. Ако го пипне черен човек, веднага ще умре. Защо ти не умря, приятелю?

— Имам специално лекарство за такива случаи — отвърнах небрежно аз.

От устата на моите слушатели се изтръгна спонтанно „аааахх!“.

— Това лекарство европейско ли е? — попита фонът.

— Да. Искаш ли да ти го покажа?

— Да, да, чудесно! — отвърна нетърпеливо фонът.

Те чакаха мълчаливи, но неспокойни, докато отидох да взема малкото сандъче с медикаментите. От него извадих пакетче боракс и сипах малко върху дланта на ръката си. Всички се наведоха напред с желание да видят по-добре. Аз напълних една чаша с вода, капнах няколко капки върху прашеца и след това размазах кашицата върху ръцете си.

— Ето! — обявих аз и показах ръцете си като фокусник. — Сега куге-фонг-гу не може да ми направи нищо лошо.

Аз пристъпих към сандъчето на сцинка, отворих го и после се обърнах към гостите с влечугото в ръка. Разнесе се шумолене на роби и съветниците избягаха в пълнен безпорядък на другия край на верандата. Фонът остана като вкаменен на своя стол. Когато пристъпих към него, по лицето му се изписа отвращение и ужас. Спрях и вдигнах високо влечугото, което съсредоточено се опитваше да ампутира пръста ми.

— Погледни... нали виждаш? — заявих аз — животното не може да ме убие.

При вида на гуцера от гърдите на фона се изтръгна продължително „Айиии“ от удивление. Най-сетне той успя да откъсне омагьосаните си очи от него и да се обърне към мен.

— Това лекарство — каза с хрипкав глас той — добро ли е за чернокожите?

— Това лекарство е чудесно и за чернокожите.

— И чернокожият няма да умре?

— Няма, приятелю.

Фонът се облегна и ме изгледа удивен.

— Ва! — възкликна накрая той. — Това лекарство е чудесно!

— Искаш ли да опиташ това лекарство? — попитах небрежно аз.

— Ъ... ъ... да, да, чудесно — отвърна нервно фонът.

Преди да успее да промени решението си, аз поставих сцинка обратно в сандъчето и приготвих нова смес от боракс и вода. Показах на фона как да я размаже и той дълго и мълчаливо я разтрива върху огромните си ръце. После донесох сандъчето, извадих сцинка и му го подадох.

Напрежението достигна своя връх. Кръгът от съветници наблюдаваше със затаен дъх и изпънати от напрежение лица, а фонът облиза устни, протегна ръка към сцинка, отдръпна я нервно, после

отново се присегна. Ръката му се сведе над изпъстреното влечуго и за миг го обзе несигурност, но после пое дълбоко въздух и сграбчи здраво гущера през средата на тялото.

— Ааа! — въздъгнаха силно членовете на съвета.

— Ииии! Аз го държа — изрева фонът, стиснал толкова силно нещастния сцинк, че се уплаших да не го умори.

— Не го стискай толкова силно — помолих го аз. — Ако го стискаш така, ще го убиеш.

Парализиран от смесеното чувство на ужас и наслада, породено от собствената му смелост, фонът само седеше и гледаше с широко отворени очи сцинка в собствената си ръка и повтаряше „Държа го... държа го...“, докато накрая се принудих да взема нещастния сцинк и да го върна в сандъчето.

Фонът огледа ръцете си, после вдигна към мен лице, грейнало от детски възторг. Членовете на съвета бърбореха нещо възбудени. Фонът размахва ръце към мен и започна да се смее. Той се смя, смя, смя, удряше бедра с ръце, превиваше се на стола, кашляше, от устата му пръскаха слюнки, докато от очите му рукоуха сълзи. Смахът му бе толкова заразителен, че и аз започнах да се смея, а скоро след това към нас се присъединиха и съветниците. Ние седяхме, тропяхме с крака и така се заливахме в смях, като че няхахме намерение да спираме. Най-после двама-трима от съветниците се търкулнаха, останали без дъх, на пода, а фонът се облегна изнемоощал и разтърсван от време на време от пристъпи на весел смях.

— Защо се смееш? — едва успях да промълвя на края.

— Много весела работа — отвърна фонът, разтърсван от нови изблици смях. — От много дълго време, още от дете, се страхувам от това животинче. Ва! Много се страхувах от него. Сега ти ми даде лекарство и аз повече не се страхувам от него.

Той се облегна отново на стола и при тази мисъл пак се разкиска.

— Куге-фонг-гу, твоето време отмина. Вече не се страхувам от тебе — мълвеше зададено той.

Малко по-късно, когато чак коремите ни заболяха от смях, ние изпихме чашите си и фонът тръгна към своята вила, стиснал внимателно в ръка малко пакетче с боракс. Макар и това лекарство да може да се използва успешно срещу куге-фонг-гу, гущерите агами и гекони, аз го предупредих в никакъв случай да не го използва против

отровни змии. Както се и надявах, на следващия ден, вестта, че фонът е държал в ръцете си куге-фонг-гу, след като се е имунизирал с моето лекарство, и е оживял след тази среща, се коментираше навсякъде. Бафутските гончета дойдоха след обяд при мен и ми се усмихнаха обезоръжаващо.

— Какво има? — попитах студено аз.

— Маса — започнаха гончетата, — дай ни от лекарството, което даде и на фона, и ние ще отидем да ловим куге-фонг-гу за маса.

Още същата вечер получих две пълни кутии с прекрасни сцинки, обитаващи планинските пасища. Заобиколени от тълпа почитатели, бафутските гончета пиеха ечемичена бира и разказваха за ловните си приключения от този ден, без съмнение солидно украсени. Докато ги слушах, седнал на верандата, аз написах бележка до най-близкия магазин на ОАК^[1] с молба да ми изпратят още един пакет боракс. Мислех си, че може отново да ми потрябва.

---

[1] ОАК — Обединена африканска компания (бел.пр.) ↑

МАСКИРАНАТА ЗМИЯ-ЧЕРВЕЙНИЦА

След няколко седмици хората, които ми носеха животни, намаляха до няколко души дневно поради обстоятелството, че по това време вече бях събрал достатъчно екземпляри от по-обикновените видове животни и отказвах да купувам повече от тях. Верандата пред спалнята ми бе отрупана с различни клетки, съдържащи най-фантастичната колекция от бозайници, птици и влечуги. Сутрините и по-голяма част от вечерите ми бяха посветени на грижи по тях. Дните ми бяха изпълнени с работа, но никога скучни. Наблюдаването на навиците на моите екземпляри, тяхното поведение по отношение на мен и новите за тях условия ми доставяше безкрайно удоволствие. Същото се отнасяше и до живота в Бафут. Понеже работех на верандата, там всъщност се намирах на високо наблюдателно място, откъдето се откриваше чудесен изглед към пътя, двора и къщата на фона. Надникнех ли през разкъсаната плетеница на бугенвилията, виждах как многобройните жени, деца и съветници на фона ходят насам-натам, виждах също така и непрестанното движение на бафутчани по пътя. От верандата ставах свидетел на много сцени, разиграваци се на пътя точно под мен, а като се пресягах и взимах бинокъла, наблюдавах и най-малката промяна в изразенията на лицата на актьорите.

Една вечер забелязах по пътя стройна и красива девойка. Тя се поспираше и провлачваше крака, като че чакаше някой да я настигне. Премина под вилата и тъкмо се канех да я поздравя, видях след нея да се задава тичешком як момък с изкривено в свирепа гримаса лице. Той извика рязко, девойката се спря, извърна се и на красивото ѝ начумерено лице се изписа непокорство. Младежът явно се раздразни от това. Той спря пред нея и ѝ заговори със силен и гневен глас, като енергично жестикулираше с ръце, а на тъмното му лице проблясваха само очите и зъбите. Девойчето стоеше неподвижно пред него, но по устните му играеше едва доловима подигравателна усмивка. След малко на сцената се появи и трети актьор: по пътя дотича една

старица. Тя размахваше бамбукова пръчка в ръка и крещеше колкото има сили. Мъжът не обърна внимание на новодошлата и продължаваше своя едностранен разговор с момичето. Старицата се въртеше около двамата, размахваше бамбуковата пръчка, крещеше с писклив глас, а плоските ѝ сухи ненки подскачаха нагоре-надолу. Колкото по-силно крещеше старицата, толкова по-силно викаше мъжът, а колкото по-силно викаше той, толкова по-навъсено ставаше девайчето. Старицата неочаквано се завъртя като дервиш на един крак и удари мъжа по раменете с бамбуковата пръчка. При това нападение той само протегна дългата си мускулеста ръка, измъкна пръчката от ръката на жената и я подхвърли високо във въздуха, така че тя прелетя през стената от червени тухли и падна в огромния двор. Старицата се смути за миг, после подскочи зад младежа и го ритна силно по задника. Той не обърна ни най-малко внимание на това, продължи да крещи на девайчето и жестикулациите му станаха все по-разпалени и по-разпалени. Момичето неочаквано изръмжа нещо в отговор и се изплю върху краката му.

До този момент в поведението на младежа нямаше нищо заплашително. Според мен именно жените се държаха зле с него и се възползуваха нечестно от държанието му. След това безцеремонно изплюване чашата на търпението му преля. При тази предателска атака той зяпна за миг от удивление, после се хвърли с гневен вик напред, сграбчи с едната си ръка момичето за гърлото, а с другата я заудря здравата по ушите, после я блъсна и тя падна на земята. Всички тези действия зашеметиха старицата. Тя се търкулна по гръб в канавката с такъв пристъп на истерия, какъвто не бях виждал дотогава. Затъркаля се от една страна на друга, удряше устата си с ръка и издаваше смразяващи кръвта крясъци, подобни на бойните викове на червенокожите индианци. От време на време преставаше да вика и започваше да пищи. Девайчето лежеше в червената прах и горчииво хълцаше. Без да обръща внимание на старицата, мъжът приклепна край него и започна нещо да го увещава. След малко момичето повдигна глава и се усмихна през сълзи, а младежът скочи на крака, сграбчи китката на ръката му и двамата тръгнаха по пътя, оставяйки старицата да се въргаля и крещи в канавката.

Искрено казано, цялата случка крайно ме озадачи. Какво ли се бе случило? Може би момичето бе съпруга на този мъж. Вероятно му е

изневерила и той е разбрал всичко? Как се обясняваше тогава присъствието на старицата? Да не би пък момичето да бе откраднало нещо от този човек? А най-вероятно момичето и старицата са правили някаква магия на мъжа и той беше открил това. Така е, помислих си аз, магията обяснява всичко. Уморена от своя млад съпруг, жена му се е опитала да го отрови и е прибавила към храната му накълцани мустаци от леопард. Леопардовите мустаци, разбира се, е получила от старицата, която без съмнение е някоя добре известна местна вещица. Съпругът е заподозрял работата и жената е побягнала да търси помощ при вещицата. Съпругът е тръгнал след жена си, а вещицата (която е изпитвала известно задължение към своята клиентка) ги е последвала и двамата и се е опитала да оправи нещата. Току-що бях разработил цялата теория във форма, приемлива за списание „Широк свят“, когато се наведох над ръба на верандата и зърнах долу Якоб. Той надничаеше през живия плет към старицата, която продължаваше да се търкаля и да крещи в канавката.

— Якоб — извиках аз, — за какво е цялата тази врява?

Той повдигна глава и се закиска гърлено.

— Тази старица, са, е майка на младичката женичка. Младата женичка пък е съпруга на онзи мъж. Мъжът ходил цял ден из гората и когато се върнал в къщи, разбрал, че жена му не му е приготвила нищо за ядене. Мъжът се ядосал много и поискал да набие жена си. Жената избягала, мъжът я погнал да я бие, а старицата хукнала да бие мъжа.

Горчиво се разочаровах. Почувствавах, че Африка, този тъмен и тайнствен континент ме е измамил. Вместо на измислената сочна история с вещици и магически дози леопардови мустаци аз станах свидетел на обикновен домашен скандал с обикновените му съставни части — небрежна съпруга, гладен съпруг, несготвен обяд и една бъркаща се във всичко тъща. Почувствавах се истински излъган. Насочих отново вниманието си към сбирката. Както изглежда, най-много си изпати тъщата.

Не след дълго на терасата стана друга суматоха, в която аз изпълних централната роля. Едва много по-късно оцених целия хумор на положението. Късният следобед беше прекрасен. На запад се трупаха малки пухкави облачета и обещаваха великолепен залез.

Току-що бях изпил заслужената чаша чай. Седях на най-горното стъпало на огряното от залязващото слънце стълбище и се опитах да

науча една невероятно глупава новородена катеричка да суче мляко от навит на края на кибритена клечка памук. Прекъснах за миг това късащо нервите занимание и забелязах една пълна възрастна жена да се клатушка го пътя. Тя носеше извънредно малко парче плат около бедрата си и пушеше с дълга и тънка черна лула. Върху посивялата ѝ, късо отрязана коса се мърдаше малка кратунка. Когато достигна до стълбата, тя изтърси лулата, окачи я внимателно на завързана за пищната си талия връвчица, после се заизкачва към верандата.

— Добър ден, мамичко — извиках аз.

Тя се спря и ми се усмихна.

— Добър ден, маса — отвърна, сетне продължи да придвижва тялото си от стъпало на стъпало, задъхана от напрежение. Когато се добра до мен, постави кошницата до краката ми, облегна огромното си тяло на стената да си поеме дъх.

— Умори ли се, мамичко? — попитах аз.

— Ва! Много съм дебела, маса — обясни тя.

— Дебела ли! — отвърнах аз удивен. — Ти никак не си пълна, мамичко. Че ти не си по-дебела от мен!

Тя се засмя весело и огромното ѝ тяло се разтресе.

— Маса, ти ми се подиграваш.

— Ни най-малко, мамичко, казвам самата истина. Ти си дребна женица.

Тя се облегна по-здраво на стената и се запревива от смях, че съм я нарекъл „дребна женица“, при което огромният ѝ стомах и гърдите силно се раздрусаха. Най-сетне, когато смехът от шегата премина, тя посочи кратуната.

— Донесох ти едно животинче, маса.

— Какво животинче?

— Змия, маса.

Отпуших кратунката и надникнах вътре. Навита на кълбо, на дъното лежеше тънка, кафява змия, дълга двадесетина сантиметра. Познах, че е червейница — вид сляпа змия, която прекарва живота си в ровене под земята. По външен вид наподобява нашенския слепок и е съвсем безвредна. Вече притежавах пълен сандък от тези влечуги, но моята тлъстичка приятелка ми хареса толкова много, че не ми се искаше да я разочаровам, като ѝ откажа да купя змията.

— Колко искаш за тази животинка, мамичко? — попитах аз.

— Ех, маса, колкото ти кажеш.

— Змията да не е наранена?

— Не, маса, здрава е.

Обърнах кратунката нагоре с дъното и змията падна върху гладката веранда. Жената моментално побягна на другия край на верандата с учудваща за огромното ѝ тяло лекота.

— Ще те ухапе, маса — предупреди ме с висок глас тя.

Якоб се появи по това време да разбере какво става и при тази забележка изгледа жената със смразяващ поглед.

— Не знаеш ли, че маса не се страхува от такива работи? — попита той. — Маса има специално джуджу и змиите не го хапят.

— Аха, така ли? — отвърна жената.

Наведох се напред и вдигнах червейницата с ръка с намерение да я разгледам отблизо и да се уверя, че не е ранена. Обхванах внимателно тялото ѝ между палеца и показалеца и тя се нави на пръста ми. Както я наблюдавах, забелязах любопитна подробност — змията притежаваше големи и блестящи очи, каквито червейниците нямат. Вместо това откритие да ме стресне, аз продължавах съвсем глупаво да държа змията в ръка, дори се обърнах към Якоб.

— Якоб, погледни, тази змия има очи!

Докато говорех, изведнъж осъзнах, че държа в ръка не безобидна червейница, а някаква неизвестна змия с непознати качества. Преди да разтворя пръсти и я хвърля, змията се огъна грациозно и заби единия от отровните си зъби в меката част на палеца ми.

Не си спомням друг път да съм получавал подобен шок. Самото ухапване бе дреболия, нещо като бодване на игла, последвано от леко парещо усещане също като ужилване от оса. Хвърлих енергично змията и започнах да натискам с всички сили палеца, за да изтече повече кръв. Докато притисках пръста, спомних си три неща. Първо, в Камерун нямаше противоотровен серум; второ, най-близкият лекар отстоеше на около петдесет километра от нас и, трето, не разполагах с превозно средство, за да се придвижа до него. Тези мисли ни най-малко не ме окуражиха, затова започнах да смуча енергично палеца си, като не преставах да го стискам силно. Огледах се и установих, че Якоб е изчезнал. Тъкмо се канех да извикам гневно, той се появи тичешком на верандата, грабнал в едната си ръка ножче за бръснене, а в другата — разни превръзки. Под припряните ми нареждания той

стегна колкото се може по-силно превръзката около китката и под мишницата, след което с особен жест ми поднесе ножчето за бръснене.

Никога преди не съм си давал сметка, колко решителност е необходима да се резнеш сам с ножче за бръснене, нито пък ми е минавало през ума, че ножчето може да е много остро. След минутка на ужасно двоумение аз рязнах пръста си и веднага установих, че съм си нанесъл голяма и напълно безполезна рана на около сантиметър встрани от ухапаното място. Направих нов опит с приблизително същия резултат. Мина ми мрачната мисъл, че ако не умра от ухапването, ще загина вероятно от кръвоизлива в резултат на първата помощ, която си оказах. Спомних си със злоба за всички онези прочетени книги, в които се даваха указания, какво трябва да се направи след ухапване от змия. Всички без изключение съветваха да се направи разрез напреки на ухапаното място до дълбочината, до която е достигнал зъбът на змията. Много лесно е да се пишат подобни неща, но съвсем друго е да се приложат успешно на практика, особено ако пръстът, който трябва да разрежете, е собственият ви палец. Оставаше да се направи само едно, ако не исках да продължа да разрязвам пръста си с надеждата рано или късно да улуча мястото на ухапването. Аз поставих внимателно ножчето върху мекото на палеца, стиснах зъби, натиснах и дръпнах с всички сили. Този път операцията излезе сполучлива и кръвта шурна на всички страни. Спомних си, че трябва да поставя калиев перманганат, затова наръсих няколко кристалчета върху зейналата рана, после привързах ръката си с чиста носна кърпа. По това време ръката, китката и жлезите под мишницата ми чувствително се подуха, а в палеца си изпитвах режеща болка, макар и да не бях сигурен дали това се дължи на ухапването или на моята хирургическа намеса.

— Маса ще отиде ли на лекар? — попита Якоб с вперени в ръката ми очи.

— Как да отида на лекар — попитах раздразнено аз, — като нямаме никаква кола. Мислиш ли, че мога да отида дотам пеша?

— Маса, замоли фона за камионетката — предложи Якоб.

— Камионетка? — повторих аз с известна надежда. — Фонът има камионетка?

— Да, са.

— Иди тогава да го помолиш... бързо!

Якоб хукна надолу по стълбите и през огромния двор, а аз започнах да крача нагоре-надолу из верандата. Изведнъж си спомних, че в спалнята имам голяма, още неотворена бутилка с френско бренди и побързах да я намеря. Тъкмо отворих бутилката, и ми мина през ума, че всички книги, където се пише за ухапване от змии, са единодушни по въпроса за употребата на алкохол. Те сочат, че ухапаният от змия в никакъв случай не трябва да вкусва алкохол. Очевидно имаха предвид, че спиртът усилва сърдечната дейност и прави редица други странни за пострадалия неща. За минутка се подвоумих, стиснах бутилката в ръка, после реших, че ако ще се мре, по-добре да се умре във весело настроение, затова вдигнах бутилката и отпих от нея. Затоплен и окуражен, аз изскочих отново на верандата с шишето в ръка.

През двора бързаше голяма група, предвождана от Якоб и фона. Те приближиха голяма колиба, фонът отвори вратата и тълпата се вмъкна вътре, след което почти моментално изскочи отново навън, бутайки пред себе си стара и почти разкапана камионетка. Те я изтъркаляха през сводестата врата и оттам — на пътя. Там фонът се отдели от тях и се заизкачва бързо по стълбите на вилата, последван от Якоб.

— Приятелю — изрече задъхано фонът, — лоша работа!

— Така е — съгласих се аз.

— Твоето момче ми каза, че нямаш европейско лекарство против ухапване от змия. Вярно ли е?

— Вярно е. Понякога лекарите имат такова лекарство, но не зная.

— С божията благословия и лекарство ще се намери — каза набожно фонът.

— Ще пийнем ли нещо? — попитах го и размахах шишето с брендито.

— Да, да — отвърна поразвеселен фонът — да пием. Пиенето е добро лекарство за такива работи.

Якоб донесе чаши и аз щедро налях. После отидохме до най-горното стъпало на стълбата да видим докъде е стигнала подготовката на моята линейка.

Камионетката бе престояла толкова дълго време в колибата, че, изглежда, всичките ѝ вътрешности бяха клеясали. Шофьорът човъркна нещо, двигателят се изкашля енергично на няколко пъти и затихна. Огромната тълпа около колата стесни обръча. Всички започнаха да

дават със силни гласове указания на шофьора, а той се наведе от прозореца и започна да ги ругае наред. Разправията продължи известно време, след което шофьорът слезе от колата и се опита да я запали с манивелата. Това има още по-малък успех, той се умори, предаде манивелата на един съветник и седна да си почине на стъпенката на автомобила. Съветникът повдигна полите си и започна да се бори мъжката с манивелата, но и той не успя да съживи двигателя.

Нарасналата до около петдесетина души тълпа се разкрещя. Всеки искаше да върти манивелата, затова съветникът предаде задължението си на тях и се присъедини към шофьора на стъпенката. Между тълпата се разгоря ожесточена борба кой да върти пръв манивелата. Всички ревяха, блъскаха се и изтръгваха поред манивелата едни други от ръцете си. Врявата привлече вниманието на фона. Той пресуши чашата и се приближи до парапета на верандата, като се мръщеше гневно. Наведе се напред и впери поглед към пътя.

— Ва! — изрева внезапно той. — Запалете най-послед този мотор!

Тълпата моментално утихна. Всички обърнаха погледи към верандата. Шофьорът и съветникът скочиха моментално от стъпенката на автомобила и се втурнаха към предницата на колата с учудващ ентузиазъм, който се поизпари, когато се озоваха там, защото манивелата беше изчезнала. Отново се вдигна врява, всеки обвиняваше съседа си, че я е загубил. Най-сетне я намериха и двамата направиха още няколко безуспешни опита да запалят двигателя.

Аз започнах да се чувствавам твърде зле, а смелостта ми намаля. Цялата ми ръка се подудуваше чувствително, възпали се и започна да ме боли. В раменете също се появили силни болки и имах усещането, че държа жив въглен на дланта си.

Помислих си, че ми е необходим около час, докато стигна до лекаря, а ако камионетката не потегли скоро, щеше да има малко смисъл изобщо да отивам при него. Шофьорът вече бе капнал от въртенето на манивелата, когато неочаквано му дойде блестящата идея да бутат колата. Той обясни своето хрумване на тълпата и тя посрещна всичко с удоволствие и аплодисменти. Шофьорът се метна в колата, хората се струпяха зад нея и започнаха да бутат. Тя заръмжа ритмично,

тръгна бавно по пътя, зави зад ъгъла и заедно с хората изчезна от погледа.

— Скоро ще я запалят — усмихна се окуражително фонът и ми наля чашата — и ти ще отидеш на лекар веднага.

— Мислиш ли, че ще запалят колата? — попитах недоверчиво аз.

— Разбира се, приятелю — отвърна фонът и ме погледна обидено, — тази камионетка е моя, тя е чудесна. След малко ще я запалят, не се безпокой.

След малко отново се дочу ръмжение. Погледнахме от верандата и видяхме как камионетката отново се появи зад ъгъла, все още придвижвана, следвана като че от цялото население на Бафут. Тя се движеше като охлюв към нас и точно когато стигна до първото стъпало на стълбата, двигателят се задави няколко пъти и изведнаж забоботи. Всички закрещяха от възторг и заподскачаха весело по пътя.

— Ето че запали — обясни гордо фонът, да не би да съм пропуснал да забележа причината за всеобщото ликуване.

Шофьорът премина през сводестата врата в двора, направи завой, излезе отново на пътя, изсвири няколко пъти нетърпеливо с клаксона и едва не изпомачка своите доскорошни помощници. Двамата с фона пресушихме чашите и заслизахме по седемдесетте и пет стъпала. На последното стъпало фонът ме притисна до гърдите си и ме погледна сериозно в лицето. Явно искаше да ми каже нещо окуражително и ободрително. За миг се замисли дълбоко.

— Приятелю — изрече най-сетне, — ще ми бъде много мъчно за тебе, ако умреш.

Страхувах се, че гласът ми ще затрепери, затова само му стиснах ръка, надявам се достатъчно сърдечно, качих се на камионетката и с подскачания и друсане тръгнахме, като оставихме фона и неговите поданици, обвити в огромен облак червен прах.

След три четвърти час пристигнахме пред къщата на доктора и колата спря с внушително изскърцване на спирачките. Докторът стоеше на двора и разглеждаше мрачно една цветна леха. Когато се появих пред него, той ме погледна изненадано, приближи и ме заразглежда отблизо в лицето.

— Какво ви е ухапало? — попита той.

— Откъде знаете, че нещо ме е ухапало? — попитах аз, доста изненадан от неговата светкавична диагноза.

— Зениците ви са необикновено много разширени — обясни лекарят с професионално задоволство. — Та какво ви ухапа?

— Змия. Не зная каква змия, но ужасно боли. Струва ми се, че едва ли моето идване при вас има някакъв смисъл. Нямате серум, нали?

— Добре! — отвърна той с доволен глас. — Не е ли всичко това твърде любопитно? През последната си отпуска се снабдих с малко серум. Мислех си, че все може да ми потрябва. Стои вече шест месеца в хладилника.

— Благодаря на бога и за това.

— Влезте вътре, любезни приятелю. Много ми е любопитно дали серумът не се е вече развалил.

— Също и на мен — признах си откровено.

Влязохме в къщата. Аз седнах на един стол, а лекарят и жена му започнаха да изваждат бързо денатуриран спирт, игли за подкожни инжекции и разни други инструменти. След това лекарят ми направи три инжекции на палеца, съвсем близо до мястото на ухапването, и още няколко други в ръката. Те ми причиниха много по-голяма болка, отколкото самото ухапване.

— Чувствувате ли леко виене на свят? — запита бодро докторът, докато ми измерваше пулса.

— Чувствувам се ужасно гадно — отвърнах горчиво аз.

— Сега ви трябва чаша хубаво, силно уиски.

— Мислех, че алкохолът не е за препоръчване.

— Ами. Няма да ви навреди — отвърна той и ми наля една доста голяма чаша.

Никога по-рано не ми се е услаждало толкова много уискито.

— А сега — продължи докторът — вие ще спите при мен. След пет минути искам да сте в леглото. Ако желаете, преди това може да се изкъпете.

— Не може ли да се върна обратно в Бафут? — помолих го аз. — Всичките ми животни са там, а никой не би могъл да се грижи за тях, както трябва.

— Вие не сте в състояние да се върнете в Бафут, нито пък да се грижите за животни — отвърна строго той. — А сега, без много възражения — право в леглото. Може да си тръгнете утре сутринта, ако аз преценя, че сте достатъчно добре.

За моя изненада заспах дълбоко, а когато на следващия ден се събудих, чувствавах се прекрасно, макар и ръката ми да бе все още отекла и да ме наболяваше слабо. Закусих в леглото, после докторът дойде да ме види.

— Как се чувствувате? — попита той.

— Чудесно. Чувствам се толкова добре, че дори започвам да мисля, че змията е била напълно безвредна.

— Отровна е била. Казахте, че ви е ухапала само с единия зъб, а и вероятно сте я хвърлили толкова бързо, че не е имала време да впръсне в раната всичката си отрова. Ако беше сторила това, работата щеше да е малко по-различна.

— Може ли да се върна в Бафут?

— Разбира се, стига да се чувствувате годен за това, макар и да смятам, че ден-два едва ли ще можете да си служите с ръката. Ако продължава да ви безпокои, елате отново при мен.

Обзет от мисълта, че моите скъпоценни животни ме чакат непочистени и гладни в Бафут, аз така емнах нещастния шофьор, че той ме закара за рекордно време. Когато наближихме вилата, видях, че някой седи на последното стъпало. Това бе моята дебела приятелка от предния ден.

— Здравей, мамичко — поздравих аз и слязох от колата.

— Здравей, маса — отвърна тя, дигна се на крака и пристъпи към мен.

— Какво желаш? — попитах нетърпеливо аз, защото ми се искаше час по-скоро да отида при моите животни.

— Маса забрави ли? — запита учудено тя.

— Какво да съм забравил, мамичко?

— Ех, маса! — отвърна неодобрително тя. — Та маса не ми заплатил за онази чудесна змия, която му донесох.

ФОНЪТ И ЗЛАТНАТА КОТКА

Наближаваше краят на пребиваването ми в Бафут Събрах много животни и дойде време да ги превозя до главния лагер, да ги настаня в нови клетки и да ги подготвя за дългото пътуване. Неохотно уведомих всички ловци, че след седмица заминавам, да не би да донасят животни, след като вече съм заминал. Разпоредих се за пристигането на камиона и изпратих съобщение на Смит да ме чака. Дочул новината, фонът долетя бързо-бързо, стиснал бутилка в ръка, и направи всичко да ме убеди да остана. Обясних му, че въпреки моето желание не мога да остана повече. Бяхме ангажирали вече места за връщане, а това означаваше, че сбирката трябва да тръгне от Бафут на определената дата. Ако отложехме тръгването, щяхме да изпуснем кораба, а друг кораб нямаше да има в продължение на два месеца. С едно забавяне бюджетът на експедицията не бе предвидено да се справи.

— Ех, приятелю, съжалявам много, че трябва да си отиваш — каза фонът и напълни с джин чашата ми с веселото безгрижие на градински фонтан.

— И аз съжалявам много — отвърнах искрено, — но нямам възможност да остана повече в Бафут.

— Да не забравиш Бафут — изрече фонът и насочи дълъг пръст към мен, — винаги да си го спомняш с добро. Ти събра чудесни животни от Бафут, така ли е?

— Така е — отвърнах аз и посочих солидната камара клетки. — Много животни улових в Бафут.

Фонът кимна любезно с глава, после се наведе напред и хвана ръката ми.

— Когато се върнеш, разкажи на твоя народ, че фонът на Бафут ти е приятел и че ти е помогнал да заловиш всички тези животни, а?

— Всичко ще им разкажа — обясних аз. — Ще им разкажа още, че фонът е чудесен ловец, най-добрият ловец в Камерун.

— Чудесно, чудесно! — отвърна възхитен фонът.

— Не успях да намеря само едно животно — казах аз — и много съжалявам за това.

— Какво е това животно, приятелю? — попита той и се наведе неспокойно напред.

— Онази голяма горска котка със златистата козина и петната по корема. Показах ти една снимка, помниш ли?

— А-а! Онзи звяр! — отвърна той. — Истина казваш. Такова животно още не си уловил.

Той изпадна в мрачно мълчание и загледа навъсен бутилката джин. Чудех се дали не постъпих нетактично, като му споменах за този пропуск в моята сбирка. Животното, за което стана дума, се нарича златна котка — един от по-дребните, но най-красиви представители на котешкото семейство, обитаващ тази част на Африка. Знаех, че се среща често около Бафут, но ловците се отнасяха с по-голямо уважение към нея, отколкото към значително по-едрите сервал и леопард. Винаги когато показвах снимката на животното на ловци, те започваха да се подсмиват, да клатят глави и да ме убеждават, че е изключително трудно да се залови, че е „много свирепо“ и „много умно“ животно. Напразно предлагах големи възнаграждения не само за залавянето на животното, но дори за сведения за местонахождението му. Когато остана по-малко от седмица до моето заминаване, аз се примирих с мисълта, че златната котка ще липсва в моята сбирка.

Фонът се облегна на стола, примига и ми се усмихна заразително.

— Ще ти намеря това животно — отвърна той и закима важно с глава.

— Приятелю, след пет дена аз напускам Бафут. Как ще успееш да хванеш това животно за пет дни?

— Ще го хвана — отвърна твърдо фонът. — Почакай малко и ще се убедиш. Аз ще ти намеря това животно.

Той отказа да съобщи по какъв начин ще направи това чудо, но бе толкова сигурен в себе си, че започнах да се питам дали наистина няма да ми намери едно от тези създания. Когато обаче настъпи утрото на последния ден преди заминаването ми и от златната котка нямаше и помен, всичките ми надежди рухнаха. В изблик на голям ентусиазъм фонът беше обещал нещо, което не можеше да изпълни.

Денят бе навъсен и облачен, защото горе в планините дъждовният сезон започва по-рано, отколкото в равнината. Нито ниските и бързо преминаващи сиви облаци, нито ситният дъжд и редките тътени на гръмотевиците, носещи се от далечните планински вериги, ме караха да се чувствавам доволен, че напускам Бафут. Бях се привързал много силно към този спокоен, обрасъл с трева свят, към хората, които го населяваха. Беше ми много мъчно при мисълта, че ще трябва да се разделя с фона, когото бях обикнал и от когото се възхищавах. Той беше един чаровен и забавен другар.

Към четири часа след обяд дъждецът премина в проливен дъжд, който забули всичко наоколо, забарабани и заудря по покрива на вилата, по листата на палмовите дървета и превърна червената пръст на огромния двор в блеснало море от кървавочервена глина, изпъстрено с миниатюрните ямки от падащите дъждовни капки. Бях свършил с почистването и храненето на животните, разхождах се навъсен нагоре-надолу по верандата и наблюдавах как дъждът шиба и къса яркочервените цветове на бугенвилията. Багажът ми бе опакован, клетките — подредени и готови за товарене на камиона. Не знаех какво да правя, а и през ума не ми минаваше да излизам под ледения дъжд.

По едно време надникнах надолу към пътя и видях един мъж. Той шляпаше и се хлъзгаше по калта, понесъл голям чувал на гърба си. Изпълнен с надеждата, че носи някои редки животни, които щяха да разведрят лошото ми настроение, аз го наблюдавах нетърпеливо, но за съжаление той свърна от пътя, прецапа през огромния двор и изчезна през сводестата врата, водеща към чертозите на фона. Малко след като се изгуби от погледа ми, откъм малката вила на фона долетя силна глъчка, после утихна и остана само тъжното ромолене на дъжда. Прибрах се вътре и изпих самотен чаша чай. Нахраних нощните животни, които останаха малко изненадани, защото обикновено никога не ги хранех толкова рано, но тъй като очаквах фона да дойде да прекараме заедно вечерта, искаше ми се да съм готов с всичко преди неговото пристигане. Когато привърших работата си, дъждът бе преминал в лека мъглица, от която ръсеха ситни капчици. Ниските сиви облаци се поразкъсаха и тук-там засияха късчета кристално синьо небе. След час облаците се разпръснаха напълно и чистото и ясно небе се изпълни със светлината на залязващото слънце. Близко до къщата на

фона се зачуха удари на барабан, които все повече се усиливаха. Вратата към двора се отвори и през нея премина малка процесия. Първо се появи фонът, облечен с най-разкошните си роби в яркочервено и бяло и закрачи изящно през блестящите локви. Непосредствено зад него пристъпваше непознатият, когото видях в дъжда, все още с чувала на гърба си. Зад тях се движеха четирима съветници, а на самия край на процесията припкахе момченце в бяла роба и малка шапчица на главата, което биеше важно малко барабанче. Фонът очевидно идваше да ми направи последното си посещение в определен стил. Слязох по стълбите да го посрещна. Той спря пред мен, постави ръце на раменете ми и ме погледна съсредоточено право в лицето.

— Приятелю — изрече бавно и тържествено той. — Имам нещо за тебе.

— Какво? — попитах аз.

Фонът отхвърли с царствен жест широките си ръкави и посочи човека с чувала.

— Горска котка! — обяви той.

В първия момент не можах да се сетя, после изведнъж си спомних за животното, което фонът обеща да ми намери.

— Горска котка? Животното, което толкова много ми се искаше да притежавам? — попитах аз и не смеех да повярвам на ушите си.

Фонът кимна със спокойното задоволство на човек, свършил добре своята работа.

— Дай да я видя — казах нетърпеливо аз. — Бързо, развържи торбата!

Човекът постави торбата на земята пред мен. Забравих, че съм облякъл в чест на фона чисти панталони и клекнах на колене в калта, като се мъчех да развържа стегнатия възел на чувала. Засмян, фонът стоеше до мен като щедър дядо Мраз. Чувалът бе завързан с мокро и стегнато въженце. Както дърпах въженцето, от вътрешността на чувала се понесе странен и свиреп рев, който започна като тътнещ стон и с усиливането си се превърна в ръмжащ вой с такъв зловещ оттенък, че по гърба ми полазиха тръпки. Ловецът, съветниците и момчето с барабанчето се отдръпнаха няколко крачки назад.

— Внимателно, маса — предупреди ме ловецът, — този звяр е опасен. Много е силен.

— Завързани ли са му краката? — попитах аз и той кимна с глава.

Развързах и последното възелче, после разтворих бавно чувала и надникнах вътре.

Оттам, втренчило пламтящи очи в мен, ме гледаше такова красиво лице, че дъхът ми секна. Козината му бе къса, гладка, с наситен златистокафяв цвят, като цвета на див горски мед. Заострените му уши бяха долепени до главата, а горната устна бе подгъната леко и дръпната назад, при което се откриваха млечнобели зъби и розови венци. Неговите очи обаче приковаха цялото ми внимание — големи и леко дръпнати назад върху златистото лице, те ме гледаха с такава студена ярост, та мислено благодарих, че краката му са завързани. Очите му бяха ледено зелени и блестяха на залязващото слънце като слюда. За миг се вгледахме един в друг, после златната котка оголи още повече зъбите си, отвори уста и нададе отново същия силен и ужасяващ рев. Завързах на бърза ръка чувала, защото не знаех дали добре са завързани краката ѝ. Съдейки по очите ѝ, тя нямаше да се церемони много с мен, ако можеше да се освободи.

— Харесва ли ти? — попита фонът.

— Изключително! — отвърнах аз.

Понесохме скъпоценния чувал нагоре по стълбата до верандата и аз извадих бързо едно животно от най-голямата и здрава клетка, която притежавах. После изтърсих внимателно златната котка от чувала, търкулнахме я вътре, след което затворих и залостих вратата. Котката лежеше на една страна, съскаше и ръмжеше, но не можеше да се помръдне, защото предните и задните ѝ крака бяха завързани със здрава, подобна на лико връв. Прикрепих нож на една пръчка и с него разризах въженцата. Когато връзките паднаха, котката скочи само с едно гъвкаво движение на крака, хвърли се върху решетката, пхна една от златистите си лапи между пръчките и замахна към лицето ми. Едва успях да се отдръпна.

— Аха! — възкликна фонът и се разхихика — това зверче се ядоса много.

— Като нищо може да сдави и човек — отбеляза ловецът.

— Силно е, затова — съгласи се фонът и кимна с глава. — Лапата му е много силна. Пази се приятелю, иначе ще те нарани.

Пратих да донесат едно малко пиле от кухнята. Току-що заклано, още топло, аз го размахах пред решетките на клетката. Една златиста лапа отново се подаде със светкавична бързина през решетката, бели нокти се впиха в тялото на птицата и го притиснаха о решетката. Котката се приведе напред, сграбчи го за врата и със светкавично движение вмъкна цялата птица в клетката. След малко тя започна да се храни и между прътовете на клетката се разхвърча бяла перушина. Закрих почтително предната част на клетката с чувал и оставих котката да се наслади спокойно на храната си.

— Как улови това животно? — попитах ловеца, а той се ухили и започна да рови смутено с пръстите на крака си.

— Не чуваш ли? — подкани го фонът. — Да не си си глътнал езика. Говори!

— Маса — отвори уста ловецът и се почеса по корема, — фонът ми каза, че маса иска много да има това зверче. Три дни ходих из гората да го търся. Ходих, ходих, много се уморих, но не открих животното. Вчера вечер тази котка дойде до моето стопанство и удуши три пилета. Тази сутрин видях следи в калта, тръгнах по тях и те ме изведоха в гората. Дълго време вървах по следите, маса, и при един голям хълм видях котката.

Фонът се размърда на стола и погледна ловеца с блеснали очи.

— Да не лъжеш? — попита строго той.

— Не, маса — запротестира ловецът, — не лъжа.

— Добре — отвърна фонът.

— Видях горската котка — продължи ловецът, — котката вървеше към хълма. После отиде до едно място с много камъни и се пъкна в една дупка под земята. Погледнах дупката. В нея не можеше да се вмъкне човек. Много беше тясна. Върнах се обратно в къщи, взех добри кучета и ловджийска мрежа и пак отидох на същото място. Поставих мрежата до входа, запалих малък огън и започнах да навявам пушека в дупката.

Той спря да говори, подскочи на един крак и щракна с пръсти.

— Ва! Това зверче е много свирепо. Щом подуши пушека, взе да вика, ама много силно, и изскочи от дупката. Моите кучета се изплашиха и побягнаха. И аз се уплаших да не се хвърли отгоре ми, та също побягнах. След малко чух зверчето пак да реве и тихо-тихо отидох да видя какво е станало. Ва! Маса, зверчето се беше напъхало

право в мрежата, а мрежата здраво го държеше. Когато видях, че се е заплело, страхът ми мина, отидох при него, завързах му краката с въже и го донесох на маса.

Мъжът свърши своя разказ, после започна да ни гледа боязливо и да върти късото ся копие в двете ръце.

— Приятелю — казах му аз. — Ти си чудесен ловец. Ще ти платя добре за това животинче.

— Така, така — съгласи се фонът и махна царствено с ръце, — този човек се е потрудил много за тебе.

Платих му щедро, подарих му няколко пакета цигари и той си тръгна ухилен, като не спираше да повтаря:

— Благодаря, маса, благодаря — по целия път надолу по стълбите и чак докато гласът му затихна и престана да се чува.

Обърнах се към фона, който ме наблюдаваше със самодоволно изражение.

— Приятелю, благодаря ти много за това, което направи за мен — казах аз.

Фонът замаха с ръце, като че искаше да възпре думите ми на благодарност.

— Няма нищо, приятелю, това е дребна работа. Нямах да бъде хубаво да си тръгнеш от Бафут, без да си намерил животното, което търсиш. Съжалявам много, че си заминаваш, но когато погледнеш това чудесно зверче, ще си спомниш за Бафут, нали?

— Да — отвърнах аз, — а сега, приятелю, ще пийнем ли нещо?

— Чудесно, чудесно! — съгласи се фонът.

Като че да ни възнагради за мрачната утрин, залезът беше великолепен, най-величественият от тези, които бях виждал дотогава. Слънцето потъваше зад ефирна мрежа от бледи и издължени облаци. Когато се скри, облациите се превърнаха от бели в седефенорозови, а после пламнаха огненочервени със златисти краища. Небето се къпеше в най-нежни отсенки на синьо и зелено, тук-там проблясваха златисти петна. Показаха се и първите немошни и трепкащи звезди, чийто блясък се усилваше с падането на мрака. След малко изгря луната, кървавочервена отначало, после пожълтя и на края се превърна в сребърна. Всичко потъна в студената ѝ сребриста светлина и се появили тъмни като катран сенки.

Двамата с фона седяхме и пиехме до късно на слабата лунна светлина. След това той се обърна към мен и посочи вилата си.

— Струва ми се, че обичаш да танцуваш — каза той, — сега ще накарам да ни посвирят. Искаш ли да потанцуваме за последен път преди твоето заминаване?

— Да, искам — отвърнах аз.

Фонът се изправи, като залиташе, наведе се опасно над перилата на верандата и нареди нещо със силен глас на някого, който чакаше долу. След малко по двора започнаха да се движат светлини, женският оркестър на фона се събра на пътя пред вилата и започна да свири. Не след дълго се присъединиха и много други хора, включително и повечето от съветниците. Фонът се вслушваше известно време в музиката, размахваше ръце, усмихваше се, после се изправи и протегна към мен ръка.

— Хайде — подкани ме той — да вървим да танцуваме!

— Чудесно, чудесно — имитирах го аз и той изпадна във възторг.

Тръгнахме по обляната от лунната светлина веранда и стигнахме началото на стълбата. Фонът ме прегърна с дългата си ръка през рамо отчасти от приятелски чувства към мен, отчасти за опора и заслизахме по нея. По средата на стълбата моят приятел се спря, за да изпълни няколко танцови стъпки в ритъма на мелодията. Кракът му се заплете в пищната роба и ако не се държеше здраво за врата ми, щеше да се търкулне по стълбата чак долу на пътя. За миг двамата се вкопчихме един в друг и в стремежа си да запазим равновесие се олюляхме застрашително. Насъбралите се съпруги, деца и съветници ахнаха втрещени от ужас при вида на изпадналия в такава беда техен господар, дори и оркестърът престана да свири.

— Музика! Музика! — изгърмя гласът на фона, докато се клатушкахме върху стъпалата. — Защо спряхте да свирите?

Оркестърът засвири отново, ние възстановихме равновесието си и слязохме благополучно. Фонът се намираше в прекрасно настроение. Той настоя да ме хване за ръка и ние затанцувахме из калния двор, като газехме в локвите, а оркестърът пристъпваше с бързи крачки зад нас и свиреше малко задъхано. Когато пристигнахме в колибата за танци, фонът седна на трона да си почине, а придворните му заеха танцовата площадка. Използувах малка пауза и помолих фона да повика оркестъра, за да разгледам по-отблизо инструментите. Музикантите се

струпаха пред подиума, на който седяхме. Аз вземах подред всеки инструмент, а те ми обясняваха как се свири на него. За изненада на всички, в това число и на самия мен, аз успях да изсвирия на бамбуковата флейта първите няколко такта на една популярна песничка. Фонът остана толкова очарован, че няколко пъти ме кара да я повторя. Той започна да ми акомпанира на голям барабан, а един от членовете на съвета — на някакъв интересен, звучащ като сирена инструмент. Резултатът бе много далеч от всякаква музикалност, но ние засвирихме енергично и с чувство. После повторихме всичко отначало, понеже фонът искаше да чуе как ще прозвучи мелодията в акомпанимент на целия оркестър. Прозвуча твърде добре, защото барабаните заглушаваха напълно повечето от моите еднообразни тонове.

Когато изчерпахме всичките музикални възможности на мелодията, фонът изпрати да донесат нова бутилка и седнахме да наблюдаваме танцуващите. Бездействието скоро се отрази на моя приятел. След около час той започна да се върти на трона и да се въси на оркестъра. Фонът напълни чашите, наведе се напред и впи поглед в танцуващите.

— Този танц не е хубав — довери ми той.

— Чудесен е! — отвърнах аз. — Защо не ти харесва?

— Много е бавен — изтъкна той, после се наведе към мен и ми се усмихна подкупващо. — Искаш ли да танцуваме твой специален танц?

— Специален танц, ли? — попитах аз, леко озадачен. — Какъв танц?

— Едно, две, три, ритни; едно, две, три, ритни! — пропя фонът.

— Ах, танцът, който ти хареса! Добре, щом искаш да танцуваме.

— Много ми хареса — отвърна убедено фонът.

Той ме заведе на танцовата площадка и ме хвана здраво за кръста, а всички останали, бърборещи и ухилени от удоволствие, се наредиха след нас. За да разнообразя малко танца, аз взех една флейта и я занадухах силно, не точно в такта, докато водех буйния танц по площадката, а след това и между колибите на жените на фона. Нощта беше топла и след половин час от това упражнение плувнах в пот и едва дишах от умора. Ние спряхме да си починем и да глътнем нещо освежително. Стана ясно, че моята конга е влязла в сърцето на фона.

Той седна с блеснали очи на своя трон и продължи да тактува с крака, пееше си тихичко и очакваше със зле прикрито нетърпение да си откъхне, за да ми предложи да повторим отново цялото представление. Реших да го накарам по някакъв начин да се откаже, защото за такава топла нощ конгата бе много изтощителна, а освен това при последния кръг си ожулих много лошо крака на една врата. Прехвърлих през ума си някои други, по-малко трудни танци, на които бих могъл да го науча и чиито мелодии да са лесни за изпълнението на оркестъра. Най-сетне се спрях на един танц, помолих да ми дадат флейтата и малко се поупражнях на нея. После се обърнах към фона, който ме наблюдаваше с много голям интерес.

— Ако кажеш на оркестъра да научи тази мелодия, ще ти покажа още един европейски танц — казах аз.

— Ах! Чудесно, чудесно! — отвърна той с блеснали очи, обърна се и извика силно на оркестрантите да спрат, после ги накара да се наредят около подиума, откъдето им изсвирих мелодията. Те я научиха за удивително кратко време и дори прибавиха свои вариации. Фонът потропваше от удоволствие с крака.

— Чудесна мелодия! — каза той. — А сега ще ми покажеш ли танца?

Огледах се и погледът ми се спря върху младо девойче, което забелязах по-рано. Притиснах го, доколкото приличието позволяваше (понеже нямаше никакви дрехи отгоре си), и се понесохме по танцовата площадка в бърза полка. След минутно колебание моята партньорка схвана чудесно стъпките и ние се запокланяхме и заподскачахме съвсем стилно. За да покаже колко му харесва новият танц, фонът започна да пляска с ръце и незабавно всичките му придворни последваха неговия пример. От началото пляскаха нормално и спокойно, но понеже бяха африканци, скоро превърнаха пляскането в ритъм на танц. Двата с момичето се завъртяхме пет пъти в кръг из голямата танцова площадка, след което се принудихме да спрем да си починем. Когато достигнахме подиума, фонът ми подаде пълна до горе чаша с уиски, а като седнах, ме потупа по гърба.

— Чудесен танц! — каза той.

Кимнах с глава и отпих от уискито. Едва поставих чашата, фонът ме сграбчи за ръката и ме издърпа отново на танцовата площадка.

— Ела — покани ме настоятелно той, — ела да ми покажеш този танц.

Започнахме, прегърнати, да танцуваме полка из помещението. Танцът ни не беше много успешен, понеже робите на моя партньор се усукваха в краката ми и ни принуждаваха да спираме. Тогава се налагаше да изчакваме търпеливо, докато цяла тълпа съветници ни отмотаеха, след което продължавахме танца: едно, две, три, подскок, но стигахме до отсрещния ъгъл и отново дългите му роби ни увиваха като пашкул.

Най-сетне погледнах часовника си и открих за най-голям ужас, че е станало три часа след полунощ. Сбогувах се неохотно с фона и си тръгнах. Фонът и всичките му придворни ме изпратиха до огромния двор, където се разделихме. Когато се изкачих по стълбите към вилата, обърнах се и ги погледнах. Под мигащата светлина на ветроупорните фенери всички танцуваха полка. Фонът танцуваше и подскачаше сам сред тях, после протегна дългата си ръка и извика: „Лека нощ, приятелю, лека нощ!“ Аз също му махнах с ръка, влязох вътре и се пяхнах блажено в леглото.

На следващия ден към осем и половина часа сутринта сбирката бе вече натоварена и подредена върху камиона. Невероятно голям брой бафутчани надойдоха да се сбогуват и да ме изпратят. Започнали да пристигат от рано сутринта, те стояха сега наредени от двете страни на пътя, разговаряха и ме чакаха да тръгна. Беше вдигнат вече и последният товар, когато звуци от барабани, флейти и викове оповестиха пристигането на фона, който идваше да се сбогува. Той носеше чисто бяла роба и виненочервена шапчица, както в деня на пристигането ми. Придружаваше го неговата разноцветна свита. Той приближи и ме прегърна, после задържа ръката ми в неговата и се обърна с няколко, произнесени бързо изречения към насъбралите се бафутчани. Когато завърши, от тълпата се понесе силно „аррр“, след което всички запляскаха ритмично с ръце. Фонът се обърна към мен и повиши глас.

— Моят народ съжалява много, че напускаш Бафут. Всички ще си спомняме за теб, а и ти няма да забравиш Бафут, нали?

— Никога няма да забравя Бафут — отвърнах искрено и се мъчех да надвикам силното и непрестанно пляскане на стотиците черни ръце.

— Добре — отвърна доволен той, после стисна прочувствено ръката ми. — Винаги ще си спомням за теб, приятелю. Никога няма да забравя щастливите дни, които прекарахме заедно. Дано с божията воля пристигнеш благополучно в своята родина. Добър път, приятелю, на добър час!

Камионът тръгна надолу по пътя, а ръкоплясканията ставаха все по-бързи и по-бързи, докато накрая зазвучаха като удари на дъждовни капки върху тенекиен покрив. Бавно и с друсане достигнахме завоя. Обърнах се назад и видях оградения от голи човешки тела път. Хората продължаваха да пляска с ръце. На края на този булевард от размахани ръце и блестящи зъби се издигаше една висока фигура в ослепително бели дрехи. Фигурата повдигна огромната си ръка и махна за последно с богом. Камионът зави рязко и пое нагоре по пътя от червена пръст, който се виеше из блесналите златисти хълмове.

ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА В ПАЛАТКИ

Едно от най-неприятните неща за колекционера на диви животни е, че той рядко може да опознае което и да е от своите животни по-рано от края на експедицията. Първите четири месеца те не представляват за него нищо друго, освен животински екземпляри, защото не му остава време да ги наблюдава отблизо и да си изгради пълна представа за тях. Той се грижи за удобното им настаняване, храни ги и ги почиства. Не може да направи нищо повече, понеже цялото му свободно време е посветено на усилията да обогатява менажерията си. Към края на експедицията сбирката се разраства дотолкова, че от работа не му остава време да обикаля по-далеч из околните местности. Тогава настъпва периодът, през който започва да се осланя изключително на местните ловци за нови екземпляри. Принуден да стои по цял ден в лагера, той има вече възможността да опознае събраните животни. Когато се завърнах от Бафут, нашата сбирка бе достигнала тъкмо тази фаза. Ние притежавахме вече не само населяващи планинските пасища животни. През време на престоя ми в планините Смит бе увеличавал непрестанно сбирката с представители на местната горска фауна. Под покрива на нашата огромна палатка насъбрахме много и разнообразни животни, достатъчни, за да основем малка зоологическа градина.

И така, след като се завърнах в горещия и влажен главен лагер, разположен на бреговете на река Крос, аз започнах да опознавам за първи път някои от моите, заловени в планинските пасища животни. Да вземем например случая с даманите. Преди да ги отведа в главния лагер, имах впечатлението, че са твърде глупави създания, чийто единствен стремеж се свежда до хвалбата със своите родственици. Всеки ще бъде извинен, ако на пръв поглед вземе дамана за обикновен член на голямото семейство гризачи. Когато ги наблюдавате как хрупат листа или гризат сочна коричка, може да допуснете, че са родственици на зайците. Това би било голяма грешка, понеже даманът е копитно животно, т.е. принадлежи към разряда, който обхваща говедата, елена, свинята и конете. Най-близкият роднина на дамана не е заекът, а колкото и невероятно да звучи — слонът. По костната структура на

стъпалото и други анатомични особености даманът е класиран по-близо до слона и носорога, отколкото до което и да е друго животно. Тези сведения карат хората да смятат, че зоолозите не са с всички си, защото даманът прилича на слон толкова, колкото слонът на колибрите. Все пак родството става още по-ясно, ако човек се задълбочи в повече анатомични подробности и особено в структурата и разположението на зъбите. Честно казано, това беше всичко, което знаех за дамана.

След пристигането ми в главния лагер преместих стария женски даман, който захапа крака на бафутското гонче, и неговите две дебели бебета от малката в много по-голяма клетка. Тя им предоставяше не само достатъчно пространство за движение, но и отделно помещение за спане, където можеха да се оттеглят, ако пожелаеха да останат насаме. В тази именно клетка открих няколко характерни за тях подробности, които не бях забелязал по-рано. Преди всичко те притежават така наречените „клозетни навици“, тоест винаги оставят изпражненията си на едно и също място в клетката. Дотогава не знаех каква благодат за отрудения колекционер представлява животно с такива навици. Веднага след като разбрах какво означава малката купчина тор в ъгъла на клетката всяка сутрин, аз се заех да улесня почистването ѝ. Чисто и просто поставих вътре кръгла и плитка тенекиена кутия за отходно място. За голямо мое неудоволствие на следващата утрин установих, че са отхвърлили предложението ми. Просто бяха избутали консервната кутия и оставили изпражненията си на обичайното за тях място. Следващата вечер отново поставих кутията, но този път сложих вътре малко от собствените им изпражнения. За мое най-голямо удоволствие на другия ден кутията бе пълна с изпражнения, а подът на клетката — съвсем чист. След това почистването на клетката ми отнемаше приблизително пет минути — просто изтърсвах кутията, измивах я и я поставях отново в ъгъла. Почистването на даманите ми доставяше истинско удоволствие.

По навиците си бузестите плъхове се различаваха напълно от даманите. Тези големи колкото малки котенца гризачи живееха в съседната на даманите клетка. Те принадлежат към неприятната група животни, които не могат или пък не желаят да ходят по голяма нужда освен във вода, при това предпочитат течаща. В естествената си среда вероятно използват за тази цел потоците, при което водите отнасят изпражненията, за да наторят някое растение надолу по течението. В

клетката не можех да доставя на бузестите плъхове никакъв поток, затова те използваха естествено съдинката с вода за пиене. Няма нищо по-неприятно от това да поставите в клетката хубаво чисто съдче, пълно догоре с кристално бистра вода и пет минути по-късно да откриете, че наподобява съд, пълен с течен тор. Безпокоях се много, защото през горещините животните постоянно се нуждаеха от прясна вода за пиене, а плъховете замърсяваха водата, преди да са успели да я вкусят. След много безуспешни опити да ги принудя да се откажат от този навик аз започнах да им слагам голям съд с вода, който им служеше за тоалетна, и да им давам в изобилие сочни плодове за ядене, като се надявах, че те ще утоляват по този начин жаждата си.

Но да се върна отново към даманите. В Бафут бях решил, че те са тъпи и недружелюбни животни, които прекарват живота си, като седят на задниците си, дъвчат листа и гледат с безизразни очи. В главния лагер открих, че дълбоко съм се заблуждавал, защото пожелае ли, даманът става игрив като агне. Старата женска се излягаше привечер в обляната от слънчева светлина клетка с такава важност, като че беше статуя на лъв от Трафалгарския площад, и започваше да дъвче замислено пресния спанак или купчина листа от маниока, докато малките ѝ си играеха. Те лудуваха бясно и въодушевено. Първо се гонеха в кръг из клетката. Понякога се затичваха право към гладката дървена стена и аз с учудване гледах как се изкачват по нея почти до тавана, преди да тупнат на земята. Когато се уморяваха от тези смъртоносни салта, те се заемаха с едрото и отпуснато тяло на майка си. Едното се качваше на гърба ѝ, а другото го нападаше и се опитваше да го събори. От време на време двете се покачваха едновременно върху гърба на майка си и се вкопчваха в смъртоносни схватки, а майка им лежеше неподвижно и дъвчеше непрестанно, като че изпаднала в транс. С най-голямо удоволствие наблюдавах тези игри, досаждаше ми само, че понякога играеха до късно през нощта, особено когато имаше луна. Изключително трудно е човек да заспи, когато две малки даманчета лудуват в клетката си и вдигат шум колкото два биещи се жребеца, затворени в общ яхър. Аз се надигах в леглото, извиквах заплашително: „Тишина“ и те утихваха за около половин час. Тъкмо се унасях в сън, отново ме събуждаше думкането по дърво, дрънчането на тела от мрежите или мелодичното изтракване на някой подритнат тенекиен съд за храна. Даманите в никакъв случай не бяха тъпи животни.

Друго създание, което започна да си показва рогата след пристигането в главния лагер, бе черноухата катеричка — онова животинче, което предизвика такава бъркотия по стълбите на вилата в Бафут. Откъде да съм знаел тогава, че този епизод само е загатвал за онова, което тя е в състояние да направи, щом си го науми, защото единственото ѝ удоволствие в живота като че бе да побегне нанякъде, а после да я преследва цяла тълпа хора. Както вече споменах, тя беше съвсем бебче тогава и за кратко време, след като я получих, се опитоми дотолкова, че ми разрешаваше да я взимам от клетката и да я поставям на рамото си, където присядаше на задните крака и проучваше ухото ми с надеждата, че съм се сетил да скрия в него орехче или друго вкусно нещо. Ако в стаята имаше не повече от трима, четирима души, тя се държеше изключително благопристойно. Видеше ли повече хора обаче, обземаше я нечестивото желание да бъде преследвана. Отначало смятах, че големите хорски тълпи я тревожат и плашат и тя се опитва да избяга от тях. Скоро открих, че няма нищо подобно. Разбереше ли, че нейните преследвачи изостават, тя спираше, присядаше на задните си крака и ги изчакваше да я застигнат. Най-смешното беше, че нарекохме този малък мошеник Сладура (поради това че бе много послушен и с чудесен характер), преди да открием пороците му. Сладура организира първото надбягване три дни след като го настанихме в голямата палатка.

Водата на лагера държахме в два огромни варела за бензин, поставени близо до кухнята. Затворниците от местния затвор ги пълнеха всеки ден с вода. Това беше весела група мъже, облечени в белоснежни ризи и къси панталони, които всяка сутрин се катереха уморително по хълма към лагера, поставили върху бръснатите си глави напълнени догоре с вода газени тенекии. Зад тях, облечен във внушителна сивобежова униформа, се движеше надзирателят. Медните му копчета блестяха на слънцето, а в ръката си размахваше сръчно къса полицейска палка. Затворниците, чийто престъпления варираха от дребни кражби до непредумишлени убийства, вършеха еднообразната си работа със силно чувство за хумор, а когато ги поздравявах, лицата им светваха от удоволствие. Веднъж седмично ги черпех с цигари, а техният надзирател (който изпиваше чаша бира с мен) им разрешаваше да се поразходят из лагера и да погледат животните. Това разнообразие им доставяше рядко удоволствие и те се трупаха пред маймуните,

превиваха се от смях при техните номера или пък надничаха в сандъка със змиите, и изтръпваха възбудено.

Сутринта, за която искам да разкажа, се канех да храня Сладура, когато пристигнаха затворниците. Те минаваха един след друг пред мен с блеснали от пот лица, усмихнати приятелски, и ме поздравяваха: „Добро утро, маса. Ние пак дойдохме... Донесохме вода за маса... Здравсти, маса...“ и така нататък. Надзирателят ми отдаде чест по войнишки, страшно стегнато, след което ми се усмихна като малко момче. Докато изпразваха газените тенекии във варелите, аз извадих Сладура от клетката, поставих го върху дланта на ръката си и му дадох да си гризе парченце захар. Катеричката постави захарта в уста, огледа се и зърна застаналите близо до кухнята група затворници, които бърбреха и си разказваха пикантни вицове с кухненския персонал. Като се увери, че има достатъчно хора за гоненица, катеричката стисна поздраво захарта, скочи леко от ръката ми и се затича по поляната на лагера. Опашката ѝ се развяваше като подухван от ветреца пламък. Хукнах след нея, но преди да успея да направя и няколко крачки, тя се добра до гъстите храсталаци, които ограждаха нашия лагер, пъкна се в тях и изчезна от погледа. Помислих си, че загубих катеричката завинаги, затова нададох такъв тревожен вик, че всички захвърлиха работата си и се втурнаха към мен.

— Зверчето избяга! — изкрещях аз на затворниците. — Давам пет шилинга на онзи, който го залови.

Резултатът от моето предложение беше смайващ. Затворниците оставиха газените тенекии и се втурнаха към храстите, следвани по петите от своя надзирател, който захвърли и палката, и шапката си, за да не му пречат на движенията. Целият ми персонал се включи в преследването. Всички минаваха с трясък през храсталациите и ниския подраст и търсеха Сладура. Те претърсиха основно цялата околност, но от животинчето нямаше и следа. Най-сетне открихме, че малката пакостница си седи на клончето на ниско храстче, наблюдава търсещите я насам-натам хора и спокойно си хруска бучката захар. Когато разбра, че е открита, тя скочи на земята, пресече отново полянката пред лагера и се затича по пътеката, която водеше нагоре по хълма, преследвана по петите от задъхана тълпа — надзирателя, затворниците и моя персонал. Те изчезнаха от погледа и скоро над лагера пак се възцари тишина. Това не трая дълго. След няколко минути

Сладура отново се появи на върха на хълма, спусна се тичешком в лагера, премина светкавично през голямата палатка, пхна се в своята клетка и най-невинно започна да гризе парченце захарна тръстика. Като мина половин час, надзирателят, затворниците и моят персонал започнаха един по един да се завръщат разгорещени и потни в лагера. Те ми съобщиха, че животното избягало и сега без съмнение е някъде дълбоко в гората. Когато им посочих Сладура (който се бе вече нахранил и спеше спокойно) и им разказах как се е върнал, те ме зяпнаха от учудване. После, понеже са си африканци, оцениха веселата страна на цялото положение. Те започнаха да се превиват из лагера от смях и заудряха бедрата си, докато от очите им потекоха сълзи. Надзирателят изпадна в такова веселие, че се опря, задавен от смях, върху един от затворниците.

След това надзирателят и затворниците ежедневно носеха по някакъв подарък на животинчето, което ги накара така много да тичат и което „така майсторски ги изигра“. Понякога това беше парченце захарна тръстика, шепа фъстъци, късче маниока или хляб. Каквото и да бе, Сладура се изправяше пред телената решетка и поемаше с радостни цвъртения подаръка. Затворниците се трупаха наоколо и почваха отново да споменават или да разказват на някой новодошъл как са гонели катеричката. После всички започваха да се смеят и да хвалят Сладура за неговата изкусна тактика на спринтьор. Това беше първата от многобройните поразии, които Сладура правеше в лагера.

От многото най-разнообразни животни, които ни донесоха в главния лагер, около една пета бяха новородени. Макар и очарователни, тези дребосъчета ни създадоха много допълнителна работа, защото всяко новородено животинче изисква такива грижи и внимание, каквито са нужни и за бебето на човека. Привързахме се силно към всички тези малки създания, но едни от най-очарователните и същевременно най-големи палавници бяха три дребосъка, които нарекохме „бандитчетата“. Това бяха кусиманси — вид мангусти, които се срещат много често из гората. Възрастните са колкото едри морски свинчета. Те имат гъста и груба шоколадовокафява козина, пухкави опашки и дълги заострени личица с розови нослета, направени като че от гума, и кръгли, изпъкнали очички. Когато пристигнаха, „бандитчетата“ бяха на ръст колкото малки плъхчета и тъкмо бяха прогледали. Козината им имаше светлочервен цвят, стърчеше на туфички и снопчета по целите им тела и ги правеше да приличат повече на малки таралежчета. Най-забележителната част от анатомията им бяха носовете — дълги, светлорозови и толкова гъвкави, че се извиваха насам-натам подобно на миниатюрни слонски хоботчета. Отначало ги хранехме с мляко, към което прибавяхме калций и рибено масло. Задачата никак не беше лесна. Те пиеха повече мляко, отколкото което и да е друго новородено животинче и цялата работа се усложняваше много, защото бяха съвсем малки да сучат от бутилка, както останалите. Наложих се да ги храня с тампонче памук, който увивах на върха на клечица, потапах го в млякото и после ги карах да смучат от него. От началото този начин се оказа отличен, но когато от венците им се подадоха малки остри зъбки, те станаха просто нетърпими. Бяха толкова лакоми, че стискаха памука в уста и се държаха като булдози за

него, отказваха да го пуснат и по този начин не ми позволяваше да го потопя отново в млякото. В много случаи стискаха толкова силно, че памукът се изхлузваше от върха на клечицата и правеха опит да го глътнат. Аз бръквах с пръст в устата им и хващах изчезващия в гърлото памук и така ги спасявах от задушаване. Бръкнех ли с пръст в устата им, те винаги повръщаха и веднага отново огладняваха, затова се налагаше цялото представление да се повтаря отново. Всеки, който се хвали с търпение, трябва да се опита да храни от ръка новородени кусиманси.

Когато зъбите им пораснаха и се научиха да ходят, „бандитчетата“ започнаха да проявяват ужасно любопитство и се стараеха да пъхат навсякъде розовите си нослета. Те живеяха в така наречените от нас ясли — няколко кошници, в които държахме всички малки животинчета, поставени между двете ни легла, за да може по-лесно да се пресягаме и да им държим бутилките при нощните хранения. Капакът на кошниците на „бандитчетата“ не се затваряше много добре и не след дълго те се научиха да го отворят. Тогава изпълзяваха навън и тръгваха да оглеждат лагера. Това ни създаваше големи грижи, понеже тези животинчета, изглежда, бяха лишени от страх и пъхаха носове еднакво свободно както в клетките на маймуните, така и в сандъците на змиите. Единствената цел в живота им беше да търсят храна и те слагаха в уста всичко, което намираха, с надежда, че ще се окаже вкусно. По това време имахме една напълно пораснала женска маймуна колобус. Това животно притежава прекрасна и гъста, наподобяваща коприна козина от дълги, черни и бели косми и дълга, пухкава, също чернобяла опашка, с която, изглежда, много се гордееше. Към нея тя проявяваше изключителни грижи и винаги я поддържаше чиста и блестяща. Един ден „бандитчетата“ се измъкнали от яслите и заскитали да търсят нещо за ядене около клетките на маймуните. Колобусът си почивал в клетката и се препичал на слънце, а дългата му прекрасна опашка била провряна през решетката и лежала отвън на земята. Едно от „бандитчетата“ открило този интересен предмет и тъй като изглеждал безстопанствен, втурнало се и впило малките си остри зъбки в него, за да разбере става ли за ядене. Останалите двама разбрали, че първият е открил нещо, присъединили се моментално към него и също захапали опашката. Нещастната маймуна изревала силно от ярост и уплаха и се покатирила на върха на клетката, но не успяла да се отърве

от „бандитчетата“. Те стискали здраво опашката като менгемета и с изкачването си маймуната издигала и тях от земята. Когато пристигнах на местопроизшествието, те висяха на около тридесетина сантиметра над земята, полюляваха се бавно и ръмжаха зад стиснатите си зъби. Няколко минути се мъчех да ги накарам да пуснат опашката на маймуната. Най-сетне успях само защото им духнах цигарен дим в лицата и те се разкихаха.

Когато „бандитчетата“ пораснаха и ги отделихме в специална клетка с помещение за спане, поднасянето на храната им се превърна в трудно и опасно занимание. Те толкова се вълнуваха при настъпване на времето за хранене, че впиваха зъби във всичко, което дори най-незначително наподобяваше храна, затова пазехме много ръцете си. Вместо като всички свестни животни да изчакат поставянето на блюдото с храната в клетката, те скачаха през отворената врата към него, събаряха го от ръцете ни, падаха вкупом на земята и пицяха от безсилен гняв. В края на краищата ми дотегна това мълниеносно стрелване на „бандитчетата“ всеки път, когато отивах да ги храня, и разработих един план. Настъпеше ли време за хранене, двама души приближаваха клетката и „бандитчетата“ започваха да пицят и се нахвърляха с ококорени от вълнение очи върху решетките. След това един от нас започваше да удря по вратата на тяхното спално отделение. Зверчетата смятаха, че поставяме храната там, и се хвърляха към него, като се биеха и драцеха кой да се добере пръв. В цялата тази залисия имахме само две секунди на разположение, докато открият измамата. През това време трябваше да отворим клетката, да поставим храната, да отдръпнем ръце и да заключим отново вратата. Ако не действахме светкавично или пък издавахме някакъв лек шум, той привличаше вниманието им, „бандитчетата“ се изтъркулваха през глава от спалното отделение, катурваха с пронизителни писъци съда и започваха да впиват безразборно зъби както в храната, така и в ръцете ни. Всичко това ужасно ни дразнеше.

По същото време ни донесоха една друга двойка новородени, които се оказаха изключително обаятелни животни, при това с характер. Те бяха новородени ръждиви горски свинчета и както кусимансите, се различаваха напълно от възрастните. Възрастната ръждива горска свиня е може би най-привлекателният член от семейството на свинете и определено най-красиво оцветеният. Четината

на тези животни беше светлоръждивооранжева с по-тъмни, почти шоколадови петна около зурлата. Големите им уши завършваха с две необикновени, наподобяващи моливи снопчета от чисто бяла четина, а по гърбовете им се проточваше грива от същата бяла четина. Както всички малки прасета, новородените бяха на ивици. Основният им цвят бе тъмнокафяв, почти черен, а от зурлата до опашката се проточваха широки черти от ярка, светложълта козина. Тази разцветка ги правеше да приличат много повече на тлъсти оси, отколкото на новородени прасенца.

Първо пристигна малкото мъжко прасенце. То седеше омърлушено в една кошница, която един як ловец носеше на главата си. Явно беше, че се нуждае от едно хубаво кърмене с топло мляко, затова след като заплатих за него, приготвих веднага бутилка и го вдигнах на колената си. На големина беше колкото китайски мопс, имаше малки, много остри копитца и бивни зъбки, в което много скоро се уверих. То никога не бе виждало бутилка за хранене и от самото начало се отнесе с най-голямо подозрение към нея. Когато го вдигнах на колената си и се опитах да вкарам цицката в устата му, прасенцето се разрита и разквича, съдра панталоните ми с копитцата си и направи опит да ме ухапе с бивните си зъбки. След около пет минути изглеждаше, че двамата сме се къпали в мляко, от което то не успя да глътне нито една капчица. Накрая се наложи да го стисна здраво между колената си, да отворя насила устата му с една ръка, а с другата да наливам в нея мляко. Когато първите капки мляко потекоха надолу по гърлото му, прасенцето престана да се съпротивява и да скимти и след няколко минути сучеше вече с всички сили от бутилката. То не ми създаваше повече главоболия, а след два дни изобщо престана да се страхува от мен. Притичваше към решетката на своята кочинка, когато се приближавах към него, квичеше и грухтеше от удоволствие и се търкулваше по гръб, за да почеша пълното му коремче.

Женското прасенце пристигна една седмица по-късно. Докато го носеха, то протестираше толкова силно, че дочухме гласа му много преди да зърнем ловеца. Женското бе почти два пъти по-голямо на ръст от мъжкото, затова отначало реших да ги поставя в две различни клетки, да не би случайно женското да нарани мъжкото. Сложих двете клетки една до друга. От самото начало прасенцата изразиха явно удоволствие от срещата. Те се втурнаха към решетката, която ги

разделяше, започнаха да грухтят и да трият носове. На часа промених решението си и ги събрах заедно. Когато ги пуснах в една клетка, малкото мъжко прасенце се затича напред, започна шумно да души и мушна леко женското в ребрата, което изгрухтя и взе да припка из клетката. Мъжкото я подгони и двете се разтичаха в кръг из клетката, заогъваха се и се заобръщаха с учудваща за дебеличките им телца подвижност. Когато се наиграха до насита, те се заровиха дълбоко в поставената вътре купчина сухи бананови листа, заспаха и захъркаха. Разнесе се бръмчене като от пчелен кошер в лятна нощ.

Като по-голямо, женското прасенце скоро започна да допълва млечното се меню с блюдо нарязани плодове и зеленчуци. След бутилката с млякото поставях в клетката широк и плитък съд с тази салата. Женското прасенце прекарваше сутринта със забит в паничката нос, започваше да лапа с характерното свинско мяскане и от време на време въздъхваше замечтано. Мъжкото прасенце не разбираше нищо и много се сърдеше, че го пренебрегват. То приближаваше и бодваше съквартирантката си със зурличката или пък я пощипваше леко за краката, докато най-после тя се извъръщаше внезапно към него и с гневно квичене го прогонваше. То на няколко пъти правеше опити да разбере какво има в съда, та така много я привлича, но не откриваше нищо чак толкова привлекателно в нарязаните плодове, затова започваше да се върти мрачно наоколо и присядаше самичко в ъгъла, докато тя се наяде. Един ден мъжкото прасенце реши, че също може да си похапне допълнително, като си посуче от дългата опашка на женското. То беше убедено, че ако суче достатъчно дълго и упорито, от нея ще потече мляко. И така женското стоеше там, заровило нос в съда с храната, а зад него, налапало с надежда опашката му, стоеше мъжкарчето. Това никак не безпокоеше женското, но мъжкото сучеше толкова въодушевено от опашката му, че тя напълно оплешивя и за да може отново да се окосми, отделих двете животни в различни клетки, като само два пъти дневно ги събирах да си поиграят.

Животът в голямата палатка с петдесетината различни животни, за които се грижехме, не можеше в никакъв случай да се нарече еднообразен. Отвсякъде ни заобикаляха животни с различни размери, форми, видове — от дървесни жаби до кукумявки и от питони до маймуни. По всяко време на деня и нощта въздухът бе изпълнен с непрестанни и чудновати звуци, които варираха от налудничавите

писъци и кикотения на шимпанзетата до равномерното стържение на бузестия плъх, убеден, че въпреки досегашните неуспехи, ако прояви достатъчно упоритост, ще може да прегризе металическата съдинка за храна. По всяко време на деня имаше нещо за вършене или нещо за отбелязване и наблюдаване. Следните извадки от седмичните бележки в моя дневник дават известна представа за многобройните дребни, но вълнуващи или интересни случки, които заслужаваха да се отбележат:

Цветът на очите на малката женска стенджърова катерица се промени от красиво небесносиво в стоманено сиво; когато нощем бъде обезпокоена, тя издава звуци, наподобяващи шума от детско влакче с навита пружина, вдигнато от релсите... Една от палмовите усойници роди единадесет малки, дълги около 10–12 сантиметра, бледосиви, с преплетени ивици от тъмнопепелявосиво. Малките се открояват удивително добре на оцветената си в яркозелено и бяло майка; всичките се залавяха здраво за пръчка няколко часа след раждането им... Големи зелени дървесни жаби, точно преди да завали дъжд, започват да издават звуци, наподобяващи бавно цъккане на часовник, но когато човек се приближава към тяхната клетка, моментално млъкват и не се обаждат, докато небето не се намръщи отново. Открих, че галагото обича много цветовете на един вид невен, който расте наоколо; те хващат цветчето с едната си лапа, започват да късат листенцата му с другата и да ги тикат в устата си, после си играят с обезлистеното цвете, като че ли е перо за игра на федербал. Изглеждат много смешни с огромните си опулени очи...

Бележки върху храненето: Златната котка обожава накълцан мозък и черен дроб, към които са примесени сурови яйца. Що за странен вкус имат някои от тези зверове! Панголините (люспестите мравояди) отказват да вкусят сместа от яйца и мляко, ако не е подсладена, и просто обръщат съда. Това е адски досадна работа! Летящите кучета предпочитат бананите да им бъдат поднасяни с корите. Те изяждат всичко; предполагам, че банановите кори предпазват стомасите им от разхлабване. Презрелите плодове причиняват чревни разстройства при маймуните (особено шимпанзетата — направо дрисък), а пък летящите кучета консумират без никакви последици загнили плодове, при условие че към тях са прибавени други груби храни. Консумирането на много козе месо причинява изпадане на ануса на блатните мангусти поради някаква непонятна за мен причина; топло

рибено масло и леки масажи помагат за наместването му. Животните се изтощават силно от това и тогава една капка уиски в лъжица вода им помага особено много.

Това са дребулии, от които се състоеше животът ни в основния лагер, но те поглъщаха всецяло интереса ни и дните бяха така оживени и изпълнени със случки, че отлитаха незабелязано. Не е никак чудно тогава, че се държах остро с един приятен на вид, но глуповат младеж, който, след като разгледа сбирката, се изрази така: „Не излизате ли понякога на лов да застреляте маймуна или нещо друго? Струва ми се, че вързани по цял ден при тези животни, вие просто умираете от скука!“

ГОРАТА НА ЛЕТЯЩИТЕ МИШКИ

След като се завърнах от планините в главния ни лагер на река Крос, само една, но съществена празнота остана в нашата сбирка. Тази празнота бе твърде осезаема за мен, тъй като бе причинена от липсата на едно дребно животинче, което всъщност исках да притежавам повече от всички други камерунски животни. Обикновеното название на това животинче е малка летяща катеричка, но зоолозите с присъщия им непочтителен и свойски маниер го наричат *Idiurus kivuensis*. В Англия изучавах рисунки на това животно и музейни кожи от него, а след пристигането ми в Африка говорех непрестанно за него, докато чак и моите прислужници научиха, че *Idiurus kivuensis* е името на животното, което ценях най-много от всичко.

Аз знаех, че *Idiurus* е изключително нощно животно и достига на големина едва колкото малка мишка. Това ме караше да предполагам, че никой от ловците не го е виждал. Показах се прав. Никой от тях не познаваше изобразеното на моите рисунки животно. От оскъдната литература, посветена на този вид, успях да установя обстоятелството, че тези животни живеят на колонии в кухите дървета и предпочитат по-мъчно достъпните части на гората. Обясних всичко това на ловците със слабата надежда, че ще ги подтикна да търсят тези екземпляри, но безуспешно. Африканецът не ходи на лов за животно, което никога не е виждал, защото мисли, че то просто не съществува — ходенето на лов за такова животно е истинско губене на време. Аз срещнах абсолютно същите трудности и с косматите жаби и разбрах добре, че моите разкази за дребните плъхчета, които летят от дърво на дърво като птички, са обречени на неуспех още от самото начало. Едно бе ясно: ако исках да се снабдя с *Idiurus*, трябваше сам да отида на лов за него и това трябваше да стане час по-скоро, защото ми оставаше много малко време. Определих село Ешоби за мой главен изходен пункт, от който да ходя на лов за *Idiurus*. То отстоеше на около един ден път от главния лагер в дебрите на гората, освен това познавах добре неговите жители, защото бях отсядал там при едно от предишните ми посещения на Камерун. Преследването на голямо колкото мишка животно из дебрите

на ширналата се няколкостотин мили във всички посоки тропическа дъждовна гора наподобява търсенето на игла в купа сено, но именно това е, което прави толкова интересно колекционирането на дивни животни. Шансовете ми за успех бяха едно на хиляда, но независимо от това се отправих бодро към гората.

Пътят за Ешоби може да се оцени само от човек, притежаващ склонността на светците към изтезаване на плътта. По-голямата част от този път наподобява старо и изсъхнало речно корито, макар и да следва трасе, по което нито една самоуважаваща се река не би текла. Той се виеше в поредица зигзаги между дърветата, спущаше се от време на време надолу по стръмния склон в някоя долчинка, пресичаше малък поток и се заизкачваше по отсрещната страна. Когато се спущахме надолу, разпръснатите по повърхността му камъни и скали бяха винаги разклатени, така че понякога човек слизаше много по-бързо, отколкото предполагаше. Заизкачвахме ли се по насрещния скат, откривахме, че скалите се увеличават значително и са разположени като поредица големи стъпала. Това всъщност беше само една измама на окото, защото всеки камък се оказваше така дяволски поставен, че бе невъзможно да прекрачите от един връху друг. Всичките бяха гъсто обрасли със същинско покривало от зелен мъх, дивни бегонии и папрат, така че преди да скочи човек, не би могъл да каже какво ще е мястото, на което ще стъпи кракът му.

Пътят продължаваше така около три мили. След това се изкатерихме с мъка от дъното на дълбока долчинка и установихме, че теренът в гората е равен, а пътят — гладък като първокласно шосе. Той се виеше и усукваше около гигантските дървета, а тук-там по него в листака над главите ни се откриваше голям отвор, през който струеха потоци слънчева светлина. На тези облени от слънчевата светлина места се препичаха след нощната роса безброй пеперуди. Те се вдигаха от земята и започваха да кръжат нагоре-надолу около нас, опиянени от слънцето. Сред тях имаше безброй дребни и нежни като снежинки пеперуди, огромни и тромави, с проблясващи като излъскана мед криле и най-различни други, обагренени в черно, зелено, червено и жълто. След като отминавахме, те отново кацаха на огряното от слънцето място и стояха там — весели ярки петна, — като от време на време отваряха и затваряха криле. Този балет на пеперуди можеше да се види винаги по пътя за Ешоби. До голяма степен те бяха единствената форма на живот,

която имаше вероятност да се види, защото горските дебри не гъмжат от опасни зверове, както се твърди в някои книги.

Вървахме по този път в продължение на около три часа, като от време на време спирахме, за да може запотените носачи да свалят багажа на земята и да си починат. Най-сетне пътят свърна встрани, а след завоя гората свърши и ние неочаквано се оказахме на главната и единствена улица на Ешоби. Разлаяха се кучета, пред нас се разбягаха уплашени и кудкудякащи кокошки. Малко момченце се надигна от прахта, където играеше, разрева се с цяло гърло и се пхна в първата колиба. Изведнъж, като че изскочила изпод земята, ни обкръжи неспокойна човешка тълпа: мъже и момчета, жени от всички възрасти, всички се усмихваха и пляскаха с ръце, блъскаха се напред, за да се здрависат с мен.

— Добре дошъл, маса, добре дошъл!

— Ти пак дойде, маса.

— Добър ден, маса, добре дошъл!

— Е, хей! Маса, ама ти пак дойде в Ешоби!

Гостоприемното и бърливо човешко сборище ме съпроводи надолу по селската улица, като че бях някаква кралска особа. Някои се втурнаха за стол, след което седнах заобиколен от възхитени и сияещи жители на селото. Те подвикваха от време на време „добре дошъл“ и пляскаха с ръце или пък щракаха с пръсти в изблик на голяма радост.

Аз продължавах да поздравявам стари приятели и да се интересувам за близките и роднините им, когато се появили носачите с моя багаж и готвачът. После се поде дълъг спор къде да бъда настанен. Най-сетне селяните решиха, че единственото подходящо място за такъв висок гост е новопостроеният танцов салон. Това бе една много голяма кръгла колиба с равен под, лъснат като полиран от стъпките на безброй боси крака. Изнесоха на бърза ръка барабаните, флейтите и марикасите, пометоха пода и ме настаниха.

След като се нахраних и утолих жаждата си, селяните се събраха още веднаж, за да научат защо съм пристигнал. Обясних им надълго и нашироко, че съм дошъл за кратко време и че желая много да заловя едно зверче. След това им описах Idiurus и им показах рисунка на животното. Те си я предаваха от ръка на ръка, всеки поклащаше отрицателно глава и отвърщаше със съжаление, че никога не го е виждал. После извиках трима ловци, с които бях работил и по-рано.

Наредих им да отидат веднага в гората, да търсят колкото може повече кухи дървета и да ги маркират. На следващата сутрин трябваше да се върнат, да ми разкажат какво са направили и да ме заведат до откритите от тях дървета. После запитах дали някой от присъстващите може да се катери по дървета. Вдигнаха се десетина ръце. Доброволците бяха от най-различни възрасти, затова ги изгледах недоверчиво.

— Може ли да се катерите по дървета? — попитах ги аз.

— Да, са, можем — чу се моментален и невдъхващ вяра отговор.

Посочих едно огромно, извисено на края на селото дърво.

— Може ли да се изкачите по онова високо дърво? — попитах ги аз.

Броят на доброволците начаса се стопи. Само един човек продължи да вдига ръка.

— Можеш ли да се изкачиш по онова високо дърво? — запитах повторно аз, като сметнах, че не ме е чул.

— Да, са — отвърна той.

— Да не ме лъжеш?

— Не, са, мога да се изкача. Мога да се покатеря и на много по-високи дървета.

— Добре, утре ще дойдеш с мен в гората.

— Добре, са — отвърна човекът и се ухили.

— Как се казваш?

— Питър, са.

— Добре, утре рано-рано да дойдеш.

Ловците и останалите жители на селото се разпръснаха, а аз разопаковах моите съоръжения и се подготвих за следващия ден. Цялото село се завърна отново тихо и предпазливо още същата вечер при мен, за да ме наблюдава как се къпя. Това можеше да се направи сравнително удобно, защото стените на салона за танци имаха безброй прозорци и пукнатини. Сигурно са ме наблюдавали поне петдесетина души, докато насапунисвах тялото си и си пеех с всички сили, но доста време не усетих, че ме наблюдават. Това никак не ме безпокоеше, аз не съм прекалено скромен и докато моите зрители (половината от които жени) пазеха тишина и не подхвърляха неприлични забележки, няха нищо против да ме наблюдават. Якоб обаче пристигна точно в този момент и възмутителното любопитство на селяните го потресе. Той грабна една тояга, втурна се към тях и ги разгони. Тълпата се разбяга с

писъци. Якоб се върна задъхан със справедливо негодувание. Малко след това забелязах, че е пропуснал двама души от наблюдателите, чиито сериозни черни лица надничаха през един от прозорците. Повиках Якоб.

— Якоб — обърнах се аз към него и посочих с насапунисаната си ръка към прозореца. — отново се връщат.

Той огледа лицата на прозореца.

— Не се връщат, са — отвърна важно той, — тези двамата са мои приятели.

Очевидно не биваше да бъда оскверняван от погледите на безразборната маса селяни, но личните приятели на Якоб влизаха в друга категория. Много по-късно научих, че Якоб се проявил в този случай като делови човек. След като разгонил тълпата, той обявил, че онези, които му заплатят по едно пени, могат да се върнат и да наблюдават моята баня. Той направил набързо търговията с по-млади селяни, повечето от които виждаха за първи път европейец и които искаха по този начин да разрешат различни облози помежду си — дали цялото ми тяло е бяло или по него има и черни петна.

Рано на следващата утрин пристигнаха моите ловци и катерачът. Оказа се, че ловците са открили и белязали тридесетина кухи дървета в различни райони на гората. Разпръснати били в такъв широк район, че било невъзможно да ги обиколим за един ден. Реших да започнем с най-отдалеченото дърво, след което постепенно да се връщаме към селото.

Пътеката, по която тръгнахме, беше истинска горска пътека. Широка около половин метър, тя лъкатушеше и се огъваше около дърветата като умираща змия. От началото ни поведе по един изключително стръмен склон през огромни кръгли камъни, отгоре на които растяха папрат и мъх, изпъстрени тук-там с цветчетата на нежно и розово, подобно на иглика цвете.

На места от дърветата провисваха огромни, усукани и преплетени лиани и пресичаха пътя ни под най-различни форми, увиваха се и се огъваха подобно на огромен питон. На върха на този стръмен наклон пътеката продължаваше по равен горски терен между гигантските стволове на дърветата. Във вътрешността на гората бе прохладно и сенчесто. Слънцето проблясваше през гъстата плетеница от листа, от което ни се струваше, че се движим по вода. Гората не е преплетена маса от шубраци, както ви я представят разни писатели. Тя се състои от

огромни, наподобяващи колони стволове на дърветата, които растат доста далеч едно от друго, а в полумрака между тях се спотайват храсталаци, млади фиданки и нискостъблени растения. Продължихме по тясната пътечка още около четири мили, после един от ловците спря и заби с тътен своя мачете в ствола на огромното дърво.

— Това дърво е кухо отвътре, са — обяви той.

В основата на дървото имаше широка шестдесетина сантиметра и висока около метър цепнатина. Наведох се и пъхнах глава в нея, после извих тяло и погледнах нагоре в дървото. Ако на върха изобщо имаше отвор, той вероятно не се виждаше от някоя извивка във вътрешността на дървото, защото надолу не се процеждаше никаква светлина. Започнах да душа енергично, но до носа ми идваше само миризмата на изгнило дърво. На дъното на хралупата нямаше нищо друго, освен малко изпражнения от прилепи и изсъхнали обвивки от разни насекоми. Не изглеждаше особено обещаващо дърво, но си помислих, че няма да е лошо да го опушим и да разберем какво се крие в него.

Опушването на голямо горско дърво представлява вълнуваща процедура, когато не се прави много често. По време на търсенето на Idiurus вълнението не бе чак толкова голямо поради обстоятелството, че опушвахме ежедневно много дървета и голяма част от тях се оказаха абсолютно празни. Опушването на дърветата е истинско изкуство и изисква известна практика, за да се усъвършенствува. Първо, след като сте открили дървото и сте се убедили, че наистина е кухо до самия си връх, трябва да откриете дали няма нагоре по ствола никакви изходи. Ако намерите, трябва да изпратите човек да ги покрие с мрежа. След това, замрежвате главния отвор в основата на дървото така, че от една страна, да не пречи на пушека, а от друга, да спира всички излизаци отвътре животни. Важно е да се убедите, че мрежата е здраво закрепена, защото няма нищо по-неприятно от това мрежата да падне и да ви обгърне точно когато животните започнат да излизат от вътрешността на дървото.

След като поставите всички мрежи на съответните места, заемете се с огъня. Обратно на всички очаквания, той не трябва да гори с пламък, а да пуши, освен ако не искате да събирате печени образци от фауната. В отвора най-напред се поставя купчина сухи и напоени с газ клонки и се запалват. Когато пламнат, отгоре им се хвърлят непрестанно зелени листа. Листата почти не горят с пламък, но затова пък отделят

огромно количество задушлив пушек, който се всмуква веднага и плъзва нагоре по кухото дърво. Следващият проблем е да се внимава нагоре да не отива твърде много пушек. Проявите ли немарливост, лесно ще задушите вашите животни, преди да са успели да се измъкнат от дървото. Целта е да се достигне онази златна среда, намираща се някъде между задушаването и опичането на плячката. След като се запали огънят и бъде затрупан със зелени листа, обикновено минават около три минути (това е в зависимост от размерите на дървото), после пушекът прониква във всички части на дървото и животните започват да се измъкват от него.

След опушването на първото дърво от него излезе само една голяма и възмутена нощна пеперуда. Ние свалихме мрежите, угасихме огъня и продължихме пътя си. Следващото белязано от ловците дърво се намираше на около половин миля по-нататък. Когато пристигнахме до него, повторихме процедурата от самото начало. Това дърво ни причини малко повече вълнения. Макар в хралупата на ствола да не открихме *Idiurus*, вътре имаше някакъв живот. Първо напусна укритието си малко геконче с красиви шоколадови и пепелявосиви ивици. Тези гущерчета се срещат в голям брой из горските дебри и при опушване на дърветата се откриват обикновено по две-три от тях. Почти по петите на гущерчето се появиха три други същества. Те изпълзяха и наподобяваха огромни кафяви наденички със същински ресни от полюшващи се крачета от двете страни. Това бяха гигантски стоножки, огромни, глупави и напълно безопасни създания, които се срещат навсякъде из гората. Хралупестите дървета са любимото им обиталище, защото се хранят с тяхната изгнила дървесина. С това се изчерпа цялото съдържание на хралупата. Ние свалихме мрежите, угасихме огъня и продължихме нататък. Следващото дърво, както и останалите три след него се оказаха съвсем празни. От седмото дърво изскочи малка колония прилепи. Всички излетяха уплашени от една дупка на върха на дървото в момента, в който Питър се опита да се покатери на него.

Изнурителната работа по поставянето на мрежите, опушването на дървото, свалянето на мрежите и придвижването до следващото дърво повторихме петнадесет пъти през този ден и привечер, с безброй болезнени и смъдящи драскотини и натъртвания, прегракнали от вдишвания пушек, вече бяхме капнали от умора. Чувствувахме се

отвратително, защото не заловихме нито Idiurus, нито нещо що-годе ценно. Когато достигнахме последното дърво, което искахме да опушим преди здрач, изпитвах такава умора, че дори ми бе безразлично дали в неговата хралупа има Idiurus, или не. Приседнах на земята, запалих цигара и започнах да наблюдавам подготовката на ловците. След опушването на дървото от него не излезе нищо. Ловците ме погледнаха.

— Свалете мрежите. Връщаме се в Ешоби — наредих уморено аз.

Якоб започна чевръсто да развързва мрежата от ствола на дървото, после изведнъж спря и се взря в нещо, което лежеше в кухината в основата на дървото. Той се наведе, повдигна го и се приближи до мен.

— Маса се интересува от това животинче? — запита неуверено той.

Погледнах и едва не получих шок. Той държеше за дългата переста опашка безжизненото тяло на един Idiurus. Очите на животинчето бяха затворени, но забелязах, че продължава да диша. Той постави голямото колкото мишка тяло на Idiurus върху дланите ми и аз вперих в него очи. Животинчето бе изпаднало в безсъзнание под влияние на задушливия пушек.

— Бързо, Якоб, бързо! — изкрещях, обхванат от страх — донеси една малка кутия да го поставя вътре... не, не тази, по-добра донеси... Постави вътре дребни листа... дребни листа... глупчо такъв, сложил си половин дърво... Така, сега вече е добре.

Поставих благоговейно Idiurus в кутията и отново го погледнах. Той лежеше съвсем отпуснат и в несвяст, макар че гръдният му кош се повдигаше и розовите му лапички потрепваха. Стори ми се, че е на границата между живота и смъртта. Грабнах бързо огромен сноп листа и започнах енергично да му вея. За моя най-голяма радост четвърт час след прилагането на тази особена форма на изкуствено дишане Idiurus започна да се съвзема. Той отвори замъглените си очи, обърна се по корем и остана напълно безпомощен в това състояние. Продължих още дълго да му вея, след което затворих внимателно капака на кутията.

Докато се мъчех да върна Idiurus в съзнание, ловците ме заобиколиха мълчаливи и натъжени. Когато видяха, че животното се върна към живота, по лицата им заигра широка усмивка на доволство. Ние претърсихме бързо вътрешностите на дървото да не би да има и

други задушени животинчета, но не открихме нищо. Това много ме озадачи, защото се предполагаше, че Idiurus живее на големи колонии. Откриването само на един екземпляр беше твърде необикновено явление. Искрено се надявах написаното в книгите да отговаря на действителността, защото залавянето на отделни екземпляри от цяла колония животни е безкрайно по-лесно, отколкото преследването и залавянето на самотни животни. Все пак нашата летяща катеричка ме безпокоеше. Искаше ми се час по-скоро да пренеса скъпоценната си придобивка в селото и да я извадя от малката кутийка, в която пътуваше. Прибрахме мрежите и тръгнахме с възможната най-голяма бързина през полумрака на гората. Аз носех внимателно кутията с Idiurus в ръце, като че в нея имаше яйца, и от време на време му веях през капака от мрежа.

Когато се прибрах благополучно в танцовия салон на селото, подготвих по-голяма клетка за драгоценното животно, след което го преместих в нея. Това никак не бе лесно, защото съвзело се напълно от задушаването, то се стрелкаше бързо и уплашено насам-натам. Най-сетне, без да го изпусна да избяга или да му позволя да ме ухапе, успях да го преместя в новата клетка, след това поставих най-силната лампа до него, за да мога добре да го разгледам.

На големина беше колкото обикновената домашна мишка и по общите си очертания наподобяваше много нея. Първото нещо, което привлече веднага вниманието, е опашката: тя е много дълга (почти два пъти по-дълга от тялото), а по продължението на двете ѝ страни растат ресни от дълги къдрави косми, така че опашката прилича на мръсно перо. Главата му е голяма, валчеста, с малки, заострени ушички. Очите са катраненочерни, мънички и малко изпъкнали. Гризаческите му зъби, два огромни и светлооранжеви резеца, са леко издадени от устата и от страни му придаваха извънредно високомерно изражение. Може би най-любопитното при това животинче е неговата „летателна“ кожата ципа, която се разпростира от двете страни на тялото му. Това е дълга, нежна кожена гънка, закрепена на глезените и на дългия, леко извит хрущялен израстък, излизащ от предната лапа непосредствено зад лакътя. Когато стои на едно място, кожичката е надиплена и прибрана покрай тялото му като завеска; хвърли ли се във въздуха, животинчето опъва крака и по този начин обтяга ципата, която в случая играе ролята на крила на безмоторен самолет. По-късно имах възможност да видя

колко умело се държи Idiurus във въздуха с помощта на това примитивно приспособление за летене.

Когато си легнах и угасих светлината, чувах моя нов екземпляр във въздуха да шумоли и тупурка из своята клетка и си представях как пирува с разнообразната храна, която му оставих. На следващата утрин се измъкнах сънливо от леглото, надникнах в клетката и разбрах, че не е сложил нищо в устата си. Това не ме обезпокои кой знае колко, защото някои животни отказват да се хранят след залавянето им, докато свикнат с пленничеството. Продължителността на този период е различна не само при отделните видове животни, но и при отделните екземпляри от един и същ вид. Надявах се, че по някое време Idiurus ще слезе от върха на клетката, където се бе покачил, и ще изяде храната си.

Ловците пристигнаха и отново тръгнахме през потъналата в бяла мъгла гора към останалите кухи дървета. Освежени от нощната почивка и от радостта за уловения предния ден Idiurus, ние се заехме много по-ентусиазирано с трудната работа по опушването на дърветата. За половин ден опушихме без никакъв резултат десет дървета. По това време вече се бяхме озовали в местност с огромни дори за западноафриканската гора дървета. Те растяха доста раздалечени едно от друго, но независимо от това масивните им клони се преплитаха високо във въздуха. Стволовете на тези дървета в повечето случаи имаха диаметър най-малко по пет метра. От основата се подаваха огромни корени и наподобяваха подпорни стени на някаква катедрала. Всичките се издигаха над три метра, преди да се слоят със ствола на дървото, а между тях се откриваше пространство колкото една голяма стая. Около някои от тези корени се увиваха масивни пълзящи растения, чиито стебла приличаха на мускули, дебели колкото тялото ми. Ние се промъкнахме между огромните стволове на дърветата и най-сетне пристигнахме до едно място, което беше малко по-ниско от равнището на гората, нещо като малка долчинка. Там се издигаше почти усамотено едно от тези грамадни дървета. Ловците спряха на края на долчинката и посочиха дървото.

— Това високо дърво има голяма хралупа, са — казаха те.

Приближахме ствола и аз забелязах голяма сводеста дупка в дървото, точно между два корена. Дупката имаше формата и размерите на малка църковна врата. Спрях пред входа на хралупата и вдигнах глава: над мен се извисяваше стволът на забилото връх в небесата дърво, гладък и без никакво клонче на повече от шестдесет метра. Нито чепче, нито клонка нарушаваха гладката повърхност на огромната дървена колона. Щеше ми се във вътрешността на дървото да няма нищо, защото не можех да си представя, че някой е в състояние да се изкачи на върха му и да постави мрежи на отворите горе, ако изобщо съществуваха отвори. Аз влязох в хралупата на дървото така, както се влиза в стая, и установих, че вътре е много просторно. През входа струеше мека светлина. Очите ми постепенно свикнаха с полумрака. Надникнах нагоре, но една лека извивка в ствола на дървото ми пречеше да видя какво има по-нататък. Проверих стените на дървото. Меката и пореста дървесина бе изгнила. Ритнах с върха на обувката и установих, че мога лесно да направя стъпенки. Покачих се, макар и с доста усилия, по вътрешната страна на дървото и бях вече достатъчно

високо, за да мога да надникна зад извивката. Стволът се извисяваше нагоре като огромен фабричен комин. От големия отвор на самия връх на дървото влизаше сноп слънчева светлина. И тогава за малко не политнах надолу от вълнение, защото видях, че около горния отвор дървото бе буквално покрито от жив, мърдащ килим от Idiurus. Те се плъзгаха по изгнилата повърхност на дървото бързо и тихо като сенки, а когато заставаха неподвижно, изчезваха напълно от погледа, толкова идеално се сливаха с фона. Плъзнах се обратно на земята и излязох на открито. Ловците ме погледнаха очаквателно.

— Има ли вътре животни, маса? — попита един от тях.

— Да. Вътре има много животни. Иди да погледнеш.

Те се разбърбориха възбудено и започнаха да се бутат и да лазят във вътрешността на дървото. Може да се получи известна представа за размерите на това дърво от факта, че тримата ловци, Питър — катерачът по дърветата и Якоб се побрах спокойно в неговата просторна вътрешност. Чух техните възклицания, когато видяха Idiurus. После си размениха остротии, понеже един от тях (предполагам Якоб) беше настъпил във възбудата си някого по лицето. Аз обиколих бавно дървото с надеждата да открия издатини или вдлъбнатини по кората, които биха помогнали на Питър да се изкачи на върха, но кората бе гладка като билиардна топка. Доколкото разбирах, не съществуваше никаква възможност човек да се покатери на това дърво и охладих ентусиазма на ловците, като им изтъкнах това съображение, когато излязоха навън. Докато седяхме на земята, пушехме и обсъждахме въпроса, Якоб обиколи долчинката, огледа страшно навъсен дърветата, на края дойде при нас и заяви, че знае как Питър може да се изкачи на върха на дървото. Ние го последвахме през долчинката и отидохме в другия ѝ край. Там той ни посочи висока и тънка фиданка, чийто връх достигаше един от огромните клони на нашето дърво. Якоб предложи Питър да се изкачи по фиданката, да стигне до клона, а после по него да се добере и до върха на кухия ствол. Питър огледа подозрително фиданката и заяви, че ще опита. Той плюна на дланите си, залови се за ствола на фиданката и запълзя нагоре, като използваше за допълнителна опора необикновено подвижните пръсти на краката си. Когато достигна някъде по средата, на около двадесетина метра от земята, фиданката се заогъва под тежестта на тялото му като лък и преди да бе успял да се придвижи по-нагоре, стволът започна

застрашително да пращи. Явно дървото бе тънко, за да издържи тежестта на моя закръглен катерач, и той се принуди да слезе на земята. Якоб се ухили развълнувано и приближи важно до мястото, където стоях.

— Аз мога да се изкача на дървото, маса — каза той — Не съм такъв дебелан като Питър.

— Дебелан! — промърмори обидено Питър. — Кого наричаш дебелан, а? Аз не съм дебелан, фиданката не е достатъчно здрава да издържи един човек, това е.

— Дебелан си — каза презрително Якоб, — през цялото време тъпчеш стомаха си с храна, а сега маса те кара да се качиш на това дърво и ти не можеш.

— Добре, добре — отвърнах бързо аз. — Като толкова говориш, изкачи се ти. Внимавай само да не паднеш.

— Добре, са — отвърна той, затича се към фиданката, хвана се за ствола и запълзя като гъсеница нагоре.

Якоб тежеше на половината на Питър и скоро се изкачи до самия връх на фиданката, но тя си стоеше все така изправена, макар и да се поклащаше леко встрани. Той започна да прави отчаяни опити да се залови за клона на голямото дърво, но всеки път го пропускаше. Най-сетно погледна надолу.

— Маса, не мога да го хвана — извика той.

— Добре, добре, слизай долу — извиках аз в отговор.

Той слезе бързо на земята и аз му подадох края на дълго здраво въже.

— Вържи края на въжето за върха на дървото. Когато си готов, ние ще дърпаме и ще наклоним малкото дърво към голямото. Разбра ли?

— Да, са — отвърна радостно Якоб и запълзя отново нагоре по фиданката.

Когато се изкачи на върха, той завърза въжето около фиданката и извика, че е готов. Ние се хванахме за въжето и дръпнахме едновременно. Всички тръгнахме бавно заднешком, забихме пръсти в меката, посипана с изгнили листа земя за опора и фиданката започна да се привежда леко докато върхът ѝ докосна огромния клон. Бърз като катерица, Якоб се присегна, сграбчи клона и се прехвърли на него. Ние продължавахме да държим фиданката, а той извади късо въженце от

увитото около бедрата си парче плат и завърза върха ѝ за клона, върху който лежеше. Когато я привърза, ние отпуснахме леко въжето. Якоб застана изправен на клона. Той се придържаше о късите му израстъци и се придвижваше бавно към ствола. Якоб пристъпваше внимателно, защото клонът, по който вървеше сега като по пътека, бе обрасъл гъсто с орхидеи, пълзящи растения, дървесна папрат, изобщо чудесно убежище за дървесната усойница. Когато достигна мястото, където клонът се съединяваше със ствола на дървото, той го възседна и ни спусна края на дългото въже, с което завързахме вързоп мрежи и няколко малки кутии да слага в тях каквото залови. Той ги изтегли горе, завърза здраво въжето около кръста си и приближи към отвора, разположен в чатала, там, откъдето огромните клони се разпростираха встрани от ствола. Той седна, опъна мрежата над отвора, подреди кутиите така, че да може лесно да ги вземе, след което се ухили дяволито към нас.

— Всичко наред, маса. Твоят ловец е готов — извика той.

— Ловец! — измърмори възбудено Питър. — Ако и този готвач е ловец... ех... ех!

Насъбрахме сухи клонки и зелени листа и запалихме огън в огромния, наподобяващ огнище отвор на дървото. Огънят пламна и ние натрупахме отгоре му зелени листа, като преди това поставихме мрежа на сводестия отвор. Огънят известно време пушеше леко, после тънката струйка дим надебеля и скоро нагоре по кухото дърво плъзна огромен стълб от сив пушек. Когато димът започна да се извисява, изведнъж установих, че има и други отвори, които не сме забелязали, защото на различни места от кората, на десетина метра над земята, започнаха да се появяват тънки струйки дим, да се вият и да изчезват във въздуха. Точно когато седналият несигурно Якоб надникна в хралупата на дървото, гъстият стълб дим се показва над върха и той потъна в него. Чувахме как кашля и се дави, виждахме го да се движи трескаво в пушека в стремежа си да открие някое по-удобно за сядане място. Аз чаках нетърпеливо, струваше ми се, че минава безкрайно много време, а пушекът не влияе на *Idiurus*.

Започнах да си мисля, че преди да са успели да избягат, всички са изпаднали моментално в безсъзнание, когато се показва първото животинче. То изскочи уплашено от основата на дървото, направи опит да се издигне във въздуха и моментално след това се оплете в мрежата.

Един от ловците се втурна да го освободи, но преди да успее да му се притека на помощ, цялата колония като че реши да напусне вкупом дървото. На главния отвор се появиха около двадесет Idiurus и попаднаха веднага в мрежите. Дочух как Якоб, напълно изчезнал в талазите пушек на върха на дървото, крещеше от възбуда и от време на време, когато го ухапеше някой Idiurus, изреваваше от болка. Видях с досада, че в ствола на дървото, на около десетина метра от земята, има две-три пукнатини, които бяхме пропуснали преди това. Именно през тези малки отвори те пъплека сега на открито. Животинчетата побягнаха по кората на дървото и явно не ги безпокоеше нито силната слънчева светлина, нито нашето присъствие, защото някои от тях се приближиха на около два метра от нас по земята. Те се придвижваха удивително бързо по повърхността на дървото и като че ли се плъзгаха по него. След това към тях се издигна нов задушлив облак пушек, обгърна ги и те решиха да излетят.

През живота си съм виждал необикновени гледки, но никога няма да забравя полета на малките летящи катерички. Огромното дърво бе обгърнато от всички страни от кълбящи се нагоре колони сив пушек, който придобиваше прозрачен сив цвят там, където го пронизваха огромните стрели на слънчевите лъчи. Натам се хвърлиха и Idiurus. Те се отделяха от ствола на дървото без никакво видимо усилие. Заставаха за миг прилепени върху кората на дървото, а в следващия излитаха във въздуха, протягаха малките си крачка и кожестите ципи от двете страни на телата им се изпъваха. Те връхлитаха и се носеха през кълбящите се облаци дим с увереността и умението на стрелкащи се лястовици, извиваха тела и се накланяха невероятно изкусно със съвсем слабо или без никакво движение на тялото. Това представляваше чисто реене във въздуха и постигаха удивителни резултати. Забелязах как една летяща катеричка се отдели от ствола на дървото на десетина метра височина. Тя се хлъзна над долчинката по права линия и кацна на едно дърво, отстоящо на петдесетина метра по-нататък, като по време на своя полет почти не изгуби височина. Други се отделяха от ствола на обгърнатото от пушека дърво и се рееха наоколо в поредица низходящи спирали, след което отново кацаха някъде по-надолу върху същия ствол. Някои патрулираха около дървото с низ сложни движения и се извърщаха по своя път с невероятна лекота и ловкост. Тяхното чудесно умение да се държат във въздуха ме удиви, защото в гората не духаше никакъв

ветрец, който да предизвиква възходящи въздушни течения, необходими за подобно сложно движение.

Направи ми впечатление, че макар и някои от летящите катерички да отлетяха в гората, по-голямата част останаха върху дървото, като се задоволяваха само да го заобикалят във въздуха, когато пушекът станеше много гъст. Това ме наведе на една мисъл. Угасих огъня и когато пушекът намаля и се разпръсна, останалите върху дървото летящи катерички отново се пъкнаха вътре. Оставихме ги за няколко минути да се настанят, а аз през това време разгледах заловените екземпляри. В основата на дървото заловихме осем женски и четири мъжки. Якоб спусна своя улов от напълнените с пушек висини и там се оказаха два мъжки и един женски екземпляр. Сред тях имаше и два необикновени прилепа, каквито не бях виждал никога преди това. Те имаха златистокафяви гърбове и лимоненожълти гърди, лица на прасета и дълги като на прасета уши, увиснали върху носовете им.

Когато всички Idiurus се пъкнаха в дървото, запалихме отново огъня и те се втурнаха пак навън. Този път обаче бяха по-хитри и по-голямата част не се приближаваха до поставените пред главния отвор мрежи. Щастието се усмихна повече на Якоб и той скоро спусна торба с двадесет екземпляра, които сметнах за напълно достатъчни. Угасихме огъня, свалихме мрежите и накарахме Якоб да слезе от върха на дървото (с известни трудности, понеже много му се искаше да направи опит да залови и останалите членове на колонията). След това поехме през гората да преодолеем четирите мили, които ни делеха от селото. Аз носех внимателно в ръце скъпоценната торба, в която цвърчаха и се боричкаха летящите катерички, от време на време спирах, разтварях я и започвах да им вея, понеже не бях много сигурен, че през тънките стени на лепената торба влиза достатъчно въздух.

Уморени и изпоцапани, пристигнахме по тъмно в селото. Поставих Idiurus в най-голямата клетка, която притежавах, но установих с досада, че е твърде малка да побере такъв голям брой животни. Бях разчитал да улова не повече от два, три Idiurus, ако изобщо хванех нещо, затова допуснах глупостта да не взема големи клетки. Опасявах се, че ако оставя животните една нощ в това малко пространство, загубите на следващата сутрин ще бъдат големи. Не ми оставаше нищо друго, освен да пренеса колкото може по-бързо скъпоценните животни до главния лагер. Написах кратка бележка на

Смит в смисъл, че съм имал голям успех и че се завръщам около полунощ с животните. Молах го да ми подготви една голяма клетка. Изпратих бележката без никакво отлагане, изкъпах се и хапнах. Надявах се писмото ми да пристигне в лагера около един час преди мен — достатъчно време за Смит да измайстори някаква клетка.

Към десет часа моята малка група тръгна по ешобийския път. Първи се движеше Якоб с фенера. След него вървеше един носач, понесъл върху къдравата си глава сандъчето, в път лош и посред бял ден, а нощем е същински ад. Като източник на осветление фенерът на Якоб ни беше толкова от полза, колкото би била и някоя светулка. Неговата светлина изопачаваше очертанията на всички предмети, а скалите покриваше със същинско черно було. При това положение бяхме принудени да се придвижваме бавно. Обикновено разстоянието се преминава за два часа, а тази нощ вървахме пет. През по-голямата част от пътя се намирах на границата на нервно разстройство, защото носачът на Idiurus подскачаше между камъните като планинска коза и аз очаквах всеки момент да се подхлъзне, а моето скъпоценно сандъче с животните да се търкулне в някой дол. Пътят стана още по-лош, носачът — още по-безразсъден. По едно време имах чувството, че непременно ще падне. Това бе въпрос на време.

— Приятелю — не издържах аз, — ако изпуснеш моите животни, няма да стигнем заедно до Мамфе. Да знаеш, че тук някъде ще ти бъде гробът.

Той си взе бележка от моите думи и забави значително хода си.

Като пресичахме малък поток, сянката ми попадна на пътя на носача зад мен точно когато се намирахме в средата на течението. Той стъпи накриво, спъна се и леглото ми заедно със завивките падна с плясък във водата. Това много го разстрои, макар и да знаех, че вината е главно моя. Ние продължихме пътя си, а носачът, понесъл капещото легло върху главата си, от време на време извикваше със силен и печален глас: „Е! Извинявай, са.“

Навсякъде в гората около нас се разнасяха тихи звуци: тихото изпращяване на някоя клонка, понякога крясъкът на уплашена птица, отмерената пулсираща песен на цикадите по стволовете на дърветата, а от време на време и остро подсвиркване на някоя дървесна жаба. Потоците, които пресичахме, бяха леденостудени и прозрачни. Водата шептеше и лижеше заговорнически големите заоблени камъни. На едно

място тръгналият напред Якоб изкряска силно и заподскача като обезумял, лампата се заклати в ръката му и сенките между стволовете на дърветата започнаха да се кривят и огъват.

— Какво има? Какво има? — извикаха носачите.

— Мравки! — отвърна Якоб и продължаваше да се върти — ух, колко много мръсни мравки!

Без да забележи, той бе стъпил точно върху цяла колона жилещи африкански мравки, които пресичаха нашия път — същински черен поток, широк около пет сантиметра. Тази колона от гъсталака от единия край на пътя се вливаше от другата му страна подобно на тих равномерен катранен ручей. Когато кракът на Якоб стъпи отгоре ѝ, потокът като че изведнъж кипна безшумно. Само за една секунда мравките започнаха да се тълпят на рояци и да се разпростират все по-далеч и по-далеч около мястото на настъпването като мастилено петно върху постилката от опаднали кафяви листа. Носачите и аз се видяхме принудени да се отдръпнем назад в гората, за да избегнем жестокото им нападение.

Когато напуснахме горския покров и излязохме на първата поляна, посребрена от лунната светлина, започна да вали. Отначало едва-едва ръмеше и дъждът приличаше повече на влажна мъгла. После, без никакво предупреждение, от небето се изля истински потоп, от който тревата полегна, а пътеката се превърна в коварна пързалка от червена кал. Уплаших се, че скъпоценното ми сандъче с улова ще прогизне и Idiurus ще загинат, затова свалих палтото си и покрих кутията върху главата на носача. Палтото не ги пазеше кой знае колко, но все пак представляваше някаква преграда за дъжда. Продължихме с мъка, затъвахме до глезени в калта, докато пристигнахме до реката, която трябваше да пресечем. Ние я пресякохме приблизително за три минути, но и това ми се стори безкрайно дълго, защото носачът с Idiurus залитаše и се спъваше по каменистото дъно, а течението го блъскаше и търсеше възможност да го повали. Пристигнахме благополучно на отсрещния бряг и скоро зърнах през дърветата светлините на лагера. В момента, в който влязохме в голямата палатка, дъждът спря.

Пригответената от Смит клетка за Idiurus всъщност не беше достатъчно голяма. Най-важно за мен бе да извадя колкото може по-скоро животинчетата от сандъчето, защото от него капеше вода, като че

току-що го бяхме измъкнали от реката. Отворихме внимателно вратата и наблюдавахме със затаен дъх как дребните животинчета се пъхаха в своя нов дом. Нито едно от тях не изглеждаше мокро, което много ме успокои, макар и едно-две да не изглеждаха добре след пътуването.

— Какво ядат? — заинтересува се Смит, след като в продължение на пет минути ги поглъщахме с очи.

— Нямам ни най-малка представа. Онова, което уловихме вчера, не е слагало нищо в уста, макар че, кълна се в господата, му бях оставил достатъчно и различни неща за ядене.

— Хм, струва ми се, че след като се настанят, ще проядат.

— Разбира се, и аз мисля същото — отвърнах уверено и действително бях убеден в това.

Напълнихме клетката с всякакъв вид храни и напитки, каквито се намираха в лагера, и тя заприлича на местен пазар. После метнахме един чувал върху предната стена на клетката и оставихме Idiurus да се хранят на спокойствие. Завивките ми се бяха подули като гъба от просмукания дъжд и речната вода и аз прекарах неприятна нощ в дрямка на един стол. Спах на пресекулки до разсъмване, когато се надигнах и се измъкнах, целият схванат, до клетката на Idiurus. Повдигнах чувала и надникнах вътре.

Сред недокоснатата храна и вода на пода лежеше един мъртъв Idiurus. Другите се бяха прилепили на върха на клетката като ято прилепи и се разцвърчаха подозрително. Прибрах умрялата летяща мишка, поставих я върху масата и я подложих на много внимателна дисекция. За най-голяма моя изненада стомахът ѝ бе претъпкан с отчасти смлени червени черупки от палмови орехчета. Това беше последното нещо, което очаквах да открия, защото поне в Камерун палмовото орехче е културно растение и не се среща в диво състояние из гората. Ако и останалите членове на колонията се бяха хранили с палмови орехчета през нощта преди своето залавяне, това означава, че вероятно са пропътували четири мили до най-близката местна ферма и са слизали на около метър разстояние от земята, за да се нахранят. Всичко това ме озадачи твърде много, но във всеки случай ме насочи в работата ми. На следващата нощ украсихме клетката на Idiurus като коледна елха с клони червени палмови орехчета и друга храна. Поставихме храната по здрач и в продължение на три часа след това разговаряхме надълго със Смит по въпроси, които нямаха нищо общо с

Idiurus, и се правехме, че не чуваме писукането и шумоленето, което се разнасяше от клетката. След вечеря обаче не можахме повече да подтискаме любопитството си, примъкнахме се до клетката и повдигнахме внимателно крайчето на чувала.

Цялата колония Idiurus се намираше на пода и всички лапаха през глава палмови орехчета. Те сядаха на задните си крака и държаха орехчетата в мъничките си розови предни лапички като същински катерички, въртяха бързо орехчетата, докато зъбките им обелваха яркочервената кора. След като повдигнахме чувала, те престанаха да се хранят и обърнаха поглед към нас. Едно-две от най-страхливите изпуснаха орехчетата и побягнаха към върха на клетката, но повечето решиха, че сме безвредни и продължиха да се хранят. Отново спуснахме чувала, затанцувахме лудешката из палатката и закрещяхме от удоволствие. Нашите крясъци разбудиха маймуните и те се разбъбриха недоволно, а целият персонал изтича през глава от кухнята да разбере какво се е случило. Когато научиха приятната новина, че новите животни най-сетне са проявили, те се ухилиха и започнаха да щракат от удоволствие с пръсти, защото взимаха много присърце нашата работа. Цял ден настроението в лагера бе мрачно, понеже новите животни отказаха да се хранят, но сега всичко бе наред и прислугата се върна в кухнята, като по пътя хората не преставаха да бърбат и се смеят.

Радостта ни се оказа краткотрайна. Когато на следващата сутрин приближихме клетката, открихме два мъртви Idiurus. Оттогава насетне нашата малка колония започна системно да намалява седмица след седмица. Животните се хранеха само с палмови орехчета, а това очевидно беше недостатъчно. Ние поставихме най-разнообразни храни в клетката, но те отказваха да се докосват до тях. Това ни обърка сериозно, понеже и на най-придирчивото животно човек може да улучи храната, която харесва, стига да му предложи голям избор. Разбрах, че никак няма да е лесно да превозим Idiurus до Англия.

МАЙМУНСКА СБИРЩИНА

Като че най-шумните, най-дразнещите и най-обичните животни, които споделяха с нас голямата палатка, бяха маймуните. Притежавахме четиридесет маймуни, а животът с четиридесет маймуни под един покрив може да е всичко друго, но не и спокоен. Възрастните животни не бяха чак толкова лоши. Най-много грижи и допълнителна работа ни създаваха маймунските бебета. Те пицяха сърцераздирателно, когато ги оставяхме сами, искаха бутилки с топло мляко в най-неподходящите часове на деня и нощта, оплакваха се от всичко, от което се оплакват новородените, и ни плашеха до смърт, бягаха от яслите, приближаваха клетката на златната котка, падаха в пълните с вода газени тенекии и изобщо ни докарваха до границата на нервна криза. Принуждавахме се да измисляме най-хитроумни и лукави начини, за да се справим с тези бебета и някои от тези начини се оказваха съвсем необикновени. Да вземем например случая с дрилите. Тези бабуни се срещат извънредно често из камерунските гори. Непрестанно ми носеха малки от различни възрасти на този вид. Дрилът е грозновато създание, което може да се види из повечето зоологически градини. То има ярко розов задник и не се свени ни най-малко да се похвали с него. Когато са малки, тези маймунки са едни от най-трогателните и смешни създания в света, обрасли са с чудесна сребристосива козина, а главите, ръцете и краката им изглеждат поне три пъти по-големи от техните тела. Ръцете, ходилата и лицата им имат бебешки розов цвят, в същия цвят са и мъничките им задничета. Кожата на телата им е бяла, на места с големи, като че ли родови петна, оцветени ясносиньо. Подобно на всички новородени маймунки, очите им са опулени, а ръцете и краката — дълги, тънки и треперещи като крайниците на престарял човек. Това описание ви дава известна представа за малките на дрила.

Първите дни от живота си тези маймунки прекарват заловени яко с мускулестите си ръце и стъпала за гъстата козина на своята майка. Когато нашите бебета-дрили пренесоха чувствата си към нас и решиха, че сме техни родители, те настояваха силно и гласовито да им

разрешим да се държат за нас. След като е нахранена изобилно, най-важното нещо в живота на малката маймуна-дрил е да чувства, че се държи здраво за този, който ѝ осигурява храната. Тъй като не е възможно да се работи, ако четири или пет новородени маймунки се залепят за вас, трябваше да измислим нещо, за да ги направим щастливи. Намерихме две стари палта, окачихме ги на облегалките на два стола, които поставихме в средата на голямата палатка, и след това сложихме новородените маймунки отгоре им. Те бяха привикнали да ни виждат с такива дрехи. Предполагам, че дрехите издаваха някаква характерна наша миризма и маймунките очевидно решиха, че палтата са своеобразна, захвърлена от нас кожа. Те увисваха като залепени по празните ръкави, реверите и пешовете на двете палта и докато работехме из лагера, висяха там полузаспали, само от време на време се събуждаха и започваха да ни бръцолевят нещо.

Големият брой посетители, които идваха да разглеждат животните в нашия лагер, винаги изглеждаха най-очаровани от малките маймунки. С цялото си поведение маймунското бебе напомня твърде много човешкото, с тази разлика, че е безкрайно по-трогателно. Жените винаги гледаха с разтопени от умиление очи нашите маймунки, издаваха нежни звуци и преливаха от майчина любов. Една млада жена ни посети на няколко пъти и остана толкова очарована от милото изражение на малките маймунки, че съвсем неразумно ми прочете цяла лекция за изключителната жестокост, която проявяваме към тях, като отделяме тези малки бедни създания от техните майки и ги затваряме в клетки. Тя се отдаде на поетически глаголствувания относно радостите, доставяни от живота на свобода, и противопостави безгрижното и щастливо съществуване на тези малки по върховете на дърветата със зловещия затвор, в който бяха сега. За всичко това съм бил виновен аз. Същата сутрин един местен ловец донесе малка маймуна и след като младата жена се оказа такъв специалист по маймуните, аз ѝ предложих, ако, разбира се, желае, да ми помогне при изпълнението на едно малко задължение по отношение на всяка новопристигнала маймуна. Тя се съгласи с радост, като си представи, че е нова Флорънс Нейтингейл, само че посветила живота си на маймуните.

Малкото и просто задължение целеше да проверим дали новородената маймуна няма вътрешни и външни паразити. Аз обясних всичко това и младата жена ме погледна учудено — не знаела, че

маймуните имат паразити, като се изключат, разбира се, бълхите. Взех малката кошничка, с която донесоха маймунката, извадих част от изпражненията ѝ, поставих ги върху чист лист хартия и ѝ показах многобройните нишковидни червейчета, които съдържаха. Моята помощничка изпадна в странно мълчание. После донесох новородената маймунка — малка белоноса морска котка, очарователно създание с черна козина, бели гърди и блестящо бяло петно във формата на сърце върху носа. Прегледах дребните лапички и дългите нежни пръсти на ръцете и краката и открих шест кърлежа, настанени на удобни и сигурни места. Тези малки кърлежчета се забиват в кожата на стъпалата и ръцете, особено под ноктите, където кожата е най-мека. Там се хранят, подуват се и нарастват, докато станат колкото главички на кибритени клечки. После снасят яйцата си и умират. След необходимото време от яйцата се излюпват малки кърлежчета и продължават започнатото от техните родители добро дело. Ако кърлежите не се премахнат от началото, те могат да доведат до унищожаване на цяла става на пръст от ръка или крак, а в изключителни случаи — и до унищожаване на всички пръсти на ръцете или краката, защото продължават да се хранят и се забиват все по-навътре, докато образуват в кожата цяло, изпълнено с гной джобче. Няколко пъти съм имал кърлежи на краката си и мога да ви уверя, че са крайно болезнени. Аз обрисовах всичко това на моята помощничка в най-големи подробности. След това взех торбичка с местна упойка, обезчувствих пръстите на ръцете и краката на малката маймунка и с помощта на стерилна игла започнах да изваждам кърлежите и да дезинфекцирам направените от тях ранички. Тази местна упойка бе истинска благодат, защото обикновено операцията е болезнена и малките маймунки не могат да стоят спокойно през цялото време.

Когато свърших тази работа, аз прекарах пръсти по опашката на маймунката и напипах две подутини с формата на суджучета, дълги колкото първото членче на малкия ми пръст и почти толкова дебели. Показах тези подутини на моята помощничка, после разтворих космите, за да види по-добре кръглите отвори на края на всяка подутина. Ако се погледнеше през отворите във вътрешността на подутината, можеше да се види как там се движи нещо бяло и гнусно. Обясних най-спокойно, че една горска муха снася своите яйца върху козината на различни животни и когато личинката се излюпи, тя се вмъква в плътта на своя

гостоприемник, заселва се там, дебелее като прасе в кочина и диша през направения отвор. Когато най-сетне излети като муха, оставя след себе си дупка в тялото на своя гостоприемник колкото диаметър на цигара, който след това обикновено загнойва. Показах на моята помощничка, която беше съвсем пребледняла, че е невъзможно да се измъкнат тези личинки. Аз взех една игла, разтворих козината и показах излегналата се в своята дупка личинка, прилична на малък балон за противовъздушна защита. Когато върхът на иглата я докосна, тя се дръпна назад, сви се и потъна в опашката на маймунката. После ѝ показах как се вадят личинките. Този метод го измислих самият аз. Пъхах дюзата на тубичката с упойката в дупката, впръсвах вътре течността и по този начин замразявах личинката. После разширявах леко отвора със скалпел, набождах личинката с върха на иглата и така я изваждах от нейното леговище. Когато измъкнах бялото сбръчкано и отвратително тяло от изпълнената с кръв дупка, моята помощничка неочаквано и прибързано ме напусна. Извадих и втората личинка, дезинфекцирах направените от тях два големи отвора, след което намерих моята помощничка на другия край на лагерната площадка. Тя обясни, че закъснявала за някаква среща, която имала точно по обяд, благодари за извънредно интересната сутрин, сбогува се и повече не я видях. Твърде жалко, че хората не проявяват по-голям интерес към отрицателните страни на живота в джунглата, преди да започнат да дрънкат за жестокостта на пленничеството.

Една от най-очарователните маймунки, които имахме, бе новородена мустаката морска котка, с която Смит се снабди при едно пътуване из вътрешността на страната. По-дребна маймунка от нея не съм виждал. Без дългата и тънка опашка можеше да се помести удобно в чаена чаша. Сивозеленикава, тя имаше лютиковожълти петна по бузите и бели гърдички. Най-забележителното нещо на тази маймунка беше лицето. Над горната устна минаваше широка и завита бяла ивица косми, също като че имаше внушителни мустаци. За размерите си притежаваше огромна уста и съвсем лесно захапваше биберона на бутилката за хранене. Това дребничко, мустакато животинче представляваше много забавна гледка — когато се хвърляше върху бутилката за хранене, издаваше остри радостни писъци, сграбчваше бутилката с ръце и крака, затваряше очи, лягаше, и започваше да суче като бясно. Изглеждаше като че суче от огромен бял цепелин, защото

бутилката бе три пъти по-голяма от него. То възприемаше всичко много бързо и не след дълго го приучихме да пие млякото си от чинийка. Хранехме го на една от лагерните маси. Щом видеше, че носят чинийката, просто изпадаше в истерия от възбуда, разтреперваше се, започваше да се дърпа и да крещи с всички сили. Когато поставеха чинийката, то моментално пъхаше цялата си глава в нея. Лицето му потъваше в млякото и то вдигаше глава само да си поеме дъх. В лакомията си понякога задържаше твърде много главата си натопена. На повърхността на млякото се появяваха мехурчета, след което маймунката вдигаше глава и с кашляне и кихане започваше да пръска наоколо, по масата и по себе си фонтани от мляко. Понякога по време на хранене маймунката изведнъж решаваше, че се навъртам около нея и чакам удобен случай да ѝ отмъкна чинийката. Разтреперена от гняв, тя осуetyаваше плана ми, като скачаше с писък във въздуха, цопваше с плясък посред чинийката и седнала вътре, ми отправяше тържествуващ поглед. По време на ядене така си изплескваше лицето и главата с мляко, че трудно можеше да се каже къде започват и къде завършват мустаците ѝ, а масата имаше вид като че отгоре ѝ са издоили едра породиста крава.

Най-силни характери сред нашата сбирка от маймуни безспорно имаха шимпанзетата Мери и Чарли. Преди да дойде при нас, Чарли е бил любимец на един плантатор, затова бе съвсем опитомен. Имаше

дребно, набръчкано и тъжно лице и кафяви, сантиментални очи. Ако се съдеше по вида му, човек можеше да помисли, че всички са се държали зле с него, но той, като истински светец, не се оплаква от това. Този оскърбен и подтиснат вид на шимпанзето беше само една димна завеса. Чарли всъщност представляваше един безчестен малък палавник, изпълнен с лукавост и измама и нямаше нищо общо с нагрубяваната и неразбирана маймуна, за каквата се представяше. Всеки ден го пускахме да се поразтъпче извън клетката. Той започваше да броди из лагера с невинно изражение на лицето и неговата почтеност приспиваше бдителността на всички. После се приближаваше равнодушно към масата, на която се хранехме, оглеждаше се бързо наоколо да не би някой да го наблюдава, грабваше най-големия клон банани и запрашваше лудешката към най-близкото дърво. Ако го подгонехме, той хвърляше плодовете и се заковаваше на място. Докато му се карах, седеше в праха, вперил тъжен поглед в мен. Върху лицето му се изписваше накърнена невинност, която съвсем ясно говореше, че е несправедливо обвиняван в чудовищно престъпление, но неговото благородство не му позволява да ми изтъкне всичко това, след като съм толкова тъп да не го разбера сам. Размахвах ли откраднатите плодове под носа му, той ги поглеждаше с лека изненада, примесена с отвращение. „Нима си въобразявате, че съм ги откраднал?“ — като че говореше неговото изражение. „Нима не знаете, че не обичам банани?“ Никога през живота си (посветен на благотелност и себеотрицание) той не е изпитвал и най-малкото желание дори да вкуси отвратителния плод, а какво ли остава да го открадне. След мъмренето Чарли ставаше, въздъхваше дълбоко, хвърляше ми снизходителен поглед, в който се долавяше отвращение, и подскачаше към кухнята, за да провери какво може да отмъкне оттам. Той си остана абсолютно непоправим. Лицето му бе толкова изразително, че можеше да води дълги разговори с вас, без да се почувствува нито веднъж нужда от говор.

Най-големият успех за Чарли представляваше посещението на върховния комисар на Камерун, който пристигна във връзка с една от периодичните си проверки. Той дойде в нашия лагер, придружен от цяла армия секретари и разни помощници, и се интересува изключително много от нашата голяма сбирка животни. Най-много му хареса Чарли. Докато обяснявахме на негово превъзходителство какъв отвратителен лицемер е тази маймуна, Чарли седеше в своята клетка,

хванал ръката на високия гост през решетката. Той го гледаше с такова нещастно изражение на лицето и умоляващи очи, като че настояваше гостът да не дава ухо на гнусната клевета. На тръгване негово превъзходителство покани Смит и мен на приема, който устройваше на другия ден. На следващата сутрин един внушителен пратеник с блестящи златни копчета ми връчи плик от областната инспекция. Вътре имаше голяма картичка, която с великолепен завъртян почерк ни уведомяваше, че негово превъзходителство, върховният комисар на Камерун, има чест да покани Чарли на приема между шест и осем часа. Когато показахме поканата на Чарли, той седеше и размишляваше нещо в своята клетка, хвърли ѝ един бегъл поглед и престана да се интересува от нея. От неговото отношение разбрахме, че е навикнал да го обсипват с подобни покани, но че това са твърде светски неща, за да възбудят неговия интерес. Той искаше да каже, че е твърде много зает със свети размисли и поканата за някаква си пианска оргия с един обикновен върховен комисар ни най-малко не го вълнува. Тъй като тази същата сутрин той бе ходил в кухнята и откраднал шест яйца, една франзела хляб и един крак от студено пиле, ние не му повярвахме.

Шимпанзето Мери притежаваше съвсем друг характер. По-възрастна и много по-едра от Чарли, на големина тя достигаше колкото двегодишно дете. Преди да я купим, е била собственост на един търговец — хаузанец. Предполагам, че са я дразнели и са я гледали зле, защото в началото бе навъсена и злобна и ние се страхувахме, че няма да успеем да спечелим доверието ѝ. У нея се бе развило дълбоко недоверие към всички хора, било бели, било черни. Обаче след няколко месеца добро хранене и внимателно отношение за наше удоволствие тя се прояви като шимпанзе с много чар, слънчев характер и необикновено силно чувство за хумор. Имаше бледорозово, малко глуповато лице и голям корем. Напомняше ми много дебела съдържателка на бар, винаги готова да се разсмее гръмогласно на някоя неприлична шега. След като ни опозна и започна да ни се доверява, тя измисли една шега, която смяташе за адски забавна. Мери лягаше по гръб в една твърде неустойчива поза върху пръта в клетката си и показваше част от своето тяло, която не е удобно да назовавам. Този, пред когото се правеше номерът, трябваше тогава да се наведе напред и да духне силно, при което Мери се разсмиваше пронизително и се закриваше скромно с ръка. После отправяше срамежлив поглед, над издутото си коремче,

вдигаше ръце и очакваше да се повтори отново цялото разсмиващо я действие. Всички в лагера нарекохме този номер „продухване на греховните части на Мери“. Колкото и пъти на ден да го повтаряше, на Мери винаги ѝ се струваше безкрайно смешен. Тя отмяташе назад глава, отваряше широко уста, при което се разкриваше огромната ѝ паст с розови венци и бели зъби, и се заливаше от истеричен смях.

Макар Мери да се отнасяше с голяма нежност към нас и останалия персонал, тя не забрави, че има зъб на африканците и се заяждаше с всеки чужд човек, който посещаваше лагера. Тя му се ухилваше очарователно, удряше се по гърдите или се премяташе през глава — изобщо правеше всичко, за да привлече вниманието му. С тези номера го примамваше все по-близо и по-близо до клетката, изразявайки добродушно веселие, като в същото време преценяваше внимателно разстоянието с проникателните си очи. Съвсем неочаквано дългата и силна ръка се промушваше светкавично през решетката, разнасяше се силен звук на разпаряне, уплашен вик от страна на африканеца, след което Мери започваше да танцува победоносно и размахваше разкъсаната риза или долна фланелка, смъкната от гърба на нейния обожател. Тя беше необикновена силна и възстановяването на щетите, нанесени от нея, ми струваше едно малко състояние, докато накрая поставих клетката ѝ на такова място, че тя не можеше да върши повече пакости.

Маймуните вдигаха шум през целия ден, но около четири и половина часа след обяд той достигаше своя връх и караше и най-здравите нерви да настръхнат. По това време те получаваха храната си. Към четири часа ставаха нетърпеливи, започваха да подскачат и се друсат в клетките, обръщаха се през глава или седаха с прилепени към решетките лица и надаваха тъжни писъци. Когато подреждахме чистите съдове и пред очите им се покажеше голямо газено тенеке, пълно с топло мляко, малц, рибено масло, захар и калций, вълна на възбуда разтърсваше клетките, а врявата ставаше оглушителна. Шимпанзетата надаваха проточен вой през свитите си устни и думкаха с юмруци по стените на своите клетки, дрилите викаха силно и пронизително: „Ар-ар-ар-ар-ереререр!“ подобно на миниатюрни картечници, а откъм морските котки се разнасяха слаби подсвирквания и трели като от птици, ръждивите хусари започваха да подскачат нагоре-надолу като побъркани балерини и жалостиво да крещят: „проуп... проуп“, а

красивите колобуси с развят шал от бяла и черна козина се обаждаха с началнически тон: „Аруп! Аруп! Йе-йе-йе-йе“. Тръгнем ли покрай клетките да пъхаме съдовете с мляко през вратичките, шумовете започваха постепенно да стихват, докато накрая се чуваше само тихо пръхтене и лочене, прекъсвано тук-там от кашлица, когато някое животно се задавеше. После съдовете се изпразваха, маймуните се изкачваха с издути кореми на своите стърчишки и сегиз-тогиз високо и доволно се уригваха. След известно време всички слизаха отново долу на пода да проверят дали в съдовете не е останало някакво мляко, дори вдигаха съдовете и поглеждаха под тях. После се свиваха на стърчишките, огрявани от лъчите на залязващото слънце, изпадаха в сито вцепенение и над лагера се разстилаше тишина. Нещо, което особено ми хареса при маймуните, е свободата в тяхното държание. Те правят всичко, което искат, без ни най-малко смущение. Уринират обилно или се навеждат и разглеждат с израз на всепоглъщащ интерес как се появяват собствените им изпражнения; съешават се или онанират свободно, без да обръщат внимание колко и какви хора ги наблюдават. Чувал съм възмутени хора да наричат маймуните мръсни и неприлични създания, когато виждат как простодушно и публично изпълняват всички тези действия, и винаги ми е било трудно да разбера защо разсъждават така. В края на краищата точно ние, с висшата ни интелигентност, сме решили, че най-естествените функции на нашите тела са нечисти; маймуните не споделят тези наши възгледи.

Едно от нещата, които ми харесват у африканците, е същото непосредствено отношение към функциите на човешкото тяло. По това те приличат изключително много на маймуните. Чудесен пример беше случаят с посещението на две малко старомодни мисионерки, които дойдоха един ден да разглеждат лагера.

Показах им различните животни и птици и те надърдориха куп лигави слова за тях. После отидохме при маймуните и мисионерките изпаднаха във възторг. Накрая доближихме една клетка, в която маймуната седеше необикновено изгърбена на стърчишката.

— О! Какво прави маймуната? — извика весело едната мисионерка и преди да ѝ попреча, се наведе да погледне по-отблизо. Тя мигновено се изправи със зачервено като домати лице, защото маймуната запълваше часовете до времето за храна, като осмукваше половите си органи.

Ние преминахме край останалите маймуни от сбирката за рекордно късо време. Много забавно беше да видя как изразът на замръзнало отвращение замени добродетелния възторг върху лицето на възрастната мисионерка. Маймуните също са създания на бога, като че говореше нейното изражение, но тя би желала господ да е направил нещо за техните маниери. След като разгледахме всичко, в палатката се появи друго божие творение, този път в образа на дългурест африкански ловец. Той ни носеше всяка седмица животни, но през последните две седмици не беше се мяркал насам.

— Здравей, Самуел! — поздравих го аз.

— Здравей, маса — отвърна той и приближи към нас.

— Къде се губиш толкова време? — попитах го аз, — цели две седмици не си ми носил животни.

— Ех, маса, болен бях — обясни той.

— Болен ли? Извинявай тогава, приятелю. От какво беше болен?

— Гонореята ми, маса — обясни чистосърдечно той, — много ме измъчи тези дни моята гонорея.

Мисионерките бяха измежду хората, които не стъпиха втори път в лагера.

НА ДОБЪР ЧАС!

Последните няколко дни преди да се качим със сбирката животни на кораба, който трябва да ни отведе обратно в Англия, са винаги най-изнурителните от цялата експедиция. Трябва да се извършат хиляди неща: да се наемат камиони, да се потегнат клетките, да се закупят и опаковат огромни количества храна и всичко това в допълнение на ежедневните грижи по отглеждането на животните.

Между въпросите, които ни безпокояха най-много, бе и този за Idiurus. Нашата колония по това време беше намалела на четири екземпляра, които решихме на всяка цена да се опитаме да отведем живи и здрави в Англия. Освен палмови орехчета с нечовешки усилия успяхме да ги научим да ядат и авокадо. Тази храна им понасяше добре. Реших, че ако успеем да се снабдим с три дузини авокадо, от напълно узрели до зелени, ще бъде съвсем достатъчно за по пътя, дори щяха да останат и за Англия, докато навикнат с обстановката. Извиках с тези намерения Якоб и му наредих да докара веднага три дузини авокадо. За мое удивление той ме погледна като че съм изгубил ума си.

— Авокадо ли, са? — попита той.

— Да, авокадо — отвърнах аз.

— Не мога да намеря, са — каза печално той.

— Не можеш да намериш? Защо не можеш да намериш?

— Свършиха се — отвърна безпомощно Якоб.

— Свършиха ли се? Какво искаш да кажеш? Иди да купиш от пазара, а не да ги търсиш из кухнята.

— На пазара се свършиха, са — отвърна търпеливо Якоб.

Изведнъж ми стана ясно какво се стараяше да ми обясни Якоб. Сезонът на авокадо бе преминал и сега не можеха никъде да се намерят. Налагаше се да тръгнем на път без необходимото количество от този плод за скъпоценните Idiurus.

Все с Idiurus ще се случи нещо, помислях си с горчивина аз, тъкмо започнат да ядат от някакъв плод и той се свърши. Независимо от всичко налагаше се на всяка цена да намеря авокадо. Разпратих

целия персонал да търси този плод из околностите в продължение на няколко дни. Когато настана време да тръгваме, разполагах само с няколко дребни и съсухрени плода. Тези почти мумифицирани останки от плодовете трябваше да стигнат на моите безценни Idiurus до пристигането им в Англия.

Предстоеше да пропътуваме двеста мили от главния лагер до морския бряг и за превоза на нашата сбирка ни бяха необходими три камиона и един фургон. Пътувахме нощем, понеже беше по-хладно за животните. Тази част от пътя ни отне два дни, а пътуването се оказа от най-неприятните. Налагаше се на всеки три часа да спираме камионите, да изваждаме сандъците с всички жаби и да ги пръскаме със студена вода, за да не изсъхнат. Всяка нощ правехме по два дълги престоя, за да нахраним младите животни с топло мляко, което носехме готово в термоси. После, на разсъмване, прекарвахме камионите под огромните дървета отстрани на пътя, разтоварвахме клетките до една на тревата, после почиствахме и нахранвахме всяко животинче. На сутринта на третия ден пристигнахме до малка вила на брега на морето, оставена на наше разположение. Тук се наложи да разопаковаме отново всичко, да почистим и нахраним нашите питомци, едва след което да влезем в къщата, да хапнем и да легнем като трупове в леглата. Още същата вечер надойдоха хора от местните бананови плантации да разгледат животните и полумъртви за сън, ние се принудихме да ги развеждаме, да отговаряме на въпроси и да бъдем учтиви.

— С този кораб ли заминавате? — заинтересуваха се някои.

— С този — отвърнах аз и сподавих прозявката — заминаваме утре.

— Боже господи! Съжаляваме ви! — отвърнаха приветливо.

— О! Защо ни съжалявате?

— Капитанът е истински див татарин, приятелю, и ужасно мрази животните. Истина ви казвам. Последния път, когато старият Робинзон излезе в отпуската, поиска да вземе със себе си любимия си бабун. Трябваше да пътува със същия кораб. Капитанът не се съгласи. Не разреши да го качат на кораба. Каза, че не искал неговият кораб да се пълни с миризливи маймуни. Чух, че станали големи разправии.

Двамата със Смит разменихме тревожни погледи, защото от всички злини, които могат да сполетят един колекционер на диви

животни, най-страшната може би е да попадне на неприятен капитан. По-късно, когато си отидоха и последните посетители, ние седнахме да обсъдим неприятната новина. Решихме по изключение да се държим учтиво с капитана, а освен това да вземем особени мерки да не възбуждаме неговия гняв с неприятни инциденти с маймуните.

Под контрола на помощник-капитана, изключително приятен и услужлив човек, натовариха на предната палуба нашата сбирка. Тази нощ не видяхме капитана и на следващата утрин, когато станахме рано, за да почистим клетките, зърнахме неговата прегърбена и ужасяваща фигура да се разхожда по мостика. Казаха ни, че ще слезе на закуска и ние очаквахме с трепет срещата с него.

— Помни — каза Смит, когато почистихме клетките на маймуните, — трябва да гледаме да сме винаги в добри отношения с него. — Той напълни една кошница с дървени трици, отиде до перилата и ги изхвърли в морето. — Трябва да се стараем да не правим нищо, което би го раздразнило — продължи той и се върна обратно.

Точно в този момент една облечена в безупречно бяла униформа фигура слезе задъхана като фурия от мостика.

— Извинете, господине — започна офицерът, — моля, приежете поздравленията на капитана и ще бъдете ли така добър друг път да проверявате откъде духа вятърът, преди да изхвърляте зад борда тези трици.

Ние вдигнахме ужасени погледи към мостика. Въздухът бе изпълнен с летящи частици от дървени трици, а капитанът, намръщен, ядосано изтупваше изцапаната си униформа.

— Моля ви да ни извините пред капитана — казах аз и се помъчих да надвия силното желание да се разсмея.

Когато офицерът си отиде, обърнах се към Смит.

— Да гледаме да сме винаги в добри отношения с него! — казах горчиво аз — да не правим нищо, което би го раздразнило, а изхвърли сто и петдесет килограма дървени трици върху него и скъпоценния му мостик! И после искаш да ти вярвам, че знаеш как се печели сърцето на един капитан.

Гонгът прозвуча и ние слязохме бързо в каютата, измихмехме се и заехме места в столовата. После открихме ужасени, че сме на една маса с капитана. Капитанът седна с гръб към стената, на която имаше три кръгли прозорчета, а ние бяхме срещу него. Прозорчетата зад

гърба на капитана гледаха към долната палуба, върху която бяха настанени нашите животни. Някъде към средата на закуската на капитана малко му поразмина и дори се опита да се пошегува с дървените трици.

— Нямам нищо против, стига да не изпуснете някое животно да избяга — заяви весело той и се зае с пърженото си яйце.

— Няма да допуснем подобно нещо — отвърнах аз и още не изрекъл тези думи, нещо мръдна на прозорчето зад капитана. Вдигнах очи. Там, на кръглия отвор седеше Сладура, нашата черноуха катеричка, и изучаваше с любопитни очи вътрешността на салона.

Капитанът естествено не виждаше катеричката, която се намираше на едно ниво с рамото му и на около метър зад него, продължаваше да се храни и да разговаря, без да подозира каквото и да е. Също и Сладура продължаваше да седи на задните си крака и да чисти мустациите си. Бях така същисан, че в продължение на няколко секунди мозъкът ми отказваше да работи. Аз само седях и гледах втренчено прозорчето. За щастие капитанът бе изцяло зает със закуската си и не забеляза нищо. Сладура завърши своя тоалет и отново заоглежда салона. Той реши, че си заслужава да проучи мястото и се огледа да види как най-лесно да слезе от прозорчето. Катеричката сметна, че това ще стане най-бързо, като оттам скочи направо върху рамото на капитана. Виждах как този план се оформя вече в главата на малкия разбойник и мисълта, че може да се стовари върху рамото на капитана, ме подтикна към действие. Промърморих набързо: „Извинете за миг“, станах от стола и излязох от салона. Когато капитанът не можеше вече да ме види, аз си плюх на петите и хукнах към палубата. За мое успокоение катеричката още не бе скочила и дългата ѝ пухкава опашка продължаваше да виси от кръглото прозорче, хвърлих се през капака на люка и я сграбчих за опашката в момента, в който тя се бе присвила, готова да скочи. Тя се разкряска възмутено, но аз я натиках в клетката, после зачервен, но тържествуващ, се върнах обратно в салона. Капитанът продължаваше да говори и ако изобщо бе забелязал моето отсъствие, сигурно бе сметнал тази проява за някаква особеност на характера ми, защото не спомена нищо за това.

На третия ден от пътуването умряха още два Idiurus. Разглеждах натъжен телата им, когато към мен приближи един член от екипажа.

Той запитва защо са умрели малките животинчета и аз му разказах надълго трагичната история за това, как не успяхме да се снабдим с авокадо.

— Какво представлява това авокадо? — запитва ме той.

Показах му една от сбръчканите останки.

— А, това ли е авокадо — каза той — искате ли да ви дам от тези плодове?

Гледах го, без да мога да произнеса думица.

— Имате ли от тях? — успях най-сетне да попитам.

— Аз нямам — отвърна той — но ми се струва, че мога да ви намеря.

Същата вечер морякът се появи с издути джобове.

— Ето — каза той и ми набута в ръцете няколко чудесно узрели плода — дайте ми три от вашите и не казвайте нито думица на никого.

Дадох му три от моите изсъхнали плодове и веднага нахраних Idiurus с узрелите плодове. Те ги загризаха с наслаждение. Настроението им се повиши и отново ме изпълни надеждата, че ще заведе останалите животни в Англия.

Моят приятел, морякът, ми носеше сочни, узрели авокадо всеки път, когато му обаждах, че запасът намалява, но винаги взимаше в замяна от изсушените плодове. Всичко това беше много любопитно, обаче чувствавах, че най-добре е да не проявявам излишно любопитство. Независимо от пресните плодове умря още един Idiurus, така че когато минавахме Бискайския залив, ми остана само един екземпляр. Сега вече бе въпрос на време. Успеех ли да заведе този екземпляр жив до Англия, щях да съм в състояние да му предлага огромно разнообразие от храна и без съмнение щях да открия нещо, което да може да яде. Приближавахме все повече и повече Англия и аз не престанах да наблюдавам внимателно малкото животинче. То изглеждаше добре и в най-добро разположение на духа. Като допълнителна предпазна мярка всяка вечер внасях тайно неговата клетка в моята каюта, за да не се простуди. В деня преди пристигането то се чувствуваше прекрасно и аз бях почти убеден, че ще сполуча. Същата нощ съвсем неочаквано, без каквато и да е очевидна причина, умря и то. След като пропътувах четири хиляди мили, последният Idiurus умря двадесет и четири часа преди пристигането пи в

Ливерпул. Обзе ме горчиво разочарование и голяма мъка. Всичко ми беше черно.

Дори гледката на разтоварваната на брега сбирка не ме изпълни, както обикновено, със смесеното чувство на облекчение и гордост. Косматите жаби оцеляха, също и листовеждите крастави жаби. Чарли и Мери започнаха да врещят, когато ги вдигнаха зад борда. Сладура хрупкаше парченце захар и наблюдаваше с надежда в очите тълпата на пристанището, мустаката морска котка надничаше от клетката с блестящите си мустаци и приличаше на малолетен дядо Мраз. Но дори видът на всички тези животни, пристигнали благополучно след такова дълго и опасно пътуване, не ме утеши за загубата на моя малък Idiurus. Тъкмо се канехме със Смит да слизаме от кораба, отнякъде се появи моя приятел, морякът. Научил новината за смъртта на Idiurus, той бе покрусен от мисълта, че съвместните ни усилия са отишли напразно.

— Впрочем — казах аз на тръгване. — Твърде съм любопитен да узная как посред океана се снабдявахте с авокадо!

Той се огледа да не би някой да ни чуе.

— Ще ви кажа, приятелю, само че между нас да си остане — прошепна дрезгаво. — Капитанът обича много авокадо и е поставил в хладилника една голяма щайга. Винаги си носи по една щайга в къщи, разбрахте ли? Просто взимах по няколко плода за вас от щайгата.

— Искате да кажете, че тези авокадо са били на капитана? — едва успях да промълвя аз.

— Разбира се. Той нищо не загуби — убеди ме весело той — всеки път, когато взимах няколко от неговите плодове, аз ги възстановявах от вашите.

Митничарите не разбраха защо се треса от смях, когато им показвах сандъците, и през цялото време ме стрелкаха с подозрителни погледи. За съжаление шегата не бе от онези, които можех да разкажа и на тях.

ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА В МОЯ БАГАЖ

ВСТЪПИТЕЛНИ ДУМИ

В тази книга е описано шестмесечното ми пътешествие, което предприех с моята съпруга до планинското западноафриканско кралство Бафут в Британски Камерун^[1]. Една от причините за нашето пътешествие бе твърде необикновена: искахме да съберем животни за собствена зоологическа градина.

След войната финансирах и организирах експедиции в много краища на света за диви животни, предназначени за различни зоологически градини. От горчив дългогодишен опит знаех, че най-неприятният и тежък момент при всяка експедиция за диви животни настъпва на края. След месеци на всеотдайни грижи и внимание към животните вие трябва да се разделите с тях. Ако за животното сте били като майка и баща, осигурявали сте му храна и сте го бранили от опасности, половин година е предостатъчна, за да се изгради истинска дружба между вас. Животното не само започва да ви се доверява, но, което е най-важното, започва да се държи съвсем естествено във ваше присъствие. И точно когато тази дружба започне да дава плодове, когато се създаде чудесната възможност да изучавате навиците и поведението на животното, вие сте принуден да се разделите с него.

От това положение имаше само един изход: да притежавам собствена зоологическа градина. Като довеждах животните, щях да зная в какви клетки да ги настанявам, каква храна да им давам, как да се отнасям с тях (неща, в които човек за съжаление не може да бъде сигурен при други зоологически градини), щях да съм уверен, че ще мога да продължа изучаването на животните така, както на мен ми се иска. Зоологическата градина, разбира се, щеше да бъде открита и за посетители, така че тя щеше да бъде нещо като лаборатория на самоиздръжка, в която щях да се грижа за моите животни и да ги наблюдавам.

Съществуваше и още една, според мен много по-важна причина да създам зоологическа градина. Както много други хора, и мен ме тревожи обстоятелството, че навсякъде по света бавно, но сигурно различни видове диви животни ежегодно биват унищожавани в резултат на пряка или косвена намеса на човека. Редица солидни организации се заемат с този въпрос, без да жаят сили. Аз обаче зная, че много и различни видове диви животни не са поставени под необходимата закрила само защото са дребни и обикновено не представляват интерес нито за търговията, нито за туризма. Според мен унищожаването на всеки животински вид е углавно престъпление, също както унищожаването на нещо, което не може да се създаде отново или да се замени, например някоя картина от Рембранд или Акрополът. Аз мисля, че една от главните задачи на зоологическите градини в целия свят е да създадат колонии за размножаване именно на такива редки и застрашени от изчезване животни. Ако изчезването на

някой вид животно в диво състояние е неизбежно, ние бихме могли поне да не го изгубваме напълно. Дълги години мечтаех да започна изграждането на точно такава зоологическа градина и сега като че настъпи най-благоприятният момент за това.

Всеки разумен и завладян от подобна амбиция човек би си осигурил първо зоологическата градина и едва след това би помислил за животните. На мен рядко ми се е удавало да постигна мечтаната цел с логични постъпки. Ето защо заминах и първо събрах животните, след което се заех да търся място за моята зоологическа градина. Това съвсем не се оказа проста работа. И сега, когато се обръщам към миналото, аз се учудвам на проявената от мен дързост — да очаквам успех, като постъпвам именно по този начин.

В тази книга ще разкажа как търсих място за моите животни и защо в продължение на известно време имах в багажа си цяла зоологическа градина.

---

[1] От 1960 г. Камерун е независима държава. Описаните в книгата събития са от 1957 г. (бел.пр.). ↑

РЪЧНА ПОЩА

Седях на потъналата в бугенвилия веранда и погледът ми се рееше над искрящите сини води на залива Виктория. Заливът беше осеян с безчет обрасли с гора островчета, наподобяващи малки зелени мъхести шапчици, разхвърлени небрежно върху повърхността на водата. Прелетяха бързо два сиви папагала. Те издаваха остри звуци и си подвикваха силно и подмамващо „ку-иии“. От лазурното небе струеше сияние. Подобно на пасаж черни риби между островчетата сновяха малки канута, а до ушите ми долиташе приглушената глъчка на рибарите. Горе, в извисените и засенчващи къщата огромни палми, колония птици-тъкачи цвъртяха неспирно, късаха бързо палмови листа и свиваха своите подобни на кошнички гнезда. Зад къщата, там, където започваше гората, птичка-калайджийка издаваше монотонни звуци: „тойнк-тойнк... тойнк“, като че някой удряше безспир върху малка наковалня. Потта се стичаше и овлажняваше гърба на ризата ми, а поставената до мен чаша бира бързо се затопляше. Намирах се отново в Западна Африка.

Най-сетне откъснах поглед от големия гущер, покатерил се върху перилата на верандата и заклатил оранжевата си глава, като че приветствуваше слънчевата светлина, и отново се задълбочих върху започнатото писмо.

До фона на Бафут,
Дворецът на фона,
Бафут
Окръг Беменда, Британски Камерун.

Тук спрях. Липсваше ми вдъхновение. Запалих цигара и се загледах в следите, оставени от изпотените ми пръсти върху клавишите на пишещата машина, после отпих глътка бира и сбръчках вежди. Трудно ми беше да напиша писмо поради няколко причини.

Богат, умен и обаятелен владетел, фонът на Бафут управляваше голяма територия сред равнините на северните планински области. Преди осем години прекарах няколко месеца в тази страна и събрах екземпляри от някои от непознатите и редки животни, които я населяват. Фонът се оказа възхитителен домакин. Ние организирахме и няколко незабравими празненства, защото фонът вярваше твърдо, че човек трябва да се наслаждава на живота. Смайваше ме способността му да поглъща огромни количества алкохол, неговата неизтощима енергия и винаги добро разположение на духа. Когато се завърнах в Англия, аз се опитах да го опиша в една моя книга, в която разказвам за онази си експедиция. Постарах се да го представя като проникателен и любезен човек, страстен любител на музиката, танците, напитките и всичко друго, което прави живота приятен, както и да опиша неговата почти детска способност да прекарва приятно времето си. Сега ми се искаше отново да го посетя в неговото далечно и красиво владение и да възстановя старото ни приятелство. Въпреки всичко изпитвах известно безпокойство. Твърде късно осъзнах, че образът му в моята книга може да даде основание за погрешни тълкувания. Фонът може би си беше помислил, че съм го изобразил като изкуфял алкохолик, който прекарва времето си в пиянство, заобиколен от многобройните си жени. Ето защо се безпокоях, когато седнах да му пиша. Искаше ми се да разбера дали ще ме приеме отново в своето владение. Това, помислих си аз, бе най-лошото при писането на такава книга. Въздъхнах, смачках цигарата и започнах:

Скъпи приятелю,

Както може би вече си разбрал, аз пристигнах отново в Камерун, за да уловя някои животни и ги закарам в моята страна. Навярно си спомняш, че повечето от моите най-ценни животни улових при последното ми посещение в твоята страна. Ние двамата прекарахме чудесно.

Този път пристигнах с моята жена и ми се иска и тя да се запознае с теб и да види твоята прекрасна страна. Има ли възможност да дойдем в Бафут и да ти погостуваме, докато уловим животните, които ни интересуват. Ако ни разрешиш, иска ми се отново да

отседна, както и миналия път, в твоята вила. Надявам се, че ще ми отговориш.

Искрено твой:
Джералд Даръл

Дадох посланието на пратеник заедно с две бутилки уиски, като му заръчах строго да не ги изпие по пътя. Ден след ден чакахме с надежда. Нашият огромен и завит с брезент багаж тлееше като жарава под слънчевите лъчи, а отгоре му дремеше гущерът с оранжевата глава. Пратеникът се завърна след една седмица и измъкна от джоба на дрипавите с цвят какви къси панталони писмо. Разпечатах бързо плика, разгънах писмото върху масата и двамата с Джеки наведохме над него глави.

Дворецът на фона,
Бафут, Беменда
25 януари 1957 г.

Драги приятелю,
Получих с голямо удоволствие писмото ти от 23 т.г. Зарадвах се много, когато го прочетох и разбрах, че си отново в Камерун.

Очаквам те с нетърпение по всяко време. Можеш да останеш колкото искаш при мен. Когато и да пристигнеш, моята вила е на твое разположение.

Предай най-искрените ми поздравии на твоята жена и ѝ кажи, че ще си побъбрим хубавичко, когато пристигне.

Искрено твой:
фонът на Бафут

РЪЧНА ПОЩА

До
инспектора на Зоологическата градина.
Управление ОАК,
Мамфе

Дълбокоуважаеми господине.

По време на първата Ви обиколка из Камерун аз бях
Ваш доставчик и Ви снабдих с различни животни.

Сега Ви изпращам по моя слуга едно животно, на
което не зная името. Моля, предложете подходяща според
Вас цена и ми изпратете сумата. Притежавам животното от
около три и половина седмици.

С уважение, господине,
Оставам искрено Ваш:
Томъс Тембик, ловец

НА ПЪТ

УПОРИТИЯТ ПИТОН

На път за Бафут реших да отседна за десетина дни в градчето Мамфе. Тук завършва водният път по река Крос, а отвъд е разположена огромна, необитаема територия. По време на предишните ми две посещения в Камерун установих, че това място е добър ловен район. Керванът ми на тръгване от Виктория бе внушителен. Джеки и аз се настанихме в първия камион, младият ми помощник Боб — във втория, а моята многострадална секретарка Софи — в третия. Пътуването ни беше истински кошмар от горещина и прах. Гладни и жадни, покрити от глава до пети с тънък слой червена прах, пристигнахме в Мамфе в краткия зеленикав сумрак на третия ден. Казаха ни да се свържем веднага с управителя на „Обединена африканска компания“ (ОАК). Спирачките изскърцаха и камионите спряха пред внушителна, залята от светлина къща.

Къщата се издигаше на най-хубавото място на Мамфе. Тя бе кацнала на върха на коничен хълм, единият склон на който представляваше част от ждрелото на река Крос. От края на градината, оградена с плет от неизбежните хибискуси, човек можеше да надзърне от около сто и двадесет метра височина право надолу в ждрелото. То бе гъсто обрасло с ниска растителност и по-високи дървета, закрепени несигурно върху високи десетина метра, надиплени гранитни скали, обвити с диви бегонии, мъх и папрат. В основата на скалите проблясваха пясъчните брегове на реката и се забелязваха някакви плочести камъни с чудновати форми, а водата лъкатушеше по своя път подобно на огромна кафява змия. На срещуположния бряг се виждаха малки ниви, зад които се разстиляше разноцветната пелена на гората. Тя се простираше докдето стигаше погледът и от маранята постепенно в далечината се превръщаше в леко замъглено, трепкащо и разпенено зелено море.

Нямах желание да се възхищавам на каквито и да е гледки, когато се измъкнах от нажежената кабина на камиона и скочих на земята. В този миг не исках нищо друго на света, освен да пия нещо разхладително, да се изкъпя и да се нахраня, и то точно в тази последователност. Спешно се нуждаех и от дървено сандъче за първото

животинче, с което се сдобихме. Това бе извънредно рядко животно — малко на чернонога мангуста. Купих го от един местен жител в едно селце на двадесет и пет мили от Мамфе, където спряхме за плодове. Радвах се много, че този рядък екземпляр слага началото на сбирката, но хубавото ми настроение започна да се поизпарява, след като цели два часа се мъчих с мангустата в кабината на камиона. На малкото му се искаше да разгледа всичките кътчета и отвори в камиона и като се страхувах да не се заплете в педалите и да си счупи крака, аз го „заточих“ в пазвата си. Първият половин час мангустата обикаляше със силно пръхтене около кръста ми. Следващия половин час тя предприе няколко решителни опита да изрови с изключително остриите си нокти дупка в стомаха ми. Когато успях да я „убедя“ да се откаже от тези си намерения, малката мангуста захапа част от корема ми и започна енергично и очаквателно да суче, като ме обливаше с неспирна струя от топла и воняща урина. Това още повече отежняваше и без туй отежненото ми положение. Когато се заизкачвах по стъпалата на къщата на управителя на ОАК, потънал в прах и пот, със закопчана догоре и просмукана от урина риза, извън която се поклащаше опашката на мангустата, най-меко казано, съм изглеждал „леко ексцентричен“. Поех дълбоко въздух и като се стараех да се държа непринудено, прекрачих прага на ярко осветената всекидневна, където около маса за карти седяха трима души. Те ме погледнаха въпросително.

— Добър вечер — чувствах се ужасно неловко — Името ми е Даръл.

Мина ми през ума, че след срещата между Стенли и Ливингстоун подобно съобщение не би изумило никого в Африка. Независимо от това един дребничък тъмен човечец се надигна от масата и се устреми към нас. По лицето му се разливаше очарователна усмивка, а върху челото му се спускаше дълга черна коса. Той протегна ръка, стисна моята и като не обърна внимание на неочакваното ми появяване и на странния ми вид, впи съсредоточен поглед в мен.

— Добър вечер — каза той — Случайно да играете канаста?

— Не — стъписах се аз. — За съжаление не играя.

Той въздъхна, като че се оправдаха най-лошите му предчувствия.

— Жалко... много жалко — изрече, после наклони глава и ме заглежда по-отблизо.

— Как казахте, че ви е името? — попита той.

— Даръл... Джералд Даръл.

— Виж ти — възкликна той озарен от догадка. — Да не сте онзи налудничав ловец на животни, за когото ме предупредиха от управлението?

— Вероятно съм аз.

— Но, драги момко, аз ви очаквах преди два дни. Къде се губихте?

— Щяхме да пристигнем преди два дни, но камионът ни се повреждаше на всяка крачка.

— Тукашните камиони са ужасно несигурни — заяви той, като че ми доверяваше някаква тайна. — Ще пийнете ли нещо?

— С най-голямо удоволствие — отвърнах аз живо — Мога ли да доведа и останалите? Чакат ме в камионите.

— Разбира се, доведете всички. Бива ли питане? За всички по чаша.

— Много ви благодаря — отвърнах аз и се запътих към вратата.

Домакинът ме хвана за ръката и ме обърна към себе си.

— Кажете ми, драги приятелю — произнесе хрипливо той, — не искам да ви обиждам, може и да е от джина, но коремът винаги ли ви се друса така?

— Не — отвърнах мрачно аз. — Това не е коремът. В пазвата си имам мангуста.

Той ме погледна за миг с широко отворени очи.

— Напълно убедително обяснение — успя да промълви той най-сетне.

— Да — отвърнах аз — и това е самата истина.

— След като не е от джина, хич не ме е грижа какво имате в пазвата си — каза съвсем сериозно той. — Доведете останалите и докато поднесат храната, ще пийнем по една-две чашки.

Ето как нахълтахме в дома на Джон Хендерсън и само за два дни го превърнахме вероятно в най-измъчения домакин по цялото западно африканско крайбрежие. За човек, който обича уединението, приемането на четирима души в къщата му е истинска благородна постъпка, но когато този човек изпитва отвращение и голямо недоверие към който и да е представител на животинския свят, поканата на четирима ловци на диви животни представлява героизъм, който не

може да се опише. Двадесет и четири часа след нашето пристигане на верандата на къщата на Джон, освен мангустата, бяха разквартирувани и една катеричка, едно галаго и две маймуни.

Щом пристъпеше прага на своята стая, един млад бабун винаги прегръщаше краката на Джон. Докато привикне с него, аз изпратих съобщения на всички мои стари познати измежду местните ловци, събрах ги и им обясних какви животни търсим този път. Сега ни оставаше само да седим и да чакаме резултати. Все пак на ловците им бе необходимо известно време. Един ден, рано след обяд, на пътя се показва местният ловец Огастин. Той беше облечен в червеносин саронг и както винаги, приличаше на стегнат и делови надзирател от универсален магазин. Придружаваше го най-едрият от грамадните западноафриканци, който бях виждал дотогава, навъсен, висок около два метра гигант, чиято кожа, обратно на златистобронзовия оттенък на Огастин, беше катранено черна. Той шляпаше до Огастин с огромните си стъпала и най-напред помислих, че е болен от елефантизъм. Те спряха до стълбите на верандата и докато Огастин излъчваше приветливост, неговият придружител ни наблюдаваше проницателно, както готвачът преценява дали даденото му месо ще стигне за предвиденото меню.

— Добро утро, са — каза Огастин и подръпна яркия си саронг, за да го затегне още около стройните си бедра.

— Добро утро, са — подхвана и гигантът с глас, наподобяващ далечен гръмотевичен тътен.

— Добро утро... Носите ли животни? — попитах с надежда в гласа, макар че не изглеждаше да носят никакви животни.

— Не, са — отвърна тъжно Огастин — не носим животни. Дошъл съм да помоля маса, ако може маса да ни даде някакво въже.

— Въже ли? Защо ви е въже?

— Намерихме голяма боа, са, в гъсталака я намерихме. Но без въже не можем да я хванем, са.

Боб, специалист по влечугите, подскочи от стола.

— Боа? — произнесе развълнувано той — Какво иска да каже той... боа?

— Тук наричат така питоните — обясних аз.

Пиджин-инглишът, на който говорят местните жители, обърква извънредно много естествениците, особено неправилните названия на

редица животни. Така например питонът наричат боа, леопардите — тигри, и така нататък. В очите на Боб пламна фанатично пламъче. От момента, в който се качихме на парахода в Саутхемптън, бълнуваше само за питони и бях убеден, че няма да миряса, докато не попълни колекцията ни поне с едно от тези влечуги.

— Къде е боата? — попита Боб с глас, който потрепваше от зле прикрито вълнение.

— Ей там, в гората — отвърна Огастин и посочи неопределено с ръка. Районът, който показва, обхващаше приблизително петстотин квадратни мили. — Ей там, в една дупка под земята.

— Голяма ли е змията — попитах аз.

— Голяма ли? — възкликна Огастин — Много голяма, са.

— Ей толкова голяма — обади се гигантът и плесна огромното си бедро.

— Тръгнахме из гората от сутринта, са — започна да обяснява Огастин — после изведнъж видяхме боата. Втурнахме се, но нямахме късмет. Тази змия е много силна. Пъхна се в една дупка в земята и като нямаме въже, не можем да я уловим.

— Оставихте ли някого да пази дупката, за да не избяга боата в гората? — запитах аз.

— Да, са, двама души оставихме.

Обърнах се към Боб.

— Ето че ти провървя: истински, див питон, затворен в дупка. Да се опитаме да го уловим?

— Господи! Разбира се! Да тръгваме веднага — възкликна Боб.

— Да отидем ли да видим змията, Огастин? — предложих аз.

— Да, са.

— Почакайте малко, ей сега идваме. Трябва да вземем въже и мрежа.

Боб закричи бързо към камарата багаж за въже и мрежи, а аз напълних две шишета с вода, после повиках нашия прислужник Бен. Той бе клекнал край задната врата и флиртуваше с една съблазнителна девойка.

— Бен, остави тази нещастна млада дама на мира и се пригответи! Отиваме в гората да уловим една боа.

— Слушам, са — отвърна Бен и неохотно остави приятелката си.
— А къде е тази боа, са?

— Огастин казва, че се е пхнала в една дупка под земята, затова ми трябваш и ти. Ако дупката е тясна и нито господин Голдинг, нито аз успеем да се проврем, ти ще се вмъкнеш вътре и ще хванеш боата.

— Аз ли, са? — попита Бен.

— Да, ти, при това сам-самичък.

— Добре — съгласи се той с философска усмивка. — Аз не се страхувам, са.

— Лъжеш — казах аз. — Сам знаеш, че здравата се страхувам.

— Честна дума, не се страхувам, са — възрази с достойнство Бен. — Никога ли не съм ви разказвал, как убих див бивол?

— Разказвал си ми, и то неведнъж, а два пъти, но все пак не ти вярвам. А сега иди по-бързо при господин Голдинг и вземи въжетата и мрежите.

За да отидем до мястото, където се намираше нашият питон, трябваше да се спуснем по хълма и да пресечем реката с ферибота — едно голямо, наподобяващо банан кану, построено навярно преди три века и започнало да се разпада от момента, в който са го спуснали за първи път във водата. Изглеждаше, че престарелият лодкар ще получи всеки миг инфаркт. Придружаваше го малко момченце, чието задължение бе да изгребва водата от лодката. Двубоят бе неравен, защото момчето разполагаше за тази цел само с една малка ръждясала консервна кутия, а лодката пропускаше вода като решето. Докато стигнеха до отсрещния бряг, пътниците неизбежно потъваха до кръста във водата. Когато пристигнахме с цялото си снаряжение до своеобразния пристан и проядените от водата стъпала, издълбани в гранитната скала, фериботът се намираше на противоположната страна. Бен, Огастин и огромният африканец (когото нарекохме Гаргантюа) закрещяха с цяло гърло на лодкаря да се връща колкото може по-скоро, а двамата с Боб приседнахме на сянка и се загледахме в обичайните за тези места тълпи от местни хора, които се къпеха и перяха в кафявите води на реката под нас.

Рояци момченца скачаха с крясъци от скалите и се плъосваха във водата, а после изплуваха бързо на повърхността. Дланите и ходилата им проблясваха седефенорови и се открояваха на лъскавите им, шоколаденочерни тела. Като по-свенливи, девойките се къпеха със саронги. На излизане от водата дрехите им прилепваха така плътно по телата, че нямаше нужда човек да напруга въображението си. Един пет-

или шестгодишен малчуган заслиза внимателно надолу по скалата с изплезен от напрежение език, понесъл върху главата си огромна делва за вода. Когато достигна до водата, той не се спря да свали съда или пък да махне саронга си, а пристъпи право напред и бавно и решително нагази в реката, докато изчезна напълно в нея. На повърхността на водата остана да се поклаща мистериозно само делвата. Не мина много време и тя изчезна от погледа. След миг делвата отново се показва, този път устремена към брега, а не след дълго изскочи и главата на момченцето. То издиша силно въздуха от гърдите си и се насочи решително към брега, като крепеше препълнената с вода делва върху главата си. Когато се изкачи на брега, постави внимателно делвата на една площадка на скалата и отново се пхна във водата, без да сваля саронга си. От някаква тайна гънка на скромното си облекло момчето извади парченце сапун и напълно безпристрастно започна да го натрива по тялото и саронга си. След малко, когато насапуниса цялото си тяло и заприлича на оживял розов снежен човек, то се гмурна под водата, изми сапуна от себе си, излезе на брега, постави отново делвата върху главата си, заизкачва се бавно нагоре по скалата и изчезна от погледа. Това беше чудесен пример как африканците прилагат темата „време и движение“.

Междувременно фериботът пристигна и Бен и Огастин започнаха да преговарят разгорещено с престарелия лодкар. Вместо направо на отсрещния бряг те искаха лодкаря да ни превози на около половин миля нагоре по течението до голяма, вдадена в реката плитчина. Това щеше да ни спести цяла миля по брега до пътеката, която водеше към гората. Старецът, който знае защо, се заинати.

— Какво става, Бен? — заинтересувах се аз.

— Този глупав старец, са — отвърна раздразнено Бен, — не иска да ни превози нагоре по реката.

— Защо не си съгласен, приятелю? — обърнах се аз към стареца.
— Ако ни превозиш до това място, не само ще ти платя повече, но ще те почерпя.

— Маса — отвърна твърдо той, — тази лодка е моя и ако я загубя, няма да мога да печеля повече пари... Няма да имам храна за моя стомах... Ни едно пени няма да получа.

— Как ще загубиш лодката си? — учудих се аз, понеже познавах добре тази част на реката. По нея нямаше нито бързеи, нито опасни

течения.

— Ипопо, маса — обясни старецът.

Повдигнах учудено вежди. Какви ми ги бръщолеви този лодкар? Дали пък „ипопо“ не беше някаква страшна местна джуджу, за която не бях чувал дотогава?

— Къде живее този ипопо? — заинтересувах се любезно аз.

— Ва! Маса никога ли не го е виждал? — попита учуден на свои ред старецът. — Ами там, във водата, близо до къщата на районния началник... такъв един огромен, като автомобил, и реве. Страшно е силен.

— За какво говори? — попита озадачено Боб.

Изведнъж ми просветна.

— Той говори за стадото хипопотами близо до къщата на районния началник — обясних му аз, — но това ново съкращение на думата малко ме обърка.

— Да не би да мисли, че са опасни?

— Очевидно, макар и да не разбирам защо. Когато бях тук последния път, те се държаха извънредно кротко.

— Надявам се, че и сега са кротки — каза Боб.

Отново се обърнах към стареца.

— Слушай, приятелю, ако ни откараш нагоре по реката, ще ти платя шест шилинга и ще те почерпя с цигари. Съгласен ли си? Ако пък това ипопо повреди лодката ти, ще ти дам пари за нова, разбра ли?

— Разбрах, са.

— Съгласен ли си?

— Съгласен съм, са — отвърна старецът, у когото алчността взе връх над благоразумието.

Ние се насочихме бавно срещу течението, приклепнали на дъното на кануто, залято вече от нахлулата вода.

— Не вярвам да са опасни — забеляза небрежно Боб и потопа безгрижно ръка във водата.

— Последния път, когато бях тук, приближавах с кану на десетина метра от тях и ги снимах — казах аз.

— Сега тези ипопо са станали много лоши, са — забеляза съвсем не на място Бен. — Преди два месеца убиха трима души и разбиха две лодки.

— Твърде успокоително! — забеляза Боб.

На много места пред нас в мътната вода стърчаха камъни. Друг път не бихме ги объркали, но сега всеки камък приличаше досущ на глава на хипопотам, коварен и злобен хипопотам, който се спотайва в тъмните води и чака да се приближим. Бен, който вероятно си припомни двубоя с дивия бивол, започна да си свирука, но опитът му излезе несполучлив и аз забелязах как оглежда тревожно реката. В края на краищата, навикнал веднъж да напада лодки с хора, хипопотамът се пристрастява към това като тигър-людоед и всячески се старае да прави пакости. Това за него става нещо като спорт. Аз не изпитвах никакво желание да попадна в прегръдките на някой половинтонен кръвожаден хипопотам в дълбоката около шест метра мътна река.

Забелязах, че старецът придържа лодката близо до брега и маневрира с нея така, че по възможност да се намираме все на плитко. Скалите се спускаха стръмно към водата, но изобилствуваха с площадки, на които можехме да се измъкнем, ако се наложи. Те бяха надиплени на пластове и наподобяваха безразборно струпани стари списания, вкаменели и обрасли със зеленина. Растящите по скалите дървета простираха клони далеч над водата и ние се движехме на тласъци в същински тунел, изпъстрен от причудливи сенки, подплашвахме някое земеродно рибарче, което се стрелваше мълниеносно пред носа на лодката подобно на яркосиня падаща звезда, или пък някоя африканска калугерица, която припляскваше с крила нагоре по течението, кикотейки се като малоумна, браздеше водата с крака и поклащаше смешно дългите си жълти обици от двете страни на човката.

Постепенно обиколихме носа и (на около триста метра пред нас на срещуположния бряг зърнахме бяла, като че накъдрена пясъчна плитчина. Старецът въздъхна с облекчение и загреба енергично с веслата.

— Почти пристигнахме — обадох се весело аз, — и нито един хипопотам наоколо.

Едва изрекох тези думи, и камъкът, който се намираще на около пет метра от лодката, най-неочаквано се надигна от водата и две опулени и удивени очи се впиха в нас; хипопотамът изхвърли две тънки струйки вода като малък кит.

За щастие нашата неустрашима група не се подаде на изкушението да скочи вкупом от кануто и да заплува към брега. Старецът пое шумно въздух, потопи веслото дълбоко във водата и лодката спря рязко сред разбълбуканата вода. Ние и хипопотамът се пулехме един на друг. Той явно бе по-учуден от нас. Розовосивкавата му бузеста муцуна се полюшваше върху водната повърхност като отделена от тялото глава при факирски сеанс. Огромните очи ни изучаваха с детско любопитство, а ушите му помръдваха напред-назад, сякаш ни поздравяваха. Хипопотамът изпуфтя тежко и приближи, като не преставаше да ни наблюдава, невинно ококорен. Изведнъж Огастин нададе такъв пронизителен крясък, че всички подскочихме и едва не преобърнахме кануто. Докато се шъткахме ядосано, хипопотамът продължаваше невъзмутимо да ни разглежда.

— Не се бойте — извика силно Огастин, — женски е.

Той издърпа веслото от ръцете на стареца, който го пусна неохотно, и започна да удря с широката му страна по водата. Вдигнаха се цели фонтани пръски. Хипопотамът разтвори широко уста. Разкри се същинска паст с такива широки зъби, че който не ги е виждал, не може да си ги представи. После изведнъж, без ни най-малко физическо усилие, огромната глава се скри под водата. След кратка пауза, по време на която ни се струваше, че чудовището пори водата някъде под нас, главата отново се показва на повърхността, но този път за наше

облекчение на около двадесетина метра нагоре по течението. Хипопотамът изхвърли още две струйки вода, махна любезно с уши и отново се скри, за да се появи след секунда на още по-голямо разстояние. Старецът измърмори нещо и взе обратно веслото си от Огастин.

— Защо постъпи толкова безразсъдно, Огастин? — попитах аз, като се стараех да говоря рязко и строго.

— Са, този ипопо не беше мъжки... женски беше — обясни Огастин, засегнат от проявеното към него недоверие.

— Откъде знаеш? — попитах го аз.

— Маса, познавам всички тукашни ипопо — започна да обяснява той. — Този беше женски. Ако беше мъжки, веднага щеше да ни направи на трески. Главата на женския не е така здрава, както на съпруга ѝ.

— Да живее нежният пол! — казах аз на Боб.

В това време, отърсен от вцепенението си, старецът тласна лодката като стрела напреко на реката и тя се вряза така силно в пясъчния бряг, че във въздуха се разхвърчаха дребни камъчета. Разтоварихме екипировката, казахме на стареца да ни почака и се упътихме към убежището на питона.

Пътеката от началото водеше към обработвана някога земя, върху която лежаха отсечени огромни гниещи дървета. Личеше, че между тези великани е била отглеждана и събирана реколта от маниока, след което земята е оставена за угар, така че подлесът — остри бодливи храсталаци и поветици и други увивни растения — покриваха сега цялото пространство. Из тези изоставени ферми винаги се срещат в изобилие разнообразни животни. Докато си пробивахме път през вплелите се един в друг храсталаци, навсякъде около нас се виждаха птици. Във въздуха трепкаха красиви малки мухоловки и изглеждаха сивосинкави на фона на зеленината. Из тъмните ъгълчета на обраслите с поветица стволлове на дърветата подскачаха весело някакви птички и търсеха скакалци. Те наподобяваха поразително нашите английски червеношийки; пъстра врана се вдигна от земята пред нас, изпляска тежко с криле и издаде остър, предупредителен крясък в гъсталак от бодливи храсти, покрити с розови цветчета, сред които жужаха големи сини пчели; един дрозд ни посрещна с водопад от омайващи песни. Пътеката лъкатушеше известно време през влажните, нагорещени и

високи до кръста храсталаци, след което растителността изведнъж изчезна и ние се озовахме на златиста поляна, над която трептеше нажеженият въздух.

Въпреки привлекателния им вид по тези поляни се ходеше много трудно. Жилавата и остра трева растеше на туфи, които като че нарочно бяха поставени на пътя на непредпазливия пешеходец. Тук-там пад тревата се подаваха сиви плочести скали. По изложената им на слънчевите лъчи повърхност блещукаха милиони дребни люспици слюда и заслепяваха очите. Слънцето печеше силно на вратовете ни, лъчите му се отразяваха от бляскавата повърхност на камъка и ни блъсваха в лицата като топлина от фауна. Цели в пот, ние прекосихме с тежки стъпки обляното от слънцето пространство.

— Надявам се, че това проклето влечуго е имало малко ум в главата и се е пъхнало в някоя дупка на сянка — казах аз на Боб. — На тези камъни човек може да си изпържи яйца.

Огастин, който вървеше нетърпеливо напред с ясночервения саронг, потъмнял от попитата пот, се обърна и се усмихна. Цялото му лице беше оросено от капки пот.

— Горещо ли е, маса? — попита обезпокоен той.

— Ужасно горещо! — отвърнах аз. — Много ли остава до мястото?

— Не, са — отвърна той и посочи напред с ръка. — Ей там е. Маса не видя ли човека, който съм оставил да пази?

Проследих насочения му пръст и далеч напред забелязах струпани камъни от древно вулканично изригване, наподобяващи събрана небрежно завивка на легло. Те образуваха миниатюрна канара, която пресичаше в диагонал поляната. Отгоре ѝ можах да видя фигурите на двама други ловци, клекнали търпеливо на слънцето. Когато ни забелязаха, те скочиха на крака и размахаха за поздрав страшните си наглед копия.

— В дупката ли е? — извика разтревожен Огастин с пронизителен глас.

— Там е, там е — отвърнаха ловците.

Когато стигнахме до подножието на малката канара, веднага разбрах защо питонът беше решил да заеме отбранителна позиция именно тук. Повърхността на скалата бе насечена от множество малки пещерички, полирани от вятъра и водата, свързани помежду си и леко

наклонени навън и надолу, така че обитателите им не се страхуваха от наводнение през дъждовния сезон. Входът на всяка пещеричка беше широк около два метра и половина и около метър висок — напълно достатъчно пространство за придвижване на една змия. Съобразителните ловци бяха запалили цялата трева наоколо с надежда димът да прогони влечугото. Това не бе повлияло ни най-малко на змията, затова пък ние трябваше да работим затънали до глезени в гъстата черна пепел.

Легнахме с Боб по корем и рамо до рамо пропълзяхме през входа на пещерата да открием питона и да съставим план за действие. На метър-метър и двадесет от входа пещерата се стесняваше и по-нататък можеше да се придвижи, плътно притиснат на пода, само един човек. След яркото слънце навън тук ни се струваше дважд по-тъмно и не можехме да различим нищо около себе си. Само силното и сърдито съскане, което се разнасяше при всяко наше движение, показваше, че вътре има змия. Извикахме силно за фенерче и след като ни го подадоха, насочихме лъча му в тесния проход.

На около два метра и половина от нас проходът свършваше с кръгла вдлъбнатина в скалата, а вътре, свит на кълбо, лежеше питонът, блеснал на електрическата светлина като току-що лакиран. Доколкото успяхме да преценим, беше дълъг около четири метра и половина, а тялото му — толкова дебело, че оправдахме Гаргантюа, който го бе сравнил с огромното си бедро. Питонът явно беше крайно раздразнен. Колкото по-дълго го осветявахме, толкова по-продължително и по-пронизително съскаше, докато на края съскането му премина в зловещ писък. Изпълзяхме отново на слънчевата светлина и се изправихме на крака. От плътно полепналата по изпотените ни тела черна пепел и двамата наподобяхме по цвят нашите ловци.

— Трябва да му наденем примка на врата, после да дърпаме с всички сили и да го измъкнем навън — каза Боб.

— Правилно, ама работата е как да му наденем примката. Никак не ми се иска да се заклеся в тази теснотия, ако реши да ни нападне. Вътре не можеш да се мръднеш, а и никой няма да успее да ти помогне, ако се оплетеш с него.

— Така си е! — съгласи се Боб.

— Остава ни само една възможност — продължих аз. — Огастин, иди бързо да ми отсечеш едно чаталесто клонче, ама дълго да е. Разбра

ли?

— Разбрах, са — отвърна Огастин, измъкна своя широк мачете и се запъти с бързи крачки към края на гората, около триста метра от нас.

— Помни — предупредих Боб, — успеем ли да го измъкнем навън, не разчитай на ловците. В Камерун всеки е убеден, че питонът е отровен. Смята се, че не само ухапването му е смъртоносно, но че са отровни и шпорите от долната страна на опашката му. Така че успеем ли да го измъкнем, няма смисъл да го хващаме за главата и да чакаме те да се вкопчат в опашката. Ти ще го хванеш от единия край, а аз — от другия, та дано се престрашат тогава ловците да го хванат по средата.

— Хубава работа! — отвърна Боб и цъкна замислено с език.

Огастин се завърна след малко с дълга, права и чаталеста на единия край пръчка. На този именно край направих примка от тънко въже, което според фирмата-производител издържа тежест 150 килограма, после размотах около петнадесет метра, а останалата му част подадох на Огастин.

— Сега влизам вътре и ще се опитам да надяна въжето на врата му. Ако успея, ще извикам и тогава всички ловци ще дърпате едновременно. Разбра ли?

— Разбрах, са.

— Само че — казах аз и легнах внимателно в пепелта, — ако се наложи, за бога, не ги карай да дърпат много силно... Не ми се иска тази гадина да се изгърси отгоре ми.

Стиснал пръчката и въжето в едната ръка, а фенерчето със зъби, аз запълзях бавно навътре в пещерата. Питонът продължаваше все така яростно да съска. Предстоеше ми твърде трудната задача да се опитам да се присегна напред с пръчката и да надяна поклащащата се примка на главата на змията. Оказа се, че това е невъзможно, ако стискам фенерчето в уста, защото при най-малкото движение лъчът подскачаше на всички страни, но не и там, където беше необходимо. Закрепих фенерчето на пода, насочих лъча към земята, след което започнах с безкрайно внимание да придвижвам пръчката към влечугото. Питонът се беше навил на кълбо, в средата на което се намираше главата му, така че когато приближих пръчката, трябваше да принудя змията да вдигне главата си.

Имаше само един начин да я накарам да стори това — да я бодвам силно с пръчката.

След първото бодване блестящите намотки на тялото като че набъбнаха от раздразнение и в пещерата се разнесе такова рязко и наситено със злост съскане, че едва не изтървах пръчката. Стиснах я по-здраво с потната си ръка, боднах питона още веднъж и отново се разнесе зловещо съскане. Пет пъти го боднах, преди да успея. Главата на питона се надигна рязко над тялото му и широко разтворената уста с розови отблясъци на светлината на фенерчето се стрелна към върха на пръчката. Движението бе толкова неочаквано, че пропуснах да надяна примката. Змията замахна три пъти с главата си и аз всеки път напразно се опитвах да я впримча. Главната пречка беше в това, че не можах да допълзя достатъчно близо. Протягах, доколкото ми бе възможно, ръка, но пръчката беше тежка и движенията ми — несръчни. Накрая, облян в пот, с изтръпнали от болка ръце, аз изпълзях отново на бял свят.

— Нищо не става — казах на Боб. — Държи главата си сред намотките на тялото и я подава само когато напада... просто не се удава възможност да я впримча.

— Дай да опитам аз — предложи нетърпеливо Боб.

Той грабна пръчката и пропълзя в пещерата. Дълго време виждахме само широките му ходила, които драскаха и ровеха земята при входа на пещерата, търсейки опора. Най-после се измъкна обратно, бълвайки проклетия.

— Нищо не става — каза той. — Така няма да го хванем никога.

— Ако ни отсекат една извита тояга, нещо като овчарска гега, смяташ ли, че ще можеш да хванеш змията за една от навивките и да я измъкнеш навън? — попитах го аз.

— Мисля, че ще мога — отвърна Боб, — най-малкото мога да я накарам да развие тялото си и да се опитам да ѝ надяна примката на главата.

И така Огастин отново беше изпратен в гората с най-точни инструкции за тоягата, от която имахме нужда. Той скоро се завърна с една шестметрова върлина, на единия край на която имаше клонче, подобно на рибарска кукичка.

— Ако можеш да се пхнеш заедно с мен и да ми светиш през рамо с фенерчето, ще ми бъде по-лесно — каза Боб. — Поставя ли го на земята, непрестанно го бутам.

Пропълзяхме заедно в пещерата и спряхме заклени рамо до рамо. Осветявах дълбочината на прохода, а Боб придвижваше бавно

своята гигантска гегата към змията. Внимателно, за да не изплаши без нужда питона, той захвана най-горната намотка на навитото му тяло, намести се по-удобно и после дръпна с всички сили.

Змията реагира мигновено и ни обърка. За наша най-голяма изненада цялото кълбо след секунда съпротивление се плъзна надолу по пещерата към нас. Въодушевен от успеха, Боб изпълзя назад (при това ние се заклинихме още по-здравео един към друг) и отново дръпна. Змията се приближи още повече и започна да се развива. Ново дръпване и в отговор на него от кълбото се подаде главата и се стрелна към нас. Натикани като сардини в малка консервна кутия, ние не можехме да сторим нищо друго, освен да се дръпнем, затова се плъзнахме назад по корем с възможната най-голяма бързина. Най-после за наше облекчение проходът малко се разшири и ни даде възможност да действуваме. Боб хвана отново гегата и се присегна с мрачна решителност. Приличаше ми на кос, който се мъчи да измъкне някакъв червей-гигант от земята. Зърнахме отново питона. Той съскаше раздражено, навитото му на кълбо тяло потръпваше от силното напрежение на мускулите, с което се мъчеше да се освободи от вкопчилата се в тялото му дървена кука. Още едно сполучливо подръпване и Боб щеше да измъкне змията до входа на пещерата. Пропълзях бързо навън.

— Дайте онова въже — ревах на ловците. — По-бързо... по-бързо... въжето!

Те скочиха на крака и в същата минута Боб се показва на входа на пещерата, изправи се и отстъпи назад, готов за последното дръпване, с което щеше да измъкне змията на открито, и ние щяхме да се хвърлим отгоре ѝ. Но като се отдръпваше назад, камъкът под крака му се разклати, той се, просна по гръб и гегата изхвъркна от ръцете му. Змията с мощно усилие се освободи от куката и като капка вода в попивателна изчезна в една цепнатина на скалата, през която на пръв поглед изглеждаше, че не би могла да се промуши и мишка. Последният метър от тялото на змията потъваше в недрата на земята, когато с Боб се хвърлихме върху него и се вкопчихме като удавник за сламка. Чувствувахме пулсирането на мощните мускули на потъналия вече дълбоко в пещерата питон, за да освободи опашката си от нашата прегръдка. Бавно, сантиметър по сантиметър, гладките люспи се

изплъзваха изпод изпотените ни пръсти и след миг змията изчезна от погледа ни. Някъде дълбоко от цепнатината се разнесе съскане.

Оваляни в пепел и прах, с изподраскани ръце и крака, с потъмнели от пот дрехи ние с Боб дишахме с отворени уста и се гледахме, без да можем да кажем и думица.

— Ех, избяга, маса — отбеляза Огастин, който явно притежаваше дарбата да подчертава очевидни неща.

— Тази змия беше много силна — заключи унило Гаргантюа.

— Няма човек, който да може да удържи тази змия — каза Огастин с желание да ни утеши.

— Много, много силна беше — произнесе отново напевно Гаргантюа — много по-силна от човек.

Мълчаливо раздадох цигари на всички и запушихме, клекнали в пепелта.

— Добре де — философски произнесох най-сетне аз, — в края на краищата направихме всичко, което можахме. Да се надяваме, че следващия път ще ни провърви повече.

Боб обаче не можеше да се успокои. Питонът, за който така много мечтаеше, беше почти в ръцете му и изведнъж го изгуби. С това не можеше да се примири. Той закрачи наоколо, мърморейки си нещо ядосано, а ние скатахме мрежите и въжетата. Когато тръгнахме обратно, той ни последва унило.

Слънцето висеше ниско над хоризонта. Когато прекосихме поляната и вървахме през изоставената ферма, над земята падна зелен полумрак. Навсякъде из влажните храсталаци заблестяха като сапфири огромни женски светулки, а в топлия въздух засвяткаха светулки и наподобяваха розови перли на фона на потъналата в мрак растителност. Въздухът се изпълни с вечерни аромати, изпарения, с мирис на влажна пръст, със сладкия дъх на цветове, мокри от роса. Разнесе се древният и треперлив крясък на кукумявка. Отнякъде отвърна друга.

В мрака реката наподобяваше бронзова ивица. Пясъкът скърцаше едва доловимо под краката ни, когато запристъпяхме по белналия се бряг. Старецът и момчето спяха свити на носа на кануто. Събудиха се и мълчаливо ни подкараха надолу по реката. Високо над нас, на върха на хълма, блещукаха светлините на къщата и едва-едва като фон на свистенето и клокоченето на водата при потапяне на греблата до ушите ни достигнаха звуци на грамофон. Рояк малки бели нощни пеперудки

обвиха кануто, когато се насочихме към брега. Крехка и тънка, луната се провираше през филигрana на гората зад нас. Кукумявките изкряха отново — тъжен, изпълнен с копнеж крясък сред мрака на дърветата.

РЪЧНА ПОЩА

До
Господни Дж. Даръл.
Зоологически отдел,
Управление на ОАК.
Мамфе,

Уважаеми господине,
Изпращам Ви две животни, подобни на онези, които ми показахте на картинките. Платете ми колкото искате. Парите завийте в хартийка и ги изпратете по момчето, което донесе животните. Знаете, че ловецът непрестанно се мърси, затова, ако може, изпратете ми парче сапунче.

С най-добри пожелания

Ваш
Питър Н'амабона

ПЛЕШИВИТЕ ПТИЦИ

Селцето Ешоби е разположено на отсрещния бряг на река Крос, на осем мили път през гъста гора. Познавах добре както селцето, така и неговите жители, защото при едно от предишните ми пътувания там бе разположена в продължение на месеци една от моите бази. Мястото предлагаше добри условия за ловуване, а жителите на Ешоби бяха изкусни ловци, така че по време на престоя ми в Мамфе много ми се искаше да установя връзка с тях и да разбера дали могат да ни доставят някои животни. Най-сигурният начин да се научи нещо ново или да се изпрати съобщение беше да се използва местният пазар, затова изпратих там нашия готвач Филип. Той имаше чудесен характер. По лицето му често се разливаше широка усмивка, при която се откриваха всичките му зъби. Той имаше навик да се движи с изправена походка като военен и винаги заставахе мирно, когато някой се обърнеше към него. Хората смятаха, че е служил в армията, което не отговаряше на действителността. Той премина с тежки стъпки по верандата и се изправи като войник пред мен.

— Филип, искам да ми намериш някой човек от Ешоби, разбра ли?

— Разбрах, са.

— Когато отидеш на пазара, намери някой ешобиец, доведи го тук и аз ще пратя по него писмо до Ешоби, ясно ли ти е?

— Да, са.

— Нали няма да забравиш? Ще намериш един ешобиец!

— Да, са — отвърна Филип и се отправи към кухнята. Той нямаше навик да губи време за излишни разговори.

Изминаха два дни, без да се появи някой от Ешоби, и улисан с други работи, аз забравих за нашия разговор. На четвъртия ден обаче Филип се зададе тържествено по пътя, помъкнал след себе си едно четиринадесетгодишно момче с изплашен израз на лицето. Момчето очевидно бе облякло най-хубавите си дрехи за посещение на столицата — очарователен костюм от дрипави къси панталони и мърлява бяла риза, ушита навярно от някакъв чувал, на гърба на която стоеше загадъчен, но ефектен надпис със сини букви „произведено в ГР“. На

главата си носеше сламена шапка, която с течение на времето бе придобила сребристозеленикав оттенък. Това дърпащо се привидение бе домъкнато на предната веранда, а неговият пленител застана мирно със самодоволна усмивка и с чувството на човек, научил с цената на дълги усилия ефектен фокус. Филип произнасяше думите по много странен начин и измина доста време, преди да започна да го разбирам. Той говореше много бързо на пиджин-инглиш и с приглушено боботене, което наподобяваше нещо средно между звука на фагот и рева на полкови фелдфебел. А когато Филип се вълнуваше, човек не можеше нищо да му разбере.

— Кое е това момче? — попитах аз, като огледах юношата.

Филип доби вид на обиден.

— Това е оня човек, са — изгърмя гласът му, като че обясняваше нещо на някой изключително тъп ученик.

Той погледна нежно своето протеже и така тупна нещастното момче по гърба, че то едва не изхвъркна от верандата.

— Виждам, че е човек — отвърнах търпеливо аз. — А какво иска?

Филип хвърли свиреп поглед на разтреперания младеж и отново го ръгна в гърба.

— Говори, де — изгърмя отново гласът му. — Говори де, маса чака.

Чакахме с интерес. Младежът пристъпи несръчно, размърда смутено пръстите на краката си, усмихна се стеснително и заби поглед в земята. Ние продължавахме да чакаме търпеливо. Изведнъж той вдигна очи, свали шапка, поклони се и произнесе с плах глас:

— Добро утро, са.

Филип ме погледна лъчезарно, като че този поздрав обясняваше напълно присъствието на момчето. Реших, че моят готвач не притежава дарба на изкусен и търпелив следовател, затова се заех сам с момчето.

— Приятелю — подхванах аз, — как те казват?

— Питър, са — отвърна изплашено той.

— Казват го Питър, са — изрева Филип, да не би случайно да не съм разбрал добре.

— Е, добре Питър, защо си дошъл при мен? — попитах го аз.

— Маса, този човек, вашият готвач, каза, че търсите човек, който да отнесе писмо до Ешоби — отвърна огорчено момчето.

— А! Значи ти си от Ешоби? — Изведнъж всичко ми стана ясно.

— Да, са.

— Филип — извиках аз. — Ти си истински идиот!

— Да, са — съгласи се Филип, доволен от спонтанно изказаната оценка.

— Защо не ми каза веднага, че момчето е от Ешоби?

— Ва! — зяпна Филип, разтърсен до дъното на своята фелдфебелска душа, — нали казах на маса, че това е този човек!

Махнах с ръка и се обърнах отново към момчето.

— Слушай, приятелю! Познаваш ли в Ешоби един човек на име Илайъс?

— Да, са, познавам го.

— Добре. Ще отидеш при Илайъс и ще му кажеш, че отново съм пристигнал за животни в Камерун, нали? Кажи му, че искам отново да работи като ловец при мен, нали? Кажи му да дойде в Мамфе да поприказваме. Кажи му, че този маса живее в къщата на маса от ОАК, разбра ли?

— Разбрах, са.

— Браво, сега тръгвай бързо и предай всичко на Илайъс, нали? Ето ти цигари, за да ти е весело през гората.

Той пое пакетчето цигари с две ръце, поклони се и ме погледна сияещ.

— Благодаря, маса.

— Няма нищо... А сега тръгвай за Ешоби. Добър път!

— Благодаря, маса — повтори той, после пхна пакета цигари в пазвата на своеобразната си риза и тръгна бързо надолу по пътя.

Илайъс пристигна след двадесет и четири часа. По време на предишния ми престой в Ешоби той бе един от моите постоянни ловци, затова ми стана приятно, когато видях дебелилото му тяло да се поклаща по пътя към нас, а по питекантропската му физиономия да се разлива широка и радостна усмивка. След като се поздравихме, той ми връчи тържествено дузина яйца, загънати старателно в бананови листа. Аз му се отблагодарих с кашон цигари и един ловджийски нож, който носех специално за него от Англия. След това започнахме сериозен разговор за животни. Най-напред Илайъс ми разказа за всички животни, за които бе ходил на лов и които бе хванал по време на осемгодишното ми отсъствие. Разказа ми и как се чувствуват моите приятели ловци. Старият Н'аго бил убит от див бивол, Андрайя пък — ухапан по петата

от воден звяр, пушката на Самуел експлодирала и откъснала част от ръката му (паднал голям смях), а тия дни Джон убил най-големия глиган, който някога били виждали, продал месото му и взел повече от две лири.

След това най-неочаквано Илайъс спомена нещо, което прикова вниманието ми.

— Маса спомня ли си онази птица, която маса харесва много? — попита той с дрезгав глас.

— Коя птица, Илайъс?

— Е, онази, която няма нищо на главата. Миналия път, когато маса беше в Мамфе, аз му донесох две малки на тази птица.

— Онази птица, която си прави гнездо от кал? Птицата с червената глава? — попитах развълнувано аз.

— Да, същата — потвърди той.

— Е, какво искаш да ми кажеш за нея? — попитах го аз.

— Когато разбрах, че маса е дошъл отново в Камерун, отидох в гората да търся тази птица — обясни Илайъс. — Помня, че маса я харесва много тази птица. Търсих, търсих, два-три дни търсих.

Той спря за миг и ме погледна, като примигваше.

— И после?

— Намерих я, маса — отвърна той и по лицето му се разля широка, от ухо до ухо, усмивка.

— Намери ли я? — едва можех да повярвам, че така неочаквано ми се усмива щастие. — Къде... къде живее... колко птици видя... на какво място?

— На едно място — продължи Илайъс и прекъсна моя поток от думи, — на едно място с много голяма скала. Живее на върха на хълма, са. Гнездото е на една висока скала.

— Колко гнезда видя?

— Три, са, но едното не е завършено.

— Какво сте се разгорещили такива? — запита Джеки, която в този момент се появи на терасата.

— Picathartes — отвърнах лаконично аз и за нейна чест тя разбра какво исках да кажа.

Picathartes е вид птица, известна допреди няколко години само по няколкото излагани в музеите кожи. Струва ми се, че само двама европейци са я видели в естествената ѝ среда. Сесил Уеб, щатен

доставчик на диви животни за лондонската зоологическа градина, по това време успя да залови и да донесе в Англия първия екземпляр от тази необикновена птица. Шест месеца по-късно, по време на моя престой в Камерун, ми донесоха две възрастни птици. За нещастие те умряха по пътя за Англия от аспергилоза — твърде опасно заболяване на белите дробове. Илайъс беше открил сега гнездеща колония и ако имаме късмет, може би щяхме да се сдобием с няколко новооперени малки, които бихме могли да отгледаме после сами.

— Имаше ли малки в гнездата, Илайъс?

— Сигурно, са — отвърна неуверено Илайъс. — Не съм гледал в гнездата. Страхувах се да не изплаша птиците.

— Не остава нищо друго — обърнах се аз към Джеки — освен да отида до Ешоби и сам да се уверя. Ти и Софи ще останете тук да се грижите за животните. Ще взема Боб и два дни ще търсим *Picathartes*. Дори и да не открием малки, много ми се иска да видя птицата в естествената ѝ среда.

— Добре, кога тръгвате? — попита Джеки.

— Ако намеря носачи, още утре. Обади се на Боб и му кажи, че най-сетне действително отиваме в гората. Кажи му да си приготви съоръженията за ловене на змии.

Рано на следващата утрин, когато въздухът бе още сравнително хладен, пред къщата на Джон Хендерсън се появиха осем африканци. След обичайните препирни за това, кой какво ще носи, поставиха вързопите с нашата екипировка върху къдравите си глави и се отправихме към Ешоби. След като пресякохме реката и нашата малка група прекоси поляната, където не успяхме да заловим питона, ние потънахме на отсрещната страна в тайнствена гора. Пътеката за Ешоби се виеше и лъкатушеше между дърветата и описваше такава сложна плетеница, че би ужасила и римските строители на пътища. Понякога тя извиваше в обратна посока, за да избегне някоя голяма скала или повалено дърво, а друг път се проточваше права като булевард през съвсем същите препятствия по нея и нашите носачи се принуждаваха да спират и да образуват верига, за да пренесат багажа над ствола на някое повалено напреки дърво, или пък се навеждаха и се промушваха под някоя малка скала.

Бях предупредил Боб, че едва ли ще срещнем никакви животни по пътя си, но това не му пречеше да се нахвърля на всяко загнило отвътре

дърво, край което се случеше да минем, с надеждата да измъкне някое рядко животинче от него. Приказките и писаниците за това, че тропическата гора изобилствувала с опасности и изненади и гъмжала от кръвожадни животни вече са ми дошли до гуша. Тропическата гора е толкова опасна, колкото нашите гори през лятото, и, на второ място, тя съвсем не гъмжи от диви зверове; не зад всеки храст ви дебне свирепо животно, готово да се нахвърли отгоре ви. Животните безспорно са в гората, но те винаги се стремят да ви отбягват. Поканвам всеки да тръгне през гората за Ешоби, за да се убеди, че няма да срещне и десетина „диви животни“ по пътя си. А как ми се иска всичките тези приказки да са верни! Как ми се иска действително зад всеки храст да се спотайва дебнещ в засада „кръвожаден горски обитател“! Колко полесна щеше да бъде тогава задачата на колекционера на диви животни!

Единствените диви обитатели, които срещаме най-често по пътеката за Ешоби, бяха пеперудите. Навярно те не бяха чели съответните книги, та не показваха ни най-малко желание да ни нападат. Когато пътеката се спущаше и пресичаше някоя малка долчинка с поточе, по мочурливите му и сенчести брегове се купчеха безброй пеперуди. Те отваряха и затваряха бавно криле и изглеждаше като че бреговете на потока припламват и променят багрите си от огненочервено до бяло, от небесносиньо до бледомораво и розово. Като че изпаднали в транс, насекомите приветствуваха сенчестата прохлада с крилата си. Кафявите мускулести крака на носачите понякога стъпваха сред тях и ние мигновено потъвахме до кръста в разноцветна трепкаща въртележка. Пеперудите се въртяха около нас, а след като отминавахме, кацаха отново върху тъмната почва — сочна, пъстра и ароматна като плодова торта.

Огромно и старо дърво бележеше половината път до Ешоби. То бе така обрасло с гъста плетеница от лиани, че почти не се забелязваше. Това беше място за почивка. Носачите свалиха с пъшкане товарите си на земята и клекнаха край тях. Телата им лъщяха от полепналата пот. Раздадох на всички цигари и седнахме да ги изпушим на спокойствие. В неясния, църковен полумрак на гората не се чувствуваше никакъв полъх и цигареният дим се издигаше право към небето на извиващи се сини колонки. Единствените звуци издаваха накацалите по всички дървета големи зелени жътвари. Техните песни наподобяваха свистенето на електрически трион. В далечината се носеше

бръщолевенето на ято птици-носорози. Ние пушехме и наблюдавахме как малки горски кафяви сцинки ловуват сред корените на дърветата около нас. Тези дребни гущерчета винаги имат спретнат вид и телата им блестят от чистота, като че току-що са лакирани. Те се придвижваха бавно и предпазливо, сякаш се пазеха да не измърсят красивите си кожи. Надничаха ту тук, ту там с блестящите си очички и се движеха меко из своя свят от окапали кафяви листа, горички от дребни отровни гъби и полянки от мъх, покрил камъните като килим. За плячка им служеше цялото огромно разнообразие от дребни животинки, населяващи горската постилка: малки черни бръмбарчета, забързани като закъснели за погребение, бавни голи охлювчета, които се придвижваха безшумно напред и тъчаха върху листата сребърен филигран от слуз, и дребнички кафяви щурци, приклепнали на сянка и заразмахали насам-натам необикновено дългите си пипалца също като любители-рибари на брега на някой поток.

В тъмните и влажни дупки на корените на огромното дърво, под което седяхме, зърнах цели гроздове от едно насекомо, което винаги съм наблюдавал със силно любопитство. Кацнали, тези насекоми приличат на дребни конски комари, но са с матови млечнобели криле. Те се купчеха по десетина, трептяха едва забележимо с криле, движейки крехките си крачка като неспокойни коне. Подплашат ли се, те се вдигат едновременно във въздуха и представляват необикновена гледка. Извисяват се на двадесетина сантиметра от земята и образуват кръг колкото чиния, след което се завъртат все по-бързо и по-бързо — едни в хоризонтално, други във вертикално положение. Отдалече гледката е фантастична, защото наподобяват въртяща се бяла топка, която от време на време променя леко своята форма, но винаги запазва едно и също място в пространството. Те летяха толкова бързо, а телцата им са толкова тънички, че се забелязваше само леденият блясък на крилцата им. Трябва да призная, че този въздушен танц силно възбуждаше любопитството ми и когато ходех из гората, често се отбивах от пътя, откривах групи от тези насекоми, подплашвах ги и така ги карах да ми танцуват.

По обяд достигнахме Ешоби. Установих, че след последното ми посещение преди осем години селото се е променило твърде малко — същите две неправилни редици посивели сламени колиби, разделени от широка прашна пътека, която служеше за главна улица на селището, за

игрище за децата и кучетата и за бунище, в което ровеха мършави домашни птици. Илайъс се зададе с тромава походка по пътеката, за да ни посрещне. Той подбираще внимателно пътя си сред пръснатите навсякъде деца и домашни животни, следван от малко момченце, понесло върху главата си два огромни кокосови ореха.

— Добре дошъл, маса, добре ли пътувахте? — попита той с дрезгав глас.

— Добре намерил, Илайъс — отвърнах аз.

Той се засмя, зарадван, и носачите започнаха да разтоварват с пъшкане нашия багаж направо на улицата.

— Искате ли маса да пие кокосово мляко? — попита Илайъс и размахна своя мачете.

— Да, с най-голямо удоволствие — отвърнах аз и погледнах жадно огромните кокосови орехи.

Илайъс разви трескава дейност. От най-близката колиба донесоха два разкапани стола и ни настаниха с Боб на сянка в самия център на селската улица. Заобиколи ни цяла тълпа благопристойно смълчани и очаровани ешобийци. С бързи и точни удари на своя мачете Илайъс обели кората на кокосовите орехи, после с по един замах на ножа отрязва върховете им и ни ги подаде. Сега можехме да изпием прохладния сладък сок. Всеки орех съдържа около две и половина стъклени чаши херметически опакован и уталожваш жаждата нектар. Ние се наслаждавахме на всяка глътка.

След почивката се заехме да подредим стана си. На около двеста метра от селището течеше малко поточе, на чийто бряг избрахме сравнително лесно за почистване място. Група въоръжени с мачете мъже се заеха да кастрят храстите и фиданките, следвана от друга група, които с помощта на широки мотики с къси дръжки подравняваха червената пръст. Най-сетне след обичайните за тукашните жители обиди, взаимни обвинения, седящи „стачки“ и дребни спорове мястото бе обработено така, че наподобяваше лошо изорана нива. Можеше вече да опънем палатките. Докато приготвяха храната, ние слязохме на потока и измихме потта и праха от телата си в леденостудената вода. Розовокафяви раци размахваха към нас щипци между камъните, а под краката си чувствувахме слабото пощипване на дребни, блестящи синьочервени рибки. Върнахме се освежени в стана, където вече

цареше някакъв ред. Илайъс дойде след обяд в нашата палатка, приклепна на сянка и започнахме да обсъждаме ловните планове.

— Кога ще отидем да видим онази птица, Илайъс?

— Е, маса, сега е много горещо. По това време птицата търси храна в гората. Привечер, когато се захлади, се връща да работи по гнездото си. Тогава ще отидем да я видим.

— Добре, ела тогава към четири часа, разбра ли? Тогава ще отидем да търсим птицата, нали?

— Да, са — отвърна Илайъс и се изправи.

— Ако не казваш истината, ако не видим птицата, ако си се пошегувал с мен, ще те застрелям, бушмено, разбра ли?

— Ех пък, вие — възкликна той и се ухили. — Никога не съм се шегувал, маса, честна дума, са.

— Добре, ще се видим по-късно.

— Да, са — отвърна той, уви саронга около дебелиите си бедра и се отправи към селото.

Към четири часа след обяд слънцето се спусна зад най-високите дървета в гората и във въздуха се разля топлата дремлива тишина на идващата вечер. Илайъс отново се появи. Вместо с пищния саронг този път той бе увил слабините си с парче мръсен плат и размахваше безгрижно своя мачете.

— Аз пристигнах, маса — заяви той. — Маса готов ли е?

— Да — отвърнах аз и праметнах през рамо бинокъла и торбата. — Да вървим, ловцецо!

Илайъс ни поведе по прашната главна улица на селото, после свърна рязко встрани по тясна пътечка между колибите, от която излязохме на малка площ обработваема земя, обрасла с бухнала маниока и прашни бананови дървета. Малко след това пътеката пресече едно поточе и след няколко извивки се вмъкна в гората. Преди да свърнем от селската улица, Илайъс ми посочи малък хълм и каза, че там е „домът“ на *Picathartes*. Макар хълмът да изглеждаше доста близо до селото, аз не се подадох на измамата. Камерунската гора прилича на зала с криви огледала. Целта, към която сте се устремили, изглежда току пред вас, но колкото повече се приближавате към нея, толкова тя се отдалечава от вас. От време на време подобно на Алиса в страната на чудесата човек е принуден да се движи в обратно направление, за да се добере до нея.

Така се случи и с този хълм. Вместо да се насочи право към него, пътеката се виеше най-своеволно насам-натам из гората и аз останах с впечатление, че съм погледнал друг хълм. Точно в този момент пътеката започна да се изкачва определено нагоре и скоро стана ясно, че сме пристигнали в подножието на хълма. Илайъс се отби от пътеката, шмугна се в подлеса и започна да си пробива път през гъстата плетеница от лиани и трънливи храсти със своя мачете. От устата му излизаше тихо свистене, а стъпалата му потъваха безшумно в мекия килим от изгнили листа. След малко се закатерихме едва-едва по толкова стръмен склон, че от време на време стъпалата на пристъпващия пред нас Илайъс се намираха на нивото на очите ми.

Повечето хълмове и планини в Камерун имат необикновен строеж и е много трудно да се изкачват по тях. Образувани от древни вулканични изригвания, те са се извисили по най-невъзможен начин под действието на могъщи подземни сили, които в края на краищата са им придали твърде своеобразни, чудновати геометрични форми. Тук има и безпогрешни равнобедрени триъгълници, и остри ъгли, конуси и кубове. Скалите се издигат в такова смайващо разнообразие от форми, че човек не би се учудил, ако се натъкне на скална плетеница, демонстрираща някоя от най-сложните и неразбираеми Евклидови теореми.

Хълмът, по чиито склонове се придвижвахме, се издигаше под формата на идеален конус. След като се изкачва известно време по него, човек разбира, че е много по-стръмен, отколкото му се е виждал в началото, а след четвърт час е напълно убеден, че се изправя отпреде му като същинска стена. Илайъс се изкачваше нагоре, като че крачеше по асфалтиран път. Той се пъхаше и се промъкваше изкусно през клоните и надвисналите храсталаци, докато двамата с Боб, запъхтени и плувнали в пот, с мъка си пробивахме път след него, често и на четири крака, и се стараехме да не изоставаме. Най-сетне за наше облекчение точно под гребена на хълма наклонът премина в широка и равна площадка. През издигащите се нагъсто дървета видяхме пред нас висока петнадесетина метра гранитна скала, изпъстрена с папрат и бетонни. В основата ѝ бе струпана същинска грамада от огромни, заоблени от водата камъни.

— Това е мястото, маса — обяви Илайъс, като се спря и подпря тлъстия си задник на един камък.

— Слава богу — възкликнахме едновременно с Боб и седнахме да си поемем дъх.

Когато си отпочинахме, Илайъс ни поведе през каменния лабиринт до едно място, където скалата се издаваше напред над огромните камъни. Повървахме още малко и Илайъс неочаквано спря.

— Ето го гнездото, маса — съобщи той със законна гордост и чудесните му зъби блеснаха в усмивката. Той посочи нагоре по скалата и на около три метра над нас видяхме гнездо на *Picathartes*.

На пръв поглед то наподобяваше огромно лястовиче гнездо, построено от кафявочервеникава кал и малки коренчета. В основата на гнездото, в самата кал, бяха втъкнати по-дълги коренчета и стръкчета трева, провиснали надолу като брада: дали това се дължеше на недостатъчна опитност на птицата, или пък се вършеше с цел да се замаскира гнездото, е трудно да се каже. Всъщност провисналата брада от корени и треви наистина прикриваше гнездото, защото отдалеч то приличаше много на туфа трева и кал, залепена върху неравната, проядена от водата повърхност на скалата. Гнездото беше голямо колкото футболна топка, а надвисналата над него скала му беше сигурна защита от дъжд.

Първата ни задача бе да разберем дали има нещо в гнездото. За щастие срещу него растеше висока и стройна фиданка. Изкачихме се поред на нея и надникнахме в гнездото. За наше неудоволствие то беше празно, макар и подготвено за снасяне на яйца, защото на дъното му лежеше еластична рогозка, изтъкана от тънки коренчета. Минахме малко встрани и скоро попаднахме на други две гнезда, едното досущ като първото, а второто — довършено наполовина. От птици и яйца нямаше и следа.

— Ако се скрием, след малко птицата ще долети — каза Илайъс.

— Сигурен ли си? — попитах със съмнение аз.

— Да, са, честна дума, са.

— Добре, ще почакаме малко.

Илайъс ни отведе до една пещера, чиито вход бе почти заприщан от огромен камък, и ние застанахме зад това естествено прикритие. Оттук се виждаха ясно и скалата, и увисналите на нея гнезда, докато ние седяхме на сянка и почти напълно скрити от каменната стена пред нас. Разположихме се и зачакахме.

Слънцето се спусна ниско над хоризонта и над гората падна сумрак. През плетеницата от листа и лиани небето над нас заприлича на зелено кадифе със златни петна, също като че ли между стволите на дърветата прозираше хълбокът на огромен дракон. Започнаха да се чуват типичните вечерни звуци в гората. От далечината се понесе ритмичен трясък, също като че върху скалист морски бряг връхлиташе силен прибой. Той бе предизвикан от група маймуни Мона, запътили се по дърветата към местата за нощуване. На точни интервали шумът се разсичаше от крясъци: „Ойнк... ойнк“. Маймуните преминаха някъде под нас, в самата основа на скалата, но подлесът бе толкова гъст, че ни попречи да ги видим. След тях се появи обичайната свита от птици-носорози. При прелитането си от дърво на дърво те издаваха с крилата си необикновено силни и отривисти звуци. Две от тях кацнаха тежко на клоните над нас, като се открояваха ясно на фона на зеленото небе, и захванаха дълъг и сериозен разговор. Те свеждаха и поклащаха глави, разтваряха огромни клюнове, хленчеха и кряскаха истерично една на друга. Фантастичните им глави с огромни клюнове и наподобяващи наденици шлемове подскачаха, движеха се на фона на небето и поразително напомняха зловещи дяволски маски от цейлонските национални танци.

Със сгъстяването на мрака неспирният оркестър на насекомите зазвуча хилядократно по-силно и долината под нас като че започна да вибрира от техните песни. Дървесна жаба поде някъде проточена и треперлива мелодия, последвана от пауза. Сякаш пробиваше в дървото дупка с миниатюрна автоматична бургия и от време на време спираше да я охлади. Неочаквано долових нов шум. Никога по-рано не бях чувал подобен звук и погледнах въпросително Илайъс. Той стоеше като онемял и напругаше взор в неясната плетеница от лиани и листа около нас.

— Какво е това? — пошушнах аз.

— Птицата, са.

Първият крясък прозвуча някъде далеч долу по хълма, но сега се раздаде нов, и то много по-отблизо. Много странен звук, приличен донякъде на остро джафкане на китайски мопс^[1], само че по-мелодичен и жалостив. Той се раздаде отново и отново, но колкото и да напругахме очи в здрача, не виждахме нищо.

— Мислиш ли, че това е *Picathartes*? — пошушна ми Боб.

— Не зная... Никога не съм чувал подобен звук.

Последва пауза, след която съвсем ненадейно звукът се чу отново, този път много близо и ние замръзнахме зад камъка. Недалеч пред нас

растеше десетина метрово младо дърво, сведено под тежестта на дебела колкото въже на камбанария лиана, увиснала на клупове около него. Стъблото на дървото беше напълно скрито в листака на съседното дърво. Всичко наоколо тънеше в мрак и губеше очертания, само дървото, любовно прегърнато от своя убиец — лианата, се осветяваше от последните лъчи на залязващото слънце и наподобяваше досущ театрален декор. И точно тогава като че завесата на тази миниатюрна сцена се повдигна и пред нас неочаквано се появи един жив *Picathartes*.

Нарочно казвам „неочаквано“. Животните и птиците от тропическата гора обикновено приближават много тихо и като по магически начин изскачат пред очите ви. Дебелата лиана провисваше като огромна примка от върха на дървото и точно върху нея се появи птицата. Тя се полюшваше едва-едва на лианата с наведена на една страна глава и като че ли се заслушваше. Човек не може да не се вълнува, когато наблюдава диво животно в неговата естествена среда, но чувството, че наблюдава нещо, за което предварително знае, че представлява изключителна рядкост и са го видели само шепа хора преди него, придава на гледката още по-голяма прелест и очарование. Ние с Боб лежахме на земята и гледахме птицата със страстен и алчен поглед на филателист, току-що открил рядка марка, небрежно пхнатата в детско албумче.

По големина *Picathartes* наподобяваше чавка, само че тялото ѝ бе закръглено като на кос. Имаше дълги и силни крака и големи очи с остър поглед. Пухкава кремава перушина покриваше гърдите, а гърбът и дългата опашка имаха прекрасен мек, тъмносин цвят и като че ли бяха напудрени. Оцветените в черно краища на крилата служеха за разграничителна линия, която подчертаваше още по-силно цветовете на гърдите и гърба. Вниманието на зрителя обаче привличаше и задържаше най-вече главата на птицата. По нея нямаше нито едно перце; челната и горната част бяха оцветени в ярко небесносиньо, задната — в розовочервено, а двете страни — в черно. Гологлавите птици обикновено правят неприятно впечатление, все едно че страдат от противна и неизлечима болест, но *Picathartes* изглеждаше чудесно със своята трицветна глава, украсена като че с корона.

Като постоя минутка-две на лианата, тя се спусна на земята и започна да се движи насам-натам между камъните с огромни и необикновени за птиците подскоци, като че вместо крака имаше

пружини. Птицата изчезна между камъните, после чухме нейния зов. Почти в същата минута от върха на скалата долетя отговор. Вдигнахме глава. На едно клонче над нас зърнахме друг *Picathartes*, който надничаше към гнездото на скалата. Изведнъж птицата се спусна спираловидно и кацна на ръба на едно от гнездата, спря за миг, огледа се, после се наведе напред и оправи едно изскочило коренче. След това подскочи във въздуха (просто няма как другояче да се изразя) и се стрелна надолу по хълма към потъналата в мрак гора. Другата се появи отново от скалите и литна да догони първата. Малко след това чухме как си разменят жални викове между дърветата.

— Ох! — изпъшка Илайъс, надигна се и се изтегна. — Отидоха си.

— Няма ли да се върнат? — попитах аз, като разтривах изтръпналия си крак.

— Не, са. Отиват навътре в гората и спят на някой голям клон. Утре се връщат да работят на гнездото.

— Да се върнем тогава в Ешоби.

Слизането по хълма беше много по-бързо от изкачването. Под плаща на дърветата цареше такъв мрак, че често стъпвахме накриво, падахме и преминавахме големи разстояния на задните си части, като протягахме отчаяно ръце да се заловим за дърво или корен, за да спрем. Най-сетне, изпоцапани, изподраскани и покрити с изгнили листа, се добрахме до главната улица на Ешоби. Бях много доволен, че видях жив *Picathartes*, но в същото време се чувствах подтиснат, че няма никакви изгледи да се сдобием с някое малко. Очевидно нямаше повече смисъл да се въртим из Ешоби, затова реших да се връщаме на следващия ден в Мамфе и да уловим каквото можем по пътя из гората. Един от най-успешните начини за ловене на животни в Камерун е опушването на кухи дървета, а по пътя за Ешоби забелязах няколко огромни кухи дървета, които си заслужаваха да огледаме.

Рано на следващата утрин опаковахме багажа и отпратихме носачите с него. После, без да бързаме, придружени от Илайъс и трима други ловци от Ешоби, ние с Боб ги последвахме. Първото дърво се намираше на три мили навътре в гората, непосредствено до пътя за Ешоби. На височина се издигаше до четиридесет и пет метра, а основата на ствола му бе куха като барабан.

Опушването на това дърво не ни поднесе зашеметяващи резултати. Получихме всичко на всичко няколко листоноси прилепа с необикновени, чудновати лица, три гигантски, наподобяващи наденици, стоножки с крачка, прилични на четчица, и малко сиво съселче, което ухапа един от ловците за палеца и успя да избяга. Свалихме мрежите, угасихме огъня и продължихме пътя си. Следващото кухо дърво беше сравнително по-високо и с невероятно дебел ствол. В основата на дънера му имаше грамадна цепнатина с формата на църковна врата, така че и четиримата се настанихме удобно в мрачната вътрешност на ствола. Занадничавме в кухнята на дървото, заудряхме по него с мачете и усилията ни се възнаградиха с неясни и приглушени звуци, идващи някъде зад нас. По едно време върху вдигнатите ни нагоре лица заваля истински дъжд от изгнила дървесина, която попадна и в очите ни. Очевидно в дървото имаше нещо. Най-трудното бе как да изпратим ловец на върха да запуши изходните дупки, защото гладкият като бастун ствол се извисяваше на повече от 35 метра към небето. В края на краищата съединихме и трите въжени стълби и завързахме леко, но здраво въже на единия им край. След това прикрепихме тежест на въжето и го хвърляме нагоре към горския покров, докато ни заболяха ръцете, но успяхме да прехвърлим края му през един клон. Изтеглихме стълбата горе и я прикрепихме. След малко поставихме и мрежите, запалихме огън при основата на ствола, отдръпнахме се и зачакахме резултата.

Обикновено се чака четири-пет минути, докато пушекът изпълни всички части на дървото и животните започнат да се появяват, но този път резултатът бе почти мигновен. Първи се появиха ужасни на вид насекоми, наречени паякоскорпиони. Заедно с дългите си ъглести крака те достигат размерите на супена чиния. Приличат на кошмарни паяци, върху които е преминал валяк и е направил телата им тънки като хартия. Това им дава възможност да се пъхат и в най-тесните цепнатини, в които не може да се вмъкне никакво друго животинче, и изскачат най-неочаквано от тях. Те се плъзгат с невероятна скорост по повърхността на дърветата като по лед. Именно това стремително и безмълвно движение, съчетано с гората от крака, ги прави ужасно отвратителни и всеки се отдръпва инстинктивно от тях, макар и да знае, че са съвсем безопасни. Първият паякоскорпион се появи магически от една цепнатина и полази по голата ми ръка в момента, в който се

подпрях на дървото. Ефектът беше, най-меко казано, изключително деморализиращ.

Не успял още да се опомня от неприятното усещане, обитателите на дървото започнаха да излизат на групи от него. Пет тлъсти сиви прилепа изпърхаха с крила в мрежите и зацвъртяха неистово с изкривени от гняв лица. Почти в същия миг към тях се присъединиха и две зелени горски катерички с бледосивобежови кръгове около очите. С остри и сърдити крясъци те все повече и повече се заплитаха в мрежите, докато се мъчехме да ги освободим и се пазехме да не ни ухапят. След това се появиха шест сиви съселчета, два големи зеленикави плъха с оранжеви носове и задни части и една изящна зелена дървесна змия с огромни очи, която се промъкна най-невъзмутимо през бримките на мрежите и с леко обиден вид изчезна в гъсталака, преди някой да съобрази как да я заловим. Настана ужасен шум и бъркотия. Африканците подскачаха през димните талази, подвикваха си разни команди, на които никой не обръщаше внимание, животните ги хапеха, те пронизително вресяха от ужас, настъпваха се по краката и размахваха най-безразборно и с детинска безотговорност тояги и мачете. Намиращият се на върха на дървото ловец се забавляваше по свой начин. Той крещеше и подскачаше по клоните толкова енергично, че всеки момент очаквах да се струпони с трясък на земята. Очите ни смъдяха, дробовете ни се изпълниха с пушек, но и торбите ни бяха пълни с мърдащи и подскачащи животинчета.

Най-сетне и последният обитател се измъкна от дървото, огънят престана да дими и ние спряхме да изпусим по цигара и да огледаме взаимно геройски получените рани. Докато се занимавахме с това, изпратеният на върха на дървото ловец спусна две торби за събиране на животни, завързани за дълго въже, и сам се приготви да се спусне на земята. Поех внимателно торбите, без да зная какво има в тях, и запитах юначагата на дървото:

— Какво си напъхал в торбите?

— Животинчета, маса — отвърна интелигентно той.

— Зная, че са животинчета, бушмено, но какви животинчета си хванал?

— Е, не зная как ги казват, маса. Нещо като плъхове, само че с крила. Една от животинките има големи-големи очи, като на човек, са.

Изведнъж ме обхвана силно вълнение.

— Лапите му като на плъх ли са или като на маймуна?

— Като на маймуна, са.

— Какво е това? — запита заинтригуван Боб, докато се мъчех припряно да развържа въженцето, с което бе завързана торбата.

— Не съм сигурен, но ми се струва, че е галаго... и ако е такова, то ще е един от двата съществуващи вида, но и двата са редки.

Стори ми се, че измина цяла вечност, докато най-сетне успях да развържа въженцето на торбата, и внимателно я отворих. Отвътре ме погледна малко, чистичко сиво личице с грамадни уши, подгънати като ветрила край главата, и две огромни, изпълнени с ужас златисти очи, също като на уплашена стара мома, открила чужд мъж в банята си. Зверчето имаше големи, прилични на човек ръце с дълги, изящни и кокалести пръсти. Всички пръсти, с изключение на показалците, завършваха с малки, плоски нокти, като че грижливо поддържани от маникюрист. Само показалецът имаше закривен нокът, който никак не стоеше на място на тази досущ човешка ръка.

— Какво е това? — запита с шепот Боб, като видя, че гледам животното с блажен израз на лицето.

— Това — промълвих аз с възторг — е животното, което винаги съм искал да заловя в Камерун. Нарича се *Euoticus elegantulus*, известна повече като иглоноктест лемур или галаго. Тези животни са изключително редки и ако успеем да пренесем този екземпляр в Англия, той ще бъде първият в Европа.

— Господи! — възкликна Боб, също силно впечатлен. Показах малкото зверче на Илайъс.

— Познаваш ли това животинче, Илайъс?

— Да, са, познавам го.

— Този вид животни ми трябва много. Ако ми намериш още, ще ти плащам по една лира на парче. Разбра ли?

— Разбрах, са. Но маса знае, че това животинче излиза само нощем. За такива животинчета трябва да се ходи с ловджийски фенер.

— Така е, но ти кажи на всички в Ешоби, че плащам по лира за парче, чуваш ли?

— Да, са, ще им кажа.

— А сега — обърнах се аз към Боб, като завързах внимателно торбата със скъпоценното животинче, — да се връщаме бързо в Мамфе и да поставим галагото в подходяща клетка, за да го разгледаме, както трябва!

Прибрахме нещата си и закрачихме бързо през гората за Мамфе. Спиряхме начесто и отваряхме торбата, за да се убедим, че скъпоценният екземпляр има достатъчно въздух и не е загинал от някаква ужасна магия. В Мамфе пристигнахме по обяд, втурнахме се в къщата и извикахме на Джеки и Софи да дойдат да видят нашия

трофей. Развързах внимателно торбата. Euoticus подаде глава и ни огледа всички поред с огромните си опулени очи.

— Колко е сладко! — възкликна Джеки:

— Същинско бонбонче — отвърна Софи.

— Да — казах гордо аз — това е...

— Как да го наречем? — попита Джеки.

— Трябва да му измислим хубаво име — отбеляза Софи.

— Това е едно изключително рядко... — продължих аз.

— Какво ще кажете за Бабълз^[2]? — продължи Софи.

— Мисля, че не му подхожда — каза Джеки и го погледна с критичен поглед.

— Това е Euoticus...

— Може би пък Муни^[3]?

— Нито един човек не е успял досега да заведе...

— Не, не и Муни не е подходящо.

— Нито една европейска зоологическа градина не е...

— Не ви ли харесва Флавкинс^[4]? — попита Софи.

Изтръпнах от ужас.

— Ако е толкова необходимо да му измислите име, наречете го Бъг-айз^[5] — обадох се аз.

— Наистина — възкликна Джеки — това име му отива.

— Добре — отвърнах аз. — Доволен съм, че най-сетне успяхме да го кръстим. А сега да му намерим клетка.

— Тук има клетка — каза Джеки. — Не се безпокой за това.

Пуснахме животинчето в една клетка и то приседна на пода и впери в нас изпълнените си с ужас очи.

— Колко е сладко! — повтори Джеки.

— Същинско пухено мече! — изгугука Софи.

От гърдите ми се отрони въздишка. Изглежда, че въпреки най-внимателните ми грижи около тяхното обучение, както моята жена, така и секретарката ми изпадаха в отблъскващо умиление, щом видеха нещо пухкаво.

— Добре — отвърнах аз примирено. — Надявам се, че ще нахраните това пухче. А през това време другият пухчо ще отиде да сръбне глътчица джинец.

РЪЧНА ПОЩА

Драги ми приятелю.
Много се радвам, че пристигна отново в Бафут.
Приветствувам те. Когато си починеш от пътуването,
ела да се видим.

Твой добър приятел,
фонът на Бафут.

---

[1] Порода куче (бел.пр.). ↑

[2] Мехурче (англ.). ↑

[3] Месечко (англ.). ↑

[4] Пухчо (англ.). ↑

[5] Караконджо, ококорен, кокорчо (англ.). ↑

ОТНОВО В БАФУТ

ЖИВОТНИ, ПОДАРЪК ОТ ФОНА

След като се завърнахме от Ешоби, натоварихме с Джеки камиона с клетките и животните, които бяхме успели да съберем дотогава, и се отправихме за Бафут. Боб и Софи останаха малко по-дълго в Мамфе да се опитат да съберат повече животни от влажната тропическа гора.

Пътят от Мамфе до високите плата е дълъг и отегчителен, но за мен — пълен с очарование. В началото той пресича гъстата гора на долината, в която е разположен Мамфе. Камионът ревеше и подскачаше по червеникавия път и преминаваше край гигантски дървета, всяко едно окичено с гирлянди от пълзящи растения и лиани. Между дърветата летяха с диви крясъци малки ята от птици-носорози или двойки яркозелени турако с проблясващи при летенето пурпурни крилца. По изсъхналите от двете страни на пътя дървета оранжеви, сини и черни гущери се надпреварваха с дребни земеродни рибарчета в ловенето на паяци, прелетни скакалци и други сочни хапки, които откриваха между пурпурните и бели цветове на поветицата. През всяка долчинка течеше поточе с прехвърлено над бреговете му скърцащо дървено мостче. Камионът пресичаше с рев поточето и от влажната земя се вдигаха огромни облаци пеперуди и връхлитаха мигновено върху капака на двигателя. След около два часа пътят започна да се изкачва незабелязано на големи серпентини през гората. Тук-там встрани от него се виждаше гигантска дървовидна папрат, наподобяваща зелени фонтани, бликнали като по чудо от ниската растителност. Когато се изкачихме по-нагоре, гората оредя и се откриха отделни затревени места с пожълтjala от слънцето трева.

После малко по малко, като че отхвърляхме от себе си дебело зелено наметало, гората започна да отстъпва място на планинските пасища. Опиянени от слънцето, игриви гущери пресичаха пътя ни, орляци дребни сипки изскачаха от храсталаците и се понасяха отпреде ни. Ярочервената им перушина наподобяваше искри, разпръсквани от огромен огън. Камионът ревеше и се тресеше, а радиаторът бълваше пара. С последно отчаяно усилие той изкачи гребена на платото. Зад нас остана гората на Мамфе в милиони зелени нюанси, а отпреде ни бяха планинските пасища и стотици мили преливащи се една в друга

планини, които се простираха, докъдето стига погледът, блеснали в златисти и зелени тонове, изпъстрени от сенките на облаците, далечни и мамещи в слънчевата светлина. Шофьорът забави движението на камиона на върха и после рязко спря. Във въздуха се вдигна вихрушка червеникав прах и обви нас и багажа ни. Шофьорът се засмя с широка и щастлива усмивка на човек, извършил нещо много важно.

— Защо спряхме? — попитах аз.

— Отивам да пикая — обясни чистосърдечно той и изчезна във високата трева от едната страна на пътя.

Джеки и аз се измъкнахме от нагорещената едва ли не до червено кабина на камиона и отидохме да разберем как се чувствуват нашите животни. Седнал като изтукан на брезента, Филип обърна към нас червеното си от праха лице. Меката му шапка, която на тръгване имаше великолепен сив цвят, също беше почервеняла. Той кихна гръмко в огромна зелена носна кърпа и ме погледна с укор.

— Ужасно много прах, са — избоботи той, като че ли не забелязвах това. Тъй като Джеки и самият аз бяхме изпрашени почти колкото него, въпреки че пътувахме в кабината, нямах ни най-малко желание да му съчувствувам.

— Как са животните? — попитах аз.

— Добре, са. Само това горско прасе, са, е много дебелоглаво.

— Защо, какво се е случило?

— Открадна ми възглавничката — отвърна възмутено Филип.

Надникнах в клетката на чернокраката мангуста Тики. Тя се забавлявала по време на пътуването, пъхала лапи през решетките и лека-полека издърпала малката възглавничка и част от постелята на нашия готвач. Сега седеше със самодоволно и щастливо изражение върху останките от възглавничката сред цяла преспа бяла перушина.

— Не се безпокой, — утеших го аз. — Ще ти купя нова възглавничка. Пази си останалите неща, защото ще ти открадне и тях.

— Да, са, ще ги пазя — отвърна Филип и погледна намръщено към облепената с бели пера Тики.

Продължихме пътя си през зелените и златисти планински пасища и под синьото небе, осеяно с бели пухкави облачета, разпилени от вятъра като вълма вълна. Всичко наоколо като че бе направено от вятъра. Той бе гравирал и назъбил огромните надземни части на сивите скали в най-фантастични форми, високата трева се полюшваше от

неговите милувки като океански вълни; под неговия напор малките дръвчета растяха огънати, разкривени, с ненормални израстъци по стъблата си и придобиваха съвсем друг вид. Целият пейзаж пулсираше и живееше в унисон с вятъра, а той свистеше тихо в тревата, караше малките дръвчета да скрибуцат и проплакват, свиреше и гърмеше из надвисналите скали.

Продължихме пътя си за Бафут и към залез небето придоби бледозлатист оттенък. Когато слънцето се скри зад очертанията на планините, всичко наоколо потъна в зеленикав и прохладен сумрак. Камионът изрева в мрака при последния завой и спря в центъра на Бафут — чертога на фона. Наляво от нас се простираше обширен двор, а зад него се виждаха купчина колиби, в които живееха жените и децата на фона. Над всички се извисяваше колибата, населявана от духовете на неговия баща и още много други по-малки духове. На фона на зеленикавото нощно небе тя приличаше на чудовищен и почернял от времето пчелен кошер. Кацнал на висок бряг, от дясната страна на пътя се издигаше домът за гости на фона, приличащ на двуетажна вила по италиански образец, построена от камък, с красив керемиден покрив и оформена като кутия за обуца. Широки веранди обикаляха двата етажа, обкичени като с гирлянди от тропически храсти, изпъстрени с розови и тухленочервени цветове.

Смъкнахме се уморено от камиона да наглеждаме разтоварването на животните и настаняването им на горната веранда. След това разтоварихме и подредихме цялото наше снаряжение. Докато правехме безуспешни опити да измием червения прах, запълнил всички пори на телата ни, Филип взе останките от своята постеля, сандъка с кухненските принадлежности и храната и се отправи със стегната и бърза крачка към кухнята — същински военен патрул, упътил се да потуши малък, но досаден бунт. Когато нахранихме животните, той се появи отново и донесе чудно вкусна вечеря. Хапнахме, пъхнахме се в леглата и заспахме като заклани.

На следващото утро, още по време на прохладната и светла зора, ние се отправихме да засвидетелствуваме уважението си към нашия домакин — фона. Преминахме през огромния двор и потънахме в истински лабиринт от малки площадчета и алеи, оформени покрай колибите на неговите жени. Най-сетне се озовахме в малък двор, в който огромно дърво гуава хвърляше дебела сянка. Тук се намираше

личната вила на фона, малка и спретната постройка с керемиден покрив и изградена от камък, с широка веранда по продължение на едната ѝ страна. И точно там, на върха на стълбата, водеща към верандата, ни чакаше моят приятел — фонът на Бафут.

Висок и строен, той стоеше на края на верандата, облечен в проста бяла роба със синя бродерия. На главата си носеше малко таке със същите цветове. На лицето му се разливаше така добре познатата ми весела и закачлива усмивка. Той протегна за поздрав огромната си, но красива ръка.

— Здравей, приятелю! — извиках аз и тръгнах с бързи крачки нагоре по стълбата.

— Добре дошъл, добре дошъл... ти пристигна... добре дошъл — възкликна той, сграбчи ръката ми в огромната си длан, а с другата ме прегърна през рамото и ме потупа нежно по гърба.

— Добре ли се чувствувате, приятелю? — попитах аз и го погледнах в лицето.

— Добре, добре — отвърна той и се усмихна.

Отговорът бе излишен, защото изглеждаше в цветущо състояние. Преди осем години, когато се видяхме за последен път, той приближаваше осемдесетте години. Тези осем години явно бе прекарал много по-добре от мен. Представих му Джеки. Контрастът между двамата ми се стори много забавен. Високият около метър и деветдесет фон, изглеждащ много по-висок от дрехата, която носеше, се извисяваше, сияещ като великан над Джеки, висока точно метър и петдесет и три. Подадената ѝ за поздрав ръка се стопи като детска ръчичка в неговата огромна тъмна лапа.

— Елате да влезем вътре — предложи той, хвана ни за ръцете и ни въведе във вилата.

Вътрешността бе такава, каквато я помнех. Прохладна и приятна стая с леопардови кожи по пода, красиво гравирани дървени дивани, отрупани с възглавници. Ние приседнахме, а една от жените на фона пристъпи с поднос и чаши. Фонът напълни с щедра ръка три чаши уиски и ни ги подаде със сияещо лице. Погледнах препълнената с чист спирт чаша и въздъхнах. Явно, че каквото и да е вършил по време на моето отсъствие, фонът не се бе записал във въздържателно дружество.

— Наздраве! — поздрави той и пресуши половината чаша на един дъх.

Джеки и аз отпихме малко от нашите.

— Приятелю — обърнах се аз. — Щастлив съм, че те виждам отново.

— Ва! Радостен! — отвърна фонът. — Аз съм повече радостен да те видя. Когато ми казаха, че си пристигнал отново в Камерун, много се зарадвах.

Отпих отново внимателно от моята чаша.

— Казаха ми, че си се разсърдил заради книгата, която написах за веселите дни, прекарани тук заедно с тебе. Дори се страхувах да дойда отново в Бафут — казах аз.

Фонът се начумери.

— Кой ти е казал подобно нещо? — запита разгневено той.

— Един европейец ми каза.

— А, европейец! — Фонът сви рамене, като че се учудваше, че имам вяра на бял човек. — Това е лъжа.

— Добре — отвърнах с голямо облекчение аз. — Щях да се чувствам много нещастен, ако ми се сърдеше.

— Не, не, ни най-малко не ти се сърдя — отвърна фонът и преди да успее да попреча, наля нова голяма порция уиски в чашата ми.

— Тази книга, която написа... харесва ми много... ти прослави името ми по целия свят... сега всички знаят името ми... лошо ли е това?

Отново се убедих, че съм подценявал качествата на фона. Той очевидно бе разбрал, че каквато и да е известност все пак е по-добра от никаква.

— Слушай — продължи той — много, много хора идват в Бафут и все различни, най-различни хора, всички ми показват твоята книга, в която е писано и моето име... това е чудесно!

— Да, чудесно е — съгласих се аз, твърде смутен. Нямах ни най-малка представа, че съвсем несъзнателно съм превърнал фона в литературен герой.

— Когато отидох в Нигерия — продължи той и погледна замислено бутилката с шотландско уиски на светлината, — та, когато отидох в Лагос да се срещна с кралицата, всичките там европейци имаха твоята книга. Много, много хора, ме помолиха да си напиша името в твоята книга.

Гледах го като втрещен. Дъхът ми секна при мисълта, че фонът е раздавал в Лагос автографи на екземпляри от моята книга.

— Хареса ли ви кралицата? — попита Джеки.

— Ва! Хареса! Дори много ми хареса! Чудесна жена! Тя е дребничка, дребничка, също като тебе. Но е много силна. Ва! Много силна жена.

— А Нигерия хареса ли ти? — попитах го аз.

— Никак — отвърна твърдо фонът. — Много е горещо. Слънце, слънце, слънце, потях се, потях се. Но кралицата е много силна... Вървеше, вървеше и никога не се потеше. Чудесна жена!

Той си спомни нещо и се засмя, после разсеяно наля по още една чаша.

— Подарих на кралицата онзи слонски зъб — продължи той. — Ти видя ли го?

— Да, видях го — отвърнах аз и си спомних великолепия гравирен бивен зъб от слон, който камерунците са поднесли в дар на нейно величество.

— Подарих ѝ този зъб от името на целия камерунски народ — обясни той. — Кралицата седеше в някакво кресло, аз пристъпих леко, леко и ѝ поднесох зъба. Тя го пое. Тогава всички онези европейци казаха, че не е учтиво да показвам задник на кралицата, затова тръгнахме заднешком. Лека-полека. Страхувах се, че а, а, и ще падна, но продължих да пристъпвам бавно назад и не паднах... но страшно много се страхувах.

Той се закиска отново при спомена за това, как е вървял заднешком пред кралицата и от очите му рукоуха сълзи.

— В Нигерия не е хубаво — каза той — много е горещо... непрестанно се потях.

Като говореше, че се потял, забелязах как очите му се закоуха в шишето с уиски, затова побързах да скоча на крака и да му кажа, че ние всъщност трябва вече да тръгваме, тъй като имаме да разопакуваме още много багаж. Фонът ни изпрати до облечения в слънце двор, хвана ни за ръка и ни погледна сериозно в очите.

— Довечера ще дойдете отново — каза той. — И ще си пийнем.

— Да, довечера непременно ще дойдем — уверих го аз.

Той се усмихна широко на Джеки.

— Довечера ще ти покажа как се веселим в Бафут — заяви той,

— Добре — отвърна Джеки и се усмихна храбро.

Фонът се раздели с нас с елегантен жест на ръката, обърна се и влезе вътре, а ние се упътихме с натежали крака към нашата вила.

— Струва ми се, че след това уиски няма да мога да сложа и хапка за закуска в устата си — заяви Джеки.

— Та що за пиене бе това — възразих аз. — Чисто и просто малък сутрешен аперитив. Ще видиш какво ще стане довечера.

— Няма да пия довечера... пийте си двамата — отвърна непоколебимо Джеки. — Ще пийна само чашка и толкоз.

След закуска, както се занимавах с животните, случайно погледнах през перилата на верандата и видях малка група мъже, упътена към къщата. Когато наближиха, забелязах, че всеки носи кошница или кратуна, затъкнати със зелени листа. Едва ли носеха толкова скоро животни. Обикновено минаваше седмица, докато новината за моето пристигане се разнасяше сред ловците и те започваха да носят животни.

Наблюдавах ги със затаен дъх. Те свиха по пътя и се заизкачваха по дългата стълба към верандата, като през цялото време говореха и се смееха. Когато стигнаха най-горното стъпало, млъкнаха и поставиха внимателно багажа си на земята.

— Добро утро, приятели — поздравих аз.

— Добро утро, маса — отвърнаха усмихнати и в хор мъжете.

— Какво е това?

— Животинчета, са.

— Откъде знаете, че съм пристигнал в Бафут и купувам животни?
— попитах крайно озадачен аз.

— Ей, маса, фонът ни каза — обясни един от ловците.

— Боже господи! — възкликна Джеки. — Ако фонът е разпространил новината преди нашето пристигане, още днес ще ни удавят с животни.

— Вече започнахме да се давим — отвърнах аз и огледах поставените ми в краката кошници и кратуни, — а ние не сме разопаковали дори и клетките. Както и да е, ще се оправим. Дай да видим какво са донесли!

Наведох се, взех една от кошниците от лико и я вдигнах високо.

— Кой донесе това? — попитах.

— Аз, са.

— Какво има вътре?

— Катериц, са.

— Какво пък е това — попита Джеки, докато развързвах кошницата.

— Нямам представа — отвърнах аз.

— Не е ли по-добре да попиташ? — предложи тактично Джеки.
— Може да се окаже я кобра, я нещо подобно.

— Вярно, права си — съгласих се аз и спрях да развързвам кошницата. Обърнах се към ловеца, който ме наблюдаваше неспокойно.

— Що за животинка е тази катериц?

— Дребосъче, са.

— Лошо животинче ли е? Хапе ли?

— Не, са, не хапе. Тази катериц е малка, са... бебенце.

Окуражен от тези обяснения, аз отворих кошницата и надникнах вътре. На дъното, свита и разтреперана, върху наръч трева лежеше мъничка, дълга около шест-седем сантиметра катеричка. Положително бе родена преди няколко дни. Чистичка и лъскава, подобна на плюш кожа покриваше тялото ѝ, а очите ѝ още не бяха отворени. Вдигнах я внимателно и я поставих върху ръката си. Тя издаде слаби пискливи звуци, розовата ѝ устица се отвори широко и очаквателно, а малките ѝ лапички задраскаха немощно по пръстите ми. Изчаках търпеливо да секне потокът от антропоморфични чувства у моята жена.

— Добре — казах ѝ аз, — ако желаеш, вземи я. Обаче те предупреждавам, че ще ти бъде адски трудно да я храниш. Заслужава да я вземем само заради това, че е с черни уши, а този вид е много рядък.

— О, ще се справим — отвърна оптимистично Джеки. — Животинчето е силно, а това е наполовина спечелена битка.

Въздъхнах. Спомних си моите мъки с безброй новородени катерички из различните части на света и как всяка една като че се оказваше по-ненормална и немощна от предишната. Обърнах се към ловеца.

— Това зверче, приятелю, е хубаво и ми харесва много. Но е още бебенце, нали? Сигурно няма да живее много, а?

— Вярно, са — съгласи се натъжено ловецът.

— Слушай, сега ще ти заплатя два шилинга и ще ти дам бележка. Ела отново след две седмици. Ако животинчето е живо, ще ти дам още пет шилинга. Съгласен ли си?

— Да, са, съгласен съм — отвърна ловецът и се усмихна щастливо.

Заплатих двата шилинга и му подписах полица за още пет, която той пхна внимателно в една гънка на своя саронг.

— Внимавай да не изгубиш бележката. Изгубиш ли я, няма да ти платя нищо повече.

— Не, маса, няма да я изгубя — увери ме той, все така усмихнат.

— Погледни какъв прекрасен цвят — каза Джеки и надникна към сгушената в шепите ѝ катеричка.

По този въпрос споделих напълно нейното мнение. Миниатюрната главичка бе оцветена в ярко оранжево, а зад всяко ухо имаше ясно очертан черен ръб, също като че майка ѝ не бе успяла да я измие, както трябва. Тялото бе зеленикаво с по-тъмни ивици по гърба и светложълто по коремчето, а смешната опашчица — тъмнотеленикава отгоре и огненооранжева отдолу.

— Как да я нарека? — попита Джеки.

Погледнах треперящото късче живот, което продължаваше да отваря широко уста върху дланта ѝ.

— Наречи я така, както я нарече ловецът, — катериц Дребосъчето — предложих аз.

Така катеричката се превърна в катериц Дребосъчето, а по-късно, за по-кратко — Дребосъка.

Залисан с мисълта за името, аз се заех да отварям друга кошница, без да попитам ловеца какво има в нея. И когато най-непредпазливо отворих капака, отвътре изскочи малко, заострено като на плъх личице, ухапа ме светкавично за пръста, издаде остър гневен крясък и изчезна в дъното на кошницата.

— Какво, за бога, беше това? — попита Джеки, докато изсмуквах кръвта от пръста си и проклинах, а ловците извикаха в хор: — Съжаляваме, са, съжаляваме, са — сякаш всички бяха виновни за проявената от мен глупост.

— Това злобно и мило животинче се нарича мангуста-джудже — обясних аз. — Макар и много дребни, те, изглежда, са от най-свирепите създания в Бафут. Издават най-неприятния крясък от всички дребни зверчета, които познавам, с изключение на мармозетката.

— В какво ще я поставим?

— Ще трябва да разопаковаме няколко клетки. Нека стои в кошницата, докато разгледам останалите животни — заявих аз и завързах отново внимателно кошницата.

— Не е лошо да притежаваме два различни вида мангуста — каза Джеки.

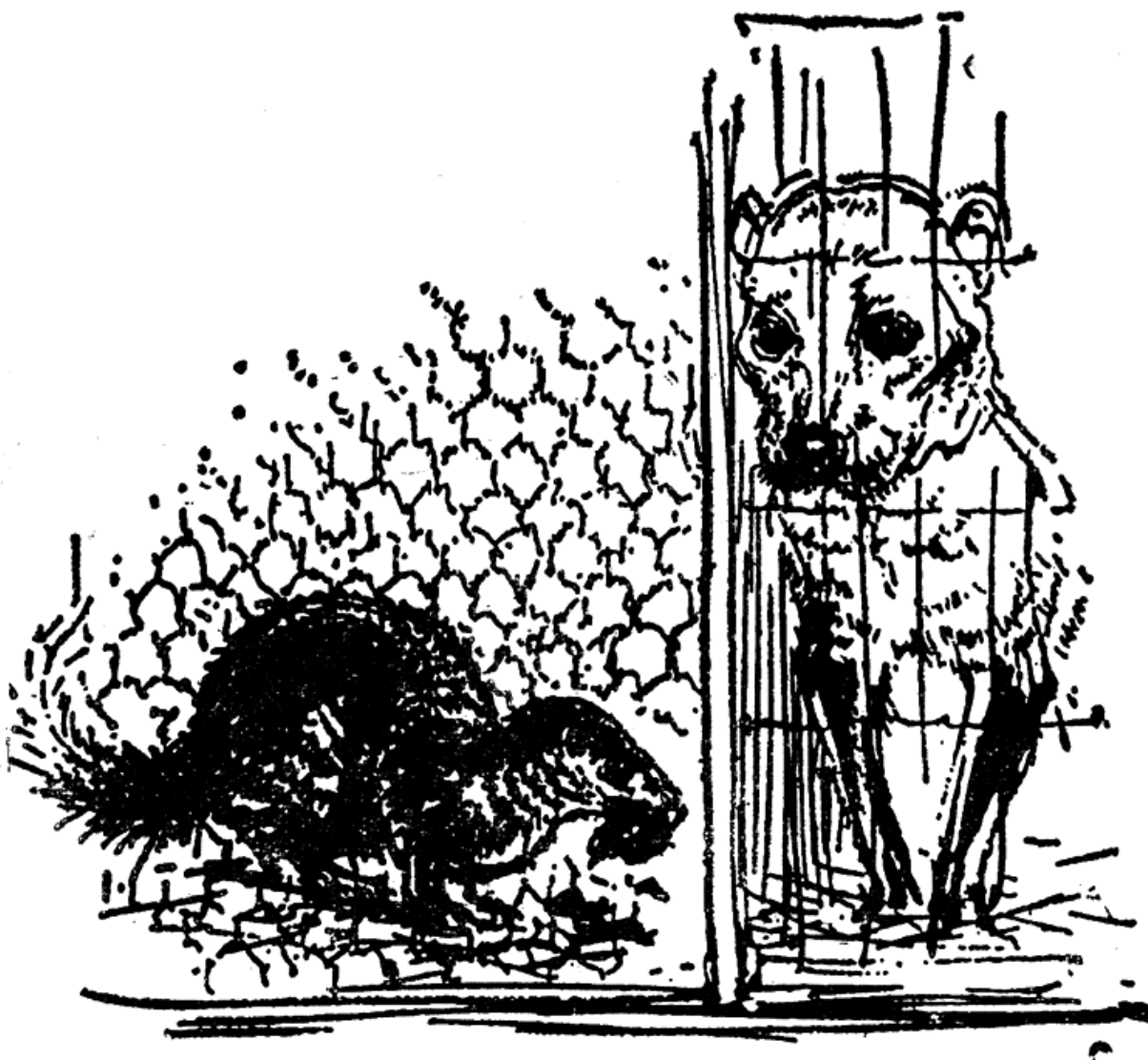
— Да — съгласих се аз и продължих да смуча пръста си. — Прелестно!

В останалите кратуни и кошници нямаше нищо интересно, освен три обикновени крастави жаби, малка зелена пепелянка и четири птици-тъкачи, от които няхах нужда. Отпратих ловците и се заех да настаня мангустата-джудже. Едно от най-неприятните неща по време на експедиции за животни е да се окажете неподготвен с клетки. Аз допуснах такава грешка по време на моята първа експедиция. Макар и да имахме много и различни съоръжения, пропуснах да се снабдя с готови клетки, като сметнах, че ще разполагам с предостатъчно време да си ги направя на самото място. В резултат на това първият наплив от животни ни намери съвсем неподготвени. Наложих се да работим денонощно и успяхме да ги настаним, но нахлу втората вълна и всичко започна отначало. По едно време за походното ми легло бяха навързани за въжета шест различни животни. След този случай винаги вземам предпазни мерки и по време на експедиция нося сглобяеми клетки, така че каквото и да се случи, да съм сигурен, че ще мога да подслоня поне първите четиридесет-петдесет екземпляра.

Сглобих една от нашите специални клетки, напълних я със сухи бананови листа и успях да пусна вътре мангустата, без да ме ухапе. Тя застана на средата на клетката, впи малките си блестящи очички в мен, повдигна изящна лапичка и така яростно записка, че ни продъни ушите. Звукът бе толкова пронизителен и неприятен, че в отчаянието си подхвърлих голямо парче месо в клетката. Мангустата скочи отгоре му, разтърси го силно, за да се убеди, че не е живо същество, после го отнесе в един от ъглите и започна да го яде. Макар и да продължаваше да кряска, сега звуците му се сподавяха от храната. Клетката поставих до тази на чернокраката мангуста Тики и седнах да ги наблюдавам.

На пръв поглед никой не би помислил, че двете животни имат някакво родство. Макар и все още кутре, чернокраката мангуста достигаше около шестдесет сантиметра на дължина и двадесет на височина. Широкичката ѝ муцунка наподобяваше донякъде кучешка, с

тъмни, кръгли и малко изпъкнали очи. Тялото, главата и опашката ѝ имаха ярък кремавобял цвят, а стройните ѝ крака бяха тъмнокафяви, почти черни. Пригладена, гъвкава и стройна, тя ми напомняше парижка бел-ами с изящна кожа, облечена в чифт черни чорапи. Обратно на нея мангустата-джудже нямаше нищо френско у себе си. На дължина заедно с опашката достигаше около двадесет и пет сантиметра. Имаше дребничко и заострено лице, миниатюрно и закръглено розово носле и чифт мънички, блестящи и оцветени в яркочервено очички. Сравнително дългата ѝ гъста козина имаше шоколадов цвят, изпъстрена тук-там с по-ярки червеникавокафяви петна.

Тики надникна с вид на ужасена гранд дама към клетката на новодошлата, която кряскаше и мърмореше недоволно над кървавото парче месо. Самата Тики бе изискана и придирчива в храненето си и в главата ѝ дори не минаваше мисълта да се държи толкова невъзпитано, да крещи и пищи с пълна уста, като че никога досега не се е хранила до насита. Тя наблюдава минута-две джуджето, изсумтя презрително, завъртя се елегантно два-три пъти, после си легна и заспа. Джуджето не се засегна от острата забележка за неговото поведение и продължи да хруска и да издава пискливи звуци, докато дояждаше остатъците от своята кървава храна. Когато и последната хапка бе погълната и всичко наоколо най-внимателно огледано да не би да е останало някое незабелязано късче, мангустата-джудже седна на земята, зачеса се енергично, после се сви на кълбо и също заспа. След около час я събудихме, за да увековечим нейния глас за поколенията. Тя обаче издаде такива гневни и възмутени крясъци, че се видяхме принудени да пренесем микрофона на другия край на верандата. До вечерта успяхме да запишем гласа не само на мангустата-джудже, но и на Тики и освен това да разопаковаме приблизително деветдесет процента от нашата екипировка. След това се изкъпахме, преоблякохме се и вечеряхме с чувството на хора, много доволни от себе си.

След вечеря се въоръжихме с бутилка уиски и цигари, взехме петромаксовия фенер и се отправихме към къщата на фона. Въздухът бе топъл и сънлив, изпълнен с аромата на пушек и напечена от слънцето земя. Из обраслите с трева канавки на пътя се извисяваха песните на щурците, а в потъналите в мрак плодни дървета около огромния двор на фона чувахме как сред клоните кряскат и пляскат с криле летящи кучета. Една група от децата на фона пляскаха с ръце и пееха, наредени в кръг на двора, очевидно играеха на някаква игра. От далечината между дърветата като неравномерни удари на сърце долиташе неритмичен барабанен тътен. Вървахме по лабиринта между колибите на жените на фона, всяка една осветена от червеникавия пламък на огъня и изпълнена с мирис на печени тропически картофи, пържени банани, задушено месо или с острата и задушлива миризма на сушена и солена риба. Най-сетне достигнахме до вилата на фона. Той ни посрещна на стълбата. Огромната му фигура изплува постепенно от мрака, а когато ни подаде ръка, робата му зашумоля.

— Добре дошли, добре дошли — поздрави той със светнало лице.
— Заповядайте вътре!

— Донесох малко уиски да ни развесели сърцата — казах аз и размахвах бутилката при влизане.

— Ва! Чудесно, чудесно — отвърна фонът и се закиска. — Уискито е чудесно нещо за веселба.

Великолепната му аленоужълта роба блестеше на меката светлина на лампата като тигрова кожа, а на една от изящните си китки бе поставил широка и изкусно гравирана гривна от слонова кост. Седнахме и изчакахме мълчаливо тържествения ритуал по разливането на първото питие. А когато всеки стисна в ръка чаша, до половината пълна с чисто уиски, фонът извърна към нас озареното си от широка и дяволита усмивка лице.

— Наздраве! — вдигна чаша той — тази нощ ще се веселим.

Така започнаха часовете, които по-сетне нарекохме „нощите на махмурлука“.

Като допълваше непрестанно чашите, фонът разказа отново за своето пътешествие до Нигерия, за това, колко е било горещо и как много се „потял“. Възхищенията му от кралицата нямаха граница. Той си стоял в собствената страна и все пак му било горещо, а кралицата вършела два пъти повече работа и пак оставала свежа и обаятелна! Това щедро и неподправено възхищение на фона ми се стори твърде необикновено, защото той принадлежеше към едно общество, в което жените не са нищо друго, освен обикновени товарни животни.

— Обичаш ли музика? — обърна се фонът към Джеки, когато изчерпахме темата за посещението в Нигерия.

— Да — отвърна Джеки. — Много обичам.

Фонът я изгледа със сияещ поглед.

— Помниш ли моята музика? — обърна се фонът този път към мен.

— Разбира се, че я помня. Такава музика няма никъде другаде, приятелю.

Фонът дори изгука от удоволствие.

— Ти писа за тази моя музика в твоята книга, а?

— Да, писах.

— И — продължи фонът, като дойде до най-главното — писал си и за танците, и за приятно прекараното време, а?

— Да, танците бяха чудесни.

— Искаш ли да покажем на твоята жена какви танци танцувахме тук, в Бафут? — запита той и протегна дългия си показалец към мен.

— Много искам.

— Чудесно, чудесно... хайде да отидем в танцувалнята — каза той, надигна се величествено от мястото си и постави изящната си ръка върху устата да сподави уригването. Две от неговите жени, които седяха дотогава смирено някъде отзад, се втурнаха, грабнаха подноса с напитки и хукнаха пред нас. Фонът ни изведе от къщата и през големия двор тръгнахме към неговата танцувалия.

Танцувалнята беше огромна, четвъртита постройка, наподобяваща кметство, но с пръстен под и само с няколко малки прозорчета. Край едната стена бяха подредени плетени кресла, нещо като кралска лежа, а над тях висяха, поставени в рамка, фотографиите на различни членове на кралското семейство. При влизането ни в залата насъбралиите се четиридесет или петдесет жени произнесоха обичайното поздравление (странен пронизителен вибриращ звук), който произвеждаха, като викаха силно и в същото време пляскаха бързо с ръце пред устата си. Шумът ставаше още по-оглушителен и от това, че и по-низшите съветници, облечени в блестящи роби, също пляскаха с ръце и даваха своя принос за общата врява. Почти оглушали от това посрещане, ние с Джеки бяхме настанени на два стола, по един от всяка страна на фона, а отпреде ни поставиха масичка с напитки. Фонът се облегна на стола и ни изгледа с широка и радостна усмивка.

— А сега ще се повеселим — обяви той, наведе се напред и наля по половин чаша шотландско уиски от една току-що отворена бутилка.

— Наздраве! — обърна се към нас фонът.

— Чин-чин! — отвърнах разсеяно аз.

— Какво каза? — попита заинтригувано фонът.

— Какво съм казал? — запитах озадачено аз.

— Ами че това, което току-що каза.

— Чин-чин ли?

— Да, да, точно това.

— Така се казва, когато се пие.

— Не е ли същото като „наздраве“? — попита озадачено фонът.

— Да, абсолютно същото.

Той млъкна за миг, само устните му продължаваха да се движат. Очевидно сравняваше качествата на двата тоста. После отново вдигна чаша.

— Шин-шин — каза фонът.

— Наздраве! — отвърнах аз, а фонът се тръшна назад на стола и изпадна в лудешки смях.

Пристигна оркестърът — четирима младежи и две от жените на фона с три барабана, две флейти и една напълнена с царевични зърна кратунка, която издаваше приятен шумящ звук, нещо като манрикаси. Те се настаниха в ъгъла на залата, после думнаха няколко пъти предварително върху барабаните и погледнаха очаквателно фона. След като се съвзе от смеха, фонът издаде някаква рязка заповед и две от неговите жени поставиха в средата на танцовата площадка малка масичка, а върху нея петромаксова лампа. Пръстите на барабанистите отново тропнаха очаквателно върху барабаните.

— Приятелю — обърна се фонът към мен, — помниш ли, че когато беше в Бафут, ти ме научи на един европейски танц, а?

— Да — отвърнах аз — спомням си.

Ставаше дума за един от пирове на фона, на който, възползувайки се от гостоприемството му, аз се заех да науча него, съветниците и жените му да танцуват конга. Успехът беше зашеметяващ, но смятах, че фонът е забравил този случай през изтеклите осем години.

— Сега ще ти покажа — каза с блеснали очи той.

Изгърмя нова заповед и двадесетина негови жени излязоха на танцовата площадка, наредиха се в кръг около масата и всяка прихвана здраво през кръста жената пред нея. После заеха необичайна полуприклекнала поза като застанали на старт бегачи и замряха.

— Какво ще правят? — прошепна Джеки.

Наблюдавах, очаквайки дяволска веселба.

— Убеден съм — отвърнах замечтано аз, — че след моето заминаване фонът ги е карал да танцуват конга и сега ще ни демонстрират наученото.

Фонът вдигна огромната си ръка и оркестърът засвири възторжено някаква бафутска мелодия в ритъма на конга. Жените на фона, до този момент застинали в необичайната, приклекнала поза, закръжиха около лампата и на всеки шести такт с набръчкани от

напрежение чела ритваха с тънките си крака. Въздействието бе очарователно.

— Приятелю — казах аз, трогнат от гледката, — това е великолепно!

— Чудесно! — съгласи се ентусиазирано Джеки. — Те танцуват много добре.

— Това е танцът, който ти ме научи — обясни фонът.

— Спомням си.

Той се обърна с хихикане към Джеки.

— Твоят мъж е много силен... ние танцувахме, танцувахме, пихме... Ва! Чудесно прекарахме!

Оркестърът млъкна, макар и не едновременно, и съпругите на фона, свенливо усмихнати при нашите аплодисменти, се изправиха и се върнаха на предишните си места край стената. От устата на фона прогърмя нова заповед. Внесоха голяма кратуна палмово вино и го раздадоха на танцьорките, като всяка една получи своя дял направо в свитите си шепи.

Въодушевен от зрелището, фонът отново напълни чашите.

— Да — продължи той замислено, — твоят мъж е много силен на танцуване и пиене.

— Сега вече не е силен — отвърнах аз. — Остарях.

— Не, не, приятелю — отвърна със смях фонът. — Аз остарях, ти си още млад.

— Сега изглеждаш по-млад, отколкото последния път, когато бях в Бафут — казах искрено аз.

— Това е, защото имате много жени — каза Джеки.

— Ва! Не поради това — отвърна изненадан фонът. — Тези жени ме изморяват твърде много.

Той погледна навъсено наредените покрай стената съпруги и отпи от чашата си.

— Тези мои жени ме мамят твърде много — продължи той.

— Моят съпруг също казва, че го мамя — каза Джеки.

— Твоят съпруг е щастлив. Той има само една жена, а аз имам много — отвърна фонът — и те непрестанно ме мамят.

— Но от жените има голяма полза.

Фонът я изгледа недоверчиво.

— Без жени не може да има деца... мъжете не могат да раждат деца — забеляза деловито Джеки. При тези думи фонът така се разкиска, че се уплаших да не му призлее. Той се облегна на стола и се затресе от смях, та чак от очите му бликнаха сълзи. Най-сетне се изправи и все още тресейки се, избърса очите си.

— Твоята жена е умница — каза през смях той и наля още една голяма доза уиски на Джеки в чест на нейната интелигентност. — Ти би била добра жена за мен — каза той и я погали нежно по главата. — Шин-шин!

Музикантите се завърнаха и заизтриваха устни. Кой знае защо бяха излизали навън и сега с пресни сили подхванаха една от моите любими бафутски мелодии, наречена танцът на пеперудата. Под звуците на приятна и весела мелодийка жените на фона отново се появиха на танцовата площадка и изиграха очарователен танц. Наредени в редици, те изпълняваха пестеливи, но сложни движения с ръцете и краката. После две жени в началото на редицата се хванаха за ръце, а последната премина по редицата и се преметна по гръб, но тези с хванатите ръце я поеа и я изправиха на крака. С развитието на танца темпото на музиката ставаше все по-бързо; жената, която изпълняваше ролята на пеперуда, се въртеше и хвърляше по гръб също така все по-бързо и по-бързо, а жените с хванатите ръце я изхвърляха във въздуха с все по-голямо въодушевление. Когато танцът достигна кулминационната си точка, фонът се изправи величествено и сред възторжените викове на присъстващите се присъедини към редицата на танцуващите жени. Той се завъртя край тях и запя гръмка думите на песента, а аленожълтата му роба се превърна в цветен облак.

— Аз танцувам, аз танцувам и никой не може да ме спре — припяваше си весело той, — но трябва да внимавам да не падна на земята като пеперудата.

Фонът се завъртя край редицата на съпругите си като същински пумпал и гласът му заглуши техните гласове.

— Дано не го изпуснат — казах аз на Джеки и не свалях очи от двете ниски, набити съпруги с хванати ръце в началото на редицата, които очакваха малко припряно своя господар и повелител.

Фонът изпълни последното мощно завъртане и се метна по гръб връз ръцете на своите жени, които го подхванаха, но се огънаха от удара. При падането си той разпери широко ръце, така че жените му за

миг се скриха под неговите развети ръкави, и заприлича наистина на гигантска многоцветна пеперуда. Фонът ни погледна със сияещо лице и леко килната шапчица, отпуснат върху ръцете на своите жени, които го изправиха с усилие отново на крака. Той се върна усмихнат и задъхан при нас и се тръшна на стола.

— Чудесен танц, приятелю — възхитих се аз. — Ти си много силен.

— Действително — съгласи се Джеки, на която всичко това също направи голямо впечатление — вие сте много силен човек.

— Това е чудесен танц, чудесен танц — отвърна с хихикане фонът и ни наля машинално по още една чаша.

— В Бафут имате и друг танц, който ми харесва много — казах аз. — Този танц, при който се изобразява кон.

— Да, да, знай го — каза фонът. — Този, при който танцуваме с конски опашки.

— Точно така. Ще го покажеш ли на жена ми?

— Разбира се, приятелю — отвърна той, после се наведе напред и издаде някаква заповед, при която една от съпругите излезе бързо от танцувалнята.

Фонът се обърна и се усмихна на Джеки.

— Сега ще донесат конските опашки и ние ще танцуваме.

След малко неговата съпруга се завърна и донесе цяла връзка бели, лъскави конски опашки, всяка дълга около шестдесетина сантиметра и прикрепена към дръжка от красиво изплетени кожени каишки. Опашката за фона бе особено дълга и пищна, с дръжка от сини, червени и златисти каишки. Той я размаха във въздуха с бавно и грациозно движение на ръката и космите ѝ бухнаха на вълни и заплуваха като облак. Двадесет от жените на фона, всяка с опашка в ръка, излязоха на танцовата площадка и се наредиха в кръг. Фонът зае място в центъра. Той размаха своята конска опашка, оркестърът гръмна и танцът започна.

Танцът с конските опашки е най-чувственият и най-прекрасният от всички бафутски танци. Ритъмът бе своеобразен, малките барабани издаваха остри звуци, стакато, а големите само тътнеха и боботеха. Бамбуковите флейти изпълняваха мелодията с писукане и цвъртене и тя като че нямаше нищо общо с барабаните, а всъщност се сливаше чудесно с тях. Жените на фона се завъртяха бавно в такт с мелодията по

посока на часовниковата стрелка. Те правеха ситни, строго определени стъпки и размахваха бавно конските опашки пред лицата си. В това време фонът танцуваше в центъра, като се движеше в посока, обратна на часовниковата стрелка. Той подскачаше, потропваше и огъваше тяло по особен начин, вдървено, размахваше с невероятно еластични движения на китката своята конска опашка във въздуха и изпълняваше цяла серия красиви и сложни движения. Получаваше се странен, неподдаващ се на описание ефект. В един миг танцьорките наподобяваха бели морски водорасли, понесени и разлюлени от морското течение, а в следващия фонът тропваше с опънати крака като чудновата птица с бели пера, погълната изцяло от любовен танц и заобиколена от своите любими. Бавната павана^[1] и грациозните движения на опашките произвеждаха хипнотизиращо въздействие. Танцът завършваше сред ромола на барабаните, а ние продължавахме да виждаме пред очите си размахващите се опашки.

Фонът тръгна с грациозни стъпки към нас, понесъл сега небрежно опашката в ръце, потъна в стола си и задъхан, отправи сияещ поглед към Джеки.

— Хареса ли ви моят танц? — попита той.

— Прекрасен танц — отвърна Джеки. — Много ми хареса.

— Чудесно, чудесно — каза доволен фонът. Той се приведе напред и погледна с надежда бутилката, но тя бе празна. Тактично премълчах, че имам във вилата още уиски. Фонът съзерцаваше с унил поглед бутилката.

— Уискито свърши — каза той.

— Да — отвърнах безучастно аз.

— Все пак — продължи неустрашимо фонът, — продължаваме с джин.

Сърцето ми се сви. Тайно се надявах да преминем на нещо по-невинно, да речем бира, за да си отдъхнем от голямото количество чист алкохол. Фонът изрева на една от жените си. Тя изтича навън и след малко се завърна с бутилка джин и бутилка горчива ракия. Фонът пиеше джина по свой начин, като напълваше чашите до половината, след което оцветяваше джина в тъмнокафяво с горчивата ракия. Една чаша от това питие можеше да убие слон. Като видя какъв коктейл ми пригответи фонът, Джеки побърза да се извини, че поради лекарска възбрана не бива да пие джин. Фонът охотно се съгласи, макар и да

стана ясно, че има най-лошо мнение за онзи лекар, който може да препоръча подобно нещо.

Оркестърът засвири отново, всички присъстващи се струпяха на танцовата площадка и започнаха да танцуват поединично или по двойки. Тъй като ритъмът ни се стори подходящ, двамата с Джеки станавме и започнахме да танцуваме бърз фокстрот. Фонът ни окуражаваше с гръмовит глас, а неговите жени кряскаха от удоволствие.

— Чудесно, чудесно! — подвикна фонът, когато преминахме бързо край него.

— Благодаря, приятелю — извиках аз в отговор и водех внимателно Джеки между съветниците, които с пъстрите си роби наподобяваха цветна леха.

— Много те моля да не ме настъпваш по краката — каза умолително Джеки.

— Извинявай, но в този час на нощта трудно мога да се ориентирам къде да стъпя.

— И аз забелязах същото — отвърна язвително Джеки.

— Защо не потанцуваш с фона? — попитах я аз.

— Помислих вече за това, но не съм сигурна дали е правилно да го кани една обикновена жена.

— Струва ми се, че ще остане поласкан. Покани го за следващия танц — предложих аз.

— А какво бихме могли да танцуваме? — попита Джеки.

— Научи го нещо, с което да разобрази своя латиноамерикански репертоар — отвърнах аз. — Научи го да танцува румба.

— Според мен в този късен час е по-лесно да се научи самба — отвърна Джеки.

Когато танцът свърши, ние приближихме до фона и аз вдигнах чаша.

— Приятелю — започнах, — ти си спомняш онзи европейски танц, на който те научих, когато бях по-рано в Бафут, нали?

— Помня, помня, отличен танц — отвърна сияещ той.

— Жена ми иска да те покани да потанцуваш с нея и да те научи още един европейски танц. Съгласен ли си?

— Ва! — избоботи от възхищение фонът — чудесно, чудесно. Нека твоята жена да ме научи. Чудесно, чудесно, съгласен съм.

Най-сетне успяхме да подберем една мелодия от репертоара на оркестъра, която донякъде наподобяваше самба, и Джеки и фонът се изправиха. Всички присъстващи ги зяпнаха със затаен дъх.

Едва не се задавих при гледката, която представляваха високият около метър и деветдесет фон и дребничката, едва метър и петдесет Джеки, когато застанаха на танцовата площадка. Джеки му показва бързо основните и прости стъпки на самбата и за мое голямо удивление фонът ги усвои, без ни най-малко затруднение. После той прегърна Джеки с огромните си ръце и те започнаха да танцуват. Най-забавно ми се стори, че като я притисна силно до гърдите си, Джеки се изгуби почти цялата в развяната му роба. От време на време тя изчезваше напълно от погледа и тогава изглеждаше, че фонът, на когото по магически начин са пораснали още един чифт крака, танцува напълно сам. И нещо друго любопитно привлече вниманието ми, но известно време не можах да го доловя. После изведнъж разбрах, че Джеки води фона в танца. Те преминаха край мен и широко ми се усмихнаха, явно танцът им доставяше огромно удоволствие.

— Танцуваш чудесно, приятелю — извиках аз. — Жена ми добре те е научила.

— Да, да — изрева фонът над главата на Джеки. — Чудесен танц. Твоята жена може да бъде и на мен добра жена.

Най-сетне, след половинчасово танцуване, двамата се върнаха разгорещени и уморени. Фонът гаврътна голяма глътка чист джин да възстанови силите си, после се наведе над мен.

— Имаш чудесна жена — каза шепнешком той, като вероятно смяташе, че оценката може да главозамае Джеки. — Чудесно танцува. Чудесно ме учи. Ще ѝ дам мимбо... специално мимбо ще ѝ дам.

Обърнах се към Джеки. Тя си вееше с ветрило и нямаше представа какво ѝ готви съдбата.

— Ти завъртя главата на нашия домакин — казах аз.

— Чудесен старик — отвърна Джеки — при това танцува великолепно... забеляза ли как моментално научи стъпките на самбата?

— Да — отвърнах аз, — той е толкова доволен от урока, че иска да те възнагради.

Джеки ме погледна подозрително.

— Как ще ме възнагради? — попита тя.

— Сега ще получиш кратуна със специално мимбо... това е палмово вино.

— Боже господи, не мога да понасям това питие — отвърна ужасена тя.

— Няма значение. Налей си една чаша, опитай го, после кажи, че по-хубаво вино не си пила никога през живота си, след това помоли да го разделиш с неговите съпруги.

Внесоха пет запущени със зелени листа кратуни. Фонът опита тържествено всички, преди да реши кое вино е най-хубавото. След това напълниха една чаша и я поднесоха на Джеки. Тя събра целия свой кураж на светска жена и отпи малко от виното, задържа го в устата, после го глътна и по лицето ѝ се изписа дълбоко задоволство.

— Това мимбо е чудесно — обяви тя с възхищение и вид на специалист, комуто току-що са поднесли коняк „Курвоазие“.

Лицето на фона засия. Джеки отпи още една глътка, защото той я наблюдаваше отблизо. По лицето ѝ се изписа още по-голямо възхищение.

— Никога през живота си не съм вкусила толкова хубаво мимбо — каза Джеки.

— Ха! Добре — отвърна доволен фонът. — Мимбото е чудесно и прясно.

— Ще разрешите ли на вашите жени да пият с мен? — попита Джеки.

— Да, да — отвърна фонът с величествен жест на ръката.

Жените на фона пристъпиха със срамежлива усмивка напред и Джеки побърза да налее остатъка от мимбото в розовите им длани.

Нивото на джина в бутилката бе спаднало обезпокоително и аз погледнах внезапно часовника си. Ужасих се, че до пукване на зората остават едва два часа и половина. Извиних се, че на следващия ден ме очаква тежка работа и предложих да преустановим тържеството. Фонът настоя да ни придружи до стълбата на нашата вила, предвождани от оркестъра. Когато пристигнахме, той нежно ни прегърна.

— Лека нощ, приятелю — каза той и стисна ръката ми.

— Лека нощ — отвърнах аз. — Благодаря. Ти ми достави приятни часове.

— Наистина — прибави Джеки. — Благодаря ви много.

— Ва! — отвърна фонът и я погали по главата. — Чудесно си потанцувахме. Ти би могла да ми станеш много добра жена, нали?

Гледахме как фонът премина огромния двор, висок и грациозен в своята роба, съпроводен от момченце с фенер в ръка, който пръскаше кръг златиста светлина край него. Те се изгубиха сред лабиринта от колиби. Цвъртенето на флейтите и думкането на барабаните ставаше все по-слабо и накрая съвсем заглъхна. Сега се чуваха само песента на щурците, крякането на дървесните жаби и едва доловимите тръбни подвижвания на летящите кучета. Когато се пъхнахме под мрежите против комари, някъде в далечината дрезгаво и сънно изкукуригаха първи петли.

РЪЧНА ПОЩА

Добри ми приятелю,
Добро утро на всички.

Твоята бележка получих и разбрах добре всичко.
Кашлицата ми попретина, но ненапълно.

Съгласен съм да вземеш от днес под наем моя ландровер, като ми плащаш седмично. Искам само да ти кажа, че от днес ландроверът е на твое разположение, но ако ме повикат на събрание в Ндоп, Беменда или някъде другаде или пък по каквато и да е спешна работа, ще те уведомя, за да взема колата за този ден.

Искам да ти напомня, че още не сме си уредили сметките за последния път, когато нае колата.

Твой добър приятел,
фонът на Бафут

---

[1] Испански танц (бел.пр.). ↑

ЖИВОТНИ В КУТИИ

Веднага след пристигането на Боб и Софи в Бафут ние се наехме да внесем ред в нашата вече голяма и непрестанно нарастваща сбирка от животни. Огромната и сенчеста веранда, разположена в кръг пред стаите на горния етаж на вилата, разделихме на три части: първата за влечуги, втората за птици и третата за бозайници. По този начин всеки един от нас се грижеше за определена секция и който свършеше по-рано, оказваше веднага помощ в групата на другото. Първата ни работа сутрин, докато бяхме още по пижами, бе да минем по верандата и да огледаме внимателно всяко едно животно и да се убедим, че се чувства добре. Благодарение на ежедневното внимателно наблюдение на животните човек успява да ги опознае добре и да открие най-малкия признак на заболяване дори когато на всеки друг се струва, че дадено животно е в превъзходно здраве. После почиствахме клетките, нахранвахме най-слабите животни, които не можеха да чакат (например нектарките, които трябва да получат своя нектар веднага след разсъмване, или новородените, на които още рано сутринта трябваше да се раздадат бутилки с мляко), и чак тогава сядахме и ние на закуска. По време на храненето обикновено обменяхме мисли по своите задължения. Този разговор би накарал всеки нормален човек да изгуби апетит, защото засягаше главно състоянието на чревните движения на нашите питомци. Диарията или запекът при дивите животни често пъти е много добро указание за това, дали са хранени правилно. Това може да бъде първият (а понякога и единственият) симптом за някакво заболяване.

По правило набавянето на животни при всяка една експедиция е най-простата част от работата. Щом местните хора научат, че желаете да купите живи диви животни, към вас просто потича изобилие. Деветдесет процента, разбира се, са животни от най-обикновените видове, но понякога хората носят и редки животни. Ако се нуждаете от редки животни, трябва да отидете да си ги намерите сам, но докато се занимавате с това, може да сте сигурен, че цялата обикновена местна фауна ще ви бъде доставена у дома. Така че залавянето на животните е лесна работа, но трудното е да се грижите за тях.

Бедата не е толкова в това, че животното изживява голямо сътресение в резултат на залавянето му, колкото във факта, че е принудено да живее в непосредствена близост с едно същество, което то възприема като свой най-голям враг: самия вас. В много случаи животното преживява добре своето пленничество, но то не може да се примири с близостта, при която е принудено да съжителствува с вас. Това е първата огромна бариера, която трябва да се преодолее единствено чрез търпение и нежност. Месеци наред животното може да прави опити да ви ухапе и да ръмжи всеки път, когато наближите клетката му. Вие изпадате в отчаяние и смятате, че никога няма да му направите благоприятно впечатление. И ето, идва денят, в който понякога без каквото и да е предупреждение то притичва към вас и поема храната от ръката ви или пък ви разрешава да го чешете зад ушите. В такива моменти чувствувате, че не сте си изгубили напразно времето да чакате.

Храненето безспорно е един от най-важните ви проблеми. Необходимо е не само да притежавате достатъчно обширни познания за това, с какво се храни всеки вид в естествената си среда, но и да изнамерите подходящи заместители, ако не можете да му доставите естествена храна, и да научите вашите животни да ги поемат. Трябва също така и да угаждате на техните индивидуални желания, а те са многобройни. Веднъж имах един гризач, който отказваше да поеме нормалната за гризачите храна — плодове, хляб и зеленчуци — и в продължение на три дни се хранеше изключително с фиде. Имах и група от пет маймуни на една и съща възраст и от един и същ вид, но с коренно различни индивидуални качества. Две имаха страст към твърдо сварените яйца, останалите три се ужасяваха от странните бели форми на яйцата и не смееха да се докоснат до тях. Поставех ли непознатите бели предмети в клетката, те започваха да крещят от страх. И петте маймуни обожаваша портокалите, но докато четири от тях най-старателно обелваха кората и я хвърляха, петата също така старателно обелваше плода, но хвърляше портокала, а изяждаше кората. Когато притежавате сбирка от няколкостотин животни и всички проявяват такива странни особености, може да се побъркате в стремежа си да задоволите техните желания, за да запазите животните здрави и жизнерадостни.

От всички дразнещи и неприятни задачи, с които трябва да се занимават по време на експедиция за диви животни, храненето на новородените от ръка без съмнение е най-неприятната. Преди всичко тези животни не знаят как да поемат биберона, а няма по-неприятно от това да се боричкат с едно новородено животинче, обляно от главата до петите в топло мляко. На второ място трябва да се държат на топло, особено през нощта, а това означава, че нощем трябва да ставате по няколко пъти и да им подменяте бутилките с топла вода (освен ако не ги пхнете в собственото си легло, което често пъти е най-правилното). След изтощителния ден ставането в три часа през нощта, за да пълните бутилки с гореща вода, е занимание, което много скоро губи своето очарование. На трето място, новородените животни имат изключително нежни стомаси и трябва да ги гледате като същинска бавачка. Млякото, което им се дава, не трябва да е нито много гъсто, нито много рядко. При първия случай те получават чревни разстройства, които водят до нефрит и оттам обикновено до смърт, а при втория отслабват и стават възприемчиви към всякакви смъртоносни усложнения.

Обратно на моите мрачни предсказания, новородената черноуха катеричка, катериц-Дребосъчето (за приятели само Дребосъка), се оказа образцово бебе. През деня лежеше и помръдваше с уши в легло от вата, поставено върху бутилка с гореща вода на дъното на дълбока тенекиена кутия от бисквити, а нощем тенекиената кутия поставяхме край леглата, под лампа с инфрачервени лъчи. Много скоро установихме, че Дребосъкът има самостоятелен характер. Независимо от изключително дребния си ръст животинчето бе необикновено гласовито, а гласът му представляваше серия пронизителни и бързи „чаткания“, подобни на дрънченето на евтин будилник. В продължение на първите двадесет и четири часа то свикна с часа на храненето и закъснеехме ли дори с пет минути, започваше да надига глас и да „чатка“ дотогава, докато не му поднесохме храна. Настъпи денят, в който Дребосъкът прогледна и видя своите прилежни родители и окръжаващия го свят. Това създаде нови проблеми. Този ден се случи така, че закъсняхме малко с храната му. Заседяхме се на масата, улисани в разговор за това-онова, и за наш срам забравихме напълно Дребосъка. Внезапно нещо задраска зад мен, обърнах се и видях катеричката, седнала на прага на трапезарията. По лицето ѝ, меко казано, се изписваше страшно негодувание. Като ни забеляза, тя зацъка като будилник, изтича по пода, изкачи се задъхана

по стола на Джеки, скочи на рамото ѝ, размаха насам-натам опашка и закрещя възмутено на ухото ѝ. За една новородена катеричка това беше истински подвиг. При това, както вече казах, тя току-що бе прогледнала. Въпреки всичко бе успяла да излезе от своята кутия, да намери пътя от нашата спалня (претрупана с разни принадлежности за кинокамерата и филми), да мине по цялата веранда между двете редици клетки с опасни животни и най-накрая да ни открие (най-вероятно по звука) в трапезарията, която се намираше на другия край на верандата. Преодолявайки безброй опасности, катеричката бе изминала шестдесетина метра по напълно неизвестна територия само и само да ни съобщи, че е гладна. Не е необходимо да казвам, че тя получи съответната похвала, а най-важното, от нейна гледна точка, тя получи обяда си.

Веднага след проглеждането си Дребосъкът започна да расте бързо и скоро се превърна в най-прелестната катеричка, която бях виждал дотогава. Оранжевата глава и добре оформените, очертани с черна линия уши се съчетаваха великолепно с големите черни очи. Козината на тялото ѝ преливаше в мъхавозелени оттенъци и двата реда бели петна от двете ѝ страни проблясваха като осветени „котешки очи“ на потънало в мрак шосе. Опашката ѝ обаче бе най-красива от всичко. Дълга и пухкава, отгоре зелена, а отдолу оранжева, тя бе истинска прелест. Дребосъкът обичаше да седи с навита на гърба си опашка, чийто връх висеше пред самия ѝ нос. Катеричката помръдваше опашка и тя потръпваше като пламък на свещ, разклащан от течението на въздуха.

Дори и когато порасна, Дребосъкът продължаваше да спи в поставената край леглото ми тенекиена кутия от бисквити. Тя се будеше рано сутрин, надаваше силен крясък, скачаше от кутията върху някое от нашите легла и се пъхаше под завивката. Десетина минути проучваше отпуснатите ни от съня тела, после скачаше на пода и тръгваше да оглежда верандата. От тези свои изследвания често се завръщаше с някой трофей (парченце изгнил банан, сухо листо или цветец от бугенвилеята), поставяше го веднага някъде из леглата и се възмущаваше безкрайно, ако изхвърляхме подаръка на пода. Това продължи месеци наред, докато настъпи денят, в който реших, че както останалите животни, и катеричката трябва да бъде поставена в клетка. Една сутрин се събудих от мъчителна болка и разбрах, че иска да

натика един фъстък в ухото ми. Открила този деликатес на верандата, тя вероятно бе сметнала леглото ми за недостатъчно сигурно място, а ухото — за чудесно скривалище.

Друго новородено, макар и сукалче, за което се наложи да се грижим, бе ококореният иглоноктест лемур, който уловихме близо до Ешоби. Той се опитоми за кратко време и стана наш любимец. За размерите си притежаваше огромни крайници с дълги и тънки пръсти. Твърде занимателно и комично зрелище представляваше това зверче, когато танцуваше из своята клетка на задните си крака и преследваше молец или пеперуда, които бяхме пуснали вътре. То протягаше огромните си ръце, като че уплашено от нещо, а очите му щяха да изскочат от орбитите си. Като заловеше плячката, то сядаше, стиснало здраво насекомото в розовата си лапичка, и я наблюдаваше с широко ококорени очи, удивено, че в нея изведнъж се е оказало такова същество. После го натъпкваше в устата си и продължаваше да седи, а крилата на пеперудката се размахваха като странни мустаци, над които блещукаха огромни учудени очи.

Ококореният ме запозна за първи път с една необикновена привичка на галагото, която за мой най-голям срам не бях забелязал дотогава, макар че се бях грижил за безброй галаго. Една сутрин го наблюдавах как изскочи от своята кутия да се нахрани с брашнени червеи и набързо да се измие и приглади.

Както вече споменах, той има големи и нежни като венчелистчета уши, толкова тънки, че просто прозират. За да ги предпази от пробождање или друго увреждане, когато живее на свобода, той има навика да ги свива отстрани на главата си като свити платна на яхта. Веднага се виждаше, че слухът е от изключително значение за Ококорения. Той долавяше най-малкия шум — тогава ушите щръкваха и се насочваха като радар. Винаги ми е правило впечатление, че през голяма част от времето си чисти и трие ушите с ръце, но тази сутрин проследих целия процес от началото до края. Това, което видях, ме поразя. Най-напред седна на едно клонче със зареян в пространството поглед и започна да чисти с голяма грижливост опашката си, като разделяше внимателно космите, за да се убеди, че между тях няма нито клечици, нито усукани и сплъстени косми, също като момиченце, което сплита косите си. След това отпусна голямата си като на кукла ръка и цръкна на дланта си капка урина. Той разтри със съсредоточен вид длани и започна да натрива урината по ушите си, също както мъжете натриват брилянтин в косите си. После цръкна нова капка и натри

внимателно ходилата на краката и дланите на ръцете си. Аз не свалях изумените си очи от него.

Наблюдавах го три дена поред и се убедих, че не си въобразявам нищо, защото ми се стори, че това е един от най-странните животински навици, които някога съм виждал. В заключение смятам причината само една. Кожата на изключително нежните и тънки уши трябва да се поддържа винаги влажна, в противен случай неизбежно ще изсъхне и ще се напука, а това може да се окаже фатално за едно животно, което разчита толкова много на своя слух. Същото се отнася и за деликатната кожа на ходилата и дланите на ръцете, но тук урината играеше и допълнителна роля. Ходилата и дланите са леко вдлъбнати, така че когато животното скача от клон на клон, лапите действуват като вентузите по пръстчетата на дървесната жаба.

При едно по-сетнешно пътуване се снабдихме с голям брой от галагото на Демидов (най-дребните представители на това племе на големина колкото едри плъхове) и забелязах и у тях същия навик.

Най-увлекателното в една експедиция за диви животни според мен е ежедневно общуване с животните, при което имате възможност да наблюдавате, да изучавате и да записвате. Ежедневно и почти всеки миг от деня с някое от животните се случваше, нещо ново и интересно. Следващите няколко извадки от дневника ми показват много добре как всеки ден бе изпълнен с нови задачи и интересни наблюдения:

14 февруари. Пристигнаха две маймуни — черноноси хусари. Пръстите на четирите лапи и на двете са сериозно засегнати от кърлежи. Наложих се да извадя кърлежите с ланцет и да инжектирам маймуните превантивно с пеницилин... Малкото на цибетката показва първи прояви на възрастно. Когато приближих ненадейно клетката му, то се наежи и придружи това си действие с няколко силни изсумтявания, много по-силни и внушителни, отколкото при подушване на храната. Донесоха голяма листовежда жаба с необикновено очно заболяване, изглежда голям злокачествен тумор, разположен зад очната ябълка. Туморът бе причинил ослепяване и се бе разраснал навън, като че ли жабата има балон върху едното си око. Всичко това, изглежда, не причинява болка на жабата, затова няма да отстранявам израстъка. Ето че в диво състояние животните невинаги са щастливи и безгрижни.

20 февруари. Най-сетне, след безброй неуспешни опити, Боб откри какво ядат косматите жаби: охлюви. Бяхме им предлагали

мишлета, плъхчета, птиченца, яйца, бръмбарчета и техните личинки, скакалци, но напразно. Охлювите поглъщат настървено. Има голяма надежда да откараме жабите в Англия живи. Сред галагото на Демидов избухна нещо като зараза от нефрит. Две от тях тази сутрин бяха мокри от глава до пети от урина. Разреших млякото, с което ги хранехме, възможно е да е било твърде силно за тях. Наредих да им дават повече насекоми за храна. Петте новородени отлично усвояват млякото „Комплан“, което е твърде интересно, защото това мляко е извънредно богато по съдържание. Ако обикновеното мляко на прах оказва известно неблагоприятно влияние върху възрастните, то би трябвало да се очаква, че „Комплан“ би имал същия ефект и върху новородените.

16 март. Донесоха две чудесни кобри. Едната е дълга около метър и половина, а другата — около шестдесет сантиметра. И двете приеха моментално храна. Най-добрата придобивка за днес е една женска мангуста-джудже с две новородени. И двете малки са съвършено слепи и за разлика от своята тъмнокафява майка са необикновено светлосивобежови. Отделих новородените, за да ги храня от ръка, тъй като бях убеден, че ако ги оставя заедно с женската, тя или няма да им обръща внимание, или ще ги убие.

17 март. Младите мангусти-джуджета отказаха категорично да се хранят с биберон или от пълнители на автоматични писалки. Предвид на това (тъй като едва ли ще оживеят) ги върнах обратно при майка им. За мое най-голямо учудване тя ги прие ласкаво и започна да ги кърми. Съвсем необикновен случай! Занимавах се с два счупени крака: на една африканска горска кукумявка, уловена с капан, и на млад ястреб с частична фрактура. Струва ми се, че кракът на кукумявката едва ли ще се оправи, защото, изглежда, са скъсани сухожилията, а костта е зле натрошена. Кракът на ястреба ще се оправи, понеже е млад. Галагото на Демидов нощем издават слабо мяукане, ако бъдат обезпокоени. Това е единственият звук, който съм чул от тях, с изключение на цвъртенето, наподобяващо цвъртенето на прилепи, когато се бият. Шпорестите жаби започнаха да крискат нощем слабо „пийп-пийп“, като че някой почуква леко с пръст по ръба на стъклена чаша.

2 април. Днес доведоха едно около двегодишно шимпанзе. Беше в ужасно състояние. При залавянето му с телен капан за антилопи то бе ранено сериозно в лявата ръка. Дланта и китката бяха раздрани и силно инфектирани от гангрена. Животното бе много отслабнало и не можеше

да се държи на крака. Имаше интересен жълтеникавосив цвят на кожата. Превързах ръката и му направих пеницилинова инжекция. Въпреки дадените му стимулиращи средства не ми хареса цветът на кожата и странната летаргия, затова го заведох на преглед при ветеринарния лекар от селскостопанския отдел в Беменда. Той направи кръвна проба и установи, че животното страда от сънна болест. Направихме всичко възможно, но животното отпадна много бързо. Как трогателно проявява своята благодарност за това, което правим за него!

3 април. Шимпанзето умря. Макар и „защитен вид“, както тук, така и в други части на Камерун шимпанзетата непрестанно биват избивани и изяждани. Голямата носорога пепелянка пое за първи път храна: малко плъхче. На гърба на една от зелените горски катерички като че се развива косопад. По всяка вероятност той се дължи на липсата на витамини, затова увеличих дажбата на „Абидек“. Сега ежедневното ни снабдяване с яйца от птици-тъкачи е много добро и всички катерички получават от тях в допълнение към ежедневното си меню. Метлоопашатите бодливи свинчета барабанят бързо със задните си крака (подобно на дивите зайци), когато бъдат обезпокоявани нощем, после се извързват със задници по посока на опасността и шумолят с бодлите на края на опашките си. Получава се звук, наподобяващ този на гърмящата змия.

5 април. Открих прост и бърз начин за определяне пола на потогалагото. Днес доведоха чудесен млад мъжкар. На пръв поглед външните гениталии и при двата пола си приличат твърде много, но се оказва, че е най-просто да се помиришат. Когато мъжкарят се вземе на ръка, неговите тестиси издават слаб сладникав мирис, наподобяващ крушова есенция.

Не само ние проявявахме интерес към животните. Много от местните жители виждаха за пръв път някои от нашите животни, затова идваха и молеха за позволение да разгледат сбирката. Един ден директорът на местното мисионерско училище попита дали може да доведе своите възпитаници да видят сбирката, а те бяха над двеста момчета! Съгласих се с удоволствие. Мисля, че ако чрез показване на живи животни у хората се породил интерес към фауната на родния край и към нейното запазване, тогава се върши много полезна работа.

И така в уговорения ден по пътя се показаха момчетата. Те крачеха в колона по двама, придружавани от петима преподаватели. Пред вилата момчетата бяха разделени на групи по двадесет, след което, водени от учител, се качваха поред на верандата. Джеки, Софи, Боб и аз застанахме на различни места край сбирката, за да отговаряме на въпроси. Момчетата се държаха образцово, нямаше блъсканица, натискане, закачки. Те преминаваха, съсредоточени и очаровани, от клетка на клетка и възкликваха удивени: „Ва!“ при всяко ново чудо и от удоволствие щракаха с пръсти. Когато премина и последната група, директорът събра момчетата при първото стъпало на стълбата и се обърна усмихнат към мен.

— Сър — каза той, — ние ви благодарим много, че ни разрешихте да разгледаме вашата сбирка от животни. Ще бъдете ли така любезен да отговорите на няколко въпроса на момчетата?

— Разбира се, с удоволствие — отвърнах аз и се настаних на стълбата, току над главите на децата.

— Момчета — прогърмя гласът на директора, — мистър Даръл е любезен да отговори на всички ваши въпроси. Кой желае да запита нещо?

Морето от черни лица под мен се развълнува. Момчетата свиха вежди, изплезиха езици, започнаха да ровят в праха с палците на краката си. Отначало бавно, а после все по-бързо и по-бързо, понеже се освободиха от стеснението, те започнаха да ме засипват с въпроси, всички до един изключително разумни и уместни. На първия ред забелязах малко момченце, което през цялото време ме наблюдаваше, без да мигне с очи. Челото му бе набръчкано от напрежение, а самото то стоеше като вкаменено. Накрая, когато пороят от въпроси намаля, то изведнъж събра кураж и вдигна ръка.

— Какво искаш да попиташ, Уано? — каза директорът и се усмихна ласкаво на малчугана.

Момченцето пое дълбоко въздух и изстреля въпроса си към мен.

— Моля ви, са, би ли могъл мистър Даръл да ни каже защо направи толкова много снимки на жените на фона?

Усмивката моментално изчезна от лицето на директора и той ме погледна съкрушен.

— Това не е зоологически въпрос, Уано — произнесе строго той.

— Все едно, са, кажете моля ви, защо? — настояваше упорито то.

Директорът се намръщи зловещо.

— Това не е зоологически въпрос — прогърмя той със страхотен глас. — Мистър Даръл спомена, че ще отговаря само на зоологически въпроси. Жените на фона нямат отношение към зоологията.

— Почакайте, мистър директор, ако се разтълкува малко по-широко, този въпрос би могъл да се нарече биологически, нали така? — притекох се аз на помощ на малчугана.

— Не, сър, те не бива да ви задават подобни въпроси — отвърна директорът и започна да попива потта от лицето си.

— Но моля ви, нямам нищо против да отговоря. Работата е там, че хората в моята родина се интересуват от това, как живеят и как изглеждат хората от другите части на света. Аз, разбира се, мога да им разкажа, но съвсем друго е, когато им покажа и снимки. По снимката те могат да си представят съвсем точно как изглежда всичко тук при вас.

— Ето... — директорът прекара палец от вътрешната страна на яката на ризата си — мистър Даръл отговори на твоя въпрос. А сега, понеже е много зает, той няма повече време да отговаря на нови въпроси. Моля, постройте се.

Момчетата отново се подредиха в две прави редици, а директорът се здрависа с мен и най-искрено ме увери, че всички са ми изключително много благодарни. После се обърна пак към момчетата.

— А сега за благодарност към мистър Даръл искам да извикате три пъти сърдечно „ура“.

Двеста млади гърла изреваха сърдечно „ура“. След това момчетата, които бяха начело на колоната, извадиха от чантите си няколко бамбукови флейти и две малки барабанчета. Директорът махна с ръка и под звуците на бодър марш, изпълняван от застаналия начело оркестър, всички закрачиха надолу по пътя. Директорът тръгна след тях, като продължаваше да трие лицето си и мрачните погледи, които хвърляше в гърба на малкия Уано, не му предвещаваха нищо хубаво след завръщането в класната стая.

Вечерта фонът дойде при нас на чашка. След като му показахме новите попълнения на нашата сбирка, седнахме на верандата и аз му разказах за зоологическия въпрос на Уано. Фонът се смя дълго, особено на смущението на директора.

— Защо не му каза — попита той, като триеше сълзите от очите си, — защо не му каза, че снимаш моите жени, за да покажеш на всички

европейци в твоята страна, че жените в Бафут са красиви?

— Това момченце е още дете — казах сериозно аз. — Струва ми се, че е твърде малък за тези въпроси.

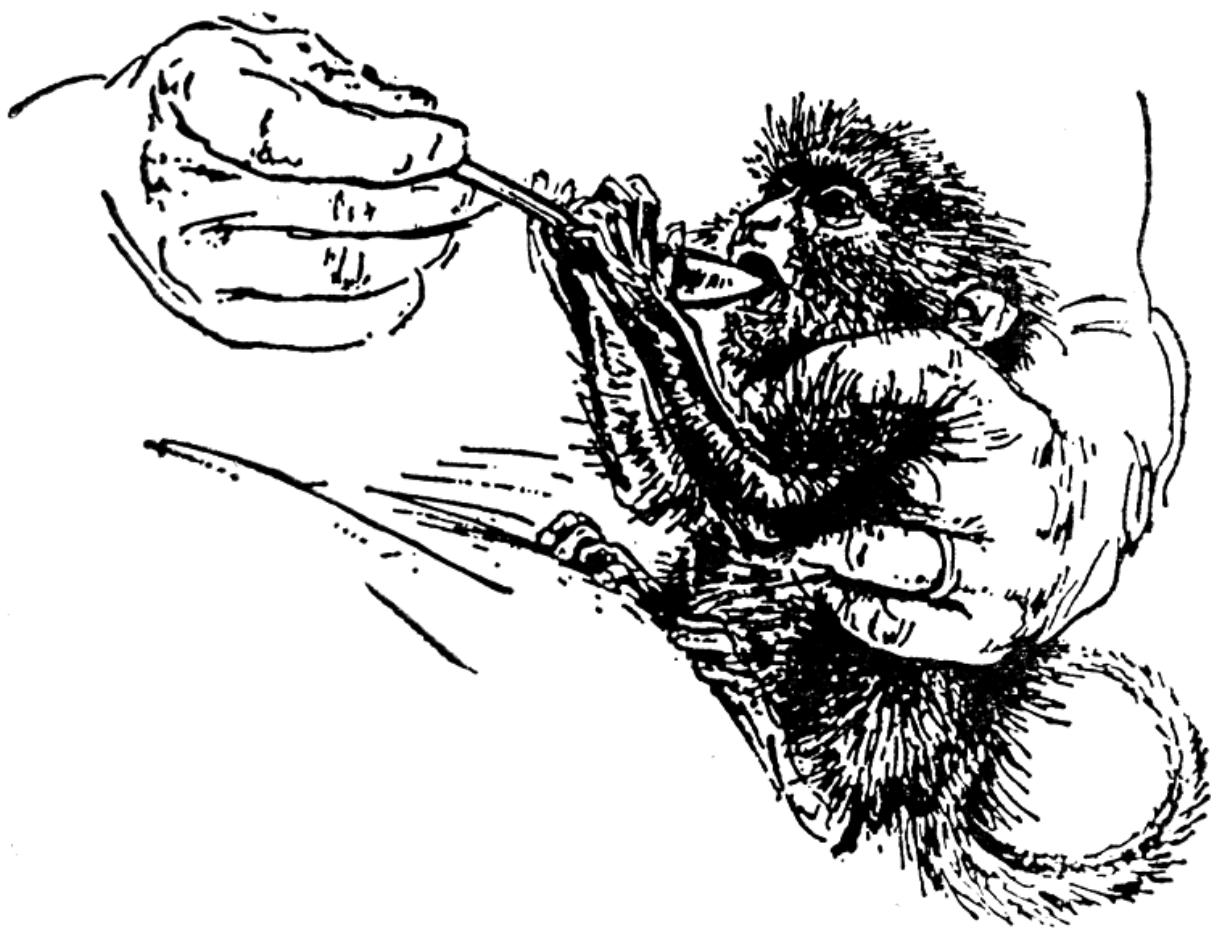
— Вярно, вярно — отвърна със смях фонът, — той е още малко момче. Щастлив е, че още няма жени, които да го мамат с ласкателство.

— Казаха ми, приятелю — започнах аз, като се опитах да отклоня разговора от плюсовете и минусите на съпружеския живот, — казах ми, че заминаваш утре за Н'доп. Вярно ли е?

— Вярно е — отвърна фонът. — Отивам за два дни на заседание на съда. Ще се върна други ден сутринта.

— Тогава — и аз вдигнах чаша — желая ти успешно пътуване, приятелю.

На следващата утрин, облечен във великолепна роба в жълто и черно и с изящна, цялата обшита с бродерии шапчица на главата, с дълги спускащи се отстрани наушници фонът зае мястото си до шофьора на своя нов ландровер. На задната седалка поставиха всичко необходимо за пътуването му: три бутилки шотландско уиски, любимата му жена и трима члена на съвета. Той махаше енергично с ръка, докато колата зави зад ъгъла и се изгуби от погледа ни.

Същата вечер, като изпълних и последните си задължения за деня, реших да изляза на предната веранда да подишам свеж въздух. Забелязах, че долу на големия двор се събира група от децата на фона. Заинтригуван, започнах да ги наблюдавам. Те направиха огромен кръг в средата на двора и след много разговори и спорове започнаха да пеят някаква песен и да плясат ритмично с ръце. Акомпанираше им едно седемгодишно момченце, което биеше барабана, застанало в средата на кръга. Децата запяха една от най-красивите и чаровни песни на Бафут. Почувствувах, че те не се бяха събрали просто така. Явно, че имаше някаква определена цел, но какво можеха да празнуват (освен ако не бе заминаването на техния баща), не ми беше никак ясно. Наблюдавах ги дълго време, докато нашият прислужник Джон изникна изневиделица до мен.

— Вечерята е готова, са — обяви той.

— Благодаря, Джон. Защо тези деца пеят в двора на фона?

Джон се усмихна стеснително.

— Защото фонът замина за Н'доп, са.

— Това зная, но защо пеят?

— Когато фонът не е в къщи, са, тези деца трябва да пеят всяка вечер в двора на фона. Така се запазва задушевността в неговия дом.

Каква прекрасна мисъл! Надникнах надолу към наредените в кръг деца, запели с желание сред мрака на огромния двор, за да запазят задушевността в дома на своя баща.

— А защо не танцуват? — запитах аз.

— Защото няма с какво да си светят, са.

— Занеси им петромаксовата лампа от спалнята. Кажи им, че я пращам, за да им помогна да запазят задушевността в дома на техния баща.

— Да, са — отвърна Джон.

Той изтича да вземе лампата и след малко видях как тя хвърляше вече златиста светлина сред кръга от деца. Когато Джон им предаваше моето поръчение, децата млъкнаха, после екнаха възторжени викове и радостни възгласи.

— Благодарим, маса, благодарим!

Седнахме да вечеряме, а децата отвън пееха като чучулиги. Те припляскваха с ръце и се въртяха в кръг около меко съскащата лампа, а дългите им, изтеглени сенки се простираха до средата на двора.

РЪЧНА ПОЩА

Драги приятелю,
Не би ли дошъл тази вечер в осем часа на чашка?
Твой приятел,
Джералд Даръл

Драги приятелю,
Очаквай ме в 7,30 часа. Благодаря.
Твой добър приятел,
фонът на Бафут

ЖИВОТНИ-КИНОЗВЕЗДИ

Има много и различни начини да се правят филми за животни. Вероятно един от най-добрите е да се наеме за година-две група оператори в някой тропически край на света и да филмират животните в естествената им среда. Този начин за съжаление е много скъп и ако няма на разположение времето и възможностите на Холивуд, не си заслужава да се говори за него.

За човек като мен, който разполага с ограничено време и средства в дадена страна, единственият начин да заснеме животни си остават снимките при изкуствени условия. Условията за снимане на диви животни в тропическите гори са такива, че могат да обезсърчат и най-запаления оператор. Преди всичко почти е невъзможно да видите диво животно, а когато го зърнете, това обикновено става за един миг, защото в следващия то вече е изчезнало в растителността. Истинско чудо би било да се окажете на подходящо място, в подходящо време, със заредена камера, определена експонация и съответното животно пред вас, заето с интересно и подходящо за снимане занимание. Така че остава първо да заловите животното и да го приучите на всичко по време на неговото пленничество. Може да започнете работа веднага щом животното загуби страха си от хората. В огромен и ограден с мрежи „снимачен павилън“ създавате обстановка, по възможност най-близка до естествената жизнена среда на животното и едновременно най-подходяща за снимки. Това означава, че в нея не трябва да има нито твърде много дупки, в които да се пъхат плашливите животни, нито много гъсти храсти, за да не се получават сенчести места в кадрите, и така нататък. После разполагате животното в павилъна и го оставате известно време да свикне с обстановката. За това са необходими от един час до няколко дни.

От съществено значение, разбира се, е да познавате добре навиците на животното и да знаете как би реагирало при различни обстоятелства. Ако поставите например гладен бузест плъх в подходящ декор при изобилие от горски плодове по земята, той ще се заеме моментално да тъпче колкото може повече плодове в огромните си

торбички на бузите, така че в края на краищата добива вид на животно, заболяло от тежка форма на заушки. Ако не желаете да сведете всичко до редица скучни кадри на създаване, което се лута безцелно насам-натам между храсталаци и треви, трябва да създадете такива условия, които ще го накарат да прояви някой свой интересен навик или да направи нещо интересно. И да успеете да постигнете всичко това, на вас ще са ви необходими още две неща: търпение и добра sluка. Дори и на опитомено животно не може да обясните като на актьор какво трябва да извърши. Понякога животно, което ден след ден в продължение на седмици е правило едно и също нещо, развива внезапно остра сценична треска пред камерата и отказва да „играе“. Когато сте изгубили часове под лъчите на палещото слънце, за да подготвите всичко необходимо, подобна демонстрация на характер е в състояние да ви тикне към убийство.

Блестящ пример за трудностите при снимане на животни според мен представлява денят, в който направихме опит да заснемем една малка водна антилопа. Тези прелестни дребни животни достигат големината на фокстериерите. Чудесната им кестенява козина е изпъстрена красиво с бели линии и петна. Дребничката и изящна водна антилопа е необикновено фотогенична. За нея могат да се посочат няколко любопитни факта. Един от тях например е, че в диво състояние тя има полуводен начин на съществуване. По-голямата част от времето си прекарва в газене и плуване из горските потоци, може дори да изплува и значително разстояние под водата. Друг любопитен факт е, че обича страстно охлюви и бръмбари, а за антилопите подобни месоядни качества са твърде необикновени. И на края тези животни са необикновено кротки и лесно се опитомяват. Имал съм случаи, когато час след залавянето ѝ малката водна антилопа е поемала храна от ръката ми и ми е позволявала да я чеша зад ушите. Като я гледа човек, би помислил, че се е родила в пленничество.

Нашата водна антилопа не правеше изключение. Това удивително кротко същество обожаваше да го чешат зад ушите и по коремчето и без да прикрива своето задоволство, можеше да изгълта толкова охлюви и бръмбари, колкото му предоставите. Освен това през свободното си време правеше опити да се къпе в легена, в който с големи усилия потапяше едва задните си части.

И така, за да покаже водната антилопа своите месоядни качества и навиците си да се къпе, аз подготвих снимачна площадка, която включваше и част от брега на реката. Шубраците и храсталаците бяха поставени много умело, за да покажат по възможния най-изразителен начин чудесната ѝ защитна окраска. Една сутрин, когато по небето нямаше нито едно облаче и слънцето се намираше на необходимото място, ние закарахме клетката на водната антилопа на площадката и се подготвихме да я пуснем.

— Страхувам се само от едно — казах аз на Джеки, — че няма да успея да я накарам да се раздвижи достатъчно. Знаеш я, колко е кротка... по всяка вероятност ще отиде по средата на площадката и ще откаже да направи и крачка повече.

— Ако ѝ предложим охлюв или нещо друго от отсрещната страна, струва ми се, че ще пресече цялата площадка — подсказа Джеки.

— Само да не стърчи като крава сред поляна. Необходимо ми е да направи каквото и да е движение — казах аз.

Всъщност тя се раздвижи така, че надмина всичките ми очаквания. В момента, в който вдигнахме вратичката на клетката, тя излезе с грациозна крачка навън и се спря, вдигнала едното си изящно копитце. Задействувах кинокамерата в очакване на следващото ѝ движение. А следващото движение се оказа съвършено непредвидено. Водната антилопа се стрелна като ракета през декора, който така внимателно бях подредил, премина през мрежите, като че те не съществуваха, и изчезна в близките шубраци, преди някой от нас да е скочил от мястото си, за да я спре. Никой не очакваше подобно нещо, затова не успяхме да реагираме навреме. Като видях как малката ми безценна водна антилопа изчезна от погледа, аз нададох такъв сърцераздирателен вой, че всички, включително и готвачът Филип, изоставиха заниманията си и като по магически начин се явиха на площадката.

— Водното животинче избяга — изкрещях аз. — Давам десет шилинга на този, който успее да го залови.

Резултатът от щедрото ми обещание бе мигновен. Като рояк гладни скакалци се хвърлиха африканците през храсталака, в който изчезна антилопата. Не изминаха и пет минути и Филип с тържествен фелдфебелски рев изскочи от храста, притиснал до гърдите си

разриталата се и бореща се антилопа. Когато я затворихме отново в клетката, тя застана съвсем спокойно и впери в нас блестящите си очички, като че се учудваше на цялата тази суматоха. Тя близна приятелски ръката ми, а когато я почесах зад ушите, изпадна в обичайното си, наподобяващо транс състояние. Останалата част от деня посветихме на опити да заснемем това отвратително животно. Тя се държеше образцово в клетката, пляскаше в легена, за да покаже колко много обича водата, ядеше бръмбари и охлюви, за да покаже месоядната си природа, но в момента, в който я пускахме на филмовата площадка, се втурваше стремглаво напред, като че по петите ѝ я преследваха двойка леопарди. В края на деня, изпотен и изтощен, заснех едва около петнадесетина метра филм, на който не се виждаше нищо друго, освен застаналата неподвижно пред клетката си антилопа, готова да се стрелне напред. Унили, ние пренесохме обратно клетката във вилата, а антилопата лежеше кротко на леглото си от бананови листа и дъвчеше бръмбари. Това бе пръв и последен път, в който се опитах да заснема малка водна антилопа.

Друго същество, което ми причини неописуеми страдания на фотографското поприще, бе една млада африканска горска кукумявка, на която дадохме не дотам оригиналното название Ууди. Африканските горски кукумявки са много красиви. Те имат разкошна шоколадовокафява перушина, изпъстрена с бели петна, и такива прекрасни очи, каквито не притежава нито един представител на тяхното семейство — огромни, тъмни и влажни, с тежки мораворозови клепки. Кукумявката вдига и спуща тези клепки над очите си подобно на престаряла кинозвезда, изгаряща от желание да се завърне отново в киното. Това съблазнително трепкане на клепачите се придружава от силни кастанетни почуквания на клюна. Когато е развълнувана, примигването е много изразително и птицата започва да се полюшва от една страна на друга там, където е кацнала, като че ли се каки да танцува хула-хула, после изведнъж разперва криле и започва да хлопа с клюна си към нас. В такива случаи наподобява надгробен ангел. В своята клетка Ууди изпълняваше отлично всички тези номера. Нещо повече, тя изпълняваше всичко това и по поръчка, стига да ѝ се покаже нещо вкусно, от рода на малка мишка. Бях напълно сигурен, че при подходящ фон ще успея да заснема всички нейни номера без особени затруднения.

И така на оградената с мрежи снимачна площадка, която използвах за снимане на птици, измайсторих нещо като голямо дърво, гъсто обрасло с пълзящи и други растения-паразити. За фон ми служеха зелените листа и синьото небе. След като приготвих всичко, пренесох Ууди и я поставих на един клон сред това богатство от зеленина. Това, което исках от птицата, бе много просто и естествено за нея и ми се струваше, че няма да затормози ни най-малко мозъка ѝ. Със съвсем малко съдействие от нейна страна цялата работа можеше да приключи за десетина минути. Птицата седеше на клона и ни наблюдаваше с разширени от ужас очи, докато заемах мястото си зад кинокамерата. Точно когато натиснах копчето, тя намигна бързо, след което, като че ли изпълнена с отвращение към нас, ни обърна гръб. Опитах се да си внуша, че търпението е първото условие, на което трябва да отговаря фотографът-анималист, и изтрих потта от очите си, после приближих клона, обърнах птицата и се върнах при камерата. Когато стигнах до камерата, Ууди отново беше с гръб към нас. Помислих си, че светлината е много силна, затова изпратих няколко души да отсекаят клони, които поставихме така, че да предпазят птицата от преките слънчеви лъчи. Тя обаче продължаваше упорито да ни обръща гръб. Стана ясно, че ако изобщо искам да я снимам, трябва да прередея всичко наново и да опитам от другата страна. С цената на голям труд преместихме около един тон декорации във вид на разни храсти и ги подредихме така, че Ууди да може да гледа към онази посока, която явно предпочиташе.

Докато, облени в пот, местехме огромни клонаци и навити пълзящи растения. Ууди седеше и ни наблюдаваше удивено. Тя великодушно ми разреши да фиксирам камерата на избраното място (това впрочем не бе така просто, понеже сега трябваше да снимам почти срещу слънцето), след което най-спокойно отново извърна гръб (идваше ми да я удуша). В това време се надигнаха зловещи облаци, които всеки момент можеха да затулят слънцето и да направят по-нататъшните опити за снимане невъзможни. Прибрах камерата и със смъртоносен яд в сърцето пристъпих към клона, за да прибера моята кинозвезда. Когато наближих птицата, тя се обърна, чукна възхитена с клюн, изпълни набързо хула-хула, после разпери криле и ми се поклони с престорената скромност на актьор, който се покланя за седемнадесети път на публиката.

Разбира се, не всички наши звезди ни причиняваха неприятности. Всъщност един от най-добре заснетите епизоди бе направен с минимум усилия и за рекордно време. При това на пръв поглед изглежда, че всичко е много по-трудно, отколкото да накарате една кукумявка да разпери криле. Казано накратко, искаше ми се да направя няколко кадъра, как змия-яйцеяд ограбва гнездо. Змиите-яйцеяди достигат около шестдесет сантиметра на дължина и са много тънки. На цвят са розовокафяви, напръскани с по-тъмни петна. Имат необикновени, изпъкнали очи с бледосребрист оттенък и чудесни вертикални зеници, както на котката. Най-любопитното при тях е, че на около седем сантиметра от гърлото (вътрешно, разбира се) прешленните израстъци изпъкват и увисват надолу като сталактити. Влечугото налапва яйцето цяло и то преминава по дължината на тялото, докато се намести точно под тези прешлени. Тогава змията свива мускулите си, шиповете проникват в яйцето и го счупват. Жълтъкът и белтъкът се абсорбират, а счупената черупка, превърната сега в сплесната топчица, се повръща. Целият този процес е съвсем необичаен и доколкото ми е известно, никога не е бил сниман на филм.

По това време притежавахме шест змии-яйцеяди, които за мое най-голямо удоволствие бяха напълно еднакви по големина и окраска. Местните дечурлига развиха бърза търговска дейност и ни носеха яйца от птици-тъкачи, с които хранехме групата влечуги, а те бяха в състояние да погълнат всякакво количество яйца, каквото им давахме. Поставехме ли яйце в клетката, кълбото сънливи змии се размотаваше и всяка змия се стремеше да достигне първа до яйцето. Макар и да се държаха прекрасно в клетката, след всичките ми неприятности с Ууди и малката водна антилопа аз бях настроен малко песимистично. Въпреки всичко подредих съответната декорация (разцъфнал храст, в клоните на който поставих малко гнездо) и събрах дузина малки сини яйца за реквизит. След това в продължение на три дни змиите не получиха обичайната си дажба яйца, за да съм сигурен, че няма да им липсва добър апетит. Това въпрочем не им навреди ни най-малко, понеже те издържат много дълги пости. При по-големите екземпляри този период може да продължи месеци, дори и години. Когато прецених, че моите звезди са изострили до краен предел апетита си, пристъпихме към работа.

Клетката на змиите пренесохме на снимачната площадка, в гнездото поставихме пет чудесни сини яйца, след което една от змиите внимателно пуснахме на клонките на храста, непосредствено над гнездото. Натиснах спусъка на камерата и зачаках.

След прохладния сумрак на сандъка, в който беше поставена, змията сега лежеше отпуснато върху клоните, като че леко зашеметена от слънчевата светлина. След миг езикът ѝ започна бързо да се подава и скрива от устата, главата ѝ любопитно се завъртя насам-натам. После подобно на струя вода тялото ѝ се хлъзна по клоните към гнездото. Тя приближаваше бавно все повече и повече и когато достигна ръба на гнездото, надникна със зловещите си сребристи очи към яйцата. Езикът ѝ отново се стрелна от устата, също като че подуваше яйцата, подобно на куче, душешо мръвка. След това змията се придвижи още малко напред, изви глава встрани, отвори широко уста и започна да гълта едно от яйцата. Долните челюсти на всички змии са нагодени така, че могат да се откачат от ставите. Това им дава възможност да поглъщат жертва, на пръв поглед твърде голяма за устата им. Яйцедът не прави изключение. Змията откачи челюстите си и кожата на гърлото ѝ се изпъна така, че всяка люспица се отдели самостоятелно. Синевината на яйцето прозираше през тънката и опъната кожа при бавното му преминаване през гърлото ѝ. След като яйцето измина около три сантиметра надолу по тялото на змията, тя се замисли за миг, после изпъгна бавно от гнездото и се пхна в клоните. Когато се придвижваше, тя търкаше необикновено издутото си тяло по клоните и по такъв начин яйцето бе избутвано все по-надолу и по-надолу.

Въодушевени от успеха, ние поставихме змията обратно в сандъка, за да смели храната си на спокойствие, а аз промених положението на камерата и нагласих широкогълния обектив за снимане на обекти отблизо. На мястото на откраднатото яйце поставихме ново, след което измъкнахме един друг яйцед. Истинско щастие бе да притежаваш толкова много змии с еднакви размери и разцветка, тъй като първата змия не би потърсила ново яйце, преди да смели погълнатото, и по тази причина не може да ѝ се правят и снимки от къси разстояния. Новата змия по нищо не се различаваше от първата, тя също бе изгладняла здравата, така че без особени затруднения успях да направя необходимите ми снимки отблизо, докато тя се плъзгаше бързо към гнездото и грабна едно от яйцата.

После повторих всичко отново с други две змии. При монтажа на филма четирите епизода бяха съединени така, че никой от тези, които видяха завършения филм, не се досещаше, че всъщност вижда четири различни змии.

Всички бафутианци, включително и фонът, бяха смаяни от нашата филмова дейност, още повече че не много отдавна бяха видели за първи път кино. В Бафут пристигнала кола с подвижно кино. Жителите видели цветен филм за коронацията и занемели от възторг. Всъщност това събитие продължаваше да се обсъжда разгорещено и по време на нашето пристигане, приблизително година и половина по-късно. Като сметнах, че на фона и неговите съветници ще им бъде интересно да научат нещо повече от това, как се правят филми, една сутрин ги поканих да наблюдават нашите снимки и те приеха с радост поканата.

— Какво ще снимаш? — попита Джеки.

— Всъщност няма никакво значение, стига да е нещо безопасно — отвърнах аз.

— А защо безопасно? — попита Софи.

— Не ми се иска да рискувам... Ако допусна нещо да ухапе фона, едва ли ще бъда повече персونا грата, не е ли така?

— Точно така, но ние никога няма да допуснем подобно нещо — забеляза Боб. — Я кажи какво си намислил този път?

— Ще направя няколко кадри на бузести плъхове, които сигурно ще ни потребват. Те са толкова безобидни, че не могат да навредят дори и на една муха.

И така на следващата сутрин подготвихме всичко. Снимачната площадка, която представляваше горски участък, бе построена на специална платформа. Наблизо издигнахме нашия найлонов навес, под който щяха да седнат фонът и неговите придворни. Под навеса поставихме маса с напитки и няколко стола. След като всичко бе готово, изпратихме съобщение на фона, че го очакваме.

Когато фонът и неговите съветници приближаваха към нас през огромния двор, гледката наистина бе възхитителна. Най-напред пристъпяше фонът, облечен в прекрасна синьобяла роба. До него ситнеше любимата му жена, която го предпазваше от слънчевите лъчи с огромен оранжевочервен чадър. Отзад се движеха членовете на съвета, облечени в развети мантии в зелено, червено, оранжево,

пурпурно, бяло и жълто. Около това цветно шествие подскачаха и се мушкаха насам-натам повече от четиридесет деца на фона. Те наподобяваха малки черни бръмбарчета, завъртели се около огромна, многоцветна гъсеница. Процесията мина бавно край вилата и пристигна при нашето импровизирано киностудио.

— Добро утро, приятелю — извика усмихнат фонът. — Дойдохме да видим това кино.

— Добре дошъл, приятелю — отвърнах аз. — Не би ли искал първо да се почерпим?

— Ва! С удоволствие — отвърна фонът и се отпусна внимателно на един от нашите лагерни столове.

Аз напълних чашите и докато пиехме, открих на фона тайните на киноснимките, показвах му как работи кинокамерата, как изглежда кинолентата и му обясних, че всеки малък кадър представлява отделно движение.

— Кога ще видим филма, който ще снимаш сега? — попита фонът, след като схвана основните принципи на фотографията.

— Трябва да го занеса в моята страна, за да го завърша — отвърнах със съжаление аз, — затова не мога да ти го покажа, докато не се върна отново в Камерун.

— Е, добре — каза фонът, — когато се върнеш отново в моята страна, ще се повеселим и ще ми покажеш твоя филм.

Пихме отново в чест на скорошното ми завръщане в Бафут.

Всичко беше вече готово, за да покажем на фона как се работи с кинокамера. Софи, нашият монтажист, облечена в панталони, риза, с тъмни очила и огромна сламена шапка, седеше съвсем несигурно на малко походно столче с бележник и молив в ръка, готова да запише всичко относно заснетите от мен кадри. Близко до нея Джеки с накачени фотоапарати стоеше надвесена над звукозаписващия апарат. Боб беше до снимачната площадка и изпълняваше ролята на режисьор. Въоръжен с пръчка, той държеше кутия, в която пицяха гласовито нашите звезди. Поставих камерата на съответното място, застанах зад нея и дадох знак да започваме. Фонът и неговите съветници наблюдаваха мълчаливо и съсредоточено, когато Боб извади внимателно двата бузести плъха и ги постави на площадката, след което ги насочи в необходимото направление с пръчката. Натиснах спусъка на камерата. Зрителите зад мен посрещнаха с одобрителни

възгласи „Ах“ тънкото бръмчене на камерата. Точно в този момент в двора се появи малко момченце с кратунка. Без да забележи тълпата, то приближи Боб и му предложи това, което носеше. Бях напълно погълнат от наблюдението през визьора на камерата, затова не обърнах особено внимание на разговора между Боб и момчето.

— Какво е това? — попита Боб и пое кратунката, чието гърло бе затъкнато със зелени листа.

— Животинче — отвърна късо момчето.

Вместо да си изясни по-добре що за животинче е това, Боб измъкна запушалката от листа, натикана в гърлото на кратунката. Резултатът изненада не само него, но и всички наоколо. От кратунката изскочи като изхвърлена от пружина една изключително разярена зелена мамба и падна на земята.

— Пазете краката си! — предупреди с висок глас Боб.

Свалих око от визьора на камерата. Това, което видях, ме обезпокои не на шега. Между краката на триножника на камерата, целеустремена към мен, пълзеше бързо зелената мамба. Подскочих нагоре и назад с грацията на прима балерина. Настана същинска бъркотия. Змията се плъзна под мен и се насочи бързо към Софи. Един поглед беше достатъчен на Софи, за да разбере, че няма защо да се излага на излишен риск. Като сграбчи молива, бележника, а кой знае защо и походното столче, тя затича като заек към скупчилите се съветници. За нещастие тази посока съвпаднаше и с желанието на змията, която я последва по петите. Съветниците хвърлиха поглед към Софи, която очевидно водеше змията право към тях, и не се подвоумиха нито за миг. Те се обърнаха като един човек и побягнаха. Не се помръдна само фонът, който като че бе залепнал за стола.

Притиснат зад подредената с напитки маса той не можеше да се помести.

— Вземи една пръчка — извиках на Боб и хукнах след змията.

Аз, разбира се, знаех, че змията няма да нападне предумишлено когото и да било. Тя просто се стараеше да се отдалечи колкото може повече от нас. Но когато наоколо имаше петдесет паникьосани и босоноги африканци, разтичали се като побеснели във всички посоки и сред тях пълзеше уплашената смъртоносна змия, не беше изключено да стане и някакво нещастие. Според думите на Джеки сцената беше фантастична. Членовете на съвета тичаха през глава през двора, зад

тях бягаше Софи, а след нея се плъзгаше змията, преследвана от мен, който от своя страна бях следван от Боб с пръчка в ръка. За мое най-голямо успокоение мамбата пропълзя безпрепятствено край фона. Тъй като вълната на събитията го отмина, фонът остана на мястото си и се почерпи набързо с нова чаша, за да успокои възбудената си нервна система.

В края на краищата Боб и аз хванахме мамбата на тясно при стълбите на вилата. Притиснахме я с пръчката, вдигнахме я и я пуснахме в една от големите торби за змии. Върнах се при фона и видях как членовете на съвета приближаваха от всички посоки към своя монарх. Ако обърнете в бягство група сановници в която и да е друга част на света, като подхвърлите змия в техните редици, ще бъдете подложен на безкрайни упреци, средни, наранено честолюбие и редица други прояви на уязвеното човешко самолюбие. Това обаче не се отнася до африканците. Фонът седеше сияещ на своя стол. Съветниците разговаряха помежду си, смееха се и щракаха с пръсти, като си припомняха за преминалата опасност, присмиваха се на тези, които са бягали най-бързо, изобщо здравата се забавляваха с веселата страна на цялото събитие.

— Хванахте ли я, приятелю? — попита фонът и ми наля с щедра ръка от моето собствено уиски.

— Да — отвърнах аз и поех с благодарност чашата, — хванахме я.

Фонът се наведе през масата към мен и ми се усмихна закачливо.

— Видя ли как побягнаха моите хора? — попита той.

— Вярно, здравата побягнаха — съгласих се аз.

— Уплашиха се — обясни фонът.

— Да. Змията е опасна.

— Вярно, вярно — потвърди фонът. — Тези хорица се изплашиха страшно от змията.

— Да.

— Аз не се изплаших — каза фонът. — А моите хора се разбягаха... здравата се изплашиха... а аз не избягах.

— Вярно, приятелю, вярно... ти не побягна.

— Аз не се уплаших от тази змия — каза фонът — да не би случайно да съм пропуснал най-главното.

— Вярно. Затова пък змията се уплаши от тебе.

— От мене ли се уплаши? — запита удивен фонът.

— Да, змията не посмя да те ухапе... лоша змия, но тя не може да убие фона на Бафут.

Фонът се разсмя гръмогласно на този опит за наивно ласкателство и като си припомни как се разбягаха неговите съветници, закиска се отново, последван от самите тях. Най-сетне, все още превивайки се от смях при мисълта за инцидента, те си тръгнаха и ние дълго след това чувахме веселите им гласове и смях. Това е единственият ми познат случай, при който една зелена мамба едва ли не става виновница за дипломатически *coup d'etat*.

РЪЧНА ПОЩА

Скъпи приятелю,

Добро утро на всички. Получих твоята бележка, но за съжаление болестта ми продължава, както и вчера.

Съжалявам, че не успях да дойда да пийнем заедно, пак поради заболяването.

Благодаря ти за бутилката уиски и за лекарството, което ми изпрати. Пих от лекарството снощи и тази сутрин, но все още нямам подобрение. Безпокои ме много кашлицата. Ако имаш някакво лекарство против кашлица, изпрати ми го, моля те, по приносител.

Струва ми се, че и уискито може да помогне, но в момента не съм сигурен в това. Ако ти се намира джин, моля те, изпрати ми.

На легло съм.

Твой добър приятел,
фонът на Бафут

ЖИВОТНИ С ЧОВЕШКИ РЪЦЕ

От всички животни, на които попада човек при експедиция за диви животни, най-очарователните според мен са членовете на маймунското племе. Те по най-възхитителен начин напомнят деца: жив ум, неподправени привички, буйно, страстно, всеотдайно отношение към живота във всеки отделен момент и трогателна вяра във вас, когато ви приемат за заварен родител.

Маймуните са един от главните източници за прехрана в Камерун и тъй като не съществуват закони, ограничаващи тяхното изстребване или пък определящи сезоните, в които може да се преследват, загиват голям брой женски с малки. Майката пада от дърветата с притисналото се здраво към тялото ѝ малко, което в повечето случаи остава невредимо. Новородената маймунка обикновено убиват и изяждат заедно с майката. От време на време някой ловец отвежда в родното си село малка маймунка, отглежда я, докато порасне, след което я убива и изяжда. Когато обаче наоколо се навърта колекционер на животни, всички тези сирачета попадат при него, защото той обикновено е склонен да плаща за живо животно по цена, много по-висока от пазарната. И така в продължение на два-три месеца, попаднал на места като Камерун, вие обикновено ставате заварен родител на цяла група маймуни от всички видове и възрасти.

Към края на нашия престой в Бафут притежавахме седемнадесет маймуни (без да се броят човекоподобните маймуни и по-примитивните представители на племето, като пото и галаго), които бяха за нас неизчерпаем източник на развлечения. Може би най-живописните сред тях бяха ръждивите хусари. Това са нежни маймуни, достигащи на големина колкото териерите, с яркочервена козина, катраненочерни лица и бели гърди. Тези маймуни предпочитат планинските пасища пред гората, когато са на свобода; движат се подобно на кучетата на големи семейства, усърдно търсят корени на треви и изгнили трупи на дървета, в които има насекоми и гнезда на птици, обръщат камъни, за да търсят червеи, скорпиони, паяци и разни други деликатеси. От време на време се изправят на задните си крака и се оглеждат над тревата, а ако тревата е твърде висока, подскочат право

нагоре във въздуха също като че са на пружина. Ако при тези подскоци открият някаква опасност, започват да крещят силно „прауп... прауп... прауп“, побягват с лек галоп през тревата, като се полюляват подобно на малки червени състезателни кончета.

Нашите четирима хусари живееха заедно в голяма клетка. Те разчесваха внимателно една на друга козините си с тъжни черни и изключително съсредоточени лица или пък се отдаваха на странни ориенталски танци. Ръждивите хусари според мен са единствените маймуни, които действително могат да танцуват. По време на буйни игри повечето маймуни се въртят безспир или подскачат нагоре-надолу, но хусарите са си изработили особени танцови фигури и, което е по-важното, разполагат с богат репертоар. От началото започват да подскачат на четири крака подобно на футболна топка, като и четирите им крайника се отделят едновременно от земята. Подскачането става все по-бързо и по-бързо и по-високо и по-високо, докато подскоците им достигнат над половин метър височина. После спират и преминават към следващата серия от „стъпки“. С неподвижни задни крака започват да люлеят предните части на телата си от една на друга страна подобно на махала и поклащат отляво надясно глави. Като изпълнят тази фигура двадесет или тридесет пъти, преминават изведнъж на нов вариант. Те се изправят вдървени на задни лапи, протягат предните над главите си, забиват погледи в тавана на своята клетка и започват да се движат в кръг дотогава, докато не паднат по гръб със замаяни глави. Целият този танц се съпровожда от песничка, която звучи приблизително така: „Уааоу... уааоу... прауп... прауп... уааоу... прауп“. Тя е сравнително много по-приятна от някоя обикновена популярна песничка, изпълнявана от обикновен естраден певец.

Хусарите, разбира се, обожават всяка жива храна и смятаха деня за непълноценно преминал, ако не са излапали по шепи скакалци, няколко птичи яйца или пък чифт сочни, космати паяци. Най-много на света обичаха личинките на палмовия бръмбар. Палмовият бръмбар е овално насекомо, дълго около пет сантиметра, което се среща много често в Камерун. Той снася яйцата си в гниещи стъбла на дървета, но показва подчертано предпочитание към меката влакнеста вътрешност на палмите. Яйцето се излюпва във влажна и мека хранителна среда и личинката много скоро се превръща в сивобяла твар, подобна на личинката на мухите, дълга около седем сантиметра и дебела колкото

човешки палец. Тези тлъсти и огъващи се личинки са истинска манна небесна за хусарите. Когато се появявах с пълна догоре консервна кутия, те ме посрещаха с оглушителни и възторжени крясъци. Любопитното в случая бе, че макар и да обожаваха яденето на личинките, те всъщност се страхуваха от тях. Изсипвах ли кутията с личинките на пода на клетката, хусарите веднага налякваха около тях, започваха да скимтят от възторг и докосваха деликатесите с треперещи и несигурни движения на пръстите. Помръднеше ли някоя личинка, те като опарени отдръпваха лапи и моментално ги обърсваха в козината си. Най-накрая някой хусар грабваше тлъста личинка, затваряше очи, смръщваше лице, тикаше края на личинката в устата си и я захапваше силно. Личинката, разбира се, реагираше на това безцеремонно обезглавяване и извиваше тяло в предсмъртна агония. Тогава хусарът я хвърляше незабавно на пода, обърсваше отново лапи и все още със затворени очи и смръщено лице започваше да дъвче отхапаното парче. Хусарите ми напомняха хора, които ядат за първи път живи стриди.

Един ден съвсем неволно, под впечатлението, че им оказвам голямо внимание, станах причина за страшна врява в тяхната клетка. Цяла гвардия местни дечурлига ни доставяха жива храна за животните. Те пристигаха веднага след пукване на зората с кратунки, напълнени с охлюви, птичи яйца, личинки от бръмбари, скакалци, паяци, мънички безкосмени плъхчета и най-различна друга храна, която нашите животни обожаваха. Сутринта, за която става дума, заедно с обичайните охлюви и личинки на палмовия бръмбар едно момченце донесе и две личинки на бръмбара Голиат. Бръмбарът Голиат е най-големият бръмбар на света. Възрастният екземпляр, достига до петнадесетина сантиметра на дължина и до десет на дебелина. Така че излишно е да казвам, че личинките му приличат на чудовища. Те също бяха дълги около петнадесетина сантиметра и дебели като китката на ръката ми. Имаха същия ужасен мъртвешки бял цвят като на личинката на палмовия бръмбар, само че бяха много по-тлъсти, с набръчкана и нагъната кожа, с плоски и кестеняви глави, големи колкото един шилинг, с огромни извити челюсти, с които могат да ви ухапят доста силно, ако ги хванете невнимателно. Зарадвах се много, когато получих тези огромни, бухнали личинки. Мислех, че след като хусарите обичат толкова много личинките на палмовия бръмбар, удоволствието им нямаше да има граници, когато зърнат огромните вкусни парчета.

Поставих ларвите на бръмбара Голиат в обикновена тенекиена кутия заедно с други личинки, за да ги дам на маймунките преди закуска за аперитив.

Когато видяха, че, се задава познатата им тенекиена кутия, маймунките започнаха да скачат възбудено нагоре-надолу и да крякат „прауп... прауп“. Докато отварях вратичката, те седнаха в кръг и по дребните им черни личица се появи израз на безпокойство. Маймунките протегнаха умолително предните си лапи. Бутнах тенекиената кутия през вратичката и я обърнах така, че двете огромни ларви паднаха на пода на клетката с меко тупване и останаха там неподвижни. Ако кажа, че маймунките останаха изненадани, едва ли ще опиша истинското положение. Те изпискаха тихо от удивление и се дръпнаха седешком назад, оглеждайки ужасени и с недоверие тези живи преградни балони. Наблюдавах ги внимателно минута-две, но тъй като личинките не проявяваха никакви признаци на движение, смелостта им постепенно се възвърна и започнаха да се приближават, за да проучат по-добре това необикновено явление. След като огледаха личинките от всички страни, една от маймунките събра кураж, протегна ръка и пипна внимателно личинката с несигурни пръсти. Легналата по гръб и сякаш изпаднала в транс личинка моментално се събуди, огъна конвулсивно тяло и се търкулна величествено по корем. Това движение въздействува потресаващо върху маймунките. Те изкрещяха диво от страх и побягнаха вкупом към най-отдалечения ъгъл на клетката, където се отдадоха на позорно диво скимтене, напомнящо донякъде итънски футбол, като всяка се стремеше да се добере до най-отдалеченото кътче. А личинката след минутно размишление повлече бавно по пода набъбналото си тяло право срещу тях. Тук маймунките изпаднаха в такава колективна истерия, че се видях принуден да се намеся и да извадя личинките от клетката. Поставих ги в клетката на чернокраката мангуста Тики, която не се страхуваше от нищо и на бърза ръка се справи с тях. А бедните хусари целия ден не бяха на себе си. Дори и след това, когато ме видеха, че пристигам с личинки от бръмбар, те се отдръпваха бързо в дъното на клетката, докато не се убедеха, че в тенекиената кутия няма нищо страшно и опасно, освен личинки на палмовия бръмбар.

Сред нашата колекция от маймуни най-много ми харесваше един млад женски бабун, който нарекохме Джорджина. Това бе същество с ярко изразена индивидуалност и своеобразно чувство за хумор. Тя бе отгледана от един африканец, който я бе държал в дома си като домашно куче. Купих я от него за внушителната сума десет шилинга.

Джорджина бе съвсем питомна и носеше колан около кръста си, за който завързвахме дълго въже. Всеки ден я извеждахме навън и я завързвахме за едно дърво в двора, непосредствено под вилата. Първите няколко дни я завързвахме до вратата, която водеше в двора. През нея минаваха в непрестанен поток ловци, стари жени, които продаваха яйца, и цели рояци деца, носещи за продан насекоми и охлюви. Струваше ни се, че тази непрестанна процесия от хора ще занимава и забавлява Джорджина. Така и стана, макар и не в този смисъл, в който си представяхме. Тя много скоро откри, че може да се отдалечава, доколкото ѝ разрешаваше дължината на въжето, и да се крие от погледа зад хибискусовия храст непосредствено до вратата. Когато някой нищо неподозиращ африканец влезеше в двора, тя изскачаше от засада и хващаше бедния човечец за краката, като при това издаваше такъв смразяващ кръвта крясък, който можеше да изопне и най-калените нерви.

Първото ѝ успешно нападение от засада бе извършено над един стар ловец. Облечен в най-новата си роба, той ни носеше пълна кратунка с плъхове. Ловецът приближаваше бавно и с голямо достойнство към вилата, както подобава на човек, носещ редки за продан животни. От целия негов аристократизъм не остана и помен, когато премина през вратата. Почувствувал желязната прегръдка на Джорджина и чул нейния ужасяващ крясък, той захвърли кратунката с плъхове, която моментално се пръсна и всички плъхове избягаха, подскочи високо във въздуха, изрева от страх и побягна надолу по пътя без никакво достойнство и с поразителна за неговата възраст скорост. Наложих да му дам три пакетчета цигари и да употребя целия си такт, за да успокоя развълнуваните му до крайност чувства. Джорджина през това време седеше, ни лук яла, ни лук мирисала, и когато ѝ се скарах, тя повдигна вежди и показа бледорозовите си клепачи в знак на невинно учудване.

Следващата ѝ жертва бе едно красиво шестнадесетгодишно момиче, което донесе пълна кратунка с охлюви. Реакцията на момичето беше мигновена като на Джорджина. То зърна маймунката с края на очите си в момента, в който тя се хвърли. Девойчето отскочи уплашено встрани и вместо за краката, Джорджина го хвана за разветия край на саронга. Маймунката дръпна силно и сграбчи саронга в косматата си ръка, а нещастното момиче остана така, както майка му го е родила.

Закрещяла от вълнение, Джорджина омота веднага саронга около главата си като шал и започна да си бърбори нещо щастливо. Бедното момиче през това време се пхна развълнувано и смутено в хибискусовия храст, като се стараеше да скрие с ръце най-съществените части на тялото си. Боб, който заедно с мен стана очевидец на този инцидент, се притече на драго сърце на помощ, отне саронга от маймунката и го върна на девойчето.

Досега Джорджина се отърваваше благополучно от всички тези схватки, но на следващата сутрин тя наистина прекали. Една мила стара жена с тегло над деветдесет килограма приближи до вилата, като поклащаше тяло и дишаше тежко. На главата си носеше внимателно газена тенекия, напълнена с фъстъчено масло, което се надяваше да продаде на нашия готвач Филип. Филип зърна старата жена и се спусна бързо през кухненската врата, за да я предупреди за Джорджина, но за съжаление пристигна твърде късно на сцената. Джорджина скочи иззад храста безшумно като леопард и със страхотен боен вик сграбчи старата жена за дебелия крак. Бедната старица бе твърде пълна, за да подскочи или побегне, както останалите жертви, затова се закова на мястото си и започна да пищи така силно и продължително, че по нищо не отстъпваше на Джорджина. Докато изпълняваха този какофоничен дует, газената тенекия върху главата на старата жена опасно се наклони. Филип затопурка с огромните си стъпала през двора и започна да дава с гръмък глас съвети на старата жена, които тя не само че не изпълняваше, но дори и не чуваше. Достигнал мястото на произшествието, възбуденият Филип извърши голяма глупост. Вместо да насочи вниманието си върху тенекията на главата на старицата, той направи обратното, сграбчи Джорджина и се опита да я дръпне от краката на жената. Но Джорджина не искаше да се откаже толкова лесно от подобна закръглена и разкошна жертва, затова издаде възмутен писък и се хвана за краката на жената като удавник за сламка. Прихванал маймунката за кръста, Филип дърпаше с всички сили. Едрото тяло на старата жена се поклащаше като ствол на могъщо дърво под ударите на бравата, тенекията на главата ѝ не издържа на неравната борба със закона за земното притегляне и се трясна на земята. Когато тенекията докосна земята, във въздуха се вдигна маслена вълна, която обля тримата герои със златисти и лепкави струйки. Изплашена от този нов, подъл и вероятно опасен военен подход, Джорджина изпръхтя от

страх, освободи краката на старата жена и се отдръпна толкова, колкото позволяваше въжето, след което седна и започна да почиства козината си от лепкавото масло. Филип стоеше изправен и като че започна от кръста надолу бавно да се топи, докато цялата предна част на саронга на старата жена бе напоена с масло.

— Ва! — изгърмя яростно гласът на Филип. — Глупава жено, защо хвърли маслото на земята?

— Тъпак такъв! — крещеше, също възмутена, старицата. — Този звяр искаше да ме ухапе, какво друго да правя?

— Маймуната нямаше да те ухапе, дебелано такава, защото е питомна — ревеше Филип. — Я ми погледни дрехите, целите са изпоцапани... Ти си виновна за това.

— Не съм виновна, не съм виновна — пищеше пронизително старата жена и огромното ѝ туловище се тресеше като изригващ вулкан. — Ти си виновен, негодяй такъв, развали ми дрехите, разля ми цялото масло на земята.

— Глупава дебелана! — тръбеше Филип — Ти си негодяйка, ти хвърли, без да има защо, маслото на земята... развали ми целите дрехи.

Той тропна ядосано с огромното си ходило, но за нещастие право в образувалата се маслена локва. Полетяха пръски и заляха и без това намасления саронг на жената. Тя изсвистя като падаща бомба и се разтrese още повече, като че всеки момент щеше да се пръсне. След това отново си върна гласа. Изрече само една дума, но аз разбрах, че е крайно време да се намеся.

— Ибо! — изсъска тя злобно.

Филип се смая при тази обида. Ибо се наричат членовете на едно нигерийско племе, от което камерунците изпитват ужас и отвращение. В Камерун да наречеш някого ибо е най-голямата възможна обида. Преди Филип да успее да събере мислите си и да направи нещо лошо на старата жена, аз се намесих. Успокоих добрата старица, заплатих ѝ саронга и загубеното масло, след което умиротворих все още кипящия от гняв Филип, като обещах да му дам от моя собствен гардероб нов чифт къси панталони, чорапи и риза. После отвързах лепкавата Джорджина и я преместих на място, от което вече нямаше да може да напада местното население за моя сметка.

Джорджина не се отказа да прави бели. За нещастие този път я привързах под долната веранда, близо до една от стаите, които

използувахме за баня. В нея бяхме поставили голям кръгъл пластмасов леген, в който всяка вечер топлехме вода, за да отмием от телата си потта и нечистотията от ежедневната работа. В легена се миехме трудно поради това, че беше доста малък. Човек седаше в топлата и приятна вода така, че краката му оставаха подпрени отвън на дървен сандък. Тъй като легенът бе хлъзгав, необходими бяха значителни усилия да се изправим от наклоненото положение, в което се намирахме, за да се пресегнем до сапуна, пешкира или нещо друго. Тази баня не бе най-удобната, но при нашите условия не можехме да измислим нещо по-хубаво.

Софи обожаваше къпането и прекарваше най-дълго време в банята от всички нас. Тя се излягаше в топлата вода и с цигара в уста четеше книга на светлината на малко ветроупорно фенерче. Тази вечер нейната баня не трая дълго. „Битката“ за банята започна, когато един от слугите се появи и заяви със заговорнически тон, с какъвто обикновено говорят африканците:

— Банята е готова, мадам.

Софи взе книгата и кутия цигари и тръгна надолу към банята. Тук тя установила, че банята е вече заета от Джорджина, която открила, че дължината на въжето и мястото, за което я бях завързал, ѝ дават възможност да се добере до тази интересна стая. Джорджина седяла край легена, топяла пешкира във водата и издавала доволни и тихи гърлени звуци. Софи я изгонила и поискала нов пешкир, след което затворила вратата, съблякла се и се потопила в топлата вода.

За нещастие не затворила добре вратата и много скоро разбрала това. Джорджина никога преди това не бе виждала как се къпе човек и не искала да изпусне удалата ѝ се възможност. Тя се хвърлила срещу вратата и широко я разтворила. Софи се оказала в затруднено положение. Така се била завряла в легена, че ѝ било трудно да се измъкне от него и да затвори вратата, а не ѝ се искало да остане при отворена врата. С големи усилия тя се пресегнала напред и достигнала дрехите си, които за щастие били наблизко. Джорджина я забелязала и решила, че това е началото на интересна игра. С един скок тя сграбчила дрехите на Софи, притиснала ги към косматите си гърди и избягала с тях навън. Останал само пешкирът. Като се измъкнала с труд от легена, Софи се покрила, колкото може, с това оскъдно покривало и убедена, че наоколо няма никой, се опитала да вземе обратно дрехите си.

Джорджина разбрала, че Софи се включва в играта, избръщолевила радостно нещо и когато Софи се втурнала към нея, тя побягнала обратно в банята и напъхала бързо дрехите на Софи в легена. Изгълкувала ужасния вик на Софи като одобрение на нейната постъпка, тя сграбчила кутията с цигари и цопнала и нея във водата, вероятно искала да разбере, дали могат да плуват. Кутията потънала, а цигарите заплували унило по повърхността. После, старейки се пряко сили да достави най-голямо удоволствие на Софи, Джорджина изплискала цялата вода от легена. Привлечен от врявата, аз се появих на сцената точно когато Джорджина се хвърли чевръсто в легена и започна да подскача нагоре-надолу върху наkisнатите цигари и мокрите дрехи като винар, който тъпче грозде за вино. Мина доста време, преди да успее да преместя възбудената маймуна, да налеем нова вода на Софи, да ѝ намерим цигари и дрехи, след което храната ѝ изстина напълно. Благодарение на Джорджина вечерята премина много весело.

Струва ми се, че от цялото наше семейство маймуни най-големи радости и веселия ни доставяха човекоподобните маймуни. Първо се снабдихме с една новородена мъжка маймуна. Тя се появи една сутрин, облежната на рамото на един ловец с такова насмешливо и високомерно изражение на малкото си сбръчкано лице, като че бе източен велможа, наел ловеца да я носи на ръце. Тя седеше спокойно на стълбите на вилата и ни наблюдаваше с пълни с презрение умни очи, докато се пазарехме с ловеца за цената, като че тези жалки парични пререкания бяха крайно неприятни за едно шимпанзе с неговото възпитание и потекло. Когато сделката беше сключена и презреният метал премина от едни ръце в други, този маймунски аристократ ме хвана снизходително за ръка, влезе в нашата всекидневна и започна да разглежда наоколо със зле прикрито неудоволствие подобно на херцог, посещаващ кухнята на болен васал и решил на всяка цена да бъде демократичен, макар че всичко това му е крайно неприятно. Той седна на масата и прие скромния ни дар, един банан, с вида на човек, отегчен от почестите, които непрестанно му се оказват. Тъкмо тогава решихме да му дадем име, което да подхожда на този синьокръвен примат, и го кръстихме Чолмондли Сейнт Джон, произнесено, разбира се, по камерунски маниер — Чъмли Синджън. По-късно, когато се опознахме по-добре и ни даде възможност да се държим неприятелски с него, започнахме да го наричаме Чъм. В моменти на обтегнати отношения

той ставаше „мръсен песоглавец“, но тогава винаги изпитвахме чувство, че оскърбяваме негово величество.

Построихме клетка на Чъмли (на което той се възпротиви решително) и го пускахме навън само в строго определени часове на деня, когато имахме възможност да го наблюдаваме. Сутрин например той придружаваше някой човек от нашия персонал, който влизаше в спалнята да донесе чай. Чъмли преминаваше бегом през стаята, скачаше в моето легло, лепваше ми светкавична мокра целувка за поздрав, след което със сумтене и възклицания „ах, ах“ наблюдаваше как поставят подноса с чайника и проверяваше дали не са забравили и неговото канче (голямо тенекиено канче, за да трае по-дълго). После сядаше и наблюдаваше внимателно, докато сипвах мляко, чай и поставях захар (пет лъжички) в неговото канче. Той го поемаше с треперещи от възбуждение ръце, потапяше муцуната си в него и започваше да пие с такива звуци, с каквито изтича водата от голяма вана. Не спираше дори да си поеме дъх, а повдигаше все по-нагоре и по-нагоре канчето, докато то паднеше върху лицето му. След това настъпваше дълга пауза, докато чакаше в отворената му уста да потече вкусната, полуразтопена захар. Уверен, че на дъното на канчето не е останала вече никаква захар, той въздъхваше дълбоко, оригваше се замислено и ми подаваше обратно канчето със смътната надежда, че ще го напълня отново. След като се убеждаваше, че неговото желание няма да се изпълни, започваше да ме наблюдава как пия чай и после се заемаше да ме развлича.

Той измисли заради мен няколко игри и всички се оказаха твърде изморителни за този ранен час. Пъхаше се в леглото при краката ми, приклякваше и започваше да дебне, като през цялото време хвърляше скришни погледи, за да се увери, че го наблюдавам. После мушкваше хладната си ръка под завивките и ми сграбчваше пръстите на краката. Тогава аз трябваше да се наведа напред и да кресна, като че всичко това ме е разгневilo, при което той скачаше от леглото, изтичваше на другата страна на стаята и ме гледаше през рамо с дяволито и доволно изражение на кестенявите си очи. Когато се уморявах от играта, аз се престорвах на заспал, а той бавно и внимателно приближаваше до леглото и за миг надникваше към лицето ми. След това протягаше светкавично дългата си ръка, дръпваше ме за косата и се втурваше към края на леглото ми, преди да успее да го хвана. Успеех ли да го сграбча,

аз го хващах за врата и започвах да го гъделичкам по ключиците. Чъмли се гърчеше и дърпаше, отваряше широко уста, присвиваше устни и показваше розовите си венци и белите си зъби и хихикаше истерично като малко дете.

Втората ни придобивка бе едно голямо петгодишно шимпанзе на име Мини. Един ден при нас се отби някакъв холандски фермер и заяви, че иска да ни продаде Мини, тъй като му предстояло скоро да излиза в отпуска, а не му се искало да остави животното на милосърдието на неговите помощници. Можехме да вземем Мини, стига да отидем и я докараме. Фермата на холандеца отстоеше на около петдесет мили от нас в една област, наречена Санта. Уредихме да отидем дотам с ландровера на фона, да видим шимпанзето и ако е здраво, да го купим и да го докараме в Бафут. И така рано една сутрин взехме голям кафез и тръгнахме с надеждата да се завърнем с шимпанзето някъде след обяд.

За да се доберем до Санта, трябваше да се измъкнем от долината, в която бе разположен Мамфе, да се изкачим по огромната стръмнина на Беменда (почти отвесна, стотина метра висока скала), след което да продължим по простиращата се зад нея планинска верига. Всичко пред нас бе потънало в гъста утринна мъгла, която с изгряването на слънцето започваше да се вдига към небето във вид на огромни поклащащи се колони. Сега мъглата лежеше неподвижно в долините и наподобяваше пълни с мляко езера, от които като някакви причудливи острови в бледо море се подаваха върховете на хълмове и скали. Колкото повече се изкачвахме в планината, толкова повече се забавяше нашето придвижване, защото тук лекият утринен ветрец избутваше и търкаляше от време на време огромни кълба мъгла, които се въртяха и пресичаха пътя подобно на огромни бели амеби. Минехме ли някой завой, изведнъж потъвахме в непрогледна мъгла и видимостта спадаше до няколко метра. По едно време, както пробивахме пътя си през мъглата, някъде пред нас се показва нещо, което на пръв поглед приличаше на чифт слонски бивни зъби. Колата спря рязко и от мъглата изплува бавно стадо говеда-ватуси. Те обкръжиха колата в плътна стена и занадничаха любопитно през прозорците на ландровера. Това бяха огромни и красиви животни с тъмношоколадова козина, с много големи влажни очи и дълги бели рога, които понякога достигат на дължина до метър и половина. Те ни заобиколиха плътно от всички страни. Топлият

им дъх излизаше от техните ноздри като бели облаци, в студения въздух се почувствува приятната миризма на обор и се чу веселото дрънкане на звънчето на кравата-водач. Няколко минути се изучавахме взаимно с кравите, когато се чу остро изсвирване и рязък вик и от мъглата се появи краварят — типичен филани, висок, строен, с тънки черти и правилен нос като фигура на древноегипетска фреска.

— Здравей, приятелю — извиках аз.

— Добро утро, маса — отвърна той с усмивка и плесна с длан влажния от росата хълбок на една огромна крава.

— Твои ли са кравите?

— Да, са, мои, собствени.

— Накъде ги караш?

— Към Беменда, са, на пазара.

— Може ли да ги дръпнеш малко встрани, за да преминем?

— Да, са, да, са, ще ги дръпна — той отново се усмихна и подгони със силни викове кравите напред в мъглата, подскачаше от една към друга крава и ги потупваше бързо по хълбоците с бамбуковата си гегга. При приятното подрънкване на звънчето огромните животни потъваха в мъглата с дълбоко и доволно мучене.

— Благодаря, приятелю, приятен път! — извиках аз на краваря.

— Благодаря, маса, благодаря — долетя гласът му от мъглата на фона на дълбокото, подобно на фагот мучене на кравите.

Когато достигнахме до Санта, слънцето вече изгря и горите станаха златистозелени с полепнали тук-там по склоновете им облачета мъгла. Намерихме къщата на холандеца, но разбрахме, че неочаквано са го повикали някъде. Мини си беше в къщи, а ние бяхме пристигнали заради нея. Тя живееше в голямо, оградено в кръг място, което холандецът бе устроил специално за нея. Беше остроумно измислено: доста висока ограда заграждаше малка дървена къщичка с подвижна вратичка и четири изсърнали ствола, закрепени в основата си с цимент. За да се влезе в ограденото място, спускаше се нещо като подвижно мостче от стената, по което се преминаваше над сухия ров, заобикалящ обиталището на Мини.

Мини бе голямо, добре сложено шимпанзе, високо около метър. То стоеше на едно от своите дървета и ни наблюдаваше не съвсем интелигентно, но все пак дружелюбно. Ние се разглеждахме мълчаливо десетина минути, след което се постарях да определя характера му.

Макар и холандецът да ме бе уверявал, че е напълно опитомено, притежавах достатъчно опитност и знаех, че и най-питомното шимпанзе може да ви причини много неприятности, ако не ви хареса и работата дойде до бой, а въпреки че не бе много висока, Мини притежаваше внушително телосложение.

Малко след това спуснах подвижното мостче и влязох в заграденото място, въоръжен с голям грозд банани, с които се надявах да откупя бягството си, ако се бях излъгал в преценката на нейния характер. Седнах на земята, поставих бананите на колената си и зачаках Мини да направи първата стъпка. Тя седеше на дървото, наблюдаваше ме с любопитство и потупваше замислено закръгления си корем с големите си ръце. В края на краищата реши, че съм съвсем безопасен, слезе от дървото и заподскача към мястото, където седях. Тя приклекна на около метър от мен и протегна ръка. Тържествено се здрависахме. След това на свой ред аз ѝ подадох банан. Тя пое банана и го изяде с доволни сумтения.

В разстояние на половин час Мини изяде всички банани и между нас се породиха нещо като приятелство. Ние играхме заедно на гоненица, влизахме и излизахме от къщичката ѝ, дори се покатерихме заедно на едно от дърветата. Тук реших, че е настъпил най-благоприятният момент да вкарам кафеза в ограденото място. Така и направихме, но го обърнахме с вратата към тревата и разрешихме на Мини да го разглежда колкото си иска, за да се убеди, че няма нищо опасно. Въпросът се състоеше в това, как да накараме Мини да влезе в него, без да я изплашим твърде много, и второ, без да ни ухапе. Тъй като никога през живота си не бе затваряна в кафез, на мен ми беше ясно, че цялата операция създава известни затруднения, още повече, че собственикът ѝ го нямаше, за да използваме и неговия авторитет.

Три часа и половина показвах на Мини с личен пример, че кафезът е съвсем безопасен. Влизах в него, лягах, скачах отгоре му, дори пълзах с него по земята като костенурка. Мини остана много доволна от моето старание да я забавлявам, но към кафеза продължаваше да се отнася с известна резерва. Бедата бе в това, че можех да разчитам само на един опит да я пхна в капана. Не успеях ли от първия път, нищо нямаше да излезе, а ако разбере какво се каня да правя, никакви ласки и уговорки нямаше да я накарат да се приближи до кафеза. Налагаше се бавно и сигурно да я примамвам към кафеза и

да го нахлузя направо отгоре ѝ. И така след нов три четвърти час на упорито и уморително усилие най-сетне успях да я накарам да седне пред обърнатия нагоре с капака кафез и да вземе банана от него. Настана великият момент.

Поставих като примамка връзка много сочни банани в кафеза, след което сам седнах зад него, обелих и за себе си един банан и се загледах безгрижно наоколо, като че в момента най-малко ме тревожеше мисълта как да заловя шимпанзето. Като ми хвърляше погледи изпод вежди, Мини се придвижи внимателно напред. Най-сетне застана близо до кафеза и впери алчен поглед в бананите. Тя ме стрелна светкавично с очи и като видя, че съм прекалено зает с яденето на моя банан, наведе се напред и главата и раменете ѝ потънаха в кафеза. В същия момент натиснах с всички сили от другата страна кафеза и той се захлупи върху шимпанзето, после скочих отгоре и седнах, да не би Мини да го преобърне отново. Боб изтича в ограденото място и седна до мен. След това с много голямо внимание пъхнахме отдолу капака, обърнахме отново кафеза и го заковахме. Мини през това време ме наблюдаваше, изпълнена с ненавист, през една дупка от паднал чеп и надаваше жални писъци: „Ууу... ууу... ууу“, като че моето вероломство я бе потресло до дъното на душата ѝ. Обърсах потта от лицето си, запалих жадно една цигара и погледнах часовника си. Залавянето на Мини ми отне четири часа и четвърт и през ума ми мина мисълта, че за същото време можех да хвана и диво шимпанзе в гората. Доста уморени, ние натоварихме Мини на ландровера и потеглихме обратно за Бафут.

В Бафут бяхме вече построили голяма клетка за Мини. Разбира се, тя не можеше да се сравнява по големина с онази, с която бе свикнала, но бе достатъчно просторна, за да не се притеснява в нея. По-късно се наложи да свикне със съвсем малка клетка, в която щеше да пътува за Англия, но по-добре бе да я привикнем към това постепенно, след като дотогава бе живяла напълно на свобода. Когато я преместихме в новата клетка, Мини я изследва основно с одобрителни пръхтения, удряше по телената мрежа с ръце и се провисваше на стърчишките, за да провери здравината им. След това ѝ подадохме голяма кутия с най-различни плодове и бяла пластмасова паница, пълна с мляко, които Мини посрещна с възторжени викове.

Вестта, че сме докарали Мини, заинтересува извънредно много фона, който никога дотогава не бе виждал голямо живо шимпанзе. Още същата вечер му изпратих бележка с покана да пийнем по чашка и да види шимпанзето. Той пристигна веднага след здрач, облякъл зелено-пурпурна роба, придружен от шест члена на съвета и две любими жени. След взаимните приветствия и приятния разговор подир първата чаша за тази вечер аз взех петромаксовата лампа и поведох фона и неговата свита към дъното на верандата, където беше клетката на Мини. На пръв поглед тя изглеждаше празна. Когато вдигнах високо лампата, видяхме, че Мини спи. Беше си направила чудесно легло от сухи бананови листа в единия край на клетката. Тя спеше на едната си страна, подпряла буза с ръка, внимателно завита през рамо с един стар чувал, който ѝ бяхме дали.

— Ва! — удивено възкликна фонът. — Спи като човек.

— Да, да! — запригласяха в хор членовете на съвета. — Спи като човек.

Обезпокоена от светлината и гласовете, Мини отвори едното си око, за да разбере какво става. Като зърна фона и неговите хора, тя реши, че си заслужава да ги разгледа по-отблизо, затова много внимателно вдигна чувала от себе си и приближи телената мрежа.

— Ва! — каза фонът. — Този звяр е съвсем като човек.

Мини огледа фона от главата до петите, помисли, че може да го подлъже да си поиграе с нея и започна да барабани силно с големите си ръце по мрежата. Фонът и неговата свита отстъпиха бързо назад.

— Не се страхувайте. — казах аз. — Тя просто се забавлява.

Фонът внимателно се приближи. Лицето му изразяваше удивление и възторг. Той се наведе предпазливо напред и удари с длан по мрежата. Възхитена, Мини му отвърна с цял залп от удари, което накара фона да отскочи отново назад и да избухне в смях.

— Погледнете ръцете, ръцете ѝ погледнете! — рече задъхано той. — Също като на човек! —

— Да, да, ръцете ѝ са също като на човек! — подхванаха и съветниците.

Фонът се приведе напред и отново удари по мрежата, Мини пак му отговори.

— Тя свири заедно с тебе — казах аз.

— Да, да, това е маймунска музика — отвърна фонът и отново избухна в смях.

Страшно въодушевена от своя успех, Мини побягна два-три пъти из клетката, направи няколко салта назад, после приближи и седна в предната част на клетката, грабна пластмасовото блюдо за мляко и го постави като шлем на главата си. Тази хитрост накара фона, неговите съветници и жени да се разсмеят така гръмогласно, че се разлаяха половината от селските кучета.

— Постави си шапка, шапка — едва промълви фонът и се превиваше от смях.

Като видях, че е невъзможно да изтръгна фона от Мини, аз помолих да донесат маса, столове и напитки и да ги поставят на верандата близо до клетката на шимпанзето. Около половин час фонът ту посрббваше от чашата, ту се заливаше от смях, а през това време Мини се държеше като стар цирков артист. Най-сетне, поизморена от собствените си номера, тя седна до мрежата, в непосредствена близост с фона, и започна да го наблюдава с огромен интерес как пие. Пластмасовият шлем продължаваше да стои на главата ѝ. Фонът ѝ се усмихна широко, наведе се напред, приближи лице на петнадесетина сантиметра до нейното и вдигна чаша.

— Шин-шин! — каза фонът.

За най-голяма моя изненада в отговор Мини протегна дългите си подвижни устни и издаде продължителни разнообразни звучни църкания.

Фонът се разсмя толкова силно и така продължително при този израз на остроумие, че в края на краищата, като го наблюдавахме, и ние изпаднахме в състояние на истеричен смях. Най-сетне той се посъвзе от смеха, изтри просълзените си очи, наведе се напред и зацъка на Мини. Неговото действие остана само един неуспешен аматьорски опит в сравнение с начина, по който отговори Мини. Нейният звук проехтя по верандата като картечна поредица изстрели. В продължение на следващите пет минути между двамата се проведе светкавична престрелка, докато накрая фонът се предаде, защото просто се задъхваше от смях. Мини стана абсолютен победител както по качество, така и по количество на произведените звуци. Тя контролираше по-добре дишането си и затова цъкаше по-продължително и по-музикално от фона.

Най-сетне нашият гост си тръгна. Ние го наблюдавахме как пресича огромния двор и как от време на време цъка на своите съветници, при което всички се превиваха от смях. С вид на светска дама, устроила уморителна вечер, Мини се прозя силно, след това отиде и си легна на своето легло от бананови листа, покри се внимателно с чувала, постави ръка под бузата си и заспа. След малко по верандата се разнесе силно хъркане, което не отстъпваше по нищо на цъканията ѝ.

КЪМ БРЕГА И ЗООЛОГИЧЕСКАТА ГРАДИНА

РЪЧНА ПОЩА

Сър,

Имам честта да Ви представя с най-голямо уважение настоящото писмо, за да изложа следното:

1. Съжалявам изключително много, че ме напускате, макар и това да не е за лошо, а за добро.

2. Във връзка с това покорно и почтително Ви моля като мой любезен господар, да ми оставите добра характеристика, която ще даде възможност на Вашия приемник да научи всичко за мен.

3. Макар и да съм работил с няколко господари, аз ценя особено високо Вашето отношение.

Ако господарят ми остави нещо за спомен, това ще бъде за мен по-скъпо от всичко на света.

Имам честта, сър, да бъда Ваш покорен слуга.

Филип Онага (готвач)

ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА В НАШИЯ БАГАЖ

Настана време да се подготвяме за напускане на Бафут и за преминаването на повече от триста мили, които ни отделяха от морския бряг. Предстоеше ни много работа, преди да се отправим на път. По редица причини това е най-мъчителната и най-опасната част от една експедиция за събиране на живи животни. Само натоварването на животните в камиони и преодоляването на тези триста мили по пътища, наподобяващи много повече танков полигон, отколкото каквото и да е друго, е само по себе си голямо начинание. А необходимо е да се извършат и редица още други важни неща. На пристанището трябва да ви чакат хранителни припаси за пътуването. Тук отново не бива да се допуска никаква грешка, защото не може да се оставят двеста и петдесет животни на кораба за три седмици, ако не им е осигурена достатъчно храна. Всичките клетки трябва да се прегледат много внимателно и нанесените в продължение на шестмесечното им използване повреди да се отстранят, защото не бива да се поемат излишни рискове, ако някое животно избяга на кораба. Мрежите на клетките трябва да се притегнат, да се поставят нови заключалки на вратите, нови подове на повредените клетки и да се помисли за още хиляди други дребни неща.

Като се има предвид всичко това, не е за учудване, че подготовката за напускане на главния лагер трябва да започне понякога месеци преди определената за тръгване дата. И като че точно тогава всичко се обръща против вас, нагоре с краката. Ужасено от предстоящата загуба на такъв чудесен източник на доходи, местното население удвоява своите усилия, за да извлече максимална полза преди вашето заминаване. На практика това означава, че не само подновявате вашите стари клетки, но започвате да строите нови, и то колкото може по-скоро, за да се справите с внезапния наплив на животни. Местният телеграфист по това време получава помрачение на разума. Важните телеграми, които изпращате и получавате, остават неразбираеми както за вас, така и за получателя. Когато очаквате с нетърпение новини за провизиите, предназначени за пътуването, не би ви подействувало успокоително на нервите, ако получите следната телеграма:

„Телеграмата получена засъне немодаос римого зебани може ли давзе полу-бели?“

След много усилия и допълнителни разходи успявате да преведете текста:

„Телеграмата получена за съжаление не можем да осигурим много зелени банани или да вземем полузрели?“

Излишно е да споменавам, но и животните много скоро започват да долавят, че става нещо, и се опитват по свой начин да успокояват нервната ви система: положението на болните се влошава още повече. Те започват да ви хвърлят такива жални и угасващи погледи, че у вас не остава никакво съмнение — няма да издържат пътуването до морския бряг: най-редките и незаменими експонати правят опити за бягство и ако това им се удаде, започват да се навъртат наоколо и да ви дразнят, а вие губите ценно време, за да ги заловите наново; животните, отказали да живеят повече, ако не им поднасяте специална храна от рода на авокадо и батати, изведнъж решават да не се докосват повече до тази храна, и трябва да пращате срочни телеграми, за да се откажете от големите количества разни деликатеси, които току-що сте поръчали за пътуването. Изобщо този период от експедицията е същински ад.

Обезпокоени и изнервени, ние, разбира се, допускахме разни глупости, които объркваха още повече нещата. Пример за това е случаят с шпорестите жаби. Всеки може да бъде оправдан, ако реши на пръв поглед, че това са обикновени водни жаби. Те са дребни, имат заоблени глави подобно на водните жаби и гладка, хлъзгава кожа, която съвсем не е типична за краставите жаби, към които принадлежат систематично и нашите шпорести питомци. Освен това водят почти напълно воден живот, който също така ги отличава от краставите жаби. Според мен те са до известна степен глуповати създания, които прекарват деветдесет процента от своето време отпуснати във водата и понякога изскачат бързо на повърхността, за да глътнат малко въздух. Поради някаква причина, която и досега не съм си обяснил, Боб се гордееше безкрайно с тези отвратителни жабоци. От този вид жаби

имахме двеста и петдесет екземпляра и ги държахме на верандата в огромна пластмасова вана. Изчезнеше ли някъде Боб, човек положително можеше да го открие клекнал с гордо лице над огромния и кипнал от жаби казан. Но дойде денят на голямата трагедия.

Току-що бе настъпил дъждовният сезон и ярката слънчева светлина всеки ден се редуваше с поройни дъждове, които траеха само около час, но в този час се изливаше невероятно количество вода. В утрото, за което става дума, Боб си тананикаше тихичко, наведен над своите шпорести жаби, когато започна да вали и той реши, че жабите ще бъдат доволни, ако остави техния съд под дъжда. Той понесе внимателно съда по верандата и го постави на най-горното стъпало. Идеята му бе блестяща, защото в съда попадаха не само дъждовните капки, но и стичащата се от покрива вода. После той се залисал с нещо друго и съвсем забравил за жабите. Дъждът продължаваше да вали, като че да потвърди славата на Камерун като едно от най-влажните места на света, и постепенно напълнил догоре легена. Нивото на водата в съда се повишило, а с нея се издигнали нагоре и жабите и започнали да надничат над неговия ръб. След още десетина минути жабите щели да бъдат изхвърлени навън от преливащата вана.

Жалният вик на Боб привлече вниманието ми към поразителна гледка. От гласа му струеше такава болка пред случилата се беда, че се втурнахме към него от всички страни. Съдът продължаваше да стои на най-горното стъпало, но в него сега нямаше нито една жаба. Преливащата от него вода влечеше надолу по стълбите скъпоценните амфибии на Боб. Стъпалата бяха почернели от жаби, които се хлъзгаха, мятаха се и се търкаляха една през друга във водата. С див поглед Боб подскачаше насам-натам сред тази Ниагара от амфибии и събираше бързо жабите. Да хванеш шпореста жаба в ръце е направо подвиг, също като да се опиташ да уловиш живак. Освен че телата им са невероятно хлъзгави, за ръста си жабите са извънредно силни, ритат и се въртят с учудваща енергия. Като капак на всичко това задните им мускулести крака са въоръжени с малки и остри шпори, които нанасят болезнени драскотини. Боб ту охкаше, ту ругаеше от болка, изобщо нямаше спокойствието на колекционера, така необходимо при ловене на шпорести жаби, затова всеки път, когато загребваше с шепи от тези създания и се устремяваше с бързи стъпки нагоре, за да ги постави обратно в съда, те се изхлузваха между пръстите му, падаха обратно на

стълбите и водата ги помиташе моментално отново надолу. Наложих се и петимата да употребим три четвърти час, преди да успеем да заловим и върнем обратно в съда всичките жаби. И точно когато свършихме цялата работа и се намокрихме до костите си, дъждът спря.

— Ако трябваше да пуснеш на свобода двеста и петдесет екземпляра, поне да бе избрал хубав ден и такива животни, които се хващат лесно — казах с укор аз.

— Не мога да си обясня как допуснах подобна глупост — отвърна Боб и надникна мрачно в съда, в който обезсилените след палавата игра жаби висяха неподвижно във водата и, както обикновено, ни наблюдаваха с глупаво ококорените си очи. — Надявам се, че не им се е случило нищо лошо.

— А, така ли? А за нас не те е грижа. Ние можахме да тичаме като луди под дъжда с риск да хванем пневмония само и само тези противни малки гадини да са добре. Няма ли да им премериш температурата?

— Знаеш ли — каза Боб и се намръщи, като не обърна никакво внимание на саркастичната ми забележка, — струва ми се, че са се изгубили доста жаби... тези ми изглеждат много по-малко.

— Във всеки случай не разчитай, че ще ти помагам сега пък и да ги броиш. И без това съм така изподраскан от тези шпорести жаби, че ми стига за цял живот. Защо не отидеш да се преоблечеш и не ги оставиш на мира? Започнеш ли да ги броиш, току-виж, отново си ги обърнал навън.

— Вярно — отвърна Боб с въздишка. — Струва ми се, че си абсолютно прав.

Половин час по-късно освободих Чолмондли Сейнт Джон от клетката да си направи сутрешната разходка и сглупих, че го изпуснах за десетина минути от погледа си. Изведнъж до слуха ми долетя крясъкът на Боб, крясък на човек, дошъл до пълно отчаяние. Мигновено се огледах наоколо. От Чолмондли Сейнт Джон нямаше и следа и аз моментално разбрах, че именно шимпанзето е причина за неговия предсмъртен вопъл. Изтичах по верандата и видях Боб, който кършеше отчаяно ръце. На най-горното стъпало седеше Чолмондли и гледаше така невинно, че човек неволно започваше да търси ореол над главата му. По средата на стълбите се виждаше обърнатият с дъното

нагоре пластмасов съд, а стъпалата под него и част от двора кипяха от подскачащи и бягащи жаби.

След едновременно хлъзгане и препъване из червеникавата кал на двора и последната жаба бе заловена и върната обратно в съда. После, като дишаше тежко, Боб вдигна съда и двамата се заизкачвахме мълчаливо по стълбите. Когато стигнахме до последното стъпало, Боб се подхлъзна с накаляните си обувки, съдът се търкулна долу и шпорестите жаби за трети път се пръснаха радостно из широкия свят.

Чолмондли Сейнт Джон стана причина и за друго бягство, макар и този случай да не бе толкова интересен и да не ни създаде толкова грижи, както случаят с шпорестите жаби. В нашата колекция имахме около четиринадесет най-обикновени местни съселчета, които напомнят много европейския съсел, с изключение на това, че са малко по-светлопепелявосиви и имат по-пухкави опашки. Съселската колония живееше дружно в една клетка и вечерно време ни забавляваше с акробатичните си номера, особено едно съселче, което различавахме по бялото като клеймо петно на хълбока. Много по-добър атлет от останалите, то предизвикваше най-голямо възхищение със смелите си скокове и салта. Поради качествата му на цирков артист, ние го кръстихме Бертрам.

Една сутрин пуснах, както обикновено, Чолмондли Сейнт Джон на обичайната му разходка и той се държеше превъзходно до един

момент, в който смятах, че го наблюдава Джеки, а Джеки смятала, че това върша аз. Чолмондли никога не пропускаше такива възможности. Когато открихме грешката си и тръгнахме да го търсим, установихме, че е твърде късно. Този път Чолмондли се бе забавлявал, като отворил вратите на отделенията, в които спяха съселчетата, после преобърнал цялата клетка и нещастните гризачи нападали на пода така, както дълбоко и сладко си спели. Когато пристигнахме на местопрестъплението, те бяха на всички страни и търсеха укритие, а Чолмондли кряскаше весело „у-у-у“, скачаше около тях и се опитваше да ги стъпчи. След като уловихме и наказахме шимпанзето, наоколо не се виждаше нито едно съселче. Всички се бяха напъхали зад наредените клетки, за да продължат прекъснатия си сън. Наложих се да преместим цялата сбирка от животни, клетка по клетка, за да ги заловим отново. Първи изскочи зад една клетка за маймуни Бертрам. Той побягна по верандата, преследван по петите от Боб, който се хвърли към устременото напред животинче. Едва успях да го предупредя, като изкрещях:

— Опашката... не го хващай за опашката!

За съжаление бе твърде късно. Като видя, че Бертрам пъха вече тлъстото си тяло зад друг ред клетки, Боб го сграбчи за опашката, най-удобната за хващане част от тялото му. Всички дребни гризачи, особено този вид съселчета имат много нежна кожа на опашката си. Хванете ли го за нея и животинчето се дръпне, кожата моментално се къса и се обелва от костта, все едно, че сваляте ръкавица от ръката си. Това явление е много обичайно сред дребните гризачи и аз съм склонен да мисля, че е особен вид отбранителен механизъм, подобен на самооткъсването на опашката на гуцера, когато бъде хваната от някой неприятел. Боб знаеше това не по-зле от мен, но възбуден от преследването бе забравил напълно за него. И така Бертрам се скри благополучно зад клетката, а в ръката на Боб остана да се поклаща една пухкава опашка. В края на краищата успяхме да измъкнем Бертрам и да го разгледаме. Той седна решително на дланите ми, леко задъхан. Голата му розова опашчица отблъскващо наподобяваше приготвена за казана волска опашка. Такива случаи не оказват абсолютно никакво неблагоприятно влияние върху животното. Не може изобщо да става сравнение с човека. Разбирате какво би се случило на човек, ако изведнъж одерат кожата на единия му крак до самата кост. От опит

знаех, че останала без кожа, опашката постепенно щеше да съхне и да се пречупи като сухо клонче, без това да навреди ни най-малко на животното. За Бертрам загубата щеше да бъде малко по-сериозна, защото използваше опашката си за балансиране при своите акробатически номера. Той обаче бе толкова подвижен, че тя едва ли щеше да му липсва много. От наша гледна точка Бертрам изгуби вече своята стойност, защото се превърна в повреден експонат. Оставаше само едно — да ампутираме опашката му и да го пуснем на свобода. След като направих операцията, ние го пуснахме с голямо огорчение сред гъстите клони на бугенвилеята, която растеше край перилата на верандата. Надявахме се, че ще се засели наблизо и когато навикне да ходи без опашка, може би ще започне да забавлява и други пътешественици със своите акробатически номера.

Той приседна на едно клонче на храста, стисна го силно с малките си розови лапички и се заогледа наоколо през щръкналите и потрепващи мустаци. После скочи пъргаво на перилата на верандата, явно чувството му за равновесие не бе ни най-малко пострадало, оттам на пода, след което притича бързо към наредените край стената клетки. Помислих, че може би се е пообъркал малко, затова го хванах и го върнах на храста. Едва го пуснах и той отново повтори същото нещо. Пет пъти го поставях на храста и пет пъти той скачаше на верандата и се отправяше към клетките. В края на краищата, уморен от глупостта му, аз го занесох до края на верандата, поставих го отново на храстите и си отидох, като сметнах, че този път ще си остане вече на мястото.

Върху клетката на съселчетата държахме куп памучни отпадъци, с които правехме нови постели за животинчетата, когато старите се изпоцапваха. Тази вечер им занесох храна и забелязах, че е време да им сменим постелята. Като преместих необикновените съкровища, които съселчетата обичат да крият в леглата си, аз извадих всички изцапани памучни отпадъци и се приготвих да ги заменя с чисти. Когато хванах отпадъците с намерение да си откъсна колкото ми е необходимо, внезапно и най-неочаквано нещо ме ухапа за палеца. Уплаших се не на шега не само затова, че бе съвсем неочаквано, но защото за момент помислих, че може би ме е ухапала змия. Тревогата ми не трая дълго — в момента, в който се докоснах до памучните отпадъци, от тях надникна възмутеното лице на Бертрам и чух гневно цвърчене. Доста ядосан, аз го измъкнах от уютното му местенце, понесох го по

верандата и отново го пхнах в храстите. Той се хвана сърдито за едно стъбло, започна да се люлее насам-натам и разярено да пищи. Два часа по-късно отново се завърна в памучните отпадъци.

Ние се отказахме от неравната борба и го оставихме на мира, но Бертрам не бе свършил още. След като удържа над нас победа по квартирния въпрос, той започна да ни обработва в друго направление. Вечерно време, когато другите съселчета излизаха от постелите си и откриваха изненадани и с радостни писъци съда с храна, Бертрам се измъкваше от своето легло и се приближаваше до телената преграда на клетката, после увисваше на нея и започваше да хвърля завистливи погледи към останалите съселчета, които гризяха своята храна и отнасяха парченца банани и авокадо, за да ги крият в постелите си, навярно да не гладуват през нощта. Видът на увисналия на мрежата Бертрам бе толкова трогателен, той така жално гледаше как другите прибягват насам-натам със своите вкусни хапки, че в края на краищата се предадохме и поставихме малко блюдо с храна върху клетката. Най-сетне този хитрец постигна целта си: след като вече го хранехме, твърде глупаво би било да го държим отвън, затова го хванахме, пуснахме го отново при останалите съселчета и той моментално се настани сред тях, като че нищо не бе се случило. Стори ни се, че този път изглеждаше мъничко по-самодоволен, отколкото преди. Но какво да се прави с животно, което отказва да бъде пуснато на свобода?

Малко по малко всичко се нареждаше, както трябва. Клетките, които се нуждаеха от поправка, бяха поправени — на всяка клетка отпред поставихме по един навес, направен от чувал, който можеше да се спуска по време на пътуване. На кутиите за отровните змии поставихме двоен пласт от тънки метални мрежи, за да се избягнат нещастни случаи, а самите капаци затегнахме с винтове. А смайващата с разнообразието си екипировка — като се започне от машинките за месо и се стигне до генератори, от разни спринцовки до теглилки, всичко бе опаковано в сандъци, най-внимателно заковани с пирони. Тънките мрежи загърнахме заедно с огромните брезенти. Сега ни оставаше само да дочакаме камионите, които щяха да ни откарат до морския бряг. Вечерта преди пристигането на камионите при нас дойде фонът, за да пийнем по чашка за сбогуване или за добър път.

— Ва! — възкликна с нотка на тъга той, като отпиваше от уискито. — Съжалявам много, приятелю, че напускаш Бафут.

— Ние също съжаляваме — отвърнах най-искрено аз. — На нас ни бе много весело тук, в Бафут. Събрахме много и чудесни животни,

— Защо не останеш тука? — попита фонът. — Ще ти дам място да си построиш хубава къща и после ще направиш в Бафут своята зоологическа градина. Тогава всички европейци ще идват тук от Нигерия да гледат твоите животни.

— Благодаря ти, приятелю. Може би някога наистина ще се върна в Бафут и ще си построя къща. Това е хубава идея.

— Прекрасно, прекрасно! — отвърна фонът и вдигна чаша.

Долу на пътя, пред вилата, група от децата на фона пееха тъжна бафутска песен, която не бях чувал дотогава. Бързо извадих магнетофона, но когато го приготвих, децата престанаха да пеят. Фонът наблюдаваше с интерес моите приготовления.

— Можеш ли да хванеш Нигерия с тази машина? — попита той.

— Не, тази машина прави само записи, това не е радиоапарат.

— Аха! — възкликна с разбиране фонът.

— Ако твоите деца се качат горе и изпеят тази песен, ще ти покажа как работи машината — отвърнах аз.

— Да, да, прекрасно! — отвърна фонът и изрева към една от своите жени, която стоеше отвън на тъмната тераса. Тя се спусна бързо по стълбите и след малко се завърна, повела малка групичка свенливи и подхилкващи се дечица. Подредих децата пред микрофона, после поставих пръст на клавиша и погледнах към фона.

— Нека започнат да пеят и аз ще запиша песента — фонът извиси величествен ръст над децата.

— Пейте! — заповяда той и размахна пълната си с уиски чаша.

Напълно смутени, те направиха няколко несполучливи опита, после полека-лека се окопитиха и запяха гладко. Фонът се поклащаше насам-натам и размахваше в такт чашата си и от време на време пригласяше с по някоя дума. Когато песента завърши, той се усмихна доволно на своите рожби.

— Прекрасно, прекрасно, пейте! — каза той.

Децата запристъпяха със сгънати пред устата си розови лапички и той им наливаше по глътка чисто уиски. Докато фонът ги черпеше, аз превъртах лентата, после подадох наушниците на фона, обясних му как да ги нагласи и включих магнетофона.

Лицето на фона представляваше безкрайно интересна гледка. Първо по него се изписа пълно неверие. Той свали слушалките и ги погледна подозрително. После ги постави наново и започна да слуша удивено. Постепенно заедно със самата песен, лицето му се озаряваше от широка и възторжена младежка усмивка.

— Ва! Ва! Ва! — шепнеше възхитено той — Прекрасно!

Фонът отстъпи с голямо нежелание слушалките, за да послушат неговите жени и съветници. В стаята се разнесоха възторжени възгласи, мъжете щракаха с пръсти от удивление. Фонът настоя да изпее още три песни в съпровод на своите деца и после прослуша записа на всяка една поотделно. Възторгът му бе толкова голям, че бе готов да слуша безкрайно.

— Чудна машина — каза накрая той, като отпиваше от чашата и не сваляше очи от магнетофона. — Може ли да се купи такава машина в Камерун?

— Не, тук не ги продават: Може би ги има в Нигерия... в Лагос — отвърнах аз.

— Ва! Прекрасно — отвърна замечтано той.

— Когато се върна в моята страна, ще препиша тази песен на обикновена грамофонна плоча и ще ти я изпратя да я слушаш на твоя грамофон — казах аз.

— Прекрасно, прекрасно, приятелю! — отвърна той.

След час фонът си отиде. На тръгване той ме прегърна нежно и ме увери, че на другата сутрин ще се видим преди заминаването на камионите. Тъкмо се готвехме да лягаме, понеже ни предстоеше много труден ден, чух леки стъпки по терасата и слабо пляскане с ръце. Приблжих до вратата. На терасата стоеше Фока, един от най-големите синове на фона, който приличаше поразително на своя баща.

— Здравей, Фока, добре дошъл. Влез вътре — поканих го аз.

Той влезе в стаята с вързоп под мишница и стеснително се усмихна.

— Фонът ви изпраща това, са — каза той и ми поднесе вързоп.

Развързах го, озадачен. Вътре бе поставен гравирани бамбуков бастун, чудесно бродирани шапчица и жълточерна роба с прекрасна бродерия на яката.

— Тези дрехи са на фона — обясни Фока. — Праща ги за вас. Фонът ме помоли да ви кажа, че сега вие сте втори фон на Бафут.

— Ва! — възкликнах, дълбоко трогнат. — Баща ти ми е изпратил чудесни неща!

Фока прие с радостна усмивка моя искрен възторг.

— Къде е сега баща ти? Легнал ли си е? — попитах аз.

— Не, са, той е в танцувалнята.

Надянах робата през глава, натъкмих ръкавите, поставих богато украсената шапчица на главата си, стиснах бастуна в една ръка и бутилка уиски в другата и се обърнах към Фока:

— Добре ли изглеждам?

— Чудесно, са, чудесно — отвърна усмихнат той.

— Добре, заведи ме тогава при баща ти.

Той ме поведе през огромния и опустял сега двор и през лабиринта от колиби към къщата за танци, откъдето се носеше тътенът на барабаните и писъкът на флейтата. Прекрачих прага на вратата и спрях за миг. Поразени, музикантите престанаха да свирят. Всички присъстващи ахнаха от удивление, а седналият в дъното на стаята фон остана с повдигната към устата чаша. Знаех много добре как трябва да постъпя. Много пъти бях наблюдавал как съветниците приближаваха до фона, за да му засвидетелствуват уважение или пък да поискат нещо. Аз преминах в мъртва тишина през цялото помещение. Във въздуха се носеше само шумоленето на робата около глезените ми. Спрях пред стола на фона, поклоних се и пляснах три пъти с длани в знак на поздрав. Тишината продължи още миг, след което се разрази истинска буря.

Жените и съветниците крещяха и свиркаха от възхищение. С разляла се по цялото му лице усмивка фонът скочи от стола, сграбчи ме за лактите, изправи ме на крака и ме прегърна.

— Приятелю, приятелю, добре дошъл, добре дошъл — гърмеше гласът му, а цялото му тяло се тресеше от смях.

— Виждаш ли — започнах аз и разперих ръце така, че дългите ръкави на робата увиснаха като крила. — Виждаш ли, сега приличам напълно на бафутец.

— Вярно, вярно, приятелю. Тези дрехи са мои. Аз ти ги подарявам и сега ти си бафутец — ликуваше той.

Седнахме и фонът обърна усмихнатото си лице към мен.

— Харесват ли ти моите дрехи? — повита той.

— Да, много ми харесват. Много съм ти благодарен, приятелю — отвърнах аз.

— Добре, добре. Сега ще бъдеш фон като мен — продължи усмихнат той.

Очите му се спряха замислено върху бутилката уиски.

— Добре — повтори той — сега ще пием и ще се веселим.

Когато съблякох, капнал от умора, робата и се пхнах под мрежата против комари, часът бе три и половина сутринта.

— Добре ли прекарахте? — попита сънена от леглото си Джеки.

— Да — прозях се аз — Знаеш ли, че никак не е лесно да бъдеш заместник-фон на Бафут.

На следващата утрин камионите пристигнаха час и половина преди уговореното време. Това необикновено обстоятелство, безпрецедентен случай в историята на Камерун, ни предостави достатъчно време да натоварим спокойно багажа си. Товаренето на сбирка от животни е истинско изкуство. Преди всичко трябва да се прехвърли на камионите цялата екипировка. След това клетките с животните се нареждат край задния капак, където има най-голям достъп на чист въздух. Те не могат да се нареждат как и да е. Трябва да се поставят така, че между тях да има достатъчно пространство за циркулация на въздуха; не трябва да бъдат една срещу друга, защото по време на пътуването някоя маймуна може да провре ръка през телената преграда на клетката и да бъде ухапана от цибетка, или пък кукумявка (може би именно защото е кукумявка и се кокори), настанена срещу клетка с малки птички, да ги доведе до такава истерика, че да измрат до една до края на пътуването. Най-сетне трябва да се подредят клетките така, че най-отзад да бъдат поставени онези животни, които се нуждаят от грижи по време на пътуването, за да бъде по-лесен достъпът до тях.

Към девет часа натоварихме и последния камион и го вкарахме под сянката на дърветата. Сега можехме вече да изтрием потта от лицата си и да си отдъхнем за малко на терасата. Там по-късно ни намери и фонът.

— Приятелю, — започна той, като наблюдаваше как му наливам догоре прощалната чаша уиски. — Съжалявам много, че си заминаваш. Прекарахме весело в Бафут, нали?

— Много весело прекарахме, приятелю.

— Шин-шин! — предложи фонът.

— Наздраве — отвърнах аз.

Слязохме заедно по дългата стълба и си стиснахме ръцете за сбогом. След това той постави ръцете си на моите рамене и ме погледна в очите.

— Пожелавам на теб, приятелю, и на всички тези животни добър път — каза той — и да пристигнете бързо у дома си.

Двамата с Джеки се вмъкнахме в душната и гореща кабина на камиона. Моторът изрева. Фонът вдигна огромната си ръка за поздрав, камионът потегли с друсане, вдигна облак червена прах след себе си и ние поехме през зелените хълмове към далечния морски бряг.

Пътуването до океана продължи три дни. Това бе неприятно, опъващо до крайност нервите пътуване, каквото впрочем е винаги пътуването с диви животни. На всеки няколко часа камионите спираха, ние разтоварвахме клетките на дребните птички и ги нареждахме край пътя, за да се нахранят техните обитатели. Без тези почивки малките птички биха измрели много бързо, защото не могат да се хранят, докато камионите са в движение. Платнените торби с нежните амфибии също се сваляха и се потапяха в някой поток на всеки час, час и нещо, защото в противен случай кожата им изсъхва и те умират. Колкото по-ниско се спускахме в обраслата с гори низина, толкова горещината се усилваше. Повечето от пътищата бяха изровени и с дълбоки коловози. Камионите подскачаха, наклоняваха се и се тресяха, а ние седяхме притеснени на предните седалки и си мислехме с безпокойство кое ли от нашите ценни животни се е наранило или загинало при последното подскачане на камиона. На едно място бяхме застигнати от проливен дъжд и шосето моментално се превърна в истинско море от лепкава червена кал, която се пръскаше под колелата на камионите като кървава каша. После един от „белфордите“ — огромна машина с двойно предаване — се поднесе толкова силно, че шофьорът не успя да го задържи и колата попадна в канавката. Цял час копахме пръстта около колелата и поставяхме клонки, докато извадим камиона. За щастие не пострада нито едно от животните.

Ние въздъхнахме с облекчение, когато камионите, преминали с грохот през банановата горичка, спряха пред пристанището. Разтоварихме животните и екипировката направо върху малки вагончета-платформи, с които превозват бананите до самите параходи. Влакчето пухтя и трополя близо половин миля през едно мангрово

блато и най-сетне пристигна до дървения пристан, към който бе привързан корабът. Колекцията отново бе разтоварена и подредена на вагончета, откъдето на скрипци щеше да бъде вдигната на кораба.

Заставах до люка на предната част на кораба, където щяха да бъдат подредени клетките, за да контролирам товаренето. Когато първата партида животни бе качена благополучно на кораба, към мен приближи един моряк. Той бършеше ръцете си с кълбо конци, надничаше през перилата към натоварените с клетки вагончета, после ме погледна и ми се усмихна.

— Всичко това ваше ли е, господине? — заинтересува се той.

— Да — отвърнах аз — и всичко останало на кея.

Той пристъпи и надникна в един от сандъците.

— Да ме вземе дяволът, ако това не е пълно с животни!

— Да, всичко е пълно с животни.

— Да ме вземе дяволът! — повтори той в недоумение. — Вие сте първият човек, когото виждам със зоологическа градина в багажа си.

— Да — отвърнах радостно аз, като наблюдавах как следващият товар от клетки се издигаше към борда, — при това зоологическата градина е моя собствена.

ПОЩЕНСКА КАРТИЧКА

Разбира се, докарайте животните тук. Не зная какво ще кажат съседите, но няма значение. Мама очаква с нетърпение да види шимпанзетата, така че надявам се да докараш и тях. До скоро виждане. Приемете сърдечните ни поздрави.

Марго

ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА В ПРЕДГРАДИЕТО

Повечето от хората, които живеят на тази улица в предградието на Бонмът, се гордеят със своите градини в задната част на дворовете си. Всички градини си приличат много. Има, разбира се, известни малки различия, защото някои хора предпочитат теменужките пред благовонното секирче или пък зюмбюла пред лупината, но общо взето, няма съществена разлика помежду им. Който и да надникнеше в градината на моята сестра, щеше да бъде принуден обаче да признае, че тя изобщо не е като другите. В един ъгъл се издигаше огромна палатка, от която се носеше невъобразим шум — писукане, подсвирване, сумтене и ръмжене. Вътре подредихме цял ред клетки, от които гледаха сърдито орли, лешояди, кукумявки и ястреби. До тях бе поставена и голямата клетка на шимпанзето Мими. На останалата част на поляната се търкаляха и играеха четиринадесет маймуни, завързани за дълги каишки, а в гаража крякаха жаби, хрипливо крещяха торако, катерици хрупкаха силно лешници. Нашите уплашени съседи по цял ден стояха хипнотизирани и ужасени зад тюлените пердета на прозорците си и гледаха как сестра ми, мама, Софи, Джеки и аз ходехме насам-натам из опустошената градина и разнасяхме малки съдинки с хляб и мляко, чинии с нарязани плодове и най-ужасното, огромни парчета кървящо месо или умрели плъхове. Съседите чувствуваха, че им се налагаме малко нечестно. Ако въпросът се отнасяше до някой кукуригащ петел или лаещо куче, ако котката ни се бе окотила в най-хубавата им цветна леха, те щяха моментално да се справят с положението. Но да им докарате изневиделица цяла зоологическа градина под носа беше толкова безпрецедентен и безобразен случай, че те просто онемяха. Наложил се да измине известно време, преди да успеят да обединят силите си и да започнат своите оплаквания.

Междувременно аз се заех да търся зоологическа градина, в която да настаня моите животни. Реших, че най-просто нещо е да отида в местния съвет, да им съобщя, че притежавам малки, но великолепни животни за зоологическа градина и да ги помоля да ми дадат под наем или пък да ми продадат някое подходящо за тази цел място. С моята наивност смятах, че след като притежавам животните, властите ще ми

помогнат с удоволствие. Това нямаше да им струва нищо, а градът в края на краищата щеше да получи нова придобивка. Властите обаче мислеха съвсем другояче. Бонмът е ужасно консервативен град. В него никога не е имало зоологическа градина и те не виждаха защо именно сега трябваше да правят такава градина. Все пак съветът направи голяма крачка, като разгледа случая. Първо, заявиха ми, че животните са опасни, второ, щели да миришат лошо и най-сетне, след дълго умуване, добавиха, че подходящ терен за зоологическа градина не може никъде да се намери.

Всичко това започна да ме нервира. Изобщо никога не съм се чувствувал добре; когато се е налагало да се занимавам с лишената от логика надутост на административния апарат. Пред това пълно нежелание за сътрудничество започнах да се безпокоя не на шега. Животните стояха в градината и само ядяха, без да принасят каквато и да е полза. За месо и плодове харчех всяка седмица по едно малко състояние. Съседите ни открито негодуваха, че не се съобразяваме с възприетите порядки и бомбардираха местните здравни органи с оплаквания, в резултат на което бедният инспектор бе принуден волюневолю да посещава нашата къща поне два пъти седмично. Фактът, че не намираше нищо, което да потвърди щурите претенции на съседите, не бе от значение — получаваше ли се оплакване, той бе длъжен да отиде на проверка. Винаги черпехме горкия човечец с чаша чай и той постепенно се привърза много към някои от нашите животни, дори водеше и малката си дъщеричка да ги види. Най-много ме безпокоеше фактът, че зимата чука на прага и животните няма да могат да издържат на студовете в неотоплената палатка. Точно тук на Джеки хрумна блестяща мисъл.

— А защо не предложим животните на някои от големите универсални магазини за коледните зрелища — предложи тя.

Свързах се по телефона с големите магазини в града. Навсякъде се отнесоха с мен много любезно, но помощ не получих отникъде. Много им се искало да покажат животните, но просто им липсвало място. Най-сетне позвъних на последния записан в моя списък огромен търговски център, собственост на Дж. Дж. Алън. За моя най-голяма радост беше проявен голям интерес и бях поканен да обсъдим въпроса. Така се роди „Менажерията на Даръл“.

Отделена беше голяма част от приземния етаж, построихме просторни клетки, изрисувахме стените им с пищна тропическа растителност и от студа и влагата преместихме животните в превъзходни условия, с ярко електрическо осветление и постоянна температура. Приходите от входните билети покриваха точно разносните по храната, но животните бяха на топло, живееха удобно и се хранеха добре, без да изцеждат моя бюджет. След като се отървах от тази неприятност, аз отново насочих вниманието си към търсене на собствена зоологическа градина.

Няма да ви отегчавам с всички злополучни подробности от този период или да съставям списъци на кметове, градски съветници, директори на паркове и представители на органите по здравеопазването, с които се срещах и спорях. Достатъчно е да кажа, че в отделни моменти просто мозъкът ми се пръскаше от усилията, с които се мъчех да убедя иначе интелигентни хора, че една зоологическа градина в който и да е град ще представлява преди всичко голяма притегателна сила за хората. По техните възражения човек можеше да помисли, че едва ли не искам да взривя атомна бомба на един от кейовете.

Междувременно, без да знаят, че съществуването им виси на косъм, животните правеха всичко възможно да осмислят живота си. Един ден например на нашия бабун Джорджина ѝ доскучало да седи в приземния етаж на Дж. Дж. Алън и решила да разгледа по-добре Бонмът. За щастие това се случи в една неделна утрин, когато в магазина нямаше хора. Страшно е дори да си помисля какво можеше да стане в друг ден.

Пиех чая си и тъкмо се канех да отида до магазина, за да почистя и нахраня животните, когато телефонът звънна. Без да подозирам нищо лошо, аз вдигнах слушалката.

— Господин Даръл ли е на телефона — запита дълбок и мрачен глас.

— Аз съм.

— Обаждате се от полицията. Една от вашите маймуни е избягала и ми се струва, че не е лошо да ви уведомим.

— Боже господи, коя маймуна е избягала? — попитах аз.

— Не мога да ви кажа точно, господине. Видът ѝ е много свиреп, господине, затова реших да ви обадя.

— Благодаря ви много. Къде е сега маймуната?

— В момента е на една от витрините. Струва ми се, че няма да остане дълго там. Хапе ли, господине?

— Не е изключено. Все пак не се доближавайте до нея. Веднага слизам. — отвърнах аз и тръгнах слушалката.

Метнах се на едно такси и профучахме до центъра на града, без да се съобразяваме с правилника за движение. В края на краищата изпълнявахме полицейска задача.

Платих на шофьора и първото, което се изпречи пред погледа ми, бе безпорядъкът на една от големите витрини на Алън. На прецизно подредената витрина се излагаше спалня-гарнитура — голямо легло, тоалетка, голяма нощна лампа, а на пода с голям вкус бяха застлани няколко пухени юргана. Поне така изглеждаше витрината след подреждането ѝ от аранжора. Сега през нея като че бе преминал смерч. Прекатурената лампа бе прогорила голяма дупка на един от пухените юргани, завивките бяха смъкнати от леглото, а по възглавниците и чаршафите личаха ярки следи от маймунски лапи. Джорджина се друсаше с удоволствие на леглото и правеше свирепи гримаси на група възмутени богомолци, събрани на тротоара пред витрината. Влязох в магазина и заварих двама грамадни полицаи, които лежаха в засада зад барикада от топове хавлиен плат.

— А! — въздъхна с облекчение единият от тях. — Ето ви и вас, сър. Не се опитахме да я заловим, защото не ни познава. Помислихме си, че може да объркаме работата и да стане още по-лошо.

— Нищо не може да направи това животно по-лошо — отвърнах с огорчение аз. — Всъщност маймуната е напълно безопасна, макар и да прави бъркотии и да изглежда свирепа... всичко това е само заблуждение от нейна страна.

— Заблуждение ли? — отвърна учтиво единият от полицаите, без да повярва и думица от това, което му казах.

— Сега ще се опитам да я хвана на витрината, но ако не успея, вие двамата я пресрещнете, само, за бога, внимавайте да не я подгоните към отдела за порцелан.

— Тя вече премина през този отдел — съобщи единият от полицаите с мрачно задоволство.

— Успя ли да схупи нещо? — попитах аз с премалял глас.

— Не, господине, за щастие, не успя. Само пробяга през него. Аз и Боб я преследвахме, затова не успя изобщо да се спре.

— Добре, не ѝ разрешавайте отново да се върне там. Следващият път може да нямаме такова щастие.

В този момент пристигнаха с такси Джеки и сестра ми Марго, така че нашата група нарасна на пет човека. Аз реших, че сме предостатъчно, за да се справим с Джорджина. Двамата полицаи, сестра ми и моята жена поставих на подходящи места, за да препречат пътя на маймуната към отдела за порцелан, след което влязох във витрината при Джорджина, която продължаваше да се друса на леглото и да прави неприлични гримаси на зяпачите.

— Джорджина. — казах аз с тих и успокоителен глас — ела тук, ела при татко.

Джорджина ме погледна учудена през рамо. Тя проучи внимателно лицето ми, докато се приближавах към нея и реши, че неговото изражение не съвпада с медения ми глас. Присви се, скочи над тлеещия още пухен юрган и сграбчи огромните топове хавлиен плат, с който беше оформена задната част на витрината. Това съоръжение не бе предвидено за теглото на едър бабун, затова се събори моментално и Джорджина се намери на земята под каскада от многоцветен хавлиен плат. Тя започна да ритя като побесняла, за да се освободи от плата, и аз се хвърлих отгоре. В последния миг обаче Джорджина успя да се измъкне. Тя изкряска истерично, излетя от витрината и се впусна към вътрешността на магазина. Измъкнах се от разбъркания хавлиен плат и я последвах. Пронизителният писък на сестра ми посочи местонахождението на Джорджина, изобщо гласът на сестра ми в критични моменти винаги наподобява локомотивна свирка. Джорджина успя да се промъкне край нея и сега седеше на един от щандовете. Тя ни гледаше с блестящи очи и явно се наслаждаваше напълно на играта. Приблжихме към нея с мрачна решимост. На края на щанда, спусната от тавана, висеше коледна украса, направена от бодлива зеленика, сърма и картонени звезди. Украсата наподобяваше огромен полилей и от гледна точка на Джорджина представляваше идеално място за люлеене. Тя пристъпи към края на щанда и докато тичахме към нея, скочи и се хвана за украсата така, както на времето скачаше филмовият актьор Феърбанкс. Украсата, разбира се, падна на земята заедно с

Джорджина, но тя успя да скочи отново на крака и да побегне с парче сърма зад ухото.

Следващия половин час се носехме и трополяхме насам-натам из празния магазин и Джорджина през цялото време бе само на една крачка пред нас. В отдела за канцеларски принадлежности тя блъсна на земята огромен куп счетоводни книги, спря се да опита вкуса на дантелените покривки, а пред главните стълби направи голяма и живописна локва. Най-сетне, когато полицаите вече се задъхваха, а аз започнах да се съмнявам, че ще уловим този отвратителен звяр, Джорджина допусна грешка. Като подскачаше леко пред нас, тя достигна до едно чудесно от нейна гледна точка скривалище от изправени рола линолеум. Пъхна се между навитите рола и това именно беше грешката ѝ, защото те бяха подредени плътно от три страни. Джорджина сама попадна в капан, от който нямаше изход. Незабавно препречихме входа на естествения капан от линолеум. Пристъпих, като я гледах мрачно, а тя започна да издава диви писъци и да моли за прошка. Посегнах да я хвана, но тя се промъкна под ръката ми. Обърнах се рязко, за да ѝ попреча да избяга, но се блъснах в едно от масивните рола линолеум. Преди да успея да го хвана, то се струполи като огромна палка точно върху шлема на единия от полицаите. Горкият човечец залитна назад. Джорджина в този момент ме стрелна с поглед и реши, че е време да потърси полицейска помощ. Тя се хвърли към все още залитащия полицаи и го прегърна здраво за краката, като гледаше през рамо към мен и крещеше. Сkochих напред и я сграбчих за косматите крака и врата и я издърпах от краката на полицаия.

— Господи? — промълви развълнувано полицаят. — Помислих, че този път ще ме накъса на парченца.

— Какво говорите, тя изобщо нямаше да ви ухапе — успокоих го аз, като се мъчех да надвия пронизителните писъци на Джорджина. — Искаше да я защитите от мен.

— Господи! — каза отново полицаят. — Слава богу, че всичко се свърши.

Затворихме Джорджина обратно в клетката, благодарихме на полицаите, оправихме безпорядъка, почистихме и нахранихме животните и се прибрахме в къщи, където ни очакваше заслужена почивка. През целия този ден всеки телефонен звън ме караше да подскачам от страх.

Друго животно, което не ни оставяше да скучаем, бе шимпанзето Чолмондли Сейнт Джон. След като свикна с къщата и се наложи напълно над моята сестра и мама, той се простуди силно и простудата му много бързо се превърна в бронхит. Когато бронхитът премина, гласът му остана хриплив и аз реших, че поне през зимата трябва да носи топли дрехи. Откакто живееше у нас, той бе обувал найлонови панталони, бе обличал книжни елечета, така че бе свикнал да носи дрехи.

Непосредствено след като взех това решение, майка ми се залови, очарована, за работа с дяволити искрици в очите. Иглите ѝ се задвижиха с бясна бързина и за рекордно време тя изплете за нашето шимпанзе най-разнообразни вълнени панталони и блузки с ярки цветове и най-причудливи шарки. И така Чолмондли Сейнт Джон се изтягаше на перваза на прозореца в гостната стая, гризеше безгрижно ябълки и седем пъти в седмицата сменяваше своя тоалет, без да обръща ни най-малко внимание на групите местни деца, които висяха по нашата врата и го гледаха захласнати.

Отношението на хората към Чолмондли бе много интересно. За децата например той бе едно обикновено животно, което прилича паразитно на човек и което може да ги разсмива. Откровено казано, възрастните им отстъпваха по отношение на съобразителността. Често пъти интелигентни на вид хора ме питаха дали може да говори. Винаги им отговарях, че шимпанзетата имат съвсем примитивен език. Не това обаче имаха предвид хората. Те искаха да знаят дали шимпанзето може да говори като човек, дали може да разисква политическата обстановка и студената война или някои други, не по-малко злободневни теми.

Най-необикновения въпрос за Чолмондли ми зададе една жена на средна възраст на местното игрище за голф. При хубави дни водех Чолмондли там и го оставях да се катери по някое борово дърво, а аз седях на земята под дървото и пишех или четях. Този именно ден Чолмондли игра около половин час по клоните над мен и когато му омръзна, слезе долу, седна на колената ми и се опита да ме накара да си

поиграем. Точно тогава от храстите изскочи тази особена жена и като ни видя с Чолмондли, спря като закована и впери в нас поглед. По лицето ѝ не се изписа изненада, изразявана от повечето хора, които виждаха на площадката за голф шимпанзето, облечено с пъстър пуловер. Тя пристъпи и огледа по-отблизо седналия на коленете ми Чолмондли. После се обърна и впи любопитните си очи в мен.

— Имат ли души? — заинтересува се тя.

— Не зная, госпожо — отвърнах аз. — Трудно мога да ви отговоря със сигурност на този въпрос дори за себе си, какво остава за шимпанзето.

— Хм! — промърмори тя и си тръгна.

Ето как въздействуваше Чолмондли на хората.

Съвместният ни живот с Чолмондли, разбира се, ни доставяше много интересни преживявания. Индивидуалността и интелигентността му го превърнаха в най-занимателното животно, което някога съм притежавал. Особено ме порази неговата според мен феноменална памет.

По това време имах ламбрета с кош и реших, че ако Чолмондли седи мирно в коша и не прави опити да скача, бих могъл да го водя на екскурзии из страната. Първият път го заведох до игрището за голф само да видя как ще се държи. Той седеше напълно прилично и наблюдаваше променящия се изглед с царствен вид. Като изключим опитите му да се навежда от коша и да сграбчва някои от велосипедите, които задминавахме, той се държа образцово. След това откарах ламбретата до местната бензиностанция да я заредя с бензин. Чолмондли остана очарован от бензиностанцията така, както и работникът на помпата — от Чолмондли. Шимпанзето се приведе от коша и с най-голямо внимание наблюдаваше как отвъртат капачката на резервоара. Когато поставиха маркуча и бензинът забълбука, той произнесе тихичко „у-у-у“ от удивление.

Ламбретата може да изминава големи разстояния с много малък разход на гориво и тъй като не я използвах много, минаха близо две седмици, преди да се наложи да я зареждам отново. Току-що се бяхме завърнали от една воденица, където гостувахме на мелничаря, голям приятел на Чолмондли. Този мил човечец и голям почитател на Чолмондли винаги бе готов да ни почерпи с чай. Ние сядяхме над бента, наблюдавахме зеленоногите водни кокошки, посрбяхме от чая

и размишлявахме. По пътя за в къщи забелязах, че горивото е на привършване, затова се отбихме до гаража.

Както разговаряхме с механика, изведнъж забелязах, че той се загледа с малко глуповато изражение през рамото ми. Моментално се обърнах. Каква ли беля е измислила сега маймуната? Чолмондли се бе покатерил на седлото и се опитваше да развие капачката на резервоара. Това се казва памет! Първо, той бе видял само веднъж как се пълни резервоарът, и то преди около две седмици, и, второ, от всички приспособления на мотора бе запомнил кое точно трябва да се отвори. Двата с механика останахме крайно учудени.

Особено силно ме поразих Чолмондли не само със своята памет, но и с голямата си наблюдателност, когато го заведох в Лондон — първия път за едно телевизионно предаване, а втория — на една моя лекция. Сестра ми ме закара до Лондон с кола, а Чолмондли седеше през това време в скута ми и наблюдаваше с интерес променящия се пейзаж. Като изминахме половината път, предложих да спрем и да прием нещо разхладително. Винаги съм внимавал много в какви пивници влизам с Чолмондли, защото много собственици не обичат техните барове да се посещават от шимпанзета. Най-сетне избрахме едно скромно на вид заведение и влязохме в него. За наше спокойствие и най-голяма радост за Чолмондли съдържателката се оказа голяма любителка на животни. Тя и шимпанзето се сдружиха почти мигновено. Разрешиха му да играе на гоненица между масите, нагостиха го пребогато с портокалов сок и пържени картофи, позволиха му дори да се качи на бара и да изпълни военен танц, при който той тупкаше с лапи и крещеше „ху... ху... ху!“ Двата с съдържателката се забавляваха толкова добре, че на него не му се искаше да си тръгва. Ако Чъмли бе инспектор от кралския автомобилен клуб, той щеше да постави на тази пивница дванадесет звездички в справочника.

Три месеца по-късно трябваше да взема Чолмондли на една моя лекция. По това време бях забравил напълно за пивницата, в която прекарахме толкова хубаво, още повече, че след това посетихме много други заведения, където също му бяха оказвали топъл прием. По пътя Чолмондли седеше, както обикновено, на колената ми и изведнъж започна да подскача възбудено. От началото си помислих, че е зърнал стадо крави или някой кон, към които проявяваше особен интерес, но наоколо нямаше никакви животни. Чолмондли продължи да подскача

все по-силно и по-силно, докато най-сетне започна да си подвиква „уу-уу“. Все още не разбирах какво го е развълнувало. Чолмондли започна да крещи с всички сили и скачаше, изпаднал в истински екстаз. Завихме на един ъгъл и на стотина метра пред нас зърнахме неговата любима пивница. Това означаваше, че той бе разпознал местността, през която минавахме, и я бе свързал в паметта си с приятно прекараното в пивницата време. Подобен мисловен процес аз не съм срещал у никое друго животно. Със сестра ми бяхме толкова смаяни, че спряхме с охота да пийнем по нещо, а на Чолмондли дадохме възможност да поднови своето запознанство със собственицата, която също се зарадва от срещата с него.

Междувременно не преустановявах нито за миг борбата за намиране на зоологическа градина, но възможностите ми за успех всеки ден ставаха все по-малко и по-малко. Сбирката трябваше, разбира се, да се премести от магазина на Дж. Дж. Алън. Тук на помощ ми се притече Пайнтонската зоологическа градина. Хората се оказаха изключително любезни и ми разрешиха да оставя сбирката от животни при тях, докато си намеря подходящо място. Но, както вече споменах, това изглеждаше все по-малко вероятно. Все същата история — започнеш нещо и когато се нуждаеш най-много от помощ, тя не идва отникъде. Единственият изход в подобни случаи е човек да се помъчи, ако може, да се справи със собствени сили. Затова пък успее ли, всички онези, които не са искали да му помогнат, започват да го потупват по гърба и да му предлагат помощта си.

— И все пак в някой местен съвет трябва да има поне един умен човек — каза една вечер Джеки, когато разглеждахме съсредоточено картата на Британските острови.

— Съмнявам се — отвърнах мрачно аз. — Освен това боя се, че няма да имам достатъчно душевни сили да се разправам отново с разни кметове и градски чиновници. Не, трябва да си купим участък и да си направим всичко сами.

— Все пак трябва да получиш тяхното разрешение — посочи Джеки, — а освен това има разни комисии по планиране на градовете и селата.

Изтръпнах!

— Остава ни само да отидем в някой затънтен остров в Антилите или някъде другаде — казах аз, — където хората са достатъчно разумни

и не усложняват живота си с тази невероятна бюрокрация.

Джеки премести Чолмондли Сейнт Джон от картата, на която бе седнал.

— Какво ще кажеш за Англо-Нормандските острови? — попита внезапно тя.

— Какво да кажа?

— Те са известен курорт, а и климатът им е чудесен.

— Действително. Това би било прекрасно място, но нямаме никакви познати там — възразих аз. — Необходимо е да познаваш някой местен жител, който би могъл да ти даде подходящ съвет.

— Вярно — съгласи се с неохота Джеки. — Струва ми се, че си прав.

С голямо съжаление (мисълта да основа зоологическа градина на някой остров много ме привличаше) ние се отказахме от Англо-Нормандските острови. Няколко седмици по-късно заминах за Лондон да обсъдя въпроса за моята зоологическа градина с Руперт Харт-Дейвис, когато неочаквано проблясна лъч на надежда. Признах на Руперт, че изгледите да намеря собствена зоологическа градина са толкова нищожни, че вече почти съм се отказал от тази идея. Казах му, че сме обсъждали въпроса за Англо-Нормандските острови, но че там нямаме човек, който би могъл да ни помогне. Руперт се изправи и с вид на илюзионист съобщи, че на островите има много добър познат човек, прекарал там целия си живот, който с най-голямо желание ще ни помогне. Казвал се майор Фрейзър. Обадох му се още същата вечер по телефона. На него изобщо не му се стори чудно, че някакъв непознат човек му звъни по телефона и му иска съвет, къде да основе зоологическа градина, с което ме предразположи към себе си от самото начало. Той предложи двамата с Джеки да отлетим за Джърси, щял да ни разведе из острова и да ни предостави цялата необходима информация. Решихме да заминем.

И така отлетяхме за Джърси. При приземяването на самолета разгледахме острова отгоре. Той приличаше на миниатюрен континент, пъстра смесица от малки ниви, топнати в яркосиньото море. Красивото скалисто крайбрежие тук-там бе накъсано от равни пясъчни ивици, блискани от разпененото море. Когато сляхме от самолета, въздухът ни се стори по-топъл, а слънцето — малко по-ярко. Почувствах, че настроението ми се повишава.

Хю Фрейзър ни очакваше на паркинга. Висок и строен човек, той носеше шапка с тясна периферия, толкова килната напред, че почти опираше на орловия му нос. Сините му очи проблясваха дяволито, когато ни настани в колата и ни откара. Ние преминахме през столицата на острова, наречена Сейнт Хелиер, който ми заприлича на голям английски панаирен град. Много се удивих, когато на една пресечка видях полицай-регулировчик с бяла куртка и бял шлем. Това внезапно придаде някаква тропическа окраска на града. Преминахме през столицата и се насочихме по тесни пътища със стръмни брегове, по които дърветата бяха свели клони и образуваха нещо като зелен тунел. Целият пейзаж с червеникавата си пръст и плътната зеленина на дърветата ми напомняше извънредно много Девън, но тук всичко бе миниатюрно — малки нивички, тесни, гъсто обрасли с дървета долинки, малки селски къщички, построени от великолепен джерсейски гранит, проблясващ в безброй есенни тонове под слънчевите лъчи. След това свърнахме от пътя, пътувахме доста време по една алея и неочаквано пред нас се изпречи домът на Хю — чифликът Лезогр.

Чифликът бе построен под формата на буквата „Е“ без средната чертичка. Главната сграда се намираше в средата на това „Е“, а на мястото на горната и долната чертичка се намираха крилата на постройката, завършващи с две масивни каменни арки, през които се минаваше за двора. Тези прекрасни арки са били построени през 1660 година и подобно на останалата постройка бяха изградени от чудесния местен гранит. Хю ни показва своя дом, без да скрива гордостта си — старинната гранитова преса за получаване на ябълково вино, краварниците, огромната, заобиколена с ограда градина, малкото езерце с дрипава дантела от тръстика по бреговете му, лъките, прорязани от малки ручейчета. След това, без да бърза, ние минахме през красивите арки и влязохме в обления от слънце двор.

— Знаете ли, Хю, вашето място е великолепно — казах аз.

— Да, красиво е... Според мен това е един от най-красивите чифлици на острова — отвърна Хю.

Обърнах се към Джеки.

— Това би било чудесно място за нашата зоологическа градина, нали?

— Да, действително — съгласи се Джеки.

Хю ме погледна за момент.

— Сериозно ли говорите? — попита той.

— Вярно, пошегувах се, но все пак това място е превъзходно за зоологическа градина. Защо ме питате?

— Защото — отвърна замислено Хю — поддържането му вече не ми е по силите, а ми се иска да се преместя в Англия. Бихте ли желали да наемете това място?

— Дали бих желал? — отвърнах аз. — Само да бихте се съгласили.

— Заповядайте вътре, приятелю, да си поговорим — предложи Хю и ни поведе през двора.

Ето как след цяла година на неуспехи и борба с разни съвети и други местни величия заминах за Джърси и само час след кацането на самолета намерих своята зоологическа градина.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ ДУМИ

Измина почти година, откакто отворих за посетителите моята зоологическа градина в Джърси. Това навярно е най-новата зоологическа градина в Европа и надявам се — една от най-красивите. Градината, разбира се, е малка (в момента разполагаме с около шестстотин и петдесет бозайници, птици и влечуги), но тя непрекъснато се обогатява с нови екземпляри. Вече излагаме редица животни, каквито не притежава нито една зоологическа градина, и се надяваме в бъдеще, когато ни позволят финансовите възможности, да съсредоточим вниманието си върху онези видове, които са застрашени от унищожаване.

Много от животните, които излагаме, съм събрал сам. Това, както вече казах, е най-хубавата страна на собствената зоологическа градина. Човек може да си докара животните тук, да наблюдава техния растеж, размножаването им, да ги посещава по всяко време на деня и нощта. Това е, така да се каже, егоистичната страна на собствената зоологическа градина. Но независимо от моите скромни възможности надявам се, че създавам интерес у хората към съществуването на животните и към тяхното запазване. Постигна ли това, ще смятам, че съм направил нещо значително в моя живот. Ако успея да направя по-късно нещо, макар и малко, за спасяването на някое животно от изчезване, ще бъда извънредно много щастлив.

**ПО-ХАРАКТЕРНИ ЖИВОТНИ И РАСТЕНИЯ
В КНИГАТА „НА ЛОВ ЗА ЖИВИ
ЖИВОТНИ“^[1]**

ЖИВОТНИ

БЕЗГРЪБНАЧНИ

1. *Бръмбар Голиат* — *Goliathus meleagris*. Може би най-едрият бръмбар на земята. Дълъг е около 15 см и широк около 10. По своите размери и маса превъзхожда много дребни птици и бозайници. Среща се в тропическите и екваториалните гори на Африка.

2. *Паякоскорпион* — тук става дума за представител на разр. *Pedipalpi Thelyphonus candatus* от сем. *Uropygidae* по всяка вероятност. На пръв поглед наистина наподобява скорпион. „Опашката“ му е съставена от голям брой дребни членчета и което е най-същественото, не завършва с отровна жлеза и шип както при същинските скорпиони. Обитател е на тропическите и екваториалните гори на Африка.

---

[1] Бележките са на редактора ↑

ЗЕМНОВОДНИ

3. *Листовежда крастава жаба* — *Bufo superciliaris* от сем. Bufonidae. Наименованието си е получила от шарките по гърба непосредствено зад очите и кожните гънки, които наподобяват вежди. Благодарение на тази си окраска листовеждата жаба се слива напълно със заобикалящата я среда. Обитава влажните тропически гори на Африка.

4. *Космата жаба* — *Trichobatrachus robustus* от сем. Ranidae, подсем. Astyeosternidae. Специфична особеност при този вид е, че мъжките екземпляри имат космоподобни епителни образувания по бутчетата и задните части на телата си, които улесняват кожното им дишане. Обитават планинските потоци в Западна и Централна Африка.

5. *Африканска ноктеста жаба* — *Xenopus laevis*. Представител на сем. Pipidae, подразр. Aglossa. Названието си е получила заради острите нокътчета (шпори), които има на вътрешните три пръста на всеки заден крак. Известна е с това, че е първата жаба, върху която са правени тестове за установяване на бременност при жени.

ВЛЕЧУГИ

6. *Сцинк* — сборно наименование на гущерите от сем. Scincidae, разр. Scincomorpha. Една от най-многобройните групи гущери, разпространени в топлите части на Стария свят. Някои видове са необикновено красиво и пищно оцветени (куе-фонг-гу принадлежи към този разред).

7. *Агами* — сборно наименование на гущерите от род Agama, сем. Agamidae. Семейството включва около 200 вида, някои от които са измежду най-интересните представители на влечугите в света. При агамите, които водят „обществен живот“, се забелязват различия в окраските на мъжките индивиди в зависимост от „социалното“ им положение.

8. *Гекони* — сборно наименование на представителите на подр. Gekkota — многобройна и широко разпространена група гущери. У нас се среща единствен представител на сем. Gekkonidae (същински гекони) — домашното гущерче. Повечето гекони имат интересно устроени лапички в зависимост от терена, който обитават.

9. *Дървесна усойница* — представител на рода Boiga от сем. Colubridae. Нощни змии. Срещат се във влажните тропически гори и мангровите обраствания. Силно отровни са,

10. *Змия-яйцед* — Dasypeltis scabra от сем. Colubridae. Храни се с яйца на птици, които поглъща цели.

11. *Мамба* — представители на рода Dendroaspis. Сборно наименование. Също дървесни обитатели, значително по-едри от дървесните усойници. Срещат се в тропическите гори на Африка (Централна и Западна). Силно отровни са.

12. *Габонска пепелянка* — Bitis gabonica от сем. Viperidae, чиито представители у нас са пепелянката и усойницата. Разпространена е почти из цяла Африка (от Южно Мароко до Капската област). Силно отровна е.

ПТИЦИ

13. *Сив папагал* — *Psittacus erythacus*. Един от многобройните представители на разр. *Psittaci* (Папагали). Среща се в крайбрежните райони на Зап. Африка и в част от Централна Африка. На големина е колкото гълъб.

14. *Птици-тъкачи* — сборно наименование на представители от сем. *Ploceidae*, разр. *Passeriformes* (Пойни птици). Същинските птици-тъкачи съставят отделно подсемейство, което дава името на семейството. Наименованието им произхожда от начина на построяване на гнездото — то като че ли е изтъкано от лико, ивици листа или сухи треви и виси като кошничка от дървото. На едно дърво обикновено гнезди цяла колония птици-тъкачи и то изглежда отрупано със странни плодове. У нас подобни гнезда и по подобен начин правят авлигата и торбогнездният синигер.

15. *Птици-калайджийки (бакърджийки)* — по всяка вероятност става дума за вида *Pogoniulus subsulphureus*, макар че авторът може да е наблюдавал и някой друг от видовете на този род, тъй като ареалите на разпространение са граничещи и отчасти се припокриват. Принадлежат към сем. *Capitonidae*, разр. *Piciformes*. Обитават Западна и Централна Африка. Наименованието си са получили, изглежда, от своята песен, която удивително напомня звъна на медникарска наковалня.

16. *Африканско земеродно рибарче* — в книгата е описан представител на сем. *Alcedinidae*, които макар и не многобройни, са широко разпространени из Стария свят. Близък родственик е на нашето земеродно рибарче и има сходна биология.

17. *Африканска калугерица* — *Afribyx senegallus*. Принадлежи към сем. *Charadriidae* от разр. *Charadriiformes* (Дъждосвирцови). По-едра от нашенската калугерица, с по-дълги крака и без характерната качулка на главата. От горната страна на основата на човката растат два дълги кичура от нежни нишковидни перца, които приличат на мустаци и придават живописен вид на птицата.

18. *Африканска горска кукумявка* — *Ciccaba woodfordii*, сем *Strigidae* разр. *Strigiformes*. Обитава тропическите гори на Централна и

Западна Африка. Подобна на нашата кукумявка, но по-едра и с по-пъстро оперение.

19. *Турако* — сборно наименование на представителите на сем. Musophagidae от разр. Cuculiformes (Кукувицови). Видовете от това семейство са с красиво оцветено оперение. Разпространени са в горите на Западна и Централна Африка.

20. *Пикатартес* — Picathartes. Този род включва само два вида, много редки представители на сем. Muscicapidae (Мухоловки) от разр. Пойни птици, обитаващ тропическите гори на Западна Африка. На големина са колкото чавка. Характерен морфологичен белег и за двата вида е напълно голата глава, оцветена в червено, розово и черно. Гнездят по скалисти места. Строят гнездата си подобно на нашенските лястовици — от кал и клечки.

21. *Птици-носорози* — сборно наименование на представителите на сем. Bucerotidae от разр. Coraciformes. Отличителният им морфологичен белег са големите рогови израстъци във формата на наденица, които покриват по-голямата част от клюна и част от главата. Ярко оцветени и живописни птици. Различните видове от семейството се срещат почти из цяла Африка, с изключение на северните райони.

22. *Белолико африканско чухълче* — Otus leucotis от сем. Strigidae. Един от най-потайните представители на семейството на совите (нашият вид чухъл — Otus scops — също не прави изключение). Също така една от дребните сови изобщо, както и нашенският му роднина, но по-красиво оперен от него. Разпространен в тропическите и екваториалните области на Африка и в Мадагаскар.

БОЗАЙНИЦИ

23. *Бузест плъх* — представител на сем. Muridae, подсем. Cricetominae. Видовете от това семейство приличат на хомяците (хамстерите) и по биологията си — донякъде на нашите лалугери. Подобно на тях например те пренасят събраната храна до складовете си, като я тъпчат в специални торбички в бузите си, откъдето е дошло и тривиалното им название. Разпространени са из цяла Африка на юг от Сахара.

24. *Тръстикови плъхове* — представители на сем. Thryonomidae. Някои от видовете на това семейство са наравно с бобъра и бобака едни от най-едрите гризачи на земята. Разпространени са в Африка на юг от Сахара. Използват се за храна от местното население и се смята, че имат превъзходно месо.

25. *Африкански сънливец* — представители на подсем. Graphiurinae (африкански сънливци) от сем. Gliridae (Сънливци), към което принадлежи и нашенският сънливец или съсел. Твърде подобни на него по външен вид и по биологията си.

26. *Листоносни прилепи* — представителите на сем. Hipposideridae. Характерен морфологичен белег на видовете от това семейство е необикновено сложната конфигурация и форма на носа, ушите и изобщо цялата муцуна, което по всяка вероятност е във връзка със сложно устроен сонар (звук локатор), с чиято помощ прилепите се ориентират при полета си. Обитатели на тропическа и екваториална Африка.

27. *Галаго* — *Galago elegantlichus pallidus*, един от представителите на сем. Galagidae. Систематично тези животни се числят към подразр. Prosimiae (Полумяймуни), група Lorisiformes, тъй като са от най-низшите примати (бозайници, към които принадлежат маймуните и човекът). Водят нощен живот. Обитават тропическите и екваториалните гори на Африка. Външният им вид, с огромните очи, нежна козина и меки плавни движения ги прави извънредно симпатични и може би за това английското им тривиално название е „горски бебета“ (възможно е то да е превод от местно название).

28. *Галаго на Демидов* — *Galago demidovi*. Най-дребният представител на сем. Galagidae. Биологически и екологически особености като на останалите видове от семейството.

29. *Пото (пото-галаго)* — *Perodicticus potto*. Също представител на подразреда Полумаймуни, група Lorisiformes. Биология и разпространение, както на представителите на Galagidae.

30. *Маймуни мона* — *Cercopithecus mona*. Представители на сем Cercopithecidae (Морски котки). Смятат се за дребните и средно големи маймуни на стария свят. Разпространени са в тропическите и екваториалните гори на Африка.

31. *Бабун (бабуин)* — представител на рода Papio, към който се числят и павианите. От сем. Cercopithecidae. Видовете от този род, както и от цялото семейство, са широко разпространени в Африка без северните области на континента. В последните години бе установена интересна екологическа зависимост между популацията на бабуните и броя на леопардите от даден район — оказа се, че избиването на тези котки води до прекомерно нарастване на популацията на бабуните, което в крайна сметка се отразява зле на селскостопанската продукция на въпросния район. Бабуните, а и всички останали видове от рода Papio имат стаден начин на живот, агресивни са и са били наблюдавани да организират лов на дребни бозайници.

32. *Маймуни патата* — Ръждив (чернонос) хусар — *Erythrocedus patas patas*. Също представител на сем. Морски котки.

33. *Маймуни Колобус* — сборно наименование на няколко вида от сем. Colobidae, разр. Catarrhina (Тесноноси маймуни). Описаният в книгата вид по всяка вероятност е *C. abyssinicus*. Разпространени в Централна, Западна и Източна Африка.

34. *Дрил* — *Mandrillus leucophaeus*. Заедно с мандрила, с който си приличат твърде много, това са най-едрите представители на сем. Морски котки на подр. Тесноноси маймуни. Разпространени са из цяла Африка, но в районите на тропическите и екваториалните гори. Почти всяка европейска зоологическа градина притежава единия или двата вида. Известни са на широката публика с червените си задници.

35. *Малка белоноса морска котка* — *Cercopithecus petaurista fantiensis*. Това са типичните представители на сем. Морски котки (Cercopithecidae). Малки и средно големи маймунки с много дълги опашки. Разпространени са из тропическите и екваториалните гори на

Африка заедно с други видове от семейството. Има ги в почти всяка зоологическа градина.

36. *Мустаката (синьолика) морска котка* — също типичен представител на сем. Морски котки — *Cercopithecus scphus cephtis*. Това са също така широко разпространени маймуни из Африка на юг от Сахара. Обитават както горите, така и саваните.

37. *Четкоопашато бодливо свинче* — *Atherurus africanus* от сем. Nys Iriciriae. Въпреки че е наречено „свинче“, това животно принадлежи към разр. Rodentia (Гризачи) и е най-близо до тях по външния си вид и строежа на тялото от всички видове на семейството, към което се числи и по-известното дървесно бодливо свинче (дикобраз). Съобщавано е, че един вид африканско бодливо свинче се храни между другото и с костта от бивните зъби на умрели слонове. Бодлите на почти всички видове са дълги, твърди и заострени, лесно се измъкват от кожата и остават в тялото на евентуалния нападател, където предизвикват болезнени и гнойни рани.

38. *Стенджърова катерица* — *Protoxerus stangeri* от сем. Sciuridae. Тя е една от най-едрите катерици изобщо — тялото ѝ достига до 40 см дължина. Разпространена е в тропическите гори и планинските гори в Западна и Централна Африка.

39. *Малка летяща катерица* — сборно наименование на видовете от рода *Idiurus* от сем. Anomaluridae, подразр. Sciuromorpha (Катерицови). Дребно, подобно на мишка бозайниче, което притежава летателна ципа между предните и задните си крака и може да прелети, планирайки до 100 м. Обитава девствените и труднодостъпни райони на тропическите и екваториалните гори на Африка.

40. *Чернонога мангуста* — *Vdeogale nigripes* от сем. Viverridae. Този вид е разпространен в Зап. Африка и Конго. Принадлежи към групата на кучеподобните мангусти. На големина е колкото средно голямо куче.

41. *Мангуста джудже (мангуста-пигмей, или ръждивочервеникава мангуста)* — *Helogale parvula*. Тя е най-дребният, но може би най-свиреп вид от подсем. Herpestinae (мангусти) на сем. Viverridae. На големина е колкото нашенската невестулка. Разпространена е в Западна, Централна и Южна Африка. Няколко семейства обитават едно жилище, което представлява сложна система

от подземни ходове и натрупана като хълмче над повърхността пръст с изходи и входи.

42. *Кусиманса (кусиманс)* — *Mungos obscurus*. Това са дребни мангусти, които образуват отделен подрод към рода. Също са от подсем. *Herpestinae*. Видовете от този род са известни като унищожители на кобри и други отровни змии.

43. *Блатна мангуста* — *Herpestes paludinosus*. Принадлежи към рода на същинските мангусти. Наричана е блатна, понеже се среща в блатисти местности и райони навсякъде в Африка на юг от Сахара. Интересното е, че всички мангусти се опитомяват много лесно, особено ако са отгледани от малки, и се привързват силно към господаря си. В много от тези райони на света мангустите са дори определено полезни домашни животни.

44. *Малка водна антилопа* — *Hyemoschus aquaticus* от сем. *Tragulidae* на подразр. *Ruminantia* (Преживни животни). Тя е една от дребните антилопи на Африка (не по-голяма от нашенска коза) с твърде интересът навици и биология. Придържа се към водоеми целогодишно, плува добре и значителен дял от храната ѝ се състои от едри безгръбначни животни (охлюви, бръмбари и пр.), които търси из влажните места около водоемите.

45. *Скален даман* — представител на разр. *Hyacoidae*, сем. *Procaviidae*, по всяка вероятност *Procavia ruficeps*. На големина достига до 10 кг (колкото много едър заек), по биологията и поведението си прилича на гризач, но всъщност е копитен бозайник — систематично много далеч от гризачите. Разпространен е (четирите вида) из цяла Африка на юг от Сахара.

46. *Панголини (люспести мравояди)* — сборно наименование на представителите на разред *Pholidota*. Всички видове са обединени в едно сем. *Manidae* и в един род *Manis*, който се подразделя на няколко подрода. Разпространени са в Африка и Азия (вкл. Индонезийските острови). Характерна морфологична особеност при панголините е срастването на космите от козината в рогови плочки (люспи), които покриват тялото на животното като броня и то прилича повече на гущер, отколкото на бозайник.

47. *Ръждиво горско прасе* — *Potamochoerus porcus*. Наричано е още речно прасе, тъй като местообитанията му са горите и гъсталаците по теченията на реките в Западна и Централна Африка.

48. *Златна котка* — *Profelis aurata*. Един от най-красивите представители на семейство Котки. Родът обхваща три вида, разпространени съответно в Африка, Индия и Борнео. Африканската златна котка е представена от два подвида и се среща в някои райони на Централна и Западна Африка. На дължина достига 90–95, а на височина — 30–37 см.

49. *Сервал* — *Leptailurus serval*. Малко по-едър от златната котка. Окраската му е петниста, но варира в зависимост от екологичната форма. Ушите са много големи. Разпространен е в Западна, Централна и Източна Африка.

50. *Цибетка* — *Viverra civetia*. Един от средно големите представители на сем. *Viverridae*. По външния си вид наподобява котка, оцветена в сивобяло с едри чернокафяви петна, но муцуната ѝ е типична за семейството. Разпространена е из цяла Африка, с изключение на Сахара и най-южните области на континента. Тя е нощен хищник.

РАСТЕНИЯ

1. *Бугенвиллия* — тропически увивен храст с кремави или светложълти цветове, събрани по три заедно с оградени от три яркочервени околоцветни листчета. Родът *Bougainvillea* принадлежи към сем. *Nyctigmaraceae* и произхожда от Бразилия. Широко разпространена е като декоративни растения.

2. *Хибискус* — дървета, храсти и едногодишни тревисти растения, принадлежащи към сем. *Malvaceae* (Слезови). Родът наброява около 200 вида диворастващи и културни растения, разпространени в топлите и умерените райони на земята. Цъфти с едри, обаяни от бледокремаво до червено цветове. Много от видовете хибискус се използват като декоративни растения. Нашата бамя (зеленчукът) е един от видовете на този род — *Hibiscus esculentus*. Към това семейство (*Malvaceae*) принадлежи и памукът.

3. *Ероко* — *Chlorophora excelsa*. Високо до 60 м и с диаметър до 2,5 м дърво, разпространено в Западна и Източна Африка. От сем. *Mogaceae* (Черничев). Стопански вид с много добра дървесина.

4. *Пау-пау* (*поупоу*) — плодовете на папаята, или диненото дърво — *Carica papaya* от сем. *Caricaceae*. Високо до двадесетина метра дърво, произхождащо от тропическите гори на Южна Америка. Култивира се за плодовете му, които са на големина колкото нашенските пъпеши, месестата им част е сладка, с приятен аромат на зрели праскови, жълтооранжева до червена. Сокът на плодовете съдържа много силен протеолитичен ензим и улеснява храносмилането.

5. *Каскара* — *Rhamnus purshiana*. Представител на рода *Rhamnus*, сем. *Rhamnaceae*. Произхожда от Северна Америка, но е разпространен почти повсеместно. Сокът на плодовете има пургативно и слабително действие поради съдържанието на някои гликозиди. Използват се също за производство на водни бои.

Издание:

Автор: Джералд Даръл

Заглавие: На лов за живи животни

Преводач: Борис Дамянов

Година на превод: 1974

Език, от който е преведено: английски

Издател: Земиздат

Град на издателя: София

Година на издаване: 1974

Тип: сборник; очерк; пътепис

Националност: английска

Печатница: печатница „В. Андреев“, Перник

Излязла от печат: 25.12.1974 г.

Редактор: Владимир Помаков

Художествен редактор: Михаил Макариев

Технически редактор: Катя Стоянова

Художник: Румен Ракшиев

Коректор: Елка Папазова; Маргарита Събева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/38>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.